

«Нескорені Українці»

ЗАВЖДИ УСМІХНЕНИЙ У ВІЧНОСТІ

ЛЕЙТЕНАНТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

БОГДАН САГУН – ПОЗИВНИЙ «ГУН»

Біографія у спогадах

Київ -2023

УДК 94(477)

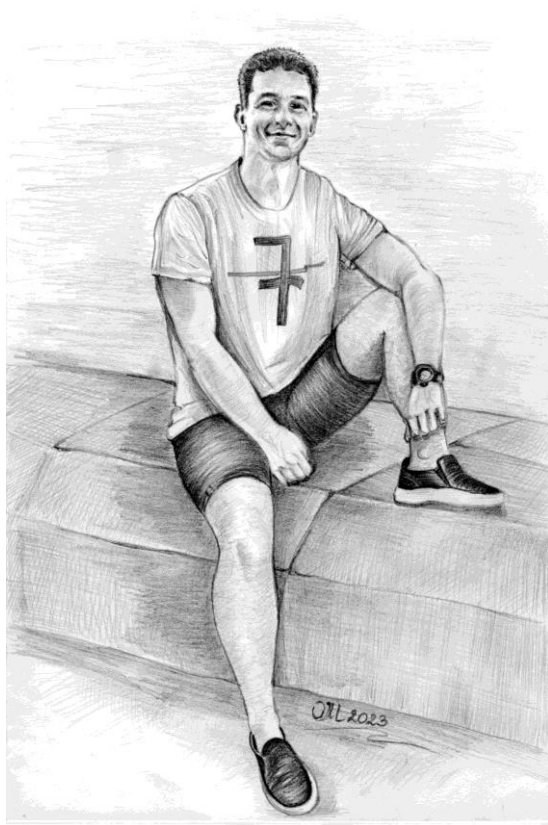
Книгу підготовлено і видано за участі та за підтримки всіх небайдужих до пам'яті лейтенанта Збройних сил України, командира міноментного взводу Богдана Сагуна – сина, друга, коханого, однокласника, товариша-однотумця, однокурсника, побратима і співгромадянина.

«Завжди усміхнений у Вічності. Лейтенант Збройних сил України Богдан Сагун – позивний «Гун». Біографія у спогадах». Серія: «Нескорені Українці» – збірка спогадів рідних, друзів дитинства, однокласників та однокурсників, товаришів із гуртка «Радіожурналіст» Інформаційно-творчого агенства «ЮН-ПРЕС», учителів ЗЗСО № 70 м. Києва, викладачів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, побратимів про коротке, але сповнене яскравих моментів життя 25-річного юнака, що понад усе цінував життя, любив Україну, шанував батьків, був щирим другом, кохав і був коханим, був турботливим офіцером, справжнім командиром, мужнім та сміливим воїном, який із перших днів навали рашистської орди в лютому 2022 року став одним із перших на захист Батьківщини і загинув у червні 2022 року за свободу й незалежність України, захищаючи право власного народу на вільне та успішне життя.

Для широкого читацького загалу.

**«Настоящий украинец сейчас тот,
кто совершает поступки»**

Богдан Сагун

За особисту мужність і самовіддані дії, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі постановляю:

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

САГУНА Богдана Андрійовича (померло) – лейтенанта

(з Указу Президента України В.Зеленського № 804/2022 «Про відзначення державними нагородами України», 28 листопада 2022 року)

Пам'яті лейтенанта Богдана Сагуна

Юним богом ходив по землі.
То й назвали його Богданом.
Усе пізнавав, що було довкіл,
І багато було йому дано.

Народився під саму Покрову,
Під козацьке сакральне свято.
Обдарований був у всьому,
Тільки випало літ небагато.

Богдане! Тобі випала Вічність!
Богдане! На таке молоде число!
Ну, а як же "7"(2+5) Божа іскра?!
Скільки в тебе тих іскр було!

Ти встигав більш, аніж хтось інший.

Цілий всесвіт надій і мрій:
Капоейра, дзюдо, англійська,
Окрім всього, дружити вмів.

Та п'ятірка з Лук'янівки ваша,
Міцно стиснута воєдино!
Кожен сам по собі – це палець,
А кулак – то вже справжня сила!

Розчинявся у ритмах танцю,
Журналістика, тайський бокс...
Вистачало й на ультрас-марші,
На родину, гітару, футбол.

Був народжений світ обіймати,
Гартував свою волю і дух.
І завжди, і до всіх усміхався,
Але був іще той відчайдух!

Птахом вільним купатись би в небі –
Без наказів, без берців і форм,
Милуватися Кисвом древнім,
І ставати на власне крило.

Та прокинулось місто лютневої ночі,
Розпадалася тиша від вибухів бомб.
На столицю на танках повзли поторочі,
То чи ж міг би він бути остронь?!

Гун поклав свою голову за Україну
Під російським свинцевим дощем.
Там, на Сході, гірчить полином,
Серце й досі стискає щем.

Побратимам, міцним чоловікам,
Він здавався студентом з-під Крут,
Проте мужність він мав велику,
Командир-мінометник Сагун.

З ним назавжди лишилась юність,
Світлі й славні його 25.
На землі в нього орден «За мужність»,
В небесах – його світла душа.

Лариса Ніценко

Суєта суєт – усе суєта!

*Рід проходить, і рід приходить, а земля перебуває на віки.
Сходить сонце, і заходить сонце, і поспішає до свого місяця,
де воно сходить.*

*Іде вітер на південь, і переходить на північ, крутиться, крутиться
на ходу своєму, і вертається вітер на кола свої.*

*Усі річки течуть у море, але море не переповнюється: до того
місяця, звідки річки течуть, вони повертаються, щоб знову текти.*

*Усі речі – у праці: неспроможна людина переказати все; не
насититься око зором, не наповниться вухо слуханням.*

*Що було, те й буде; і що робилося, те й робитиметься, і немає
нічого нового під сонцем (Книга Еклезіястова (або Проповідника)).*

Минають секунди... Минають хвилини... Минають години... Минають дні... Минають ночі... Минають тижні... Минають місяці. Найсумніші і найтяжчі в моєму житті. Дні, як перестало битися твоє Сердечко, Величезне і Добре, Хоробре і Відважне.

Мій СИНОЧКУ, Ти – найважливіший у моєму житті. Досі чекаю, що ти повернешся пізно, покладеш ключі на тумбу, зазирнеш і промовиш: «Ма, я вдома»... Мені так не подобалося твоє «ма», а нині була б рада почути найніжніше і найласкавіше «МА».

Прокидаючись, бажаю Тобі доброго ранку, лягаючи спати, бажаю твоє «Kiss my little son». Увечері раджуся з Тобою, коли не знаю, що робити, а вранці вже є рішення, не без твоєї участі. Щодня передивляюся відео з тобою і усміхаюся разом із тобою. Відео, де ви разом з Максимом їдете, стоячи в машині, і визираєте з люка авто... Ти там так щиро смієшся! Або відео, де ви на концерті Коржа, такий двіж, і у твоїх очах такий блиск щастя. Такі круті відео з днів народження, веселі ігри, караоке. Вам завжди було весело разом. Ти завжди вмів радіти життю...

Учора приходили твої хлопці. Найкращі та вірні Твої ДРУЗІ!!! Увесь вечір говорили про тебе, мій любий Богданчику. У кожному з нас живе частка твоєї Душі, твого тепла. Ти й нині його даруєш кожному з нас. Пригощала хлопців твоїми улюбленими млинцями.

Сьогодні зустрічалася з твоїм побратимом Олександром («Крот»), він приїхав супроводити в останню путь ще одного ГЕРОЯ-АНГЕЛА...

Довго говорили про тебе на Лісовому. Олександр розповів, що також часто говорить з тобою, і це – діалог ... Коли він сказав, що повсякчас відчуває твою підтримку, у небо злетіла згряя голубів, двічі кружляючи так легко і граційно над вашими пораненими та знівеченими тілами.

Знаю, як довго, СИНОЧКУ, ти боровся за життя і якого неймовірного болю зазнав, і точно знаю, що ТВОЯ ЧИСТА І ПРАВЕДНА ДУША стоїть нині в лавах ВОЇНІВ ДОБРА. Плечем до плеча із твоїми побратимами – ГЕРОЯМИ-АНГЕЛАМИ, захищаючи всіх нас.

Дякую за найкращі 25 років у моєму житті, знаю і відчуваю твою турботу донині.

Люблю тебе, Богданчику.

На світлині: Богдан, м. Київ (жовтень, 2019 р.).

Сагун Богдан Андрійович (13 жовтня 1996 р., м.Київ – 26 червня 2022 р., с. Золотарівка під м. Лисичанськом). Історико-біографічний портрет.

Полум'яний Патріот своєї Батьківщини. Щиро любив Україну. Був закоханий у своє рідне місто Київ. Лейтенант Збройних сил України. Командир мінометного взводу. Не маючи бойового досвіду, із першого дня рашистської агресії свідомо став на захист Києва та неньки-України.

Народився Богдан 13.10.1996 у Києві в родині офіцера ЗСУ. Мама – Сагун Олександра Юріївна, тато – Сагун Андрій Вікторович.

З дитинства Богдан був кмітливим та наполегливим, «добрим, серйозним, обов'язковим» (Ольга Арещенко) та відповідальним хлопчиком («до всіх доручень ставився дуже відповідально» (Олександра Сагун). Вирізнявся багатою уявою та фантазією («був великим фантазером і мрійником» (Олександра Сагун)); «дуже любив, щоб йому читали нові казки» (Андрій Сагун). Він завжди прагнув до самопізнання і саморозвитку. Ставивши будь-яку

мету, завжди прагнув її досягнути. Так, у 5 років навчився читати, щоб самостійно опановувати цікаві книги. Найбільший інтерес для нього мали книги з історії України.

Великий вплив на формування особистості та характеру Сагуна Богдана справили як батьки, так і бабуся Оля – Арещенко Ольга Іванівна (мама Богданової мами). Мама навчала сина зваженості у прийнятті рішень, бути кмітливим за різних обставин. Тато вчив наполегливості, бути сміливим, витривалості, долати труднощі. Бабуся Оля привчала Богдана, як і інших своїх онуків, до чіткого дотримання режиму дня та здорового способу життя, при звичайстві їх приділяти належну увагу своєму здоров'ю. Завдяки бабусі Олі Богдан у майбутньому з легкістю міг планувати свої справи.

З бабусяю Олею у Богдана склалися досить довірливі стосунки. Вона була його цікавим співрозмовником у дитинстві, порадником у шкільному віці, тренером у танцях, товаришем – уболівальником за улюблений київський футбольний клуб «Динамо», авторитетом у життєвих обставинах. До останніх днів свого життя Богдан високо шанував свою бабуся Олю – людину різнобічних захоплень і зважених оцінок та поглядів. «Нам із Богданом завжди було про що поговорити та посперечатися. Онук завжди був цікавим співрозмовником» (Ольга Арещенко).

Не менш шанобливо Богдан ставився до дідуся Віктора та бабусі Меланії (батьків тата Андрія), для яких він назавжди залишиться в пам'яті «веселим, кмітливим, врівноваженим та справедливим» (Віктор і Меланія Сагуни).

Упродовж 2003-2014 рр. Богдан навчався в ЗЗСО №70 улюбленого і рідного міста Києва. Серед друзів та товаришів мав повагу та довіру, вирізняючись «товариськістю у спілкуванні з однолітками», який усі конфлікти прагнув «вирішувати без бійок» (Надія Гурковська). Учень Сагун Б. учителям та одноліткам запам'ятався підлітком зі «спокійною вдачею і якоюсь внутрішньою шляхетністю, щирим, відкритим хлопчиною з чуйним, добрим серцем» (Надія Гурковська), «завжди усміхненим, наполегливим, дорослим не за

віком. Було в ньому щось таке, що вирізняло серед інших» (Анна Макарова).

Серед однолітків виділявся лідерськими здібностями та самостійністю вчинків: «Він старався вчитися, щоб знати і бути вмілим. А ще завжди прагнув виявити самостійність» (Надія Гурковська). Був чесним, справедливим та прямим. «Він завжди знав, чого прагне та хто для нього найдорожчий у світі, знав, що таке справедливість і гідність» (Анна Макарова), «у свої 17 років він точно знав, на якому боці правда, і ладен був боротися за справедливість» (Ольга Арещенко); «завжди був за правду, добрим і водночас справедливим, прикладом для інших; ніколи не відмовляв у допомозі, а ще був прекрасним другом» (Марія Войтенко).

Завжди аргументовано відстоював свої погляди. Учень слова: «Одного разу дав слово дівчині – і навчився бальних танців» (Надія Гурковська).

Богдана Сагуна як школяра вирізняв широкий світ різноманітних захоплень: «Він цікавився всім на світі. Бально-спортивні танці, капоейра, дзюдо, «ЮН-ПРЕС» (журналістика), бокс, грав у футбол, навчився грати на гітарі» (Олександра Сагун). У всіх цих захопленнях прагнув максимально досягти цілей і висот. Навчаючись бально-спортивних танців, до занять із яких ставився досить відповідально та серйозно (Альона Орлова, Ольга Арещенко), зі своєю партнеркою Альоною Орловою отримував кубки та медалі, посідаючи призові місця на різноманітних всеукраїнських кваліфікаційного рівня змаганнях та конкурсах: 07.11.2004. Змагання зі спортивних танців «У колі друзів». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». IV місце; 11.12.2004. Відкриті змагання зі спортивного танцю «Сніжний вальс», Управління з фізичної культури і спорту КМДА. Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». I місце срібного фіналу; 2005 р. Фестиваль бального танцю «У колі друзів» Ліги танцю України ХТС «Lina-danc». II місце золотого фіналу; 26.02.2005. Всеукраїнські відкриті класифікаційні змагання зі спортивного бального танцю «Прем'єра 2005». Головне управління освіти і науки виконавчого органу КМДА. Спілка громадських організацій спортивного танцю

України. Київський палац дітей та юнацтва. Ансамбль спортивного танцю «Фаворит». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 3 місце із програми 4-ох танців; 27.02.2005. Відкрита першість осередку спортивних бальних танців «Selestina». Ліга танцю України. Ліга танцю м.Києва. Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 1 місце; 19.03.2005. Відкриті змагання зі спортивного танцю «Фієста збирає друзів». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 2 місце золотого фіналу; червень 2005 р. Відкритий турнір зі спортивного бального танцю «Кубок Серпантину-2005». 1 місце; 26-27.11.2005. Всеукраїнські класифікаційні змагання зі спортивного танцю «Ритми листопаду 2005». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Е». 6 місце; 2006 р. Конкурс спортивного бального танцю «Кубок Тренера – 2006» від Центру вчителів бального спортивного танцю м. Києва. Вікова категорія – «Ювенали 2 – Е». 4 місце.

Своїй партнерці зі спортивно-бальних танців він запам'ятався «життєрадісним, енергійним, завжди позитивно налаштованим, із прекрасним чуттям гумору, комунікабельним, дуже здібним, рішучим, дисциплінованим, організованим підлітком, що завжди міг тримати себе в руках, бути стриманим та швидко орієнтуватися в ситуації, реагуючи на зміну умов чи обставин. Був щедрим, добрим, готовим завжди і безкорисно прийти на допомогу. Підліток і юнак широких поглядів та різноманітних інтересів. Відкритий і щирий. Легкого характеру та вдачі» (Альона Орлова).

Для керівника гуртка «Радіожурналіст» Інформаційно-творчого агенства «ЮН-ПРЕС» Київського палацу дітей та юнацтва м. Києва і товаришів-гуртківців Богдан Сагун залишився в пам'яті таким: «щирість і відвага нашої не лише маленької групи, а й усієї України... серйозний і зосереджений, завжди усміхнений юнак, що постійно чимось захоплювався й цікавився, відвідував гурток журналістики, займався спортом, грав у футбол, багато читав та знав про історію і право України, круто грав на гітарі... щирий і відкритий, що не боявся помилок, вірний і надійний друг, мужній, але такий тендітний, чемний, із відкритим серцем джентльмен, що

зазвичай приносив квіти...Один із найкращих...» (Юлія Скоробогач, Інга Омельчук, Лілія Хльосткіна, Анна Винокурова, Тома Драгуновська, Людмила Тягнирядно, Альона Шевчук, Микита Ковальчук, Олександр Кучер).

2014 року гуртківець «ЮН-ПРЕС» Київського палацу дітей та юнацтва м. Києва Богдан Сагун підготував науково-дослідницьку роботу з теми «Жовта преса та фейковий матеріал сьогодні» (педагогічний керівник: Скоробогач Ю.), узявши участь у II (міському) етапові Всеукраїнського конкурсу науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України і посівши III-тє місце в секції «Журналістика» (загальна кількість балів – 79,5, диплом № 706, наказ Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської державної адміністрації № 185 від 27.03.2014).

Займався тайландським боксом «муей-тай», брав участь у змаганнях та посідав призові місця: 1-е місце на відкритій першості Деснянського району м. Києва (2014 р.); 1-е місце у Всеукраїнському турнірі «Кубок Київщини» у ваговій категорії 67 кг, 1996 р.н. (2015 р.). Богдан «запам'ятався як максимально працездатний і наполегливий юнак, як молода людина, що не відмовлялася від тяжкої праці заради досягнення успішного кінцевого результату» (тренер із боксу Віталій, клуб «АтлетіКо»).

Дуже захоплювався футболем. За спогадами тата А. Сагуна, це було родинним захопленням: спільно відвідувати матчі, обговорювати стратегію гри улюбленого київського «Динамо». Згодом Богдан став активним учасником київського фан-клубу «Динамо». З улюбленим клубом він їздив на виїзні матчі. З 2014 року щорічно брав участь у «Марші єдності» ультрас усіх фан-клубів України. «Міг годинами говорити та сперечатися про футбол. І сам дуже любив у нього грати. Уже дорослим, закінчивши школу, бігав грати у футбол на шкільному стадіоні» (Олександра Сагун).

Успішно склавши ЗНО (українська мова – 179 балів, історія України – 190 балів, атестат – 48 балів) і отримавши запрошення на навчання до низки престижних університетів України, обрав столичний виш і з 2014 р. до 2018 р. навчався в Національному

педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, здобув вищу освіту за освітнім рівнем «бакалавр» зі спеціальності «історія, середня освіта», спеціалізація «вчитель історії та суспільствознавства». У пам'яті своїх однокурсників та викладачів Богдан Сагун постає юнаком, якого «не можна було не помітити...», який завжди був усміхненим та заряджав оптимізмом і позитивним настроєм..., життєрадісним, упевненим у собі, умів розрадити будь-кого і надихнути на нову діяльність, був душею компанії, не відмовляв у допомозі та завжди був готовий підтримати у скрутній ситуації..., мав сильний характер та вирізнявся цілеспрямованістю, доводячи навіть найскладніші завдання до кінця. Юнак зі стійкою позицією, що «Україну в жодному разі не можна втратити, що ми не маємо морального права повторювати помилок 1917-1921 рр.»; юнак, що ніколи не буде стояти осторонь, такий, який творить нашу історію, із власним поглядом та думкою майже на будь-яку проблему» (Ігор Коляда, Володимир Грабінський, Глорія Вітрук, Ігор Шевченко, Юлія Кочіш).

Водночас із навчанням у НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017 року вступив до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на кафедру військової політології. Успішно закінчивши її, 23 серпня 2020 року прийняв присягу на вірність народу України. Наказом міністра оборони України Богдану Сагуну було присвоєно військове звання молодшого лейтенанта запасу.

Упродовж 2018-2019 рр. поглиблено вивчав англійську мову, на «відмінно» закінчивши Speak Up English School.

У березні 2019 року Богдану запропонували попрацювати відеографом на одному з ютуб-каналів. Була чудова команда, такі ж молоді хлопці та дівчата. Отримував задоволення від цієї роботи.

25 лютого 2022 року Б.Сагун без вагань та сумнівів пішов до військкомату. «Це необхідно мені», – так відповів син Богдан Сагун своїй мамі про прийняте рішення стати на захист Батьківщини. У військкоматі оформили документи і сказали чекати на дзвінок. Богдан не став чекати і пішов у ТрО Шевченківського району м. Києва. Цього ж дня отримав зброю, зібрав взвод і став на захист

Києва у найскладніші та найнебезпечніші дні рашистської агресії. За тиждень підрозділ перекинули під Київ на Варшавське шосе. Із побратимами будували укріплення для оборони міста. «До завдань батальйону ТрО, що стосувалися служби на блокпостах по Києву, перевірки транспортних засобів, контролю за дотриманням комендантського часу, пошуку та блокуванню диверсійних груп, Богдан ставився з відповідальністю. При цьому розумів, що його основна професія та хобі (відеорафія) відходять, і коли можна буде до них повернутися, не було зрозуміло» (Андрій Сагун). «Він завжди був поруч і робив усе разом із нами нарівні. Завжди піклувався про підлеглих, хоча був набагато молодшим» (побратим Олександр, псевдо «Крот»). «Він нагадував інтелігентного юнака-студента, героя з книжок про героїв часів боїв під Крутами 1918 р. – стрункий, в окулярах, із правильною та багатою мовою» (побратим Петро, позивний «Охота»).

22 квітня 2022 року усім підрозділом вирішили їхати визволяти інші міста України від російської нечисті. «Молодшого лейтенанта Сагуна Богдана Андрійовича, що знаходиться у розпорядженні командира військової частини А7376, призначеного наказом Командувача сил Територіальної оборони Збройних сил України (щодо особового складу) від 20 квітня 2022 року № 54 на посаду командира мінометного взводу мінометної батареї, вважати таким, що вибув до військової частини А1155». Богдан Сагун потрапляє до ОБТрО і стає командиром мінометного підрозділу. Разом із побратимами та військовими ЗСУ виконували бойові завдання на передній лінії оборони.

26 червня 2022 року, виконуючи бойове завдання у районі с.Золотарівка, під Лисичанськом, лейтенант Богдан Сагун зі своїми побратимами потрапив під ворожий обстріл забороненими касетними снарядами. Як справжній командир, що піклувався про життя своїх підлеглих, в укриття він сховався останнім. Для своїх побратимів командир мінометного взводу лейтенант Богдан Андрійович Сагун був прикладом офіцера-командира, що «дуже цінував побратимів свого взводу і жив за принципом «один за всіх і

всі за одного», був сильний духом, хоробрий, мужній боєць, який міг постояти за себе і за тих, хто поруч, який брав на себе відповідальність, який був життєлюбом і був СПРАВЖНІМ офіцером Слова і Честі» (побратим Петро, позивний «Охота»). Отримавши тяжке поранення о 14:30 26 червня 2022 року, Богдан як справжній спортсмен до останнього боровся за своє життя. «19:15. Зафіксовано зупинку кровообігу. Розпочато реанімувальні заходи в повному обсязі. Прямий масаж серця...» (із медичної картки).

О 20:40 26 червня 2022 року зупинилося юне серце Богдана Сагуна – Воїна, Патріота, найкращого Сина, вірного Друга, відважного Побратима.

Указом Президента України В. Зеленського № 804/2022 «Про відзначення державними нагородами України» 28 листопада 2022 року лейтенанта Сагуна Богдана Андрійовича за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі було нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Богдан Сагун назавжди в наших серцях, у нашій пам'яті та в думках – «Вільний Птах, завжди усміхнений у Вічності, Великий Всесвіт, Велич Душі».

Богдан Сагун – Честь, Гідність, Незламність, Справедливість, Мудрість та Надійність.

Ми завжди пам'ятатимемо Богдана Сагуна як світлого, заповзятого юнака зі щирою усмішкою, справжнього друга, мужнього воїна, відданого громадянина – патріота.

Вічна пам'ять Герою!

Поховано в м. Києві на Лісовому кладовищі, вулиця Крайня, ділянка №79, ряд 31, місце 6.

(Автор-упорядник: доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України Ігор Коляда).

Розділ перший

П'є коріння сік землі

П'є моє коріння сік землі,
День лежить на білому крилі,
Подих вітру схилоє жита,
Пролітають стомлені літа...
З роду в рід кладе життя мости,
Без коріння саду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.
З нами линуть у добрі і у журбі
Материнські очі голубі.
Чарівлива пісня живить нас
І сумління сповідає час.
З роду в рід кладе життя мости,
Без коріння саду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.
Є в моїх садах мале село,
Є криниця, чисте джерело,
А коли вертаюсь я з доріг,
Я цілую батьківський поріг.
З роду в рід кладе життя мости,
Без коріння саду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.

«Сік землі», Володимир Вихрущ

Що таке життя людини?

Відповідь на це запитання різна в кожного. Можна філософствувати на цю тему нескінченно.

Передусім, це діяльність людини, це період існування її від моменту народження до смерті, це щастя, це подарунок... Але найголовніше питання в тому, як людина проживе це життя. Чи

зможе вона прожити «друге» життя, сидячи біля каміна у свої вісімдесят п'ять, лише згадуючи та емоційно переживаючи знову всі події свого життя?

З чого починається життя? Звичайно ж, із народження. З моменту, коли ви робите перший вдих, і акушер називає час і дату народження, ваш зріст і вагу. Потім іде період дитинства, юнацтва, молодості, більш зрілого віку, період літнього віку. І життя людини, найперше, це не фізичне існування, а духовний розвиток.

Кожна людина народжується в цьому світі з певною місією. Але чи знає вона своє призначення? Звичайно, ні. Дитина перебуває під опікою батьків, які можуть підтримати і спрямувати її в потрібному напрямку або, навпаки, змусити робити те, до чого не лежить душа. Але не потрібно забувати про те, що кожна людина є господарем свого життя.

Отже, життя – це власний шлях людини, накопичення її унікального досвіду, тому кожен розуміє це поняття по-своєму.

«Той, що вирізняється людськими якостями»

«Хто не знає звичаю народів запозичати один в одного власні імена? Римляни прибирають собі македонські, греки – римські, сармати – германські. Готи ж здебільшого запозичають свої імена в гунів», – писав стародавній історик Йордан.

Усім відомі факти, коли люди однієї нації беруть імена людей нації іншої. Це часом робиться дуже масово, але ніколи – без вагомих на те причин: або через належність до однієї релігії, або ж через національну залежність (при цьому бралися імена поневолювачів, а не навпаки).

Як і ім'я, прізвище даровано нам від народження. Це те, що ми отримуємо, ледве з'явившись на світ, від наших батьків, а вони від прадідів, і те, що супроводжує нас упродовж всього життєвого шляху аж до нагробного каменя. Воно може як допомогти людині, так і змарнувати її життя. Як кажуть фахівці, прізвище має сильну енергетику. Одне – більшу, інше ж – слабшу. Усе залежить від

того, чи є воно родовим, чи звичайним. Кожне прізвище має історію.

У народі справедливо твердять, що не прізвище красить людину, а людина може зганьбити чи прославити своє прізвище.

Прізвище Сагун має різні версії походження. Дехто з фахівців наголошує на тюркському походженні, інші говорять про тибетське і санскритське походження.

Тож слово «сагун» у перекладі із санскриту означає «того, що володіє якостями».

За іншою ж версією, прізвище Сагун давньоруського походження і було пов'язано зі словом «саган», тобто «чаша, супник».

У давньоруські часи в родинах наших пращурів склалася традиція називати дітей назвами предметів домашнього побуту. Іменуючи немовля «кошиком» чи «чашею», батьки, мабуть, хотіли, щоб у майбутньому спадкоємець ні чого не потребував і мав усього вдосталь – «повні засіки».

Прізвище Сагун в Україні було відоме із XVII ст. Оскільки процес формування прізвищ був досить тривалим, нині про точне місце й час з'яви прізвища Сагун говорити складно. Проте з упевненістю можна стверджувати, що воно належить до найстаріших прізвищ і містить стародавні вірування і традиції іменувань.

Прізвище Сагун складається із 5 літер, що є свідченням гуманітарних здібностей. Ці люди люблять мистецтво і цінують його, вони приємні й цікаві співрозмовники. Така людина ніколи не викличе у співрозмовника відчуття, що вона має справу з «простаком», що прагне пустити пил в очі. Тому стосунки із представниками/цями протилежної статі завжди ґрунтуються насамперед на взаємній повазі. Проаналізувавши значення кожної літери у прізвищі Сагун, можна зрозуміти його зміст та приховане значення.

С – прагнуть досягти матеріальної стабільності, мають здоровий глузд; дратівливі, владолюбні, можуть бути примхливими;

допитливі, мають бажання доводити будь-яку справу до кінця, уміння докопатися до істини, розуміють своє призначення, уміють пристосовуватися до обставин.

А – найсильніша і найяскравіша буква кирилиці. Особистості, які мають такі літери у прізвищі, завжди прагнуть лідерства; нерідко вони змагаються із собою. Літера вказує на бажання щось змінити, досягти найвищого рівня комфорту у фізичному стані та духовному.

Г – жага до знань, інтерес до всього таємничого, здатність встановлювати взаємозв'язок між життєвими подіями; добросовісність, уміння приділяти увагу дрібницям; потреба в гострих відчуттях, такі люди здебільшого самі перебувають у їхньому пошуку.

У – багата уява, знак великодушності. Ці люди співпереживають оточенню; зберігають таємниці, прагнуть досягти духовної досконалості; не мають почуття меж, але спрямовані всередину себе, слабко узалежені із суспільством.

Н – знак неприйняття дійсності такою, якою вона є; бажання досягти духовної рівноваги та фізичного здоров'я. У роботі виявляють старанність, не схильні до діяльності, яка не становить інтерес; мають критичний розум та категоричне неприйняття рутинної роботи; постійно сконцентровані та мають сумніви (*автор-упорядник: доктор історичних наук, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти, професор, заслужений працівник освіти України Ігор Коляда*).

Прізвище Сагун – це прізвище мого діда, що з Черкащини, села Сагунівка (розташоване на березі Кременчуцького водосховища за 30 км на південний схід від м. Черкаси): «...Сагуновка, село в 4-х верстах от Ломоватого, ниже по реке Днепру, на границе Чигиринского уезда. Жителей обоего пола: православных 2247, евреев 35. Село это, как и предыдущие села,

известно хорошими качествами удобренных жителями огородов, производящих большое количество луку, выгодно продаваемого в ново-российском крае. У жителей процветает пчеловодство. Церковь Богородичная, деревянная в ветхом состоянии, построена в 1792 году, 5-го класса; земли имеет 42 десятины...» (Похилевич Л. «Сказання о населенных местностях Киевской губернии», 1865 г., стр. 620).

Як мені відомо, до війни в селі проживало до 200 родин, у яких таке ж прізвище. Якось по ТВ був репортаж про це село. Але ні я, ні Богдан у селі не були. У село їздила моя сестра Тетяна Асипенко (дівоче – Сагун) і нам скинула світлини з краєвидами села й околиць (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

1996 – рік Вогняного Щура

Колись давним-давно Нефритовий Імператор вирішив порухувати, скільки йому років і скільки існує світ, однак не зміг цього зробити через те, що збився з ліку. Зрозумівши, що на майбутнє його царству потрібне літочислення, аби знати плин часу і подій, він вирішив створити календар. Аби роки в ньому не зливалися в єдиний потік, захотів, щоб кожен рік мав характер певної тварини, яка буде його символізувати. Саме тому він наказав своїм пташкам сповістити новину в царстві всім звірам і птахам, аби ті зібралися в назначений час на березі Великої Річки, і дванадцять тварин, які першими подолають річку і прийдуть на інший берег, матимуть свій рік в літочисленні. Тварини лісів із захопленням сприйняли ідею Нефритового Імператора, і кожна з них захотіла, щоб на її честь був цілий рік.

І от настав день перегонів. Щур прокинувся раніше за всіх і, вийшовши на берег річки, зрозумів, що самотужки її не перепливе. Після цього він почав ходити серед інших тварин і просити, аби ті допомогли йому переплисти річку. Тигр, кролик і змія йому відмовили, і лише бик, маючи добре серце, вирішив взяти щура із собою. Кіт також попросив бика взяти його із собою. Коли бик зайшов у річку, на спині в нього сиділи кіт і щур, однак щур підступно зіштовхнув kota і той впав у воду. Коли бик переплив на інший берег, щур зіскочив із бика і першим прибіг до Нефритового Імператора, який уже чекав звірів на іншому березі. Імператор помітив, що щур підступно викинув kota, і покарав щура тим, що на нього тепер постійно буде полювати кіт. Незважаючи на це, щур став першою твариною і Імператор віддав йому перший рік циклу, а бик став другим. Гордий дракон вирішив не перепливати річку, а просто перелетів її. Однак десь на середині річки він помітив, як кролик, тигр та кіт бовтаються у воді і не можуть справитися із сильною течією. Вони стали просити дракона, аби той допоміг їм. Незважаючи на свою гордість і поважність, дракон вирішив усе ж допомогти їм. Він схопив тигра, kota і кроля своїми пазами і потягнув їх на інший берег. Помітивши, як дракон допоміг іншим, Нефритовий Імператор проголосив його священним знаком через могутність, поважність, величність і разом із тим доброту. Саме тому тигр прийшов третім, кіт четвертим, а дракон лише п'ятим.

Наступним на берег річки вийшов кінь, який уже почав прямувати до Імператора, але помітив у себе під ногами змію. Він так її злякався, що став дибки і гучно почав іржати з переляку. Скориставшись панікою коня, змія поповзла далі і таким чином перехитрила його, прийшовши шостою. Кінь був сьомим.

Потім Нефритовий Імператор поглянув на річку і побачив, як півень, вівця і мавпа дружно гребуть на спільно зробленому

плоті. Коли вони припливли до берега, Імператор похвалив цих трьох звірів за дружбу і наказав їм, аби вони самі вирішили, хто з них буде восьмим, дев'ятим і десятим знаками. Порадившись, вони вирішили, щоб вівця була восьмою, бо вона не лише гребла більше від всіх, але й веселила друзів піснями. Мавпа стала дев'ятою, а півень – десятим.

Одинадцятю припливла на берег собака. Вона дуже здивувалася, коли помітила, що на березі вже майже всі. Вона не надто поспішала, коли перепливала річку, вважаючи, що й так буде першою, адже ніхто не плаває краще за неї. Однак її самовпевненість ледь не зіграла з нею злий жарт. Коли практично всі тварини стояли біля Нефритового Імператора, то почули, як хтось хропе в очереті. Підійшовши до хащ, Імператор помітив там свиню, яка спала. Коли він її розбудив, свиня повагом підійшла до інших звірів. Саме тому вона стала дванадцятим знаком.

А кіт так і не ввійшов до циклу, однак став поряд із кроликом. Нефритовий Імператор вирішив, що кіт, хоч і не матиме свого року, але зможе будь-коли помститися щуру за завданий йому підступ. З того часу коти і щури не мирять. Так переповідає стародавня китайська легенда про так звані великі перегони тварин, які визначили послідовність символів китайського 12-річного циклу.

Є й інша версія легенди. Та вірити хоч якійсь із них чи ні – справа кожного.

Щур є головною твариною в китайському календарі. За характером люди, які народилися в рік Щура, є лідерами і можуть здаватися навіть занадто самовпевненими та зарозумілими. Проте насправді це всього лише маска, яка допомагає їм домогтися бажаного. Щури дуже щедрі і неймовірно розумні. Вони можуть боятися заявити про свої амбіції і часто тримають їх при собі.

Зовні люди, народжені в рік Щура, дуже симпатичні, талановиті та інтелектуальні. Більшість із них відрізняються розумом і кмітливістю.

Вогняний Щур найпримхливіший і непередбачуваний. Борець і новатор, завжди готовий до кінця довести будь-яку справу, особливо якщо вона нова й цікава. Обов'язки, покладені на них, намагаються виконувати сумлінно. Уміють зберігати свої і чужі таємниці. Удача і неймовірна активність дають змогу йому досягти великих висот у кар'єрі. У нього багато шанувальників і друзів. Спілкуватися з ним цікаво й весело.

Вогняні Щури роблять життя яскравим і насиченим.

Щур – міський житель, відмінно відчуває себе в суєті галасливих мегаполісів. Він володіє приголомшливою інтуїцією і завидною життєстійкістю. Здатний вижити навіть у найнесприятливіших умовах. Уміє переживати душевні страждання і фізичний біль. Свої проблеми намагається не афішувати.

Люди, народжені в рік Щура, мають гарний смак і розвинену фантазію, вроджене почуття гармонії, ритму, кольору і форми. Деякі Щури дуже романтичні, хоча більшість із них реалісти, що відрізняються кмітливістю, розумом, спостережливістю і швидкою реакцією.

Щури віддають перевагу дорогим і якісним речам, які можуть довго служити. Так само як до речей, вони ставляться і до вибору людей. Знайомих і приятелів у них чимало, а ось справжніх друзів небагато. Якщо вони є, то це на все життя. У друзях Щур цінує надійність, відданість і яскраву індивідуальність.

Вогняні Щури не можуть сидіти на місці. Вони постійно потрапляють у колотнечі і мчать назустріч пригодам. Вогняні Щури цілеспрямовані та наполегливі. Вони великі трудоголіки, готові працювати цілодобово, щоб домогтися поставлених цілей. У цьому їм допомагає їхня природна чарівність. Вони з легкістю підкорюють інших своєю енергійністю, товариськістю і дружелюбністю.

У компанії Щур тримається весело і невимушено. Балакучий і товариський, Щур легко стає душею компанії, організа-

тором або ідейним натхненником якогось заходу. Однак за зовнішньою відкритістю ховається холодний і розважливий розум. Ці люди мають спритність природженого дипломата і великі амбіції, здатні тримати в пам'яті великий обсяг інформації. До їхніх порад варто дослухатися. Якщо Щур когось і критикує, то тільки конструктивно і по суті. Однак не варто забувати, що, дбаючи про справи своїх друзів, Щур передовсім ставить свої інтереси, які завжди тримає в таємниці. У справах Щур наполегливий, активний та енергійний, звик покладатися тільки на себе. Ні від Долі, ні від оточення він не чекає подарунків. Люди, народжені в рік Щура, готові вмерти заради перемоги.

Щури – реалісти і практики, які звикли все тримати під своїм контролем. Борючись за якусь справу, вони не збираються відступати. Усі ці якості допомагають їм з легкістю завойовувати довіру людей і за потреби використовувати це в своїх інтересах. Енергія Щура впливає на спілкувальників дивовижним чином – піддаючись натиску і шарму, вони часто, навіть не помічаючи того, стають учасниками його задумів. Насичено і яскраво живучи днем сьогоdnішнім, Щур ніколи не забуває про майбутнє. Це знаходить відображення і в цілях, які він перед собою ставить, і в планах, які будує, щоб домогтися бажаного.

Вибираючи професію, Щур часто віддає перевагу тій сфері, де потрібно працювати головою, а не руками. З нього може вийти прекрасний оратор, письменник, журналіст, політичний діяч, артист, керівник, бізнесмен, викладач. Також зі Щура, завдяки його вродженим талантам, може вийти хороший модельєр або дизайнер, драматург, художник.

Для Щурів будувати кар'єру – все одно, що дихати. Виходить це в них легко і природно. Працьовитих Щурів життя винагороджує матеріальним добробутом (*автор-упорядник: д. істор. н., професор Ігор Коляда*).

«Посієш характер – пожнеш долю»

Число долі

13.10.1996 = 30

Юпітеріанська трійка

Трійка перебуває під заступництвом Юпітера. Основні риси характеру, які дарує Юпітер, – це ініціативність, активність та працьовитість. Люди, чия доля пов'язана з трійкою, уміють робити декілька справ водночас, постійно зайняті якимись цікавими проектами та сповнені креативних ідей. За ці якості їх зазвичай дуже цінує керівництво. До того ж із ними присмодно спілкуватися та легко вирішувати будь-які проблеми.

Сагун Богдан Андрійович – III (B) група крові Rh (+)

Кров є найважливішою субстанцією в організмі людини, що несе кисень і живлення всім клітинам організму. Ця складна за своїм складом рідина відображає біохімічні особливості всього організму в цілому.

Кожна група крові має особливий, властивий саме їй тип імунітету, який визначає життєві ресурси людини, закладені природою. Група крові – це шлях, відміряний нам долею, головна умова якого – дотримуватися заданої траєкторії. Кров, що забезпечує життєдіяльність всіх органів і систем, також тече в жилах кожного з нас. І за всієї усвідомлюваної анатомічної схожості ми істотно відрізняємося один від одного, передовсім своїм біохімічним складом.

Ми не схожі один на одного зовнішністю, у нас різні долі, і реакції нашої поведінки відрізняються в різних ситуаціях. Це наводить на роздуми, що інформація, закладена на клітинному рівні, не може бути єдиною для всіх. Ось і виходить, що ці шифри повідомляють про те, хто ви, який і чим відрізняєтеся від

інших. Носієм шифру є група крові. Група крові також містить в собі зашифровану інформацію про характер її власника.

Змінюватися може все: життя, доля, характер. Але група крові, дана нам від народження, залишається незмінною, це наш код, розкрити який не підвладно нікому. Фахівці проаналізували групи крові людей і їхній життєвий шлях, і встановили, що кров може містити багато таємниць характеру. Так, власники III групи крові – пристрасні та вольові особистості. Оптимістичні і доброзичливі. Ці люди обожають пригоди, їх не цікавить комфорт. Вони люблять зміни, нових людей і нові місця. Їх активності можна позаздрити. Це – генератори ідей і креативу. Вони вміють мріяти та знають, як діяти. Однією з негативних рис цих людей є безвідповідальність, вони часто забувають свої обіцянки, але довго пам'ятають образи. Цінують свободу і незалежність.

Загалом спокійні і врівноважені люди, які інколи можуть втрачати самовладання (*Автор-упорядник: д.істор. н., професор Ігор Коляда*).

Розділ другий

Світле, кульбабкою розквітле лейтенантове дитинство

Число 13

Найбільш суперечливе число в нумерології, що позначає етап трансформації. Народжені тринадцятого числа люди нікого не можуть залишити байдужими. Носії цього цифрового коду все життя прагнуть досконалості, у їхньому житті постійно відбуваються якісь зміни: як в особистому, так і на роботі. Слово «стабільність», вочевидь, не з їхнього лексикону. Одна з головних рис його представників – безкомпромісність. Вони досить вимогливі до оточення і рідко дають другий шанс тому, хто схибив, навіть якщо він цього явно заслуговує. Крім того, вони досить ліниві, що часто заважає їм у досягненні поставленої мети *(автор-упорядник д.істор.н., професор І.Коляда)*.

Ім'я йому дано: Богдашка, Богданчик, Бодя, Богдан

Ім'я Богдан має старослов'янське походження: Богдан – «Богом даний», «Божий дарунок» або «Причетний до Творця».

Це ім'я знає лише Східна Європа, воно належить до розряду теофорних, утримуючи згадку божества. Дослідники тільки сперечаються про те, споконвічне воно чи проникло із проповіддю християнства як калька з грецького «Федот» – «присвячений Всевишньому». Перший святий із цим ім'ям постраждав за віру в Христа у III ст. н.е., воно стало популярним на Русі.

Традиція називати хлопчиків Богдан прийшла здавна. Згідно з давньою легендою, це ім'я отримували діти, народження яких було довгоочікуваним. Малюкам, підкинутим до порогу будинку як подарунок, також давали це ім'я.

Це рідкісне ім'я привертає увагу оточення, звучить голосно і свідчить, що малюка батькам послав сам Бог.

Це ім'я не канонічне, що означає, у нього немає святих покровителів. Хрещення проводиться, як правило, під іншими іменами.

Ім'я Богдан містить у собі силу, таких дітей дуже опікують батьки, вони буквально ставлять дитину на п'єдестал.

Покровительствує Богданові Марс (чоловіча планета) і Меркурій, а його стихією є повітря. Астрологи асоціюють це ім'я із сузір'ями Біка та Барана; талісмани – сердолік і мармур.

Тотемна тварина для Богдана – кажан, це символ чаклунства, страху, ночі. Але на Сході така тварина уособлює довге життя, багатство, успіх, щастя. У Греції і Римі кажан шанували як символ удачі, вона допомагала людині не втрачати пильність і дарувала проникливість. В античні часи миша охороняла будинки від нечисті.

Серед рослин талісманами для Богдана є лавр і безсмертник. Лавр – символ перемоги, він утихомирює гнів і негативні емоції, очищає ауру людини. У християнстві листя лавра – символ вічного життя, яке можна отримати, спокутувавши свою провину мучеництвом. Безсмертник дарує здоров'я, енергійність, довгі роки життя. Це скромна й елегантна рослина.

Богданові пасує метал золото, яке є уособленням влади і благородства, розкоші і могутності. Також золото – символ віри і щирих відносин. Найбільш сприятливою порою року для чоловіка з цим ім'ям є весна, а день тижня – середа.

Чоловік, названий Богданом, вважає за краще вибирати зелений, помаранчевий і жовтий кольори, вони для нього найкращі.

В імені відчувається сила, мужність, активність, велич і хоробрість. Маючи нотки різкості, могутності, динамічності і лаконізму, належить до суто маскулінних. Зменшувально-пестливі форми переважно не мають пом'якшення. Подібні

властивості можуть сприяти формуванню наполегливості, незалежності, домінантності та непохитності в носія імені.

Значення імені Богдан визначає пору року, коли народився малюк. Богдан, народжений восени, суворий і розважливий, він не терпить обману і чудово розбирається в людях, бачить їхні слабкості. Але зі своєю метою ніколи ці знання не використовує. Це дуже цілеспрямовані та неординарні люди, із великим творчим потенціалом. Вони наполегливі у своїх бажаннях.

Маленький Богдаша – це розумна і здібна дитина, проте буває і впертим.

Навчається Богдан досить успішно. Йому даються як точні, так і гуманітарні науки. Хлопчик досить працьовитий, але проявляє цю якість тільки за певної зацікавленості. У навчанні дуже багато буде залежати від педагогів Богдана.

Хлопчики, що мають таке звучне і серйозне, на перший погляд, ім'я, часто вразливі і вимогливі до підтримки та уваги своїх рідних і друзів. У них задатки лідера, але будь-яке рішення вони ретельно зважують. Пізнати Богдана нелегко, оскільки він потайний і стриманий чоловік. Якщо зустрінє людину, якій зможе довіряти, то є відвертим і легко ділиться своїми таємницями.

Богдаша має близькі і довірливі стосунки з матір'ю.

Чоловік на ім'я Богдан чесний і самостійний, прагне отримувати нову інформацію, наполегливий у досягненні поставленої мети. Він спостерігає й аналізує побачене, мислить швидко, відрізняється прагматичністю.

Богдан, як правило, амбітний, має високі запити. Але дуже стриманий, його складно вивести з рівноваги. Ретельно вибирає друзів. Психічно стійкий і не любить філософствувати, швидше буде діяти і домагатися свого.

Богдан дуже цінує думку батьків і часто слухає їхні поради щодо вибору професії. Яскраві таланти допомагають йому досягти успіху в різних сферах. Високо цінує незалежність і фінансову стабільність, тому бізнес буде вести твердою рукою.

Його наполегливість, працьовитість і вміння зробити правильний вибір проведуть його крізь терни, і він досягне неймовірних висот. Якщо Богдан все-таки вибере творчий шлях, найкраще зупинитися на шоу-бізнесі. У нього є всі задатки стати добрим продюсером.

Богдан завжди має успіх у жінок, він привабливий і цікавий, уміє звабити будь-яку дівчину. Та приваблює його більше не красива зовнішність, а самостійність і душевна організація дами серця. Він не сприймає безладних зв'язків і дуже довго, скрупульозно вибирає партнера для стосунків (*автор-упорядник: д. істор. н., професор Ігор Коляда*).

Ти моя дитинко, крихітко синочку

Богданчика під серцем ми привезли з ІЗМАЇЛА.

Крихітко, синочку, ти моя дитинко,
Ти моя потіхо, ти моя кровинка,
Я тебе голублю, ніжно пригортаю,
Від всякого лиха тебе вберігаю.
Ти мій соловейко, моє пташенятко,
Таке завжди миле і рідне дитятко,
Ти, як сонце в небі, квіточка у полі,
Я в Бога благаю тобі щастя-долі.
Пригорнись до мене, моє янголятко,
Все життя для мене ти будеш дитятко,
Любов мою, синку, в серці збережи,
По життю своєму її пронеси.

«Крихітко синочку», Антоніна Грицаюк

На світлині: тримісячний Богдан (січень, 1997 р.).

Після закінчення військового інституту Андрій як молодий офіцер отримав призначення до військової частини неподалік міста Ізмаїла. Прослуживши там два роки, Андрій вступив до ад'юнктури і ми повернулися до Києва.

Не знаю чому, але ще з третього місяця я знала, що якщо буде син, буде Богдан. Для дівчинки ім'я так і не дібрали. Стать дитини я дізналася, тільки коли народила.

13 жовтня 1996 р. – це найщасливіший день у моєму житті. Я прокинулася вранці, розбудила чоловіка і сказала, що потрібно їхати.

Наш синочок народився о 12:30 вагою 3.600 кг та на зріст 55см. Спочатку він кричав, а коли поклали мені до грудей, синочок замовк.

Цей маленький теплий комочок лежав на мені із розплющеними очима і тихенько муркотів. Він мав красиві довгі пальчики.

Зайшла чергова медсестра і сказала: «Ну, Слава Богу! Піду зателефоную до Вашого чоловіка, повідомлю. А то він упродовж двох годин кожні п'ять хвилин телефонує».

Нашого малюка відвезли в дитяче відділення, через годину і мене відвезли в палату. Навколо всі спали після важких пологів, а я не знала, чим себе зайняти. Уночі я виспалася, легко народила і чекала на зустріч із синочком. Коли через чотири години вивезли новонароджених, я точно знала, хто мій син. Вони всі різні. Богданчик гарно їв і спав уночі. Він був дуже спокійним малюком (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

«Сьогодні день народження у тебе»

У день, коли Богдан народився, я привітав дружину лише по телефону, а забрав її з Богданчиком із пологового будинку на четвертий день!

Перші два дні я був у своїх батьків, у Василькові, на третій день – у теці та готувався до виписки дружини із сином із пологового будинку.

Синочку наш коханий, дорогий,
Сьогодні день народження у тебе.
Для нас найкращий ти і золотий,
Для тебе ми прихилимо і небо!
Зійде хай щастя провідна зоря,
Хай від біди прикриє чисте небо,
Поля й діброви, гори і моря,
Як книга, хай відкриються для тебе!

День народження нашого сина став особливим днем. Ми до нього завжди ретельно і заздалегідь готувалися. Особливо дружина, мама Богдана (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

Обов'язковий онук

З дитинства Богданчик був добрим, серйозним, відповідальним, обов'язковим хлопчиком.

Відпочиваючи з трьома онуками на дачі, я намагалася дотримуватися чіткого розпорядку дня. Сніданок, читання, купання на ставку, сон, підобідок.

Пам'ятаю, як на дачі, коли Богданчику було чотири роки, після денного сну я сказала: «Діти, зараз можна йти і гратися на подвір'ї». У відповідь Богдан запитав: «Бабусю, а про полуденок ти забула?».

Так як я намагалася їх привчати до порядку денного, от онук і нагадав (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Погідуй мого маленького синочка

Богданчик багато що зробив у житті і, на жаль, дуже багато ще не встиг.

Наш син Богдан народився у сім'ї офіцера. Він був дуже бажаною і улюбленою дитиною.

Маленький Богдашка був добрим, ласкавим, ніжним, чуйним та слухняним хлопчиком.

Сонячний зайчик і коник, що скаче, –

Дитинство моє.

Жайвір високий і перші уроки –

Дитинство моє.

Світ із любові і сни кольорові –

Дитинство моє.

З ярмарку пряник і молодість мами –

Дитинство моє.

Дзень-дзень, день молодий,

Дзень-дзень, дощ по воді,

Дзинь-дзень, даль виграє,
Дзинь-дзень, дитинство моє.
Верби й тополі і стежка у полі –
Дитинство моє.
Тиша і трави, і добрий журавлик –
Дитинство моє.
Світлі Орелі і думи веселі –
Дитинство моє.
Що не вернути й повік не забути –
Дитинство моє.
Сонячний зайчик і коник, що скаче, –
Дитинство моє.
Жайвір високий і перші уроки –
Дитинство моє.
Світ із любові і сни кольорові –
Дитинство моє.
З ярмарку пряник і молодість мами –
Дитинство моє.
З ярмарку пряник і молодість мами –
Дитинство моє...
Дитинство моє...
Дитинство моє..

Андрій Демиденко

Граючи в іграшки та помітивши, що я за ним спостерігаю, прибігав до мене, клав голову на коліна і, дивлячись на мене, питав, чи люблю я його. Звичайно ж, я казала, що він найкращий і найулюбленіший. Він сміявся і щасливий ішов грати далі.

Коли нашому синочку виповнилося два роки, я вийшла на роботу, а Богданчик пішов у дитячий садок.

Наш тато Андрій працював неподалік дитсадка, тому зранку відводив і увечері забирав додому нашого Богдашку.

На світлинці: 3-річний Богданчик, мама Олександра, тато Андрій, сестричка Кристинка (листопад, 1999 р.).

У дитсадку Богданчику дуже сподобалося, і він ходив залюбки.

Через кілька тижнів у мене був вихідний у будній день і я вирішила забрати синочка раніше. Прийшла до дитсадка, а мене там ніхто не знає... Діти гралися на майданчику, а ми з Богданом чекали тата, коли він прийде за нами.

Ще з дитячого садочка Богдан до всіх доручень ставився дуже відповідально. Так, одного разу, коли я прийшла ввечері з роботи додому, син зустрів мене і сказав, що в садочок потрібен корм для рибок. Я відповіла, що магазини зачинені і куплю завтра. У відповідь Богданчик сказав, що «рибки можуть померти з голоду і необхідно щось терміново придумати». На щастя, у сусідів був акваріум і вони поділилися з нами кормом.

Богданчик був великим фантазером і мрійником. Так, улюбленими його іграшками були динозаври. У сина їх було більш ніж сто різних фігурок. Він грався ними і щось завжди собі уявляв.

Богдан дуже любив слухати, коли читали казки. Ми перечитали з ним разом багато різних дитячих книг. І уже в п'ять років Богдан навчився читати самостійно.

На світлині: Богдан (версень, 1998 р.).

Узагалі він любив учитися. І тому, коли настав час іти до першого класу, Богданчик уже вмів читати, писати та рахувати. У садку були уроки англійської, він учив деякі фрази. Увечері лягаючи спати, він завжди говорив: «Kiss my little son» («Поцілуй мого маленького сина») (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

Великі радощі дитинства

Богданчик дуже любив новорічні свята. Тато Андрій завжди приносив велику сосну і ми її вбирали.

А найбільше, звичайно ж, як і всі дітлахи, любив подарунки. На Святого Миколая прокидався раніше за всіх, розглядав свій подарунок, а потім біг до нас у кімнату і шурхотів руками під нашими подушками. Уперше дуже здивувався, що нам Святий Миколай нічого не подарував. Наступного року подарунки довелося класти й нам із татом собі під подушки.

Ще був Новий рік, і синочок дуже хотів велику боксерську грушу. Звичайно, ми її купили, але Богданчик усю ніч не відходив від ялинки і весь час заглядав під неї. Лише коли вийшли на

подвір'я запускати феєрверк, нам вдалося покласти подарунок під ялинку. Коли повернулися, то радості не було меж (*зі спогадів Олександрі Сагун – мами Богдана*).

На Святого Миколая

Щороку 19 грудня, на Святого Миколая, дітлахи нетерпляче чекають на подарунки.

Якось перед святом Миколая я залишилася переночувати в дітей (батьків Богдана). Я відпочивала в кімнаті Богдана.

Онук прокинувся рано-вранці. І нумо швидко дивитися під подушку. Радості не було меж. На нього чекав подарунок від Святого Миколая.

Проте Богдан не забув і про мене. Онук запитав: «Бабуню, а що тобі подарував Святий Миколай?».

Я відповіла: «Богданчику, я вже доросла, а Святий Миколай дарує слухняним діточкам подарунки».

Але онучок наполіг, щоб я також перевірила і подивилася під подушку. На мене там також чекав подарунок. Богдан цьому дуже зрадів. Він відразу побіг у кімнату до батьків шукати їхні подарунки.

Богданчик дуже радів тому, що всі в родині: і мама, і тато, і бабуся – отримали від Святого Миколая подарунки (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Особливі стосунки

Дуже любив їздити з бабусею Олею на дачу на Осокорках. Туди ж приїжджали двоюрідна старша сестричка Кристюша та молодший двоюрідний братик Володя. Бабуся влітку брала відпустку і з трьома онуками проводила її на дачі.

Із бабусею Олею в них були особливі стосунки, оскільки багато часу проводили разом, були якісь свої таємниці та і свої жарти.

Діти збирали полуницю, допомагали носити воду із колонки. Купалися в озері. Богданчик дуже любив плавати, бігати, стрибати...

У святкові дні їздили також до бабусі Меланії і дідуся Віктора у м. Васильків. Там також у Богдана були друзі: двоюрідний брат Андрій і сестра Вікторія. Молодша сестра тата Андрія Тетяна Сагун у майбутньому стала ще однією хрещеною мамою (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Горді нашим онуком Богданом

Найбільшою Божою ласкою є дарування родині діток.

1996 року Бог обдарував нас найбільшою своєю милістю – на світ Божий з'явилися два онуки: Андрійко – син у родині мого меншого сина Євгена – та Богданчик – син у родині мого старшого сина Андрія. Різниця всього у два місяці.

Богданчика Господь привів у цей світ у переддень одного з найвеличніших свят нашого народу – Покрови Пресвятої Богородиці. І для нас народження не просто онуків, а продовжувачів

*На світлині: Богданчик із бабусею
Олею, сестричкою Кристинкою
(травень, 1998 р.)*

*На світлині: Богдан із бабусею
Олею (29.12.2001).*

На світлині: 4-річний Богдан із хрещеною мамою Тетяною Сагун, м. Васильків (2000 р.).

нашого роду, нашого прізвища Сагунів було неймовірною радістю.

Ми тішилися разом з нашими дітьми таким неймовірним щастям – народженням діток.

Не меншою втіхою та радістю для нас було, коли приїжджали до нас у Васильків родини наших дітей зі своїми малюками. Цих днів ми завжди чекали нетерпляче.

Родина нашого сина Андрія, дружина Олександра і маленький Богданчик, уперше разом приїхали, коли онучку виповнилося три з половиною місяці.

Так, одного весняного вихідного дня до нас завітали родини синів Андрія та Євгена з нашими бажаними онуками. Двоюрідні брати вперше побачили один одного. І хоча брати-малюки (Богдан та Андрій) ще не вміли говорити, вони вже впізнавали один одного навіть через місяць після першого знайомства.

Малюкам Андрійкові та Богданчику страшенно подобалася моя забава – брати їх на гойдалку. Їхні радісні емоції не знали меж. Я брав своїх онуків і садовив одного на праву ногу, іншого – на ліву та одночасно гойдав.

Моя дружина, а для онучків – бабуся Меланія, дуже любила спілкуватися з малечею. Їм же страшенно подобалися її різноманітні розповіді та казки.

Богданчик завжди був веселим, кмітливим, урівноваженим та справедливим.

*На світлині: Андрій Сазун (двоюрідний брат), дідусь Віктор,
бабуся Меланія, 4-річний Богданчик, м. Васильків (травень, 2000 р.).*

У дитинстві, коли приїздив із батьками нас провідувати, любив спостерігати за курчатками, цуценятком та кошеничками. Інколи допомагав татові збирати полуницю.

Однією із традицій нашої родини було щорічне відвідування в поминальні, післяпасхальні свята могил наших пращурів. У ці дні також родини наших синів приїздили разом зі своїми дітьми.

У ці дні ми обов'язково ще відвідували нашу маму, а для наших онуків – прабабусю Мотрю, нашу старійшину роду. Коли Богданчику та Андрієві було по 3 роки, то їй було близько 80 років. Відвідини правнуків були для неї неймовірно незабутніми миттями життя, яке було непростим і не завжди радісним. Але дожити віку, щоб дочекатися народження правнуків, – це була для неї найліпша Божа ласка.

Це були неймовірні миті щастя, коли за столом збиралися чотири покоління: старійшина роду – наша мама, ми, старше покоління, наші діти, сини, та їхні дружини і наше майбутнє – це наші онуки-правнуки.

І всім нам не було часу сумувати. І всім було про що поговорити, накривалися столи, співалися пісні...

Біль втрати для наших дітей єдиного сина Богдана є і нашим болем, який не зцілити. Проте ми горді тим, що наш онук Богдан виріс справжнім сином не тільки для своїх батьків, а і для нашої України (*зі спогадів Віктора та Меланії Сагунів – дідуся та бабусі Богдана*).

Мій братик Богдашка

Коли народився Богдашка (а саме так я його назвала), мені було 7 років.

Та знаєте, як я відреагувала на його появу на світ? Я плакала, але не від радості, як ви могли подумати, а від смутку, бо я просила сестричку у хрещеної, уже ж так мені хотілося ту сестричку, а мені принесли хлопчика.

Та чи могла я в ті хвилини подумати, що брат – це так круто, та ще й такий! Люблячий, турботливий, уважний, розумний, веселий, гарний, відважний – справжній чоловік!

Найбільше часу разом ми провели на дачі. Багато років поспіль усі літні канікули ми були разом.

І чого там тільки не було: і багато сміху, і веселощів, і різних дачних турбот та різної дачної праці. А ще багато про що я не можу розповісти, та доведеться вам повірити мені на слово.

Але була одна історія, про яку я хотіла б усе-таки розповісти. І трапилася вона не під час відпочинку на дачі. Подія ця сталася вже після нашого повернення з дачного відпочинку. Цього разу ми поїхали в гості до Богдашки. Уже було достатньо пізно. Ми лежали в ліжках. У кімнаті була я та Богдашка. Він і каже мені: «У мене щось болить живіт». Та я молодець, йому не повірила, вирішила, що він вигадує, щоб не лягати спати, і відповіла: «Не вигадуй та лягай уже спати». Лише трохи згодом, у цю ж ніч, Богдана забрала карета швидкої допомоги. У Богдана виявили

приступ апендициту. Та час нашого дитинства промайнув так швидко і так непомітно (зі спогадів Кристини Арещенко – двоюрідної сестри Богдана).

Не за віком дорослий

Ми багато часу проводили разом усією родиною. Часто гуляли Києвом, Андріївським узвозом, відвідували Співоче поле, їздили до Гідропарку поплавати човном. Разом їздили у відпустку до військового санаторію до Партеніту (Крим). Усі разом грали в настільний теніс у сусідньому дворі. Андрій, тато Богдана, часто виходив із сином у двір пограти з хлопцями у футбол.

Одного літа наш тато Андрій робив ремонт у кімнаті, і ми йому заважали. Він попросив з'їздити на пташиний ринок за кормом для папуги. Ми з Богдашкою сіли на маршрутку і поїхали на ринок, обійшли його, подивилися на різних птахів, тварин і рибок. На виході з ринку стояла жінка з цуценятами – це були маленькі руді такси. Додому ми їхали із собакою. Богдан дуже любив нашу

*На світлині: Богдан, мама Олександра, тато Андрій.
м. Ялта (червень, 2007рік).*

Шарлоту, але не хотів її вранці вигулювати. Собаку вигулював тато.

З дитинства Богдан був не за віком дорослий у своїх судженнях. Він чітко знав, що бажає, як цього досягти. Тому він захоплювався всім на світі. Бально-спортивні танці, капоейра, самбо, «ЮН-ПРЕС» (журналістика), бокс, футбол, сам навчився грати на гітарі. І ці всі захоплення йому не заважали успішно навчатися у школі.

Добрим, турботливим, уважним, заповзятим, трішечки упертим, запальним та надійним – таким назавжди залишається мій синочок Богдашка в моєму зраненому серці (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Богданчик – онук слова

Коли Богдану було шість років, ми разом поїхали відпочивати до Криму, до м. Євпаторії. Там ми знімали кімнату в домогосподарки. Харчувалися самостійно. І щоранку треба було досить рано вставати, щоб закуповувати продукти (овочі, фрукти) на місцевому ринку. Це було досить рано, і мені не хотілося тривожити сон мого малого онука. Але ж потрібно було подбати і про його безпеку. Чуже місто, чужі люди. Море. І малий хлопчик – онучок.

Так, увечері я попросила онука: «Богданчику, я рано встану, самостійно сходжу на базар за фруктами й овочами. А ти, коли прокинешся, то самостійно побудеш у кімнаті і нікуди сам не підеш». «Добре, бабусю», – відповів, уважно слухаючи, онук.

Наступного дня я встала рано-вранці і пішла базарувати. Швидко побазарувавши, поспішала до нашого тимчасового обійстя. Коли я повернулася, Богданчик прокинувся і тихенько грався іграшками. «Який же ти, Богданчику, молодчинка і слухняний!» – похвалила я його. У відповідь я почула: «Бабусю, ну ми ж учора домовилися».

Щодня ми їздили на пляж дитячого санаторію, де купалися в морі. Богдан дуже любив плавати. Коли сонячної днини припікало

і потрібно було перечекати в тіні, ми любили прогулюватися парком. На території санаторію був великий доглянутий парк. Багато різних дерев, квітів. Дуже красиві фігурки з дерева та цікаві різьблені лави у вигляді казкових героїв.

Із Богданчиком завжди було легко відпочивати. Він був слухняний і не хотів, щоб я зайвий раз хвилювалася. Уже змалечку він розумів усі мої прохання. З онуком завжди можна було домовитися, і він завжди тримав своє слово (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Барвисте й розмаїте дитинство

Богданові дитячі роки я розділив би на такі три періоди: перший – дитячий садок, другий – початкова школа, третій – школа спортивно-бального танцю.

Із ранніх років Богдан виявляв неабияку творчу уяву. Він дуже любив слухати казки. Він їх так любив, що навіть погоджувався у віці 3 років іти пішки досить довго і слухати, щоб не заснути, хоч на дорозі й доводилося підхоплювати сонного його і брати на руки.

*На світлинці: Богдан з татом Андрієм, мандрівка
р. Дніпро, м. Київ (2005р.)*

Дитячий садочок, до якого ходив Богданчик, мав специфіку: він був відомчим, ним опікувалося командування сухопутних військ, тому здебільшого в ньому були діти військових.

Сину подобалося ходити до дитячого садка. Особливо йому подобалася вихователька Ганна Михайлівна. Ініціативний педагог, що вирізнявся любов'ю до дітей, завжди намагаючись організувати їхнє дозвілля цікавими іграми, театралізованими діями, у яких ролі мали всі дітлахи групи, різними конкурсами, зокрема на краще читання віршів.

Маленькому Богданчику дуже подобалися наші спільні родинні прогулянки парком, особливо восени, коли дні стояли сонячні, лагідні, коли листя на деревах ставало барвистим, різноманітним: червоним, помаранчевим, жовтим, коли підніжжя дерев вкривав строкатий жовтогарячий килим. Ступаєш по ньому – відчуваєш приємну м'якість під ногами. І чуєш приємний шелест яскравого листя. Так і хочеться впасти й заритися в цей дивовижний килим глибше, зануритися в море з листя з головою! І цим листям можна було захоплено гратися.

Вже побагряніло
Листячко на клені,
Але на вербиці
Ще воно зелене.
На каштані листя
З жовтою каймою.
Йду осіннім парком
Тихою ходою.
Таких фарб немає
Влітку, ні зимою.
Недаремно осінь
Зветься золотою.

«Осінній парк», О. Війтик-Ющук

А ще нашому синочку подобалися спільні родинні прогулянки човном по Дніпру (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

Довгоочікуваний та бажаний

Богданчику, Бодічко!!! Так я завжди називала свого небожа-похресника, із дитинства і донині...

Дуже тяжко писати про нього в минулому часі, бо ця клята війна забрала його молоде життя.....

У той час ми жили разом в одній квартирі: я зі своєю сім'єю та сестра зі своєю. І коли настав час народжувати Олександрі, ми її зібрали та відправили до пологового будинку. Вони пішли разом з її чоловіком Андрієм, а через хвилин 15 повернулися. Олександра каже мені: «Відчуваю, що ще зарано!». Ми посміялися, і вона залишилася вдома.

Наступного ранку до нашої кімнати зайшов Андрій (батько Бодічки) та й каже: «Мабуть, уже почалося!» Ми викликали карету швидкої допомоги, яка й відвезла породіллю.

Цього ж дня на світ Божий з'явився мій небіж-похресник Богданчик, Бодічка.

Для родини моєї сестри Олександри та її чоловіка Андрія Богданчик був довгоочікуваною та бажаною дитинкою, і, як усі дітки цього віку, був дуже кумедним!

Богданчик із дитинства був особливим: завжди усміхненим, позитивним, яскравим, ласкавим, слухняним, ніколи не капризував, майже не хворів (зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана).

На світлині: 1-річний Богданчик із татом Андрієм (18.10.1997).

Мій похресник

Богданчику виповнився 1 рік. Моя сестра Олександра запросила мене бути хрещеною мамою Богданчику. Я дуже цьому зраділа й погодилася.

Хрещення – це таїнство входження до Церкви та народження для вічного життя в Царстві Божому. «Хто не народиться від води і Духа, не може увійти в Царство Боже», – каже Ісус Христос у Євангелії (від Іоана, 3:5).

У посланні апостола Павла до римлян хрещення названо співучастю у смерті та воскресінні Сина Божого. У таїнстві хрещення прощаються всі скоєні до того гріхи, а охрещувана людина дає обіцянку жити надалі за заповідями Божими.

Чин хрещення відправляється через триразове занурення охрещуваного у воду в ім'я Отця, Сина і Святого Духа.

За християнською традицією, таїнство хрещення відкриває дитині шлях до вічного життя. У цей значущий для малюка день він відрікається від диявола, отримує християнське ім'я й ангела-хранителя, який буде слідувати поруч із ним упродовж усього життя.

В народі кажуть, що хрестини –
Це день народження нової Божої дитини,
В цей день у небі Ангели радіють,
Дитину звеселяють та леліють!
Бере дитину Матір Божа під опіку,
Та Божа ласка буде з нею аж довіку!
Нехай маля батькам зростає на потіху,
Щоб вдома була радість й море сміху!

Таїнство хрещення Богдана відбулося 18 жовтня 1997 року у Свято-Троїцькому соборі (масив Троещина). Його здійснив о. Дмитрій.

У цей день таїнства священник Дмитрій молився про нашого хлопчика, про його відречення від диявола і його обіцянку служити

На світлині: хрещена мама Тетяна Сагун, хрещений батько Сергій Павлюк, Богданчик, хрещений батько Юрій Сербенко, Кристина Арещенко, хрещена мама Тетяна Дроботенко (13.10.1997).

Ісусу Христу. Потім він підніс молитви, щоб освятити воду в купелі, здійснив хресні знамення спочатку рукою, потім єлеєм.

Хрещеними батьками стали: Сербенко Ю.В., Павлюк С.В.
Хрещеними мамами: Дроботенко Т.Ю., Сагун Т.В.

Коли повернулися додому з церкви, то, за народним звичаєм, посадили Богданчика на дитячий стільчик і почали зрізати його перший чубчик. А він усе противився та простягував свої крихітні ручки до ножиць, намагаючись їх дістати.

Ми, усі дорослі, відволікали його хто як: хто плескав у долоні, хто пісеньку співав, а хто танцював. Це справді пам'ятна подія, що яскравою картинкою залишається в моїй пам'яті й сьогодні (зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана).

Цвіте бузок молочно і лілово

Прекрасний час – весна. Вона дарує нам, утомленим від зимового холоду, тепло нового пробудження природи. Саме вона

дає змогу насолоджуватися цвітінням моєї улюбленої рослини – бузку, який так і вабить до себе своїми строкатими квітами.

«Біля підніжжя зелених пагорбів Аркадії серед лісових німф жила знаменита німфа по імені Сірінкс. Повертаючись якимось із гір, зустрів її бог Пан... Німфа пустилася навтьоки, але була зупинена плином вод річки Ладони. І стала благати вона своїх сестер – вод цієї річки, щоб вони, давши інший образ, пропустили її. У цей час наздогнав її Пан, хотів обійняти, але замість Сірінкс обійняв болотний очерет, у який вона перетворилася і який, хитаючись від вітру, випускав свистячі, схожі на скаргу звуки», – так поет Овідій у своїй праці «Метаморфози» оповідав легенду про з'яву рослини бузок.

Наукова назва бузку – *Syringa* – походить від грецького слова «*syrix*», що означає «сопілка». Якщо з гілки бузку витягти м'яку серцевину, з неї можна зробити дудку, сопілку. Сопілку вперше і створив бог Пан. Він зробив її з болотного очерету, на який перетворилася німфа Сірінга, рятуючись від його переслідування.

Цвіте бузок молочно і лілово.
Чаруючий навколо аромат.
Цвіте бузок рожево, фіалково
Та звеселяє все навколо й сад.
Бузковий кущ, немов букет великий.
Яка краса у гронах на гілках!
Цвіте бузок, звичайний і привитий,
А я шукаю щастя в пелюстках.
Цвіте бузок, мов про дитинство спогад,
Вбираю запах і хмеліє кров.
Яка краса! Не відведу свій погляд
Від цих квітучих весняних обнов.

«Зацвів бузок», Марія Яновська

Богдану 2,5 роки. Ми нашими родинами поїхали до Ботанічного саду імені академіка М. Гришка. Однією з головних

На світлині: Богдану 2,5 роки (1999 р.).

візитівок якого є неперевершений сирінгарій (сад бузку) площею 2,45 гектарів, закладений далекого 1948 року, де росте близько 1500 кущів цієї красивої рослини. Двадцять один – саме стільки видів цієї фантастичної красивої рослини щовесни радують погляди десятків тисяч його відвідувачів.

Це були вихідні дні на травневі свята. День був сонячний і теплий. Щойно весняно завітлий ботанічний сад на схилах Дніпра нагадував велетенський різнобарвний килим. Пишні суцвіття бузкового або білого кольору привертали загальну увагу. Вони були схожі на яскравий спалах серед ясного неба. Бузок бував надзвичайно приємним ароматом і красою.

З дитинства ми знали, що, якщо знайдеш квіточку з п'ятьма (або більше) пелюстками та з'їси її або вкинеш собі за пазуху, загадавши бажання, воно повинно збутися. Отож і ми також шукали таку квітку-щастя.

Сад захопив уяву малого Богданчика. Ось малюк піднімається на невеличку гірку і дуже мило нам усміхається. А потім починає йти до нас. І з кожним новим кроком він прискорюється, і, уже біжучи, падає і котиться донизу. А коли зупи-

нився, то, поглянувши на нас, почав усміхатися, бо йому це сподобалося. Це було не боляче, бо було м'ярко від трави (зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана)

Вірні друзі Богданового дитинства: папуга Кеша і такса Лота

«Люди приходять на землю заради однієї мети – навчитися любити. Собаки це з народження вміють, тому живуть менше за нас (Ельчін Сафарли).

«Той, хто говорить, що щастя не купиш, ніколи не купував цуценя» (Уілфред Лэмpton).

«Якщо тобі потрібен хтось вдячний, заведи собаку» (Р. Харріс).

«Головне в собаці не краса, а розумні очі і приємна манера триматися (Інгер Едельфельдт).

«Собака – єдина істота на цій планеті, яка любить вас більше, ніж себе» (Джош Біллінгс).

У нас тривалий час жив папуга Кеша. Час від часу ми випускали його з клітки політати по кімнаті, тому почувався він майже як господар.

До кравця, до свого друга,
Вбіг задиханий папуга.

-На концерт лечу, – кричить, –
Фрак поший мені за мить!

-Неможливо, – майстер каже, –
Діло неквапливе наше.

-Що ти мелеш юринду?!

-Ший негайно! Я пожду.

-Та нема ж матеріалу, –
Знов кравець веде помалу.

-То бери шматочки ці,
Клапті, ліндики, клинці,
Позшивай те все до купи –
Буде модно, кравче глупий!
Майстер згодився: – Ах, так!..
Сів і зшив папузі фрак.
Жовті груди – цвіт люпина,
Синій хвіст, червона спина,
І зелені рукави –
Колір ситої трави.
Каже майстер: – Я здурію
Через цю твою затію!
А папуга: – Ти – мастак!
Це найкращий в світі фрак!
Скільки кольорів прекрасних,
Головне ж – пошито вчасно!
Вийшло те, що я хотів! –
Одягнувся й полетів.

«Папуга», Д. Павличко.

Аж тут купили таксу Шарлоту, яка з першого ж знайомства з папугою схопила його під час польоту зубами, але Богдан не розгубився, швидко піймав таксу, а я розтулив її щелепу, і Кеша вилетів з паці і сів на полицю так, що такса його не діставала.

Під час чергової спроби його дістати Кеша клюнув таксу в ніс і вона від нього відстала.

Богданові дуже сподобалося, що така мала птаха змогла за себе постояти, тому залишив у себе в кімнаті жити папугу і став сам випускати його з клітки.

Так, папуга Кеша і такса Шарлота довго ворогували, але згодом Лота (скорочено так називали таксу) теж звикла до польотів папуги.

Богдану подобалося гратися з Лотою, особливо на вулиці взимку. Такса – відмінна мисливиця в полюванні за нірними

*На світлинці: Богдан з найліпшим
другом дитинства такою
Шарлотою (2005 р.).*

звірами. Тому дуже їй до вподоби ритися в снігу чи пірнати в нього, що дуже тішило Богдана. А ще ми прив'язували до неї санки, син клав на них невеликий вантаж і бігав по снігу, а вона із санчатами – за ним. Далі потроху збільшував вантаж і так її тренував.

Узимку, коли випадало багато снігу у дворі, ми виходили з Богданом та Лотою боротися. Одного разу після такої боротьби, коли я повернувся додому, то зрозумів, що з кишені моєї куртки випали ключі від робочих кабінетів. Ми з Богданом та Лотою, не зважаючи, що вже було темно (бо настали вечірні сутінки), спустилися

з верхнього поверху, де ми мешкали, на те місце, де бавилися на снігу, але воно виявилось досить великих розмірів, і снігу навалило по коліна. Ми разом майже пів години шукали їх. Лота перерила носом трохи не все, однак того вечора не знайшла ключі. Кожної ранкової прогулянки вона рвалася і рвалася на пошуки тих ключів. І врешті-решт чи то на п'ятий, чи якийсь інший раз ми таки знайшли ті ключі. І це підбадьорило Богдана (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

Щедрий банкір

Якось я поцікавилася у свого онука: «Богданчику, коли станеш дорослим, яку ти обереш професію? Ким ти хочеш стати?».

Онук відповів: «Бабусю, хочу бути банкіром».

«Чому?» – запитала я.

«Бабусю, я тоді зможу прийти до свого банку, узяти багато грошей і буду їх витратити».

«Богданчику, але ж у такому разі в банку гроші швидко закінчатся і ти станеш банкрутом. Гроші потрібно витратити з розумом і бути досить ощадливим у житті. І робота банкіра – це дуже складна професія. Банкір повинен уміти не тільки правильно рахувати гроші, а ще і правильно давати їм раду, щоб їх примножувати і щоб банк міг і надалі працювати та обслуговувати своїх клієнтів» (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Завжди був прикладом

Любий брате! У нашому дитинстві ти завжди був прикладом для мене. Ти завжди вирішував, що правильно, а що ні. Я не міг відразу зрозуміти, що до чого, а ти був дуже розсудливим. Ти завжди був першим у футболі, змаганнях, танцях.

Ми разом росли та навчалися чогось один в одного.

Брате... Моя опоро, мені дуже пощастило з таким братом.

На світлині: 5-річний Богдан з татом Андрієм та мамою Олександрою, Київ (2001 р.).

Так вже сталося, що в дитинстві ми були значно ближчими, ніж у часи зрілості. Планували зустрічі в Києві, але так і не зустрілися. Шкодою безмежно...

А потім ця війна, яка тебе забрала... Ти був для мене не тільки братом, а й другом. Дякую за дитинство і юність (*Сагун Андрій – двоюрідний брат Богдана*).

Теплий спомин

Ми понад 20 років жили в комунальній квартирі, наші кімнати з Богданом розмежовувала стіна. Щодня зустрічалися, стосунки були дуже дружні, адже в комунальній квартирі ми були однією сім'єю.

Богданчик зростав на моїх очах дуже лагідною, милою, не за віком мудрою дитиною. Пам'ятаю, як він радів, коли вони з мамою принесли додому маленького цуцика таксу, «дівчинку». Назвали песика Лота. Вона була улюбленицею не тільки Богдана, а й усіх мешканців нашої квартири.

Тато Богдана змайстрував до нашої спільної стіни драбинку і турнік для заняття спортом. Кожний день Богдан робив вправи на спортивних знаряддях, і я тішилася, що він дбає про свою фізичну виправку та здоров'я.

Дуже часто до Богдана приходили його друзі – веселі, виховані, ніколи не завдавали зайвого клопоту. Дуже приємно було спостерігати, якими схвильованими та запальними вони були після матчів із футболу або просто веселилися, коли Богдан грав на гітарі.

Усе це обірвала війна... (*зі спогадів Наталії Козінчук – сусідки родини Богдана*).

Розділ третій

Сонячні веснянки шкільних лейтенантових років

Першого вересня у свій перший шкільний день ти вирушаєш у далеку дорогу, мандрівку до Країни під назвою Школа.

У школі багато разів можна почути слово «перший»: перший дзвінок, перший клас, перший підручник, перший учитель, перші прочитані й написані слова, перші успіхи, перше кохання, перший бал. Це можна порівняти з підйманням сходами. Кожну потрібно здолати. Стоячи внизу, думаєш, як багато ще потрібно пройти. Стоячи нагорі, міркуєш: як швидко пройдено цей шлях. А яким буде наступний?

Шкіл багато, але кожна школа, як і людина, має своє обличчя, душу, серце. А душа школи залежить від головних дійових осіб – учнів і вчителів. Кожен з нас запам'ятовує щось своє про рідну школу. Для одних – це дискотеки і шкільні вечори, для інших – олімпіади, конкурси, улюблені уроки.

Але найголовніше – у школі ми знайшли справжніх друзів. Кажуть, що шкільна дружба найміцніша. Може бути, тому що ми багато часу проводимо разом, добре знаємо один одного. І, звичайно ж, на вечорах шкільних друзів нам завжди буде про що згадати з нашого шкільного «прикольного» життя.

Шкільні роки – найбільш безтурботні і щасливі роки. Хоча деякі так не вважають і хочуть швидше покинути школу, хочуть бути самостійними, дорослими. І часом забувають про те, що дорослий світ – дуже непростий. У кожного з нас є свої проблеми, які нам здаються дуже важливими. Ми вважаємо, що нас навантажують, не розуміють, змушують вчитися, не дозволяють довго гуляти. Тому і мріємо швидше стати самостійними. Але ми не замислюємося про те, що в дорослому житті набагато важче.

Як ялинкове свято, закінчуються казки,
Як стрічка кіно, обриваються сні.
Уже не сподіваючись на чийсь підказки,
Ми самі вирішувати всі завдання повинні.

Шкільні роки пролітають дуже швидко. Нам ніколи подумати про роки, що промайнули.

Але все ж хоча б іноді, увійшовши до своєї школи, потрібно зупинитися на мить і подумати про те, що нас чекає гарний день.

На будь-якому шляху, особливо новому, незвіданому, необхідний надійний провідник. Ними для нас стають шкільні вчителі, весь сенс життя яких – навчити того, що знають самі. Вони розвивають нашу увагу, пам'ять, уяву. Вони допомагають нам знайти свій шлях у житті. А найголовніше – своїми справами і своїм словом викладають нам найважливішу науку – бути людьми.

Учитель веде нас крізь роки дитинства, юності, здійснює щоденний, часом непомітний подвиг – віддає нам свої знання, вкладає у своїх учнів частинку свого серця. Напевно, у кожного є улюблений учитель. Частіше це класний керівник. У декого – це вчитель-предметник. За що ми любимо вчителя? Здебільшого за доброту і справедливість, за цікаві уроки і творчий підхід до своєї справи. Велике щастя – зустріти такого вчителя, який своєю добротою, любов'ю до предмета розпалює у своїх учнях іскри творчості.

Часто говорять: «Учителька – друга мама», – і вже в голові народжується питання: «Скільки ж таких мам у житті в кожній дитини»? Відповідь: їх багато, і кожна з них прекрасна по-своєму. Але найріднішою, тією, яка була в житті в кожній дитини, яка змогла достукатися до кожного серця, є перша вчителька.

Перша вчителька – важлива людина в житті кожної дитини, що вперше переступає шкільний поріг і розпочинає своє, уже доросле життя.

Немає такої шанованої людини у світі, звичайно, після матері та батька, як перша вчителька. Вічний ідеал, кумир, приклад. Хочемо ми того чи ні, образ першої вчительки назавжди закарбований у нашому серці. І крізь роки спогади про перші шкільні роки – яскраві та зворушливі.

У певному сенсі її навіть можна порівняти з батьками дитини. Саме від неї дитина отримує найбільш цінну інформацію, завдяки терпеливості й чуйності першої вчительки мала дитина захоплено вчиться читати і писати. Саме перша вчителька навчає ефективно вчитися й отримувати такі необхідні знання. Із цим навиком переходити в середню школу зовсім не страшно.

Вона радіє маленьким перемогам своїх дітлахів. Усе її тішить: гарно написаний рядок у зошиті, добре вивчений вірш, а пізніше – цікаво написаний твір, правильно розв'язана задача. Перша вчителька завжди радіє за своїх вихованців, і за це її шанують вони, коли стають дорослими.

Перша вчителька допомагає кожному виявити свої таланти та здібності, свої найліпші риси характеру. Хтось сильний в математиці, у когось краще виходить грамотно і красиво писати, ну а хтось завжди жартує і піднімає настрій присутнім. Кожна дитина має якийсь талантик, завдяки першій учительці може його відкрити в собі і реалізовуватися якнайкраще в майбутньому.

Нерідко саме до неї звертається дівчата з найрізноманітнішими проблемами. Наприклад, коли хтось когось образив, перша вчителька допомагає встановити справедливість і вирішити, хто правий, а хто винен. Унаслідок будь-якого конфлікту, завдяки такту першої вчительки, може вирішитися за лічені хвилини і про образи не лишається й найменшої пам'яті.

Добра згадка про першу вчительку супроводжує людину упродовж усього життя. З нею зазвичай пов'язані лише найкращі емоції. Найвиразнішим почуттям учня до першої вчительки є безумовна повага до неї, тому й пишуть її з великої літери.

Такою першою вчителькою в житті малого Богдана Сагуна стала Надія Кузьмівна Гурковська, що впродовж 45 років віддавала своє серце дітям, які щораз уперше приходили в перший клас.

Сонечко встає, і в росі трава,
Біля школи в нас зацвітають квіти,
Вчителько моя, зоре світова,
Де тебе питать,
Де тебе зустріти?
На столі лежать зошитки малі,
І роботи час проганяє втому.
І летять-летять в небі журавлі,
І дзвенить дзвінок
Хлопчику малому.
Скільки піросло й полетіло нас
В молодій весні, в колосистім полі,
А у тебе знов та ж доріжка в клас,
Той же явір наш
Під вікном у школі.
Знов щебече юнь і цвіте трава,
Пізнаю тебе в постаті несхилій,
Вчителько моя, зоре світова,
Раднице моя
На Україні милій!

«Вчителька», Андрій Малишко

У Надії Кузьмівни, першої вчительки Богдана Сагуна, дуже багато вдячних учнів. Вони часто відвідували її клас, згодом і її оселю, щоразу повертаючись до колись такої близької людини. Це й не дивно, адже спілкування з першою вчителькою нагадувало вже дорослим молодим людям про безтурботне дитинство, яке сьогодні вже здається казкою (*автор-упорядник: доктор істор. наук., професор Ігор Коляда*).

У мене є права

2003 рік. Перший раз у перший клас... Було все як у всіх. Гарний портфель, святкова лінійка, усі діти та їхні батьки гарно одягнені.

Сонце водить вересень
У шкільнім дворі.
Ти всміхнулась весело
Милій дівчорі.
Оченьята сірії,
Карі й голубі
Глянули й повірили
Сонцю і тобі.
Наче сизі журавлята, —
Першокласники малі.
Треба вчити їх крилато,
Щоб росли, мов журавлі.
Треба мрії розгадати
Гордих, радісних, сумних...
Перша вчителька, як мати,
Як журавочка для них.
Є свій дім у кожного,
Є своя рідня.
Не на тебе схожі всі,
А твоя сім'я.
За шкільною партою
Ти – зоря їх знань.
В кожного з них мама є,
Ти ж для всіх одна.
Хоч до травня з осені –
Через січень шлях.

Та стають дорослими
Діти на очах.
Полетять Україною,
Мов за птахом птах.
Злинуть журавлиною
Піснею в літах.

Г. Петрук-Попик

Після закінчення урочистої лінійки дітей відвели до школи. Було три уроки знайомства.

Коли забрали Богданчика зі школи, вдома він показав подаровану у школі брошуру та сказав: «Це конституція захисту дітей і в мене є права».

Ми потім це часто згадували та сміялися. Того дня він дуже засмутився, що не дали домашнього завдання.

Настав день, коли нарешті в школі дали домашнє завдання. Такі гарні зошити – треба щось писати, замальовувати. Мені дуже хотілося допомогти. Але син сказав: «Коли мені потрібна буде допомога, я скажу».

На світлині: першокласник Богдан (01.09.2003).

У школі клас, у якому навчався син, був дружним. Це завдячуючи невтомній праці та зусиллям першої вчительки – Надії Кузьмівні Гурковській.

Про таких, як Надія Кузьмівна, говорять: учитель від Бога. Чуйна, справедлива, із ніжним і люблячим серцем.

А ще в першому класі Богдан пообіцяв учительці, що, коли виросте, буде багато заробляти і подарує їй Toyota Land Cruiser.

У першому класі однокласниця Оленка Орлова запропонувала Богданові стати партнером із танців. І Богдан погодився. Навчалися у школі спортивного бального танцю «Гранд-Дует». Їздили на змагання. Посідали призові місця, отримували медалі й кубки (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

Ти обов'язково за мною прийдеш

У шість років Богданчик пішов до школи. Богданові батьки працювали, і я, як кожна бабуся та дідусь, намагалася їм допомогти. Так, забирала онука зі школи. Доводилося їздити з іншого району міста. І так трапилося, що одного разу трохи запізнилася, але онук чекав на мене. Коли я запитала: «Богданчику, ти хвилювався, що мене так довго немає?» Онук відповів: «Ні, я знав, що ти обов'язково за мною прийдеш».

Дорогою додому ми розмовляли про школу, про те, як проходили уроки, якими були онукові успіхи, що нового він дізнався для себе, що найбільше йому сподобалося.

Так у спілкуванні колишньої школярки і школяра сьогодення непомітно проходив наш шлях (зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).

Хлоп'я з чуйним серцем

Як важко згадувати свого учня в минулому часі. А пам'ять живе...

Це в моєму 45-річному освітянському служінні був останній клас, який я набрала у ЗНЗ №70 м. Києва в далекому 2003 році.

Я йшов до школи перший раз,
Я йшов до школи в перший клас,
 За мною мчали горобці:
- Цвірілінь-ці... Цвірілінь-ці...
 За мною гналось навмання
 Моє маленьке цуценя.
 І по шляху за мною вскач
Котився мій новенький м'яч.
Ввійшов я в клас і всіх забув,
Як тільки вчительку почув.
 А потім книжку я розкрив
 І в ній побачив – горобців,
Біжить за хлопцем навмання
 Моє маленьке цуценя.
 А ще сторінка далі, – бач, –
Стрибав мій новенький м'яч.

«Я йшов до школи», Валентин Бичко

Богданчик прийшов до школи вихованим хлопчиком, і відразу сам сів за третю парту в середньому ряду. За однією партою з ним упродовж цих років сидів його друг дитинства Микита Савчук. Вони були з одного двору. Богдан був вірним у дружбі.

Серед первачків цього року набору його вирізняла спокійна вдача і якась внутрішня шляхетність.

На уроках завжди був уважним та зібраним. Ніколи нічого не забував. Був терпеливим і наполегливим.

А ще він запам'ятався мені люблячим сином та онуком.

Якось за Богданчиком прийшла бабуся, яка жила на Воскресенці (район м. Києва), зазирнула до класу. Богданчик побачив, але стримався, не зірвався з місця, як це робили інші учні, а тихенько підійшов до мене і попросив його відпустити негайно.

- А причина яка?

*На світлині: Микита Савчук,
Надія Кузьмівна Гурковська,
Богдан (грудень, 2004 р.).*

- Бабуся не може довго стояти і чекати, у неї болять ніжки.

Мене це так вразило.

Дуже переживав через хворобу татка, постійно повторював, що «він обов'язково видужає, бо він сильний, бо він – справжній офіцер».

Я дуже пишаюся, що вчила Богдана Сагуна, щирою та відкритого хлопчину з чуйним, добрим серцем.

Одного разу Богдан, десь у 1 му класі, розуміючи, що я вже жінка поважного віку і маю проблеми з ногами, заявив: «Надіє Кузьмівно, коли виросту, стану мільйонером, обов'язково Вам куплю і подарую машину Toyota Land Cruiser». На що

я відповіла: «Богданчику, та я ж не вмю водити машини, і мені вже складно буде навчитися». У відповідь: «Не переживайте, Надіє Кузьмівно, я буду Вашим особистим водієм». При цьому він добре знав, що я живу досить недалеко від школи. Так у мене на старість уже був особистий водій. Колеги мені страшенно, зрозуміло, жартую, заздрили, бо нині «водій був не тільки у Віри» (був такий фільм «Водій для Віри»), а й у Надії Кузьмівни.

Проте злочинна рашистська рука обірвала юне життя, і мені вже ніколи не мати свого водія, а головне – ніколи вже не битиметься у грудях таке велике, сповнене любові, чуйне серце Богдана Сагуна.

Богданчик вирізнявся товариськістю у спілкуванні з однолітками. Він не був бешкетником, на відміну від інших, які були ще тими зірвіголовами. Богдан же конфлікти з одно класниками прагнув вирішувати без бійок.

Він старався вчитися, щоб бути знавцем і вмійком.

Богдан із дитячих років захоплювався історією України, її лицарями-козаками. Мріяв бути таким же сміливим і мужнім. Навчившись читати, він багато читав про історичне минуле України, про козацьких ватажків та козацькі звичаї, про героїчний спротив воїнів УПА.

А ще завжди прагнув виявити самостійність. Його захоплювали уроки трудового навчання. За спроби чимось йому допомогти він міг подивитися суворо і сказати, що це його власне завдання і він буде виконувати його власноруч.

Якось дав слово дівчині – і навчився бальних танців.

Любив спорт та військову справу.

Уже будучи випускником школи, на моє запрошення, прийшов на виховну годину та захоплено розповів нинішнім діткам – учням-початківцям про навчання, про військову справу і про любов до Батьківщини (зі спогадів Надії Кузьмівни Гурковської, учительки початкових класів ЗНЗ № 70 м. Києва).

*На світлий: Богдан і Альона Орлова,
2-й клас (2004 р.).*

Особливий день

День народження Богдана став нашою сімейною традицією. До шкільного Богданового віку дні народження сина ми зазвичай святкували вдома, запрошували близьких родичів та друзів із дітьми. Особливими гістьми були хрещені батьки Богдана.

Коли Богдан, розпочав шкільне життя, дні народження ми святкували, запрошуючи Богданових однокласників та одногрупників з танцювальної гуртка.

Мама Богдана, Олександра, замовляла веселих клоунів для розваги дітей. Клоуни організовували різноманітні конкурси та тішили дітлахів, яким це подобалося. Коли Богданові виповнилося 10 років, ми разом з Олександрою запросили друзів сина на лазерне шоу – стрілялки подібні до пейнтболу. Гра називається «Лазертаг». Діти також були у захваті від цього заходу. Гра передбачала поділ на дві команди, які змагалися між собою у швидкості, кмітливості та влучності. Після цього там же влаштували святковий бенкет. Завжди був великий торт із різноманітними свічками.

У старших класах Богдан уже святкував свій день народження з друзями, здебільшого окремо від батьків, у різних локаціях, де можна було виявити свою творчість та особистість. Найкраще про такі місця могли б розказати чотири друга Богдана (пальці єдиного кулака) – Микита Савчук, Володимир Гринь, Максим Романов, Ярослав Секрет.

На світлині: тато Андрій, дідусь Юрій, мама Олександра, 1-річний Богданчик, Кристина, хрещена мама Тетяна Дроботенко, дядя Вячеслав Арещенко (18.10.1997).

Святкування 16-річчя Богдана ми з Олександрою організували в кафе, зібравши наших родичів, Богданових хрещених батьків, наших кумів та близьких. Ми підготували п'ятнадцятихвилинне слайд-шоу про Богдана, яке відтворювало віхи життя з перших днів його народження, незабутні миті його життя (зокрема знайомства тримісячного Богдана з п'ятимісячним двоюрідним братом Андрієм), його успіхи й досягнення в дитсадку, школі, бально-спортивних танцях, у спортивних секціях та гуртках. Це був один із найпам'ятніших днів народження (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

Перший шкільний день народження

Перший день народження онука-школяра був за півтора місяця навчання у школі, і діти вже потроху роззнайомилися. Були вже друзі та симпатії. І це був перший раз, коли Богданчик сам запросив своїх шкільних друзів відсвяткувати свої сім років.

Моя донечка Олександра, мама Богдана, приготувала улюблені страви сина та спекла торт – обов'язковий атрибут онукових днів

На світлині: 7-річний Богдан, Володя Дроботенко, Андрій Довгопол, Микита Савчук, Олена Памтуха (13.10.2003).

народження. Після закінчення уроків у школі діти прийшли привітати Богдана додому. Вони частувалися за святковим столом, щось розповідали і голосно сміялися. Та на них чекав сюрприз.

Мама Богдана запросила на свято клоуна. Доки діти спілкувалися за святковим обідом, до квартири, у кімнату дітей, увійшов клоун (це була дівчина, яка задалегідь переодягнулася).

«Добрий день, мене звать Іриска», – привіталася клоунеса.

Усі діти радісно зустріли нову гостю, голосно засміявшись. Лише Богданчик глянув на маму, ніби хотів сказати, що він уже дорослий для клоунів. Але клоунеса Іриска взяла ініціативу у свої руки – і діти разом пішли грати до Богданової кімнати.

Ми ж із Олександрою залишилися на кухні готувати різні страви до вечірнього святкового столу, коли мали зібратися дорослі. Хрещені батьки обов'язково вітали свого похресника.

Цього разу донька дуже хвилювалася, що Богдану, можливо, не сподобався сюрприз. Та в дитячій кімнаті було гамірно і дуже весело. Діти бавилися з клоунесою, яка кілька годин вигадувала різні конкурси, і все пройшло чудово. Усі були в захваті. А найбільше мій онучок Богданчик. Свято з друзями пройшло на славу.

І щоразу на новий день народження мама Богданчика вигадувала щось цікаве для свого улюбленого синочка і нашого дорогого онучка (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Поряд з тобою я завжди в безпеці

Цей випадок стався, коли Богдан навчався у першому класі. Одного разу, забираючи Богдана, мені треба було обов'язково зателефонувати своїй мамі.

Біля будинку зі школою був телефон-автомат. Я потелефонувала раз, було зайнято. Ми поговорили з Богданом, і я набрала вдруге. Але знову лінія була зайнятою.

Неподалік, біля машини, розмовляли двоє чоловіків. Один із них підійшов, простягнув руку з мобільним телефоном, на той час такі

телефони були великою рідкістю, і запропонував зателефонувати з його слухавки.

Я ще не встигла нічого відповісти, як він запитав моє ім'я.

Відразу втрутився Богдан. Синочок став між нами, і своєю долонькою відвів руку чоловіка з телефоном від мене. При цьому зауважив, звертаючись до «доброзичливця»: «Нам нічого не потрібно. У нас є тато, і він військовий».

Чоловік з повагою глянув на Богдана, попросив вибачення і пішов.

Я пригорнула Богдана і сказала: «Синочку, поряд із тобою я завжди в безпеці».

Я завжди пишалася своїм маленьким синочком із вчинками дорослого чоловіка (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

*На світлині: Богдан з мамою
Олександрою (2006 р.).*

Емоційний уболівальник кіївського «Динамо»

Улітку, після другого класу, тато взяв Богданчику путівку до дитячого табору в Одесі.

Оскільки це був перший табір, ми вирішили сина відвезти особисто та подивитися умови. Ми приїхали на кілька днів раніше, зняли кімнату в приватному будинку, ходили на пляж, купалися в морі.

Наступного дня пішли гуляти містом. Цього ж дня в Одесі проходив футбольний матч «Динамо Київ» – «Шахтар».

It's not a secret-
Plays best

Dynamo! Dynamo!
And whom on the field
Will there be success in battle?
Dynamo! Dynamo!
My white and blue flag
Proudly roars over you-
So the game is on
And Dynamo on the field.
Dynamo is after you!
We will go Dynamo
Start your battle
Dynamo, we are with you!
White blue
To battle to battle!
Tearing up stadiums
Cry is flying
Dynamo! Dynamo!
Who will win today?
Dynamo! Dynamo!
My white and blue flag
If it roars proudly over you
So the game is on
And my Dynamo is on the field
Oo-oo
White-blue is the strongest
Oo-oo
Kiev, Kiev, only Kiev.
Together we shared victories
Together we defend, defend
Together defend, a matter of honor
Together, together we will win !!!

Гімн фанатів київського «Динамо»

Звичайно ж, ми взяли квитки на футбол. Біля оперного театру ми побачили гравців команди «Шахтар», які йшли нам назустріч. Богдан коли побачив їх, то впізнав, у нього загорілися очі. Футболісти теж помітили, що дитина їх упізнала, підійшли ближче і зупинилися біля сина, а він їм сказав: «Динамо – чемпіон». Вони засміялися, потиснули йому руку і пішли далі. Увечері ми йшли на футбол, уболівальники, як струмки з усіх вулиць, ішли до стадіону. Матч був цікавий: багато голових моментів та забитих голів. То був суперкубок. «Динамо Київ» виграв матч. Було вручення кубка. На увесь стадіон гриміла легендарна «We Are the Champions», яскравий феєрверк. Це був чудовий день. Богданчик був дуже емоційним уболівальником, і на ранок у нього зник голос. Ми поїхали до дитячого табору, оформили документи. Коли вожата запитала, чи хоче він залишитися, він ледве відповів: «так». Вона запитала, чи не захворів він, Богдан прошепотів, що вчора був на футболі. Синочок залишився в таборі, я, звичайно ж, хвилювалася, йому було лише 8 років. Але коли я йому телефонувала з надією

*На світлині: Богдан із мамою Олександрою та татом Андрієм,
Оболонська набережна, м. Київ (2005 р.).*

почути: я сумую, хочу додому, Богдан говорив: «Матусю, я зайнятий, у мене футбол» або «Мам, я зайнятий, готуємо концерт». І так всю зміну. Йому ніколи не було нудно, навіть якщо він був удома сам, він завжди знав, що робити і чим себе зайняти... У табір він їздив щоліта із задоволенням.

Якщо Богданові щось подобалося, то він не просто знав про це поверхово. Він знав про це все. Так було і з футболом. Богдан був затягим футболістом і вболівальником. Він, звісно, уболівав за київський футбольний клуб «Динамо». Усі турніри, суперкубки, команди, гравців провідних клубів та їхню позицію на полі. Улюбленим футболістом сина був Кріштіану Роналду. Міг годинами говорити та сперечатися про футбол. І сам дуже любив грати у футбол. Уже дорослими, закінчивши школу, хлопці знаходили час пограти у футбол на шкільному стадіоні.

У старших класах Богдан потрапив до фан-клубу «Динамо». Ультрас. Ходив на матчі на підтримку улюбленої команди, згодом їздив на виїзні матчі. Ультрас усієї України збиралися на «Марш єдності», і Богдан їздив із ними (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Мріяв стати визначним футболістом

Богданчик, займаючись у молодших класах у танцювальному гуртку, дуже захоплювався футболом і мріяв стати визначним футболістом.

Часто з друзями та татом грав у футбол у будинковому дворіку. Додому приходив щасливий та радісний. «Динамо» була його улюбленою командою, і він знав усіх гравців, а також знав футбольних гравців інших клубів.

Він захоплювався неперевершеною грою Андрія Шевченка, але найбільшим його захопленням, його кумиром був Кріштіану Роналду.

Коли я приходила в гості, онук завжди із захопленням розповідав про свого улюбленого футболіста. Розповідав про його забиті голи, де народився та виріс.

Я розповідала, що я теж є вболівальницею київського «Динамо» і що в молоді роки також відвідувала футбольні матчі улюбленого клубу і знала всіх його гравців. Розповіла, що на той час був футболістом Валерій Лобановський. Богданчик був дуже здивований і водночас радий, що я знаю багато про футбол. Нам із Богданом завжди було про що поговорити та посперечатися. Онучок завжди був цікавим співрозмовником.

Батьки, підтримуючи захоплення сина, завжди купували книги про футбол, різні футбольної тематики плакати, журнали – усе, що було присвячено футболу (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

«Бодичка»¹

Із нотатки у випускному альбомі «Школа № 70. 9-В клас», 2012 року:

«Долго думал, что Вам написать. И на самом деле, написать про то, как сильно мы Вас любили и ценили не хватит страницы. За эти 4 года Вы стали для нас очень дорогим, важным и нужным человеком. До сих пор не могу поверить, что я уже закончил среднюю школу и больше Вас не увижу. (хотя Вашего маленького ребеночка я наверняка еще понянчу). Несмотря на это Вы навсегда останетесь в наших сердцах. For dear Anna Volodimirovna. От Бодички» (*із особистого архіву Макарової А.В., кл. кер. 5-9 кл.*)

2007 рік. Це був мій перший досвід роботи вчителем, перші переживання, перший мій клас.

Нині в мене свої діти і власна родина, але діти 5-В класу назавжди залишаться мені рідними, особливими, і я пам'ятаю кожного з них.

У моїх спогадах цей клас був зразком ширості та водночас неординарності.

¹ Збережено авторську російську транскрипцію

Поведінка була різною. Але в цих дітей було те основне, чого на сьогодні бракує багатьом, – душі.

Серед щирих і відкритих, добрих та чуйних учнів цього класу був і мій один із найулюбленіших учнів – Богданчик.

Мені дуже пощастило бути класним керівником Богдана Сагуна.

Згадую Богдана завжди усміхненим, наполегливим, дорослим не за віком. Було в ньому щось таке, що вирізняло серед інших. У вітальних листівках для мене він завжди підписувався «Бодичка», бо знав, що був мені дуже симпатичним.

Йому симпатизувала не одна дівчина в класі, бо не міг не зачаровувати своєю харизмою та гострим почуттям гумору. Він був майже скрізь у центрі уваги, бо мав яскраво виражені лідерські якості. Можливо, не завжди відкрито говорив про свої почуття, проте до дівчат був уважним та ввічливим. І не раз говорив, що хоче їх захищати, бо вони маленькі і тендітні. Йому подобалися розумні та наполегливі дівчатка-однолітки. Шляхетність була однією з його рис, що вирізняла поміж інших підлітків-однокласників.

На світлині: Богдан. 9-В кл., м.Київ (14 лютого 2012 р.).

*На світлині: класний керівник Анна Макарова та її Бодічка,
м. Київ (вересень, 2011р.).*

Дізнавшись про його загибель, я розумію, що з тих шкільних років у ньому майже нічого не змінилося. Він завжди знав, чого прагне та хто для нього найдорожчий у світі, знав, що таке справедливість і гідність.

Так, мабуть, керуючись своїми принципами, і сформувалася його особистість.

Ще з дитячих років йому було відомо, де шукати правду та як відстоювати істину.

У Богдана були друзі у класі: Ярослав, Вова, Микита, Максим. Ці хлопці, я впевнена, вирости справжніми сильними чоловіками з чітким розумінням моралі та почуттям гумору. Я була рада, що ці хлопці зберегли свою дружбу до цього дня. На сторінці в інстаграм я побачила, що в них є багато спільних світлин, а це означає багато спогадів та безліч пригод. Для них, як і для мене, Богдан завжди залишатиметься живим та бездоганним.

Пам'ятаю його маму спокійною, врівноваженою та мегапозитивною жінкою. Тато зміг привити Богдану любов до

спорту, вчив бути сміливим та сильним. Від них, своїх батьків, Богдан узяв лише найкраще. І це найкраще він проніс через усе своє таке коротке і таке яскраве, сповнене планів та сподівань 25-літнє життя.

Коли я розглядала старі шкільні світлини з екскурсій, то мій погляд зупинився на світлинах, зроблених у «Музеї авіації». Таке враження, що кожен крок у нашому житті веде нас до певної мети, і мета Богданового життя була передбачена йому заздалегідь. Уся ця техніка, на фоні якої він хлопчиком безтурботно фотографувався і була завмерлою тоді, сьогодні ожила і змусила боротися за волю народу України!

Невпинно плине час.

Так швидко, крок за кроком.

Але у пам'яті у нас –

назавжди прекрасні шкільні роки.

Так сумно, що не можна повернути їх назад.

Шкільні роки – це вдачі і невдачі, звісно.

Це – перший твір і перша пісня.

Це перша двійка і дванадцять балів.

Урок відкритий і змагання у спортивній залі.

Шкільні роки – це вірш напам'ять,

І вчителі, які усе на світі знають.

Перерви і канікули жадані,

Не виконані інколи завдання.

Легкий у спілкуванні, завжди усміхнений, сильний захисник.

Нестерпно боляче від того, що ця безглузда війна забрала такого юнака, у якого мало бути все попереду: дружина, діти, багато усмішок та лише позитивні емоції (зі спогадів *Анни Володимирівни Макарової, кл. кер. 5-9 кл.*).

Завдяки героїзму таких патріотів, як Богдан, Україна неодмінно переможе

Ми навчалися разом упродовж 1-9 класів.

У молодшій школі Богдан займався танцями в парі з нашою чарівною однокласницею Альоною Орловою.

Нашим класним керівником упродовж 5-9 класів була Анна Володимирівна Макарова. Вона була юною, тільки після навчання в університеті. Ми хлопчаки-підлітки були усі в неї закохані.

За навчання в Богдана були не найвищі оцінки, хоча це не має жодного значення. Добре виховання та сумлінне ставлення до навчання давали йому можливість мати непогані бали.

Ми не раз бували один в одного вдома. Нас завжди пригощали різними смаколиками Богданова бабуся Оля та мама.

У родині Богдана була традиція святкування його Дня народження. Богдан запрошував нас на свято до себе. Батьки Богдана завжди дуже ретельно готувалися до цього. Організовували

На світлинці: Олесь Козачина, Богдан Сагун, Андрій Лісяний (позаду), Володимир Гринь, Марія Войтенко, Анастасія Доценко, позаду: Ярослав Секрет, Артем Цибульський; 8-В клас; м. Київ (вересень, 2011 р.).

його так, щоб нам, Богдановим друзям і однокласникам, було весело і пам'ятно.

Богдан чудово грав на гітарі, азам гри на якій його навчив татко – Андрій Вікторович. Так, ми не раз чудово проводили час у дружній компанії.

А ще ми часто збиралися та грали у футбол. І Богдан грав майстерно.

Саме з Богданом ми прийшли навчатися радіожурналістиці в Палац дітей та юнацтва. У той час він мріяв стати спортивним оглядачем.

Згадую і розумію, що мав нагоду товаришувати з непересічною особистістю.

Знаю, що 24 лютого 2022 року сумнівів він не мав. Упевнений, що найперше завдяки особистому героїзму таких патріотів, як Богдан, Україна не тільки встояла, перемагає, а й неодмінно переможе в нашій війні за свободу та майбутнє наших дітей (*зі спогадів однокласника Олесь Козачини*).

Його захопленнями стають бойові танці

Коло захоплень Богданчика було досить різноманітним. Він захопився спортивно-бальними танцями. Став займатися у клубі «Гранд-Дует». Був переможцем у парі з Альоною Орловою (його однокласницею) багатьох танцювальних турнірів.

Із 13 років Богдан дорослішає.

На складних дорогах

радість перемоги
пізнається від і до.

Поважають завжди
люди тільки справжнє.

Справжнє – це і є дзюдо.

Відкрий своє серце, твій час прийшов:

Татамі чекає на тебе знов!

І ти переможеш!
Впевнено йди до своєї мети!
Я знаю, ти зможеш!
Дорогу до мрії своєї знайти!
Будь справжнім героєм,
Віддайся своїй боротьбі на всі 100
І ти переможеш,
Бо серце твоє полонило дзюдо!
Геть усі вагання, зайві хвилювання,
Одягай вже кімоно!
Супротивник знає,
що його чекає,
він програв уже давно.
І ти переможеш!
Впевнено йди до своєї мети!
Я знаю, ти зможеш!
Дорогу до мрії своєї знайти!
Будь справжнім героєм
Віддайся своїй боротьбі на всі 100
І ти переможеш,
Бо серце твоє полонило дзюдо!
Ти прагнеш! Вмієш! Вже близько медалей блиск!
Ти знаєш! Ти дієш! Нас єднає дзюдо!

«Дзюдо», Алла Івашина

Його захопленнями стають бойові танці – капоейра (порт. Capoeira означає «перестрибувати з місця на місце», а також «бити, битися») – афробразильське бойове мистецтво з елементами танцю, музики й акробатики. Хоча і був найменшим у колективі, мав цілеспрямованість, авторитет, повагу та підтримку в колективі. Потім, через рік, він уже пробує себе в такому виді спорту та бойовому мистецтві, як дзюдо («шлях беззбройної боротьби»). Це

вже я наполіг, щоб він спробував, оскільки сам цим достатньо довго займався і мав успіхи.

Десь через місяців 10 уже пробує себе в боксі і займається в клубі досить тривалий час. Стає неодноразовим призером різних турнірів і чемпіоном Деснянського району міста Києва без вікових обмежень *(зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана)*.

Турботливий онук

Закінчуючи одинадцятий клас, онук запросив мене на останній дзвінок та випускний вечір. Мені було дуже приємно дивитися на щасливих юних хлопців та дівчат. Багатьох із них я знала з першого класу.

Богдан підійшов до мене і запитав, чи все в мене гаразд і чи зручно мені. Він завжди був дуже уважним та чуйним.

Вручення атестатів, вальс... *(зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана)*.

Ніколи не відмовляв у допомозі

Я була однокласницею Богдана з першого по одинадцятий клас. Богдан запам'ятався мені світлим, сильним, талановитим юнаком.

Богдан грав на гітарі, відвідував секцію боксу, любив історію.

Богдан завжди був за правду, добрим і водночас справедливим, прикладом для інших.

Ніколи не відмовляв у допомозі, а ще був прекрасним другом. Їхній дружбі можна було позаздрити: п'ять хлопців, однокласників, дружили у шкільні, студентські роки і до теперішнього часу... Допоки Богдана не забрала війна... Ніхто з нашого класу не підтримував таких тісних дружніх стосунків, як ці п'ять хлопців... Вони доповнювали один одного, наче

п'ять пальців на одній руці (*Войтенко Марія – однокласниця Богдана Сагуна*).

Незабутній, милий серцю спогад

Богданчик зростав допитливим і кмітливим хлопчаком. Світ його захоплень вражав своєю різноманітністю. Так, у садочку, до якого він ходив із задоволенням, він брав участь у всіх святкових дійствах: танцював, розповідав вірші.

З неменшим захопленням Богдан пішов до школи, де, навчаючись, також вирізнявся допитливістю та товарицькістю. У школі коло його захоплень не поменшало. Він був діяльним учасником різних гуртків, спортивних секцій, достатньо професійно почав займатися спортивно-бальними танцями, у яких досяг значних успіхів, здобуваючи зі своєю партнеркою А.Орловою призові місця на міських і всеукраїнських конкурсах.

Літо майже завжди, коли не їздив до літнього табору, проводив у бабусі Олі на дачі. У бабусі Богданчик був у компанії свого молодшого двоюрідного братика Вови та старшої двоюрідної сестри Христини.

Дітворі на дачі дуже подобалося. Їм утрюх завжди було весело, дружньо.

Бабуся Оля готувала їм на сніданки смачні млинці, які вони обожнювали, і згодом не раз згадували про них, ставши дорослими. Вони ж їй завжди допомагали збирати дачний урожай.

Своєю родиною ми часто їздили відпочивати до Сваляви, що на Закарпатті. Хотілося після задушного столичного повітря подихати чистим, свіжим повітрям гір та полонин, попити лікувальної мінеральної води.

Одного разу з нами поїхав Богданчик. Ми виїхали машиною вночі і вже вранці були на місці. Ми завжди зупинялися в приватному пансіонаті, де не один рік уже відпочивали і де нас знали господарі. І ось цього разу було все також однаково. Нас зустріли дбайливі та люб'язні господарі. Вони провели нас до

нашого номеру. Хлопці одразу вибрали собі кімнату з терасою, на якій ми дуже багато проводили часу за спільними сніданками, спільними вечереми, на якій грали в настільні ігри, зачаровано й захоплено милувалися гірськими краєвидами.

Хлопці були в підлітковому віці 14 та 12 років. Їм удвох було весело. Вони разом після обіду ходили грати у футбол. Богданчик його обожнював. Одного дня ми піднялися на гору. Там були великі залізобетонні опори для гірськолижного підйомника і на одній з опор було написано «Динамо-Київ». Богданчик помітив це першим та зрадив, і попросив його сфотографувати на фоні цього надпису. Хлопці навіть скупалися в гірській річці, хоча вода в ній була дуже холодною. Але Бодічка сказав, що це майже загартування.

Дуже насиченими виявилися в нас ті два тижні відпочинку. Так, ми екскурсійно відвідали мукачівський замок «Паланок». А одного дня ми вирушили до водоспаду «Водограй», що розташований неподалік села Чинадієво. У цій місцині були розташовані приватні ставкові господарства з розведення форелі. Нас радо і гостинно зустріли їхні власники, які завжди уважні та шанобливі до відвідувачів.

Нам видали вудочки і розповіли умови риболовлі: скільки риби ви зловите, стільки й треба нам буде з'їсти та відповідно оплатити. Ми вирішили, що кожен зловить по дві рибки.

Порибаливши, ми прогуляся біля ставків і нас запросили до обіду. Усе було дуже смачно. Пообідавши, ми вирушили в подальшу мандрівку, захоплюючись красотами мальовничо неповторних Карпат.

Уже увечері, коли поверталися з подорожі, заїхали до великого місцевого супермаркету по смаколики. Богданчик та Вовчик набрали собі різних. Кожен на свій смак печеньок та шоколадок, і попросили ще купити пельменів.

До Києва поверталися через старовинне місто Львів, європейська краса якого не може не захоплювати та вражати. У місті ми зупинилися на відпочинок і за новими враженнями. Особливо

нам хотілося показати це місто нашій дівчорі. Ми довго бродили чарівними вуличками, захоплено милувалися його неповторною архітектурою старовинних кам'яниць і величною готикою його соборів. А як же ще не покуштувати знаменитої львівської кави. Ми відвідали не одну львівську кав'ярню, випивши філажанку духм'яної, пахучої кави.

До Києва дівчора повернулася з новими яскравими враженнями та пізнаннями нашої України.

Богданчик був дуже щирим, відкритим, розумним та порядним, цілеспрямованим юнаком. Він завжди був у центрі уваги, був лідером як у школі, так і поза нею. Мав широке коло друзів та добрих знайомих (*зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана*).

Незабутні шкільні турботи

У п'ятому-шостому класі я була в батьківському комітеті. Із класом та класним керівником Анною Володимирівною ми ходили в

На світлинці: Максим Семенченко, Артур Сутковий, Олександр Семенченко, Богдан, Ярослав Секрет. Свято Водохреща. Гідропарк. м. Київ (19.01.2017).

кіно, музеї, у театр і просто гуляти в парках. Під час таких поїздок Богдан завжди допомагав мені організувати клас. Завжди було весело.

Зараз уже не пам'ятаю, у сьомому чи восьмому класі Богдан якось швидко зробив уроки, хвилин за десять. Я сказала, що зараз перевірю. А він запитав, що мені принести: алгебру чи геометрію. Він знав, що точні науки не мій коник. Ми з ним посміялися та сіли пити чай.

Богдан не був вірянином і, звичайно ж, у цьому винні ми. Але ще зі старших класів, уже багато років, у сина з друзями була традиція на Хрещення купатися в ополонці. І йому це подобалося.

Син завжди був різнобічним у своїх захопленнях та планах. Він завжди мав свою думку і хотів, щоб її поважали. Він жодного разу не підвів моєї довіри. За 11 років школи я жодного разу не перевіряла виконання ним домашніх завдань (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана Сагуна*).

Похід у Кримські гори

З 2011 року за пропозицією свого приятеля по службі, теж офіцера ЗСУ, я почав мандрувати Кримськими горами (Південне узбережжя).

Якщо друг раптом став і не друг і не ворог, а так.

Если друг оказался вдруг и не друг и не враг, а так.

Якщо відразу і незрозуміло чи кепсько з ним, чи добре.

Если сразу не разберешь плох он или хорош.

Хлопця в гори наважся візьми, не полиш його на самоті

Парня в горы тяни, рискни, не бросай одного его

Хай він побуде у зв'язці разом з тобою, – там зрозумієш, яким він є насправді.

Пусть он в связке одной с тобой, – там поймешь кто такой.

Якщо хлопець у горах не «Ах», якщо відразу розкис і вниз,

Если парень в горах не «Ах», если сразу раскис и вниз,

Крок ступив на льодовик і знітився, оступився і в крик.

Шаг ступил на ледник и сник, оступился и в крик.

Значить поряд з тобою чужий, ти його не ганьби, – жени

Значит рядом с тобой чужой, ты его не брани, – гони

На сходження таких не беруть і таких пісень про них не складають.

Вверх таких не берут и тут, про таких не поют.

Якщо ж він не скиглив, не скнів, нехай він і похмурим був та злим, але йшов,

Если ж он не скулил, не ныл, пусть он хмур был и зол, но шел,

А коли ти впав зі скель, зіщипивши зуби він тримав.

А когда ты упал со скал, он стонал, но держал.

Якщо йшов за тобою як у бій, на вершині ж стояв хмільним, –

Если шел за тобой как в бой, на вершине стоял хмельной, –

Значить вір у нього – як у себе самого.

Значит как на себя самого – ложись на него.

Значить вір у нього – як у себе самого.

Значит как на себя самого – ложись на него.

Пісня про друга, В.Висоцький

Ми обійшли багато стародавніх печерних місць, водоспадів, мальовничих озер.

Дуже сподобалося, і наступного року я запропонував Богдану доєднатися до нашої команди. Він погодився і запропонував узяти із собою свого друга Микиту Савчука.

Звичайно, що хлопці відразу ж почали розпитувати про специфіку такого справжнього чоловічого відпочинку.

Серед особливостей такої мандрівки було те, що її маршрут проходив історичними місцями-фортецями, а також природними заказниками (майже заповідниками), де людей практично не було, лише поодинокі групи туристів; ночувати треба було в палатках, їсти готувати – на багатті, для якого потрібно було спочатку знайти дрова, а потім їх нарубати та розпалити багаття. Але хлопці цього не злякалися, оскільки в місцях, де ми планували бути, автомобілі не їздять, людей обмаль і неповторна природа у своїй первісній красі.

Ми побували в таких стародавніх печерних місцях, як Мангуп, Ескі-Кермен. Відвідали також Скельську печеру, відвідини якої особливо сподобалися Богдану та Микиті. Підсвічені різнобарвними ліхтарями та різних химерних форм сталактити та сталагніти, підземні струмки, у яких навіть плавали невеликі рибки, захопили увагу хлопців.

Над цими печерами були водоспади, які вибивали під силою води у величезному гранітному камінні цілі ванни, що каскадно з'єднувалися між собою. Я пропонував Богдану і Микиті в них скупатися, але вода була холодна (з-під землі), тому можна було лише освіжитися. Температура повітря була вища за +30. У печерних містах Ескі-Кермен та Мангуп увагу хлопців особливо привернули круті вертикальні скелі до півкілометра заввишки, із великими отворами, які були схожі на хмарочоси. Ці отвори слугували входами до невеличких печер (обійсть) чи вікнами для стародавніх мешканців.

Під час цієї мандрівки Богдан та Микита навчилися ставити палатку, розпалювати багаття.

На світлинці: 9-річний Богдан з татом Андрієм. Мандри півостровом Крим. Бухта Шалятіна. Феодосія (2005 р.).

Коли ми мандрували далі за маршрутом і зупинялися в нижчих горах, у декількох кілометрах від моря, вони не лінувалися і двічі на день спускалися до нього і піднімалися, коли відвідували найближче село, щоб закупити продукти. Усі були в захваті від їхнього ентузіазму і витривалості.

Згодом уся наша команда також спустилася до моря і декілька днів відпочивала на його березі... Удень ми насолоджувалися плаванням у морі, а ввечері разом ловили крабів, варили їх у казані, колективно грали в «Мафію», під гітару співали пісні... *(зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана Сагуна).*

Перші підкорені наукові вершини

2014 року гуртківець «ЮН-ПРЕСУ» Київського палацу дітей та юнацтва (м. Київ) Богдан Сагун підготував науково-дослідницьку роботу на тему: «Жовта преса та фейковий матеріал сьогодення» (педагогічний керівник – Скоробогач Ю.), узявши частку у II (міському) етапові Всеукраїнського конкурсу науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України і посівши III місце в секції «Журналістика» (загальна кількість балів – 79,5, диплом № 706, наказ Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської державної адміністрації № 185 від 27.03.2014).

Мовою документа:

Витяг із протоколу №2

II (міський) етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України
Секція журналістики 16 лютого 2014 р.

Присутні:

Голова журі:

□ Зикун Наталія Іванівна – кандидат філологічних наук, професор, директор Інституту журналістики КіМУ.

Члени журі:

□ Віталій Опанасович Карпенко – доктор суспільно-економічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

□ Валентина Іванівна Шульгіна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій Київського міжнародного університету.

□ Дудко Олена Сергіївна – викладач дисципліни «Міжнародна журналістика» ІТА «ЮН-ПРЕС», парламентський журналіст (секретар).

Порядок денний:

Про підсумки проведення II (міського) етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України серед учнів 11 класів.

Загальна кількість поданих робіт – 39

Допущено робіт до участі – 39

Заслухано авторів – 39

Виконувало контрольні завдання – 39

Результати захисту:

III місце:

3–4. Сагун Богдан Андрійович, СШ № 70

Тема роботи: «Жовта преса та фейковий матеріал сьогодення»

Оцінка наукової роботи – 20 балів

Захист наукової роботи – 36 балів

Виконання контрольних завдань – 23,5 балів

Загальна кількість балів – 79,5.

УХВАЛИЛИ:

2. Відзначити дипломами переможців II (міського) етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України:

III місце: Харьковчук Оксана Олегівна, Сергійчук Микита Сергійович, Ткачук Анастасія Русланівна, Сагун Богдан Андрійович, Вердєнська Анна Ігорівна, Щапленко Олександра Олександрівна, Багола Катерина Вадимівна, Ковальчук Микита Юрійович, Клочай Андрій Юрійович, Котенко Валерія Валеріївна, Савченко Євгенія Олесіївна, Мітал Станіслав Акимович, Угрінчук Анастасія Едуардівна.

Голова журі секції

Секретар журі

Н.І. Зикун

О.С. Дудко

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ
захисту робіт II (міського) етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту
науково-дослідницьких робіт учнів-членів Київського
територіального відділення
Малої академії наук України (2013-2014н.р.)
Відділення української філології та мистецтвознавства
Секція журналістики

Дата: 09.02.2014

№ з/п	Реєстр №	ПІБ	Школа	Клас	Тема	Конкурс робіт 22 балів	Захист робіт 39 балів	Виконання контрольних завдань 39 балів	Загальна сума	Місце
29	7230	Сагун Богдан Андрійович	СШ №70	11	«Жовта преса та фейковий матеріал сьогодennя»	20	36	23,5	79,5	3

(з особистого архіву завідувачки відділення української філології та мистецтвознавства КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді» Іваненко Ірини Миколаївни).

Запальний і тактовний

Богдан ставився до навчання досить сумлінно. Маючи досить гострий розум, вважав, що гідний ліпшого оцінювання результатів свого навчання, тобто вищих балів.

11 клас. Урок української мови та літератури. Веде урок наша шанована вчителька Бохорова Тетяна Вікторівна. Вона всіма силами намагається максимально нас підготувати до успішного складання ЗНО з української мови та літератури. Усіляко мотивує нас не втрати шанс і вступити на державну форму навчання.

Я з Богданом за однією партою. У цей час головна тема, якою переймалися ми усі, – це світлини у випускному альбомі. Нам не подобалася як ідея адміністрації школи виготовлення альбому фотографом, якого залучало керівництво закладу з року в рік, так і

На світлині: 11-класник Богдан Сагун (01.09.2013).

формат, який він пропонував (стандартні світлини, стандартні сюжети, стандартні композиції). Шлак повний.

Одним із активних протестувальників такого формату випускного альбому був Богдан.

Пік обговорення припав на момент, коли Тетяни Вікторівни не було в класі. Точилася гаряча суперечка про формат фотосесії. Богдан емоційно пропонував варіанти найбільш ефектної фотосесії, яка залишилася б у пам'яті на все життя.

Бодя досить красномовно відреагував на заперечення одного з однокласників та в запалі промовив:

– Ну ні *уя собі.

Саме в цей момент, на шостому відчутті, до класу повертається вчителька. Заходить Тетяна Вікторівна й говорить:

– Сказала я собі.

Богдан червоний, як томат, а весь клас, регочучи, падає зі шкільних парт від сміху.

Після цього «крилатого вислову» Богдан Сагун уже демонстрував свої знання та інші мовні компетентності біля дошки. Врешті-решт фотосесія відбулася, як того хотіли ми!

Окремо дякуємо мамі Богдана, Олександрі Юрїївні, за яскравого фотографа та шикарну локацію випускного альбому!

Згодом, за спогадом Тетяни Вікторівни, Богдан дібрав слушну нагоду й перепросив у неї за свою «запальну реакцію» і незручне становище, у яке він поставив її (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Настала пора із гніздечка відлітати...

2014 рік. Богдан – одинадцятикласник. У країні Революція гідності. Євромайдан. У лютому закрили школи в центральних районах Києва. Син із друзями прийшов додому і чесно сказав, що вони збираються йти до друзів з ультрас на Майдан. Я заперечувала проти такого їхнього рішення. Тоді син запитав: «Мамо, ти хочеш знати правду, де я зараз, бо наступного разу я просто скажу тобі, що пішов у кіно». Так, Богдан завжди знав, як правильно сформулювати свою позицію та своє бачення ситуації, як і тоді, у першому класі, у випадку з телефоном. Син

На світлині: випусник 11-В класу ЗНЗ № 70 м. Києва Богдан Сагун із мамою Олександрою, бабусяю Олею (травень, 2014 р.).

подорослішав, але був таким же самостійним у вчинках та судженнях.

У випускному, 11-му, класі, коли я йшла на батьківські збори, Богдан мені сказав, що вирішуватимуть питання із випускними альбомами. До них уже приходив фотограф і показав альбом, такий же, як робили в 9-му класі. Такого альбому діти не хотіли. І він мені сказав: «Мамо, не здавайся, ми зробимо альбоми набагато кращими». На батьківських зборах за підготовку випускного альбому я взяла відповідальність на себе. І всі батьки погодилися. Ми з Богданом тиждень сиділи в Інтернеті, шукали професійного та неординарного фотографа.

Зрештою, ми його знайшли та домовилися на виїзну фотосесію на початку травня на ВДНГ. Пів року я переживала, якщо щось зірветься і не вийде зробити випускний альбом. Але підтримкою був мій син Богдан, який був упевнений, що все буде Ок.

У травні, як і домовилися, усім класом приїхали на ВДНГ. Була чудова погода, уже цвіли яблуні. Фотосесія пройшла чудово, у всіх був гарний настрій. Альбом вийшов дуже гарний. Усі залишилися задоволені.

Був останній дзвінок. Незабутній випускний, дівчата в шикарних сукнях, хлопці галантні у гарних костюмах. Звісно ж, шкільний вальс. Вручення атестатів зрілості. І сльози щасливих мам.

Хотіла зробити останній подарунок класу. Купила гарний феєрверк. Ресторан був у центрі міста, та співробітники ресторану попросили без салюту, бо довкола житлові будинки. Коли поїхали зустрічати світанок до «Батьківщини-Матері», уже коли зійшло сонце, мені допомагав друг сина Микита Савчук, там і запустили салют. Усі були дуже стомлені, але щасливі. В усіх світилися очі. Ну, от і все... Закінчилися уроки...

І перед нами зараз сто доріг.
Ми зробимо останні наші кроки
І свій шкільний покинемо поріг
Уже назавжди. Ми повиростали,
А тут дитинства нашого пора.
Цієї миті ми усі чекали,
Та в школі все для нас було, мов гра.
Тут сміх і радість, щирі друзі, мрії,
Пісні веселі, перші почуття.
І сподівання чисті, і надії,
І світлі роки нашого життя...
А далі в кожного уже своя стежина,
Свій вибір, доля і свої путі.
Та в серці школа лишиться єдина,
Її ми не забудемо в житті.
Бо тут ми світ цікавий пізнавали,
Дружити вчилися, жити між людьми...
Тут дужі клени листячком шептали.
Росли в теплі, в добрі й любові ми.
Прийшла пора з гніздечка відлітати...

Надія Красоткіна

І всі мали грандіозні плани на майбутнє.... (зі спогадів
Олександри Сагун – мами Богдана).

Квиток у доросле життя

Випускний вечір. Червень 2014 року.

Тепер належить нам майбутнє України
І нам долати сходинки життя.

Ми – це надія, Ми – це зміна,
Ми – це світле майбуття України!

Після урочистого вручення агестатів зрілості – нашого квитка у доросле життя – банкет відбувся в ресторані «Флюгер», що розташований на вулиці Січових стрільців.

Богдан виконував сольну пісню під гітару гурту «Ляпис Трубецкой» «Воины света». Це була досить популярна пісня того року. Це рік початку війни РФ проти нашої України. Це рік, коли почалося АТО (антитерористична операція), а білорус Сергій Михалюк (лідер гурту «Ляпис Трубецкой» із вересня 2014 року – соліст новоствореного гурту «Brutto») відкрито підтримав події Майдану (2014 р.) та випустив вогняний кліп із палаючим «Беркутом» та перестрілками.

Бодя дуже любив патріотичні пісні, тому вивчав їх напам'ять, уводячи до свого репертуару. Ми, звичайно, підтримали послання, і всім класом шалено рвали голос, підспівуючи.

На світліні: виступ Богдана, випускний вечір (червень, 2014 р.).

Рубінове проміння сонця, зорі
Бореться із тінню високо, вгорі!
Зводься вище неба, брат і сестра,
Догорить багаття, вечірня пора.

Приспів:

Радуйся молоту в сильній руці,
Водоспад, молодість у світлій ріці,
Бий в барабан: Бам! Бам!
Барикади, брати, тут, там!
Воїни світла, воїни добра!
Тьма ворожа підла, дорога стара.
Воїни добра, воїни світла!

Джа Растафарай,

Вже зоря розквітла!

Плаче боєць, шеврон на камуфляжі,
Скільки сердець спинили кулі вражі,
На Сході дракон готується помститись,
Давній закон: рубай, аби зігрітись!
Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай!
Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай!
Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай! Джа Дай!

С.Михалюк «Воїни світла», переклад С.Жадан

Також були конкурси з переодягання хлопців у дівчат і навпаки, все, як завжди, зі смаком.

За традицією багатьох школярів м. Києва, свій схід сонця початку нашого дорослого життя ми зустрічали біля монумента «Батьківщина-Мати».

Уже певною мірою заряджені емоціями, дружньо почали обливатися вином, що пінилося. Зробили пам'ятні світлини. Микита Савчук, намагаючись відкоркувати вино, зламав ключі нашому однокласнику Стасу Степанюку, той трохи засмутився і пішов робити дублікат.

З усмішкою на обличчі згадую той прекрасний випускний вечір після 11-го класу.

Ні, немає щасливіших на світі,

Ніж оті, кому 17 літ.

(зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана).

У 17 років ладен був боротися за справедливість

У 2014 році відбувалися події, які ми називаємо Революцією гідності. Разом зі своїм другом Ярославом Богдан ходив на барикади, щоб підтримати своїх старших друзів.

Готували їм бутерброди та гарячу їжу.

Одного вечора хлопці збиралися залишитися на ніч на Майдані. Богдан подзвонив мамі, щоб попередити. А вона сказала, що приїде і буде разом із сином.

Моя донька завжди підтримувала свого сина.

Недалеко розірвалася шумова граната, і старші хлопці відправили їх додому.

Хлопчаки приїхали додому пропахлі димом, замурзані та голодні. Помилися, поїли і полягали спати.

На ранок на Майдані розпочалися розстріли мирних протестувальників.

Уже у свої 17 років він точно знав, на якому боці правда, і ладен був боротися за справедливість.

Він дуже любив Україну та переживав за майбутнє нашої країни *(зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).*

Перший дзвоник у доросле життя і останній дзвоник перед Вічністю

*«О глибино багатства, і премудрості, і знання Божого! які
невідомі присуди Його, і недосліджені дороги Його!»
(переклад Біблії Івана Огієнка)*

*«О глибино багатства і премудрості і розуму Божого! Як не
поняті його суди і непрослідні його дороги!»
(переклад Біблії Ярослава Левицького)*

*«О, яка незрівнянно велика щедрість Божя! Яке багатство
знань, яка глибока мудрість Його! Які непередбачені судження
і незбагненні шляхи Його!»
(переклад «Свята Біблія: сучасною мовою»)*

У Біблійній «Книзі Йова» друг Еліга нарікає Йову на його нездатність зрозуміти сутності його випробування: «Ось у цьому ти не справедливий! Відповім я тобі, бо більший же Бог за людину! Чого Ти із Ним сперечаєшся, що про всі Свої справи Він відповіді не дає?»

Коли ми думаємо, чому певна подія сталася, аналізуємо, то судимо з погляду своєї, людської психіки, виходячи зі свого людського бачення, своєї людської здатності зрозуміти щонебудь. Але реальну причину того, що відбувається, ми часто не можемо зрозуміти впродовж тривалого часу, а іноді й узагалі не розуміємо до самої смерті, бо просто не здатні зрозуміти.

Новий Завіт. Послання апостола Павла до Римлян, 11:33:
«Шляхи Господні незбагненні та

*На світлині: Богдан
(травень, 2014 р.)*

непередбачувані». Вони бувають дуже різними, петляють звивистими життєвими поворотами.

Непередбачуваність Долі. І нам неможливо передбачити все на своєму життєвому шляху, наміченому Богом.

Тільки Господь знає минуле, теперішнє і майбутнє.

Здавалося, ще ніби недавно Богдан Сагун першокласником прийшов до школи № 70 м. Києва, ще ніби вчора для нього – випускника 11-го класу – пролунав останній дзвоник перед дорослим життям.

На синіх вікнах райдуга повисла,
Вона до школи кличе мене знов.
Учителю, ви перша наша пісня,
Як пісня птаха з гомінких дібров.

Приспів:

Школа київська сімдесята,
Мрія птахою в небо зліта,
Ти на дружбу, на ласку багата,
Як і наші юнацькі літа.

Круті дороги доля нам простеле,
Там юність носить зорі на крилі.
Садами квітни, щедра моя земле,
Де ходять любі друзі-вчителі.

Де вікнами всміхнеться рідна школа,
На добру пам'ять нам, на всі літа.
Де кожен день, як спів життя довкола,
І птахи вчать своїх дітей літати.

*(гімн школи № 70 м. Києва «Школа – юність моя»:
вірші Миколи Сингаївського, музика Василя Волощука).*

Та ось навесні 2022 року, у критичні дні запеклих боїв за Київ, Богдан знову, уже як боєць батальйону ТрО, опинився у стінах рідної alma mater...

Шкільні роки Богдана були цікавими й насиченими.

У ці роки класними керівниками були Анна Володимирівна Макарова (5-9 кл) та Наталія Вікторівна Залевська (10-11 кл.).

Богдан брав активну участь у шкільному самоврядуванні, вікторинах, різноманітних святкових та спортивних заходах. Мама Богдана – Олександра Юріївна – була головою батьківського комітету класу. Активна, ініціативна, креативна.

Хлопцем він був сумлінним та відповідальним, товариським, позитивним.

Однокласники та вчителі назавжди запам'ятали його чарівну теплу усмішку.

Наша зустріч відбулася біля спортивної зали.

– Пам'ятаєте мене, Наталіє Анатоліївно?

– Звичайно, пам'ятаю, Богдане!

І от переді мною вже стояв не хлопчак з русявою, пшеничного кольору чуприною, а у відмінній фізичній формі юнак із військовою виправкою – боєць батальйону ТрО.

Дивлячись на Богдана, я подумала: «Як швидко вир війни зробив дорослими наших хлопців!».

І, як завжди, при цій зустрічі він знову привітно усміхнувся своєю незабутньою усмішкою.

Так само усміхнено потім і попрощався, коли квітневого дня 2022 року від'їздив з рідної школи на Схід – захищати від рашистської агресії Україну, яку він так палко любив.

Таким назавжди і лишиться в нашій пам'яті Наш Вічний Учень Богдан Сагун (*зі спогадів директора ЗЗСО № 70 м. Києва Наталії Анатоліївни Рудько*).

І залізна плита часу падає на нас,
Сталевий дощ, що ніколи не згасне.
Моєї душі торкається сумна твоя молитва
І наче в кімнаті є ще хтось, кого ми не бачимо.
Пальцями тихо я проведу,
Я відчуваю:
Твої скроні говорять зі мною.
Хочеться повернутися в себе, відчутти зв'язок знову, під'єднання...
І падає, падає дощ!
Грім, блискавка, злива!
Краплі на листі шепочуть вночі:
"Яка ти красива, яка ж ти красива..."
Світ зробив повний оберт
І вогняне кільце вибухає
На горизонті.
Ми хочемо вище, ми хочемо далі
До кінця, до світла, до тихої ночі,
І мирного неба над головою.

Юлія Коляда

Розділ четвертий

Шляхетний партнер

Танець – є почуттів і емоцій палітра –
Показати можна все, що на серці приховано!
Танець – тіла є особлива мова –
Розповість про те, до чого кожен звик!
Про танці можна розмірковувати нескінченно,
Але танець – є життя, і так буде вічно!

Історична довідка

Традиція бальних танців в Україні

Танцювальні звичаї і великосвітські танці виникають у XII столітті, ґрунтуючись на середньовічній лицарській культурі та естетиці. Дуже швидко традиція влаштовувати святкові бали поширилася із Франції на королівські двори Іспанії, Італії, Речі Посполитої та інших країн.

У XII-XIII століттях стали дуже престижними й поширеними лицарські турніри, великосвітські марші-ходи, танці-ходи й танці-променади, що супроводжували ці турніри. У європейських літописах та гербовниках того часу трапляються також відомості про лицарів із Руси-України, які брали участь у лицарських турнірах та в усіх церемоніях з ними пов'язаних.

Традиції влаштовувати в Україні великосвітські королівські та шляхетські бали сягає часів Руського (Давньоукраїнського) Королівства. Українські літописи XIII століття, що описують історію Руського (Українського) Королівства, згадують про королівські бенкети, що відбувалися при дворах королів Данила, Василька Романовичів, Льва Даниловича та ін.

Великокняжі бенкети часів Великого князівства Київського та королівські гостини часів Руського (Українського) королівства IX-XIV ст. часто описані в літописах та інших історичних джерелах того часу. Проте це ще не були класичні бали, адже проходили за столами, хоч на них так само, як і на балах, могли активно танцювати.

Першим зі знайдених документальних спогадів про українські бали є запис у щоденнику французького посла за часів правління Казимира IV

Ягеллончика, короля Польщі, Великого князя Литовського, Пана й дідича (Короля) Русі, Холма та Помор'я. У документі згадується, що на честь приїзду французької делегації до Львова наприкінці 1482 року було організовано святковий бал.

Отже, цю дату вважають часом проведення першого українського балу.

В Україні мода на класичні французькі бали особливо поширилася, коли майбутній король Франції Генріх III Валуа, син Катерини Медічі, був обраний (у 1573-1574 рр.) королем Речі Посполитої, Великим князем Литовським, Руським (Українським), Мазовецьким, Київським, Волинським, Подільським і т.ін.

У XVI-XVII ст. в Україні гучні й масштабні бали влаштовували українські аристократи: Вишневецькі, Заславські, Збаразькі, Конецпольські, Острозькі, Любомирські, Потоцькі, Радзивіли, Сангушки, Чорторійські та ін. У своїх фортецях і світських палацах, побудованих італійськими та французькими архітекторами, вони заводили уклад та етикет життя, що своєю пишністю мало в чому поступалися розкішним королівським резиденціям Парижу, Праги, Варшави й Кракова.

У середні XVII ст., після Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького та утворення Гетьманщини, активно формується нова козацько-старшинська еліта, українська козацька шляхта. Дистанцюючись від польської шляхти, а також через постійні війни то з Польщею, то з Московією, українська старшина XVII ст. не була особливо помічена в проведенні традиційних балів. Тоді як місцеве лицарство-панство віддавало перевагу «сидячим» формам дозвілля: бенкетам за багато накритим столом.

На перше документальне свідчення про бал-маскарад у Києві натрапляємо в мемуарах ірландця Патрика Гордона. Описуючи своє перебування в місті над Дніпром протягом 1684-1685 рр., офіцер, що був відряджений в Україну для ведення фортифікаційних робіт, згадує про проведення традиційних високосвітських балів. Отже, у побуті Київської аристократії того часу поширене таке поняття й самі традиції проведення різдвяних балів. П. Гордон також згадує про феєрверк, влаштований у день Різдва для гостей на балу в Київського воеводи.

Іван Мазепа, який в молоді роки служив при дворі короля Речі Посполитої Яна II Казимира, також був добре знайомий з етикетом та організацією класичних європейських королівських балів. Ставши

Гетьманом та Князем всієї України (1687-1709), Іван Мазепа не раз влаштував величні бали у своїй резиденції та по різних шляхетських маєтках.

В одному з літописів тих часів зберігся опис вбрання гетьмана Івана Мазепа, у якому він з'явився на козацькому балу, що влаштувала княгиня Ганна Дольська: «Мазепа на балу мав на собі темно-зелений каптан із товстої китайської матерії, оброблений золотом, який йому служив кунтушем. На його грудях кріпилося п'ять золотих петлиць, покритих діамантами, всередині були смарагди та рубіни. Під каптаном, підшитим малим атласом, одягнуто жупан із срібної парчі. Його стягував пасок, вельми гарний і багатий, з гронами з дрібних перлин. На ноги взуто жовте взуття, на голові вбрано боброву шапку з оксамитовим дармовішем пурпурового кольору. Шию його прикрашала посаджена шпонка з дорогим камінням з літерою «Е» (дарунок сестри Карла XII). На грудях він носив дві зірки (Ордена) – Святого Андрія й Орла білого».

На класичних балах XVII ст. польська й українська шляхта танцювала менуети, полонези, гавоти, мазурки, польки і краков'яки. А козацька старшина на своїх балах додавала до традиційних танців ще гопак та козачок.

Традиції проведення справжніх балів в Україні зберігалися навіть після приєднання Лівобережної Гетьманщини до Російської імперії.

1744 року Кирило Розумовський отримує титул графа Російської імперії після навчання за кордоном, де К. Розумовський здобув європейську освіту. Навчившись сучасно вдягатися та гарно танцювати, граф був бажаним гостем на світських вечорах, балах і маскарадах, що їх влаштувала українська шляхта. Він також влаштував власні вишукані гостини та бали, організовував виступи співаків, концерти інструментальної музики, театральні дійства як у Петербурзі, так і в Батурині – гетьманській столиці.

Для Батуринського палацу виписували найкращих садівників, а для кінного заводу – породистих жеребців із Відня, карети – із Бельгії та Англії. Проводилися часті гетьманські бали за сучасними європейськими традиціями, на яких були присутні: генеральний обозний Семен Кочубей, генеральний підскарбій Михайло Скоропадський, генеральний писар Андрій Безбородько, генеральний осавул Петро Валькевич, генеральний хорунжий Микола Ханенко та інші представники української козацької шляхти.

Бал розпочинався з урочистого полонеза-марша. Полонез міг тривати годину. Потім ішов вальс, а за ними венгерка, краков'як, мазурка, менует та ін. Гості також розважалися грою в карти. Тоді ж на балах виконували й українські мелодії й танці, а сучасники свідчать, що особливо гетьман любив звук бандури.

На балах та концертах у гетьмана Розумовського звучали твори українських композиторів Дмитра Бортнянського, Максима Березовського, Артема Веделя.

У цей час як на Лівобережній Україні, яка була автономією під Російською імперією, так і на Правобережній Україні, що перебувала у складі Речі Посполитої, місцева шляхта й князі зберігали традиції проведення великосвітських балів. Ось опис одного з них, який подає історик Францишек Яворскі: «1753 року Великий литовський гетьман, князь Михайло Радзивіл у власному палаці в Львові організовував урочистий прийом і бал із нагоди постригу в монастир своєї теці Теофілії Вишневецької. Почали з'їжджатися запрошені гості. Багато часу зайняв би їх перелік, досить лише сказати, що все, що було в ті часи в Польщі елегантне, аристократичне, магнатське, все це прибуло до Львова. Зречення від світського життя княжни Теофілії Вишневецької стало для *cause celebre* тогочасного шляхетського Львова публічними урочистостями, які можна порівняти за помпезністю і розмахом з величними державними святкуваннями. По відправі князь Радзивіл запросив усіх гостей до свого палацу й там уже при звуках труб і гармат, а також при декоративному освітленні палацу й альтанок розважались до пізньої ночі».

По інших містах і маєтках всієї України князі та шляхта також влаштовували різноманітні бали.

Упродовж XIX ст. у рангах дворянської культури в Наддніпрянській Україні бали й надалі посідали чільне місце. Уміння гарно танцювати і гречно триматися у вищому світі входило до обов'язкового кодексу шляхетних манер. Щорічно свої бали організовували Київське, Чернігівське, Катеринославське, Одеське, Харківське, Волинське, Подільське, Таврійське, Бессарабське та інші шляхетські (дворянські) зібрання.

Перший бал Полтавського губернського шляхетського зібрання відбувся в 1802 році. Відомий український громадський діяч О. Моргун так описує бал: «Погляньте в зал Дворянського зібрання шляхетства. У залитій яскравим світлом залі гуртуються по окремих повітах дворяни, серед яких

постаті в генеральських мундирах, камергерських, сенаторських, камерюнкерських убраннях, рясно оздоблених орденськими срібними зірками, шовковими через плече червоними і блакитними, широкими стрічками. Мигають кірасири, улани, гусари з дорогоцінними хутровими ментиками; шефствують кавалеристи, закуті в блискучі лати; трапляються мундири моряків, а більшість – у дворянських мундирах з позолоченими гудзиками, червоними комірами, шпагами з позолоченими ефесами – усі щедро прикрашені золотими з емаллю орденами. Серед натовпу в 300-400 осіб чимало нащадків вищої української старшини: Скоропадські, Смагні, Черниші, Лизогуби, Бикови, Квітки, Леонтовичі, Іваненки, члени “Государственного Совета” Сергій Бразоль, Шкляревич, титулована аристократія: князь Репнін, Щербатов, Кнтанузен, граф Сперанський, Милорадович, князь Кочубей, Орбельяні, граф Ламендорф-Галаган, якого за надто палкий роман з великою княжною Єленою Володимирівною вислано з Петербургу, а княжну одружили з грецьким королем...».

Київське дворянське зібрання також організувало пишні великосвітські бали, що спочатку відбувалися в будинку-резиденції військового губернатора.

Пізніше для проведення дозвілля було створено два клуби: дворянський, заснований 1838 р. (мав власний статут і чіткі правила) і купецький (у Контрактовому будинку), більш демократичний і багатолюдний. Обидва клуби, окрім іншого, періодично організували власні балі та маскаради. Центром зібрань вищої аристократії Києва був Дворянський клуб.

Святкові бали і маскаради становили головну статтю його прибутку. Протягом року їх влаштувалося до 40. До участі у святкових та інших заходах цієї привілейованої установи допускалися тільки її члени, коло яких визначалося станомою належністю і щорічним внеском у сумі 25 крб.

Велике значення в житті Києва мали і ярмарки. За відомостями М. Закревського, протягом року їх відбувалося в Києві сім. Особливим розмахом відзначався Хрещенський або Контрактовий ярмарок, перенесений у Київ із Дубна в 1797 р. Щорічно на нього з'їжджалися тисячі купців, поміщиків, промисловців із багатьох міст України, Росії та за кордону. У святково-розважальній програмі Контрактового ярмарку, за традицією, дворянство давало в Контрактовому будинку на Подолі бал на честь генерал-губернатора. Бали, що проходили тут у період ярмарку майже щоденно, відзначалися пишністю й розкошами.

Генерал Михайло Воронцов та його молода дружина Єлизавета Ксаверіївна мали багаті землі й маєтки на Київщині та Поділлі, де не раз влаштовували елітні бали. Із призначенням у 1823 р. Михайла Воронцова генерал-губернатором Новоросійського краю і намісником Бессарабії вони переїхали до Одеси. Маєток Воронцових став світським центром Півдня України. Вони часто влаштовували бали, маскаради, які відвідали багато діячів того часу. Як зауважував М. Воронцов, відомий російський поет О. Пушкін, перебуваючи «на засланні» в Одесі, віддавав більше уваги балам, картам, вину й жінкам, ніж поезії.

Бали української знаті початку XIX ст., хоч і влаштовували цілком на «європейський манер», зберігали певні ознаки місцевого національного колориту. Як відзначає В.С. Іконніков, на них «можна було бачити й українську метелицю, і голубця, і козачка; танцювали і по-руськи, і по-циганськи, але завжди танці повинні були розпочинатися полонезом і закінчуватися алагреком. Вальсів ще не знали».

Складні танці кінця XVIII – першої половини XIX ст. вимагали хорошої хореографічної підготовки, і тому навчання відповідних навичок приділяли велику увагу. Уроки танців зазвичай проходили вдома. Підлітки обох статей завчасно навчалися не лише хорошим манерам і грації, але й опановували основні бальні танці.

Якщо в XVIII ст. у Гетьманщині (у Центральній та Східній Україні) на балах уже в той час відчутно домінували українські національні елементи як у костюмах, так і в музиці, то в Західній Україні бали ще не мали такого виразного національно-репрезентативного характеру.

У бальних костюмах переважали класичні впливи, а національні строї розглядалися більше як елемент маскарадів.

Перші масові (публічні, відкриті) бали у Львові почали влаштовувати в 60-х рр. XVIII ст. підприємці Гемпель і Девільє, які прибули з Варшави. Ці бали відбувалися в приватних будинках.

Після трьох розділів Речі Посполитої, коли Галичина ввійшла до складу Австро-Угорської імперії, почали влаштовувати так звані *Burgerbal*. На площі Ринок, 22 та на вул. Руській, 10 і 12 відбувалися дуже поширені тоді бали підприємця Буссі.

Але різні смаки гостей свята спричинювали суперечки щодо розпорядку танців. Врешті, 29 грудня 1791р. це питання вирішила міська влада й оголосила приписи, за якими повинні були відбуватися бали у Львові. Тепер до півночі мали танцювати польські й австрійські танці,

дали до пів на другу – англійські, до третьої – знову польські й австрійські, до четвертої – англійська кадрили і, нарешті, до кінця балу – польські й австрійські танці. За встановленим порядком повинен був слідкувати офіцер поліції; він також стежив, щоб до танцювальної зали не заходили при зброї. Під час релігійних свят та Великого посту бали були заборонені.

Із середини XIX ст., після «Весни народів», у Галичині, Буковині та на Закарпатті бали стають ще й засобом демонстрації та утвердження своєї національної ідентичності. Якщо в добу класицизму бали і гостини не припинялися навіть під час політичних заворушень або війн, то в епоху романтизму ситуація радикально змінюється: національні повстання і боротьба за незалежність сприймаються як несумісні з бальними розвагами.

Так, бали стали таким самим істотним національно-репрезентативним символом, як національні поети, театр, славень (гімн), народні пісні й одяг, що засвідчували кожну свідому національну групу Габсбурзької імперії, яка претендувала на політичне визнання.

Починаючи з 1849 року, українці Австро-Угорщини також починають організовувати власні національно-репрезентативні «руські бали» (тобто українські бали) у багатьох містах імперії. Про багато з цих балів писали у львівських часописах «Зоря Галицька», «Слово», «Gazeta Narodowa», віденському «Вістнику» та ін. Міські українські бали були продовженням традиції родинних свят та гостин, що їх проводила дрібна українська шляхта, міщани й українське (греко-католицьке) духовенство. Безпосередніми попередниками українських балів у Галичині стали вечорниці, святкові заходи на храмові та інші великі свята.

Оскільки галицько-українська ідентичність у 40-60-х рр. XIX ст. будувалася навколо формули «ми – не поляки», «руські (українські) бали» насамперед мали продемонструвати духовну і національну незалежність від польської публіки.

Традиція проведення щорічних українських балів у Львові постала зусиллями Головної Руської (Української) Ради.

18 лютого 1849 р. Митрополічій палаті на Святоюрській горі у Львові відбувся величний бал. У статті в «Зорі Галицькій» повідомлялося про участь у ньому найвищих австрійських цивільного і військового урядовців у провінції (намісника Агенора Голуховського та військового коменданта Галичини генерала Едуарда Вільгельма Гаммерштайна),

Митрополита УГКЦ, українських депутатів, а також представників Львівського магістрату.

До організації українських балів 1860-х роках активно долучилося створене у грудні 1861 р. Товариство «Руська Бесіда». Перші два українські бали 1862 р., що відбулися в «редутовій залі» театру Скарбка, зібрали понад 1500 гостей. На перший, 4 лютого, з'їхалося близько 600 осіб; наступний, що відбувся 21 лютого, згуртував коло 900 осіб. Обидва львівські бали сприймалися як великий політичний успіх, зокрема й тому, що вони продемонстрували солідарність різних генерацій українського населення і підтримку австрійського уряду. Газети того часу писали, що бали репрезентували весь український народ в Галичині, зокрема консерваторів і романтиків, народовців і «старорусинів». Серед відвідувачів балів були науковці й літератори, священники, студенти, українська шляхта й австрійські державні службовці. Популярними на балах були народні танці «козак» і «коломийка».

Особливістю «руських (українських) балів» були українські танці, які грали поруч із традиційними бальними танцями. Уже на першому балу 1849 р. молодь танцювала коломийку і козака – найпоширеніші в Галичині українські народні танки.

Так, українські бали відіграли свою особливу роль в розвитку українського танцювального мистецтва та у творенні української високої культури. У політичному контексті середини ХІХ ст. танці «коломийка» і «козак» були не лише формою розваги, а мали в очах патріотично налаштованої публіки символічне значення, відображаючи український національний характер.

Уже на початку ХХ ст. бали змінили свій формат, їх проводили за сприяння створених клубів інтелігенції, літературних і мистецьких угруповань, салонів.

Бали починалися полонезами, причому перші пари створювали патрони балу. Полонез прийшов на зміну задовгому (більш як годину) менуету і тривав близько 30 хвилин. Цей танець можна назвати урочистою процесією, під час якої кавалери і дами сходилися й розходилися, перекидаючись окремими фразами. Тому полонез нерідко називали «ходячою розмовою». Хвилеподібні рухи вальсу, коли партнер, обхопивши даму за талію, кружляв її по залі, були ідеальними для початку романтичних стосунків. Серединою балу вважалася мазурка, яка прийшла на бали з Парижа на початку ХІХ ст. Після мазурки наставала черга

контраданса або кадрили. Якщо дозволяло приміщення, контраданс завершувався галопом. Останнім танцем балу завжди був котільйон. Це танець гри з багатьма турами, де партнер з партнеркою обирали один одного.

Поступово бальний етикет ускладнювався, а танці, навпаки, ставали простішими. Танцювали мазурку, вальс, польку, а зі стародавніх танців – полонез і французьку кадрили (контрданс). Поширені раніше менует, «аля-грек», лансьє, краков'як, шакон, падекатр, мін'йон та інші танці відійшли в історію. До атракцій кожного балу належав вибір королеви, тобто особи, яка танцювала найкраще.

Окрім балів аристократії, в Україні існували традиції народних вечорниць як однієї з форм осінньо-зимових вечірніх розваг, що відбувалися у великій, просторій хаті, були відомі та дуже популярні ще від прадавніх часів. На вечорницях гуляли парубки й дівчата, співали, оповідали казки, танцювали, спілкувалися. Вечорниці починалися пізньої осені і тривали до початку Великого посту.

Отже, традиція бальних танців в Україні має давню історію (*автор-упорядник доктор історичних наук, професор І.Коляда*).

Танець – це спорт, що лікує душу й тіло

У першому класі однокласниця Альонка Орлова запропонувала Богдану стати партнером із танців. І він погодився.

Кружляють пари, ковзають по паркету,
Ніжно торкаючись носком стопи.
Одягнуті в яскраві сукні дівчата,
В білих сорочках ведуть хлопчаки.
Раз, два, три, раз, два, три в думках вважають,
У вальсі своєму чарівному парять.
Виграти в цьому конкурсі мріють,
Дух-переможець вселився в хлоп'ят.
Нехай їм по десять, зовсім ще діти,
Але показати майстерність варто їм всім.
Щоб улюблену маму на світі
Хоч на хвилинку відволікти від проблем.

*На світлині: Альона Орлова з матю, Андрій Сагун,
Олександра Сагун, 9-річний Богдан (2005р.).*

Альонка вже займалася танцями, і спочатку вирішили спробувати позайматися з тренером у найближчій школі.

З перших тренувань Богдану сподобалися заняття. До всього, чим би син не займався, ставився серйозно. Пів року вони тренувалися і звикли один до одного.

Після літніх канікул вирішили продовжити тренуватися в найкращих тренерів Марини Глібівни та Олексія Михайловича. Займалися у школі спортивного бального танцю «Гранд-Дует». Клуб містився в будинку вчителя. Поруч був красивий парк Шевченка.

Богданові дуже подобалося, коли мені вдавалося зустріти його після школи, поїхати до парку Шевченка, пообідати в кафе, пограти на дитячому майданчику. Син навіть встигав зробити в парку уроки до тренування.

Ми дуже любили такі дні разом. Але, на жаль, це було не часто.

Сім'єю їздили на змагання, підтримували дітей. Вони були дуже старанні, посідали призові місця, отримували медалі та кубки.

У клубі їх учили не тільки танців. Дітей учили спілкуватися, поважати партнера, доглядати за своїм тілом, тримати тіло в гарній фізичній формі. Завдяки зняттям на танцях Богдан завжди легко спілкувався з дівчатами.

Спортивні бальні танці діляться на 2 програми: європейську та латиноамериканську.

Європейська програма:

- повільний вальс (“Slow Waltz”);
- віденський вальс (“Vienne Waltz”);
- танго (“Tango”);
- повільний фокстрот (“Slow Foxtrot”);
- квікстеп (швидкий фокстрот, Quickstep).

Латиноамериканська програма:

- ча-ча-ча (“Cha-cha-cha”);
- самба (“Samba”);
- румба (“Rumba”);
- пасодобль (“Pasodoble”);
- джайв (Jive).

Богдану дуже подобалася емоційна латина і віденський вальс.

Спортивні бальні танці – це гармонійний розвиток дитини як зовні, так і внутрішньо, вони розвивають та зміцнюють різноманітні групи м'язів. Це розвиток смаку, розвиток творчості. Танці вчать дитину відчувати своє тіло, використовувати її пластику для вираження своїх почуттів та емоцій (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Вестиму в танці я, оскільки я партнер

У першому класі Богданчик почав займатися спортивно-бальними танцями. Дорогою до танцювального гуртка нам доводилося переходити трамвайні колії, де розходилися два трамваї. Я хвилювалася за онука. Попросила його переступати рейки. Богдан завжди ставив багато запитань, і мені доводилося пояснювати, що автоматична стрілка переводить рейки і

трамвайчик їде в інший бік. А стрілка може затиснути ніжку. Це він добре засвоїв. Коли ми поверталися додому, нас зустрів Андрій, тато Богдана, і онук почав пояснювати тагові, чому не можна наступати на трамвайні колії.

Повернувшись після тренувань, ми з Богданчиком розучували деякі танцювальні рухи та вчилися танцювати. Я могла йому в цьому допомогти, тому що в юнацькі роки також навчалася танців.

Одного разу ми розучували танго і я повела його як партнер, наступного разу він сказав, що вестиме в танці він, оскільки він партнер. Згодом Богдан навчився добре танцювати. І вже онук вчив мене різних танцювальних па.

На тренування Богданчик ходив із задоволенням. Дуже тішився, коли тренер їх хвалив. До змагань готувався наполегливо та серйозно. І їхня пара отримувала кубки та медалі за призові місця.

Спортивно-бальних танців Богданчик навчався впродовж п'яти років (*зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана*).

Танцы – часть наших жизней

Танец – это пламя твоей души,
которым ты согреваешь мир.

Мария Берестова

Мой путь в танцах начался в 2001 году и закончился в 2008 году. Хотя танец сопровождал меня всю жизнь.

Время долгих, но интересных тренировок, соревнований в красивых костюмах и платьях среди других, таких же нарядных, стойких и сильных танцоров-спортсменов, со мной разделили три партнера.

Первый партнер и последний запомнились мне как именно первый и последний партнеры. Но Богдан запомнился мне как Богдан – партнер, одноклассник и друг.

В 2003 году я переросла своего первого партнера, которому безуспешно делали высокие прически на протяжении последних

На світлині: Богдан і його партнерка Альона Орлова, школа спортивного бального танцю «Гранд-Дует», м. Київ (2004 та 2006 рр.).

турниров. Неизбежно стал вопрос поиска нового партнера. Родители решили обратить внимание на одноклассников, чтобы мне было веселее на тренировках. В нашем классе ощущался некий дефицит высоких мальчиков, к тому же мало кто был готов к серьезным занятиям, усердным тренировкам и подготовительному периоду, чтобы нагнать уровень, который у меня уже был. В какой-то момент в школе мама познакомилась с Сашей (мамой Богдана). Было радостной новостью узнать, что Богданчик подходил не только по росту, энтузиазму, энергии и трудолюбию, но и имел танцевальные данные, ведь бабушка Богдана была профессиональной танцовщицей по направлению «украинские народные танцы».

Перед Богданом стояла сложная задача – в кратчайшие сроки с нуля подготовиться и танцевать на уровне «Юниоры 1», чтобы уже выступать на соревнованиях. Стоит обязательно отметить, что бальные танцы никогда не были дешевым, простым и

доступным видом спорта. Помимо природных данных, развитого слуха и чувства ритма, требовалась дисциплина, неугасающее усердие, огромное количество времени для тренировок и вечная энергия.

Мы занимались в школе спортивного бального танца «Гранд-Дуэт». Зал клуба находится в центре Киева, в одном из известнейших учреждений культуры – Киевском городском Доме учителя. Это настоящий бальный зал, который получил высокую оценку от известнейших тренеров и учителей бальных танцев мира, – Б.Ирвина, Н.Бонда, К.Макрайлд и других.

Руководителями клуба были профессиональные танцоры, квалифицированные тренеры, лицензированные Всемирным объединением учителей танца United Kingdom Alliance, судьи высшей международной категории Марина Андрусенко и Алексей Грабовский.

Основным тренером была Андрусенко Марина Глебовна.

Также занятия проводили известные танцоры, победители и призеры многих соревнований в своих возрастных категориях: Анна Кононенко, Екатерина Стайловская и Антон Чупыра.

Администратором клуба была Марина Скаковская – лицензированный тренер, судья второй категории СГОСТУ.

Богдан и его родители не пожалели средств, времени и сил для того, чтобы в кратчайшие сроки не просто начать танцевать, а начать танцевальную карьеру, достичь уровня, который я достигала с прошлым партнером в течении нескольких лет, и быть абсолютно готовым к соревнованиям. И у него это получилось!

«Богданчик очень старался. Они с Сашей брали дополнительные занятия, чтобы быстрее подтянуться и начать выступать на соревнованиях. Но мы и так подозревали, что Богдан быстро подтянется, ведь он обладал хорошими данными, и нам говорили про успешную танцевальную карьеру бабушки Богдана. Сама бабушка приходила, следила за тренировками и темпом ребят» (мама Алены Орловой).

На світлині: Відкриті змагання зі спортивного танцю «Фієста збирає друзів». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 2 місце золотого фіналу (19.03.2005).

Уже в 2004 году мы стали активно участвовать в соревнованиях разного уровня:

– 07.11.2004. Змагання зі спортивних танців «У колі друзів». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». IV місце.

– 01.12.2004. Відкриті змагання зі спортивного танцю «Сніжний вальс» Управління з фізичної культури і спорту КМДА. Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». I місце срібного фіналу.

– 2005 р. Фестиваль бального танцю «У колі друзів» Ліги танцю України ХТС «Lina-dance». II місце золотого фіналу.

– 26.02.2005. Всеукраїнські відкриті класифікаційні змагання зі спортивного бального танцю «Прем'єра – 2005». Головне управління освіти і науки виконавчого органу КМДА. Спілка громадських організацій спортивного танцю України. Київський палац дітей та юнацтва. Ансамбль спортивного танцю «Фаворит». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 3 місце з програми 4-х танців.

– 27.02.2005. Відкрита першість осередку спортивних бальних танців «Selestina». Ліга танцю України. Ліга танцю м. Києва. Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 1 місце.

– 19.03.2005. Відкриті змагання зі спортивного танцю «Фієста збирає друзів». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Початківці». 2 місце золотого фіналу.

– Червень 2005 р. Відкритий турнір зі спортивного бального танцю «Кубок Серпантину-2005». 1 місце.

– 26-27.11.2005. Всеукраїнські класифікаційні змагання зі спортивного танцю «Ритми листопаду – 2005». Вікова категорія – «Ювенали 1 – Е». 6 місце.

– 2006 р. Конкурс спортивного бального танцю «Кубок Тренера – 2006» від Центру вчителів бального спортивного танцю м. Києва. Вікова категорія – «Ювенали 2 – Е». 4 місце.

В теченні всего периода я занималась не только танцами, но и строила успешную карьеру в плавании, да и просто была 8-10-летним ребенком, поэтому всегда получала замечания от тренеров о том, что не настолько стараюсь и выкладываюсь, как нужно. Тогда я не обладала серьезностью, усидчивостью и умением быстро сосредотачиваться и выкладываться на все 100% и не виню себя в этом, ведь как можно обладать этим в 8-10 лет? Однако у Богдана это было всегда. Будучи всего на год старше, Богдан был настоящим Партнером.

Битва – словно танец: если повезёт, найдёшь достойного партнёра.

League of Legends

Атрей / Пантеон (Atreus / Pantheon)

Богдан сам по себе был мальчиком жизнерадостным, энергичным, неунывающим, способным, коммуникабельным, добрым и дружелюбным.

Наверное, благодаря военной карьере отца он приобрел такие черты, как решительность, устремленность, дисциплинированность, организованность и умение быстро адаптироваться к

событиям и изменениям. А благодаря теплому и мягкому сердцу мамы, Богдан был человеком щедрым, готовым предоставить поддержку, с широкими взглядами, интересами и с легким, открытым характером.

В танце же он раскрывался, и было видно, насколько он психологически зрелый, целеустремленный, усердный, надежный и самостоятельный. Даже в детские годы он уже был лидером в нашей танцевальной паре – серьезным, сдержанным, спокойным и усердным партнером и приятным, заслуживающим доверия, веселым другом.

Меня восхищало его умение определять чего хочется, ставить себе цель и, несмотря ни на что, достигать ее. Таким он был всегда, уже во взрослом, зрелом возрасте, и, кажется, что он стал таким. Но зная его и видя какой он уже в столь малом возрасте, могу сказать: он был таким всегда.

Сами же танцевальные способности были действительно выдающимися, ведь через какое-то время, ради развития его таланта, тренером было предложено попробовать и других партнеров вместо меня, дабы раскрыть весь его талант по максимуму.

Достойный партнер... Это действительно так. Партнер, с которым можно было достигать вершин и побед, партнер, с которым было не страшно ездить поздно ночью с тренировок, партнер, который стал моим первым другом, с которым мы еще даже не понимали о чем болтать, но находили общий язык.

Танец сопровождал нас по жизни, и это действительно так. Ведь наша дружба и времяпровождение не заканчивались паркетом и раздевалками клуба.

*«Были дни рождения, Новый год. Собиралось много народу, организовывали разные конкурсы. Обязательной программой были ваши с Богданчиком танцы. Включалась музыка, была программа. Благо место в квартире позволяло»
(бабушка Алены Орловой).*

Мы дружили семьями, танцевали на любых семейных праздниках, поддерживали друг друга на разных соревнованиях в других видах спорта, гуляли со своими собаками и учились кататься друг у друга на роликах и скейте.

Богдан и его родители брали меня к себе на дачу, учили жизни за городом. Богдан был близким другом семьи, когда у меня родился брат.

Мы были рядом на паркете, за школьной скамьей, на прогулках и дома, отдыхая после тренировок.

Благодаря танцам наши пути и жизни пересеклись. Именно они познакомили нас с самостоятельностью и научили нас тому, что нет ничего простого в этой жизни, и нужна стойкость и силы вставать раз за разом для движения дальше, и, что самое главное, – это ты, быть собой, не поступаться своим целям, желаниям, принципам и себе самому. И хоть дальше наши жизни шли уже не так плотно рядом, вскоре сильно разойдись, танцы и это время осталось в памяти, ведь были частью наших жизней и дальше.

Танец – это красота и традиции. Изящество шага и сила поворота. Наши танец – это честь... и последнее, что увидят наши враги.

League of Legends

Ирелия Зан (Irelia Хан)

(зі спогадів Альони Орлової – партнерки Богдана Сагуна)

Я молюся за тебе,
Богдане,
та вернути тебе не дано!
Хоч невидимий
став ти, Сину,
Але в пам'яті
Ти залишив
найтепліші
в житті хвилини
тим, хто поряд
з тобою жив.
Та я вірю
У сподівання,
Що зустрінемось
ми знову.
Десь у вимірах
Інших, дальніх.
Я для цього
стараюся Сину
і продовжу
твої труди!
Відтепер Ти –
Небесний воїн,
Найнадійніший
Захисник!

Андрій Сагун-тато

Розділ п'ятий

Дружба – це кохання без крил

«Справжні друзі цінніші від будь-яких речей».
Геродот.

«Хто такі друзі? Це одна душа, яка живе у двох тілах».
Аристотель.

«На землі немає нічого ціннішого за справжню дружбу».
Фома Аквінський.

*«Багато людей будуть приходити у ваше життя
і йти з нього, але тільки справжні друзі
залишать сліди у вашому серці».*
Е. Рузвельт.

*«Справжній друг – той, хто залишається
з вами тоді, коли від вас іде весь світ»*
У. Вінчеллі.

А ще:

*Друзі – це такі люди, у яких не питаєш дозволу викласти
невдалі фото.*

*У житті головне – мати поруч людей, у яких таргани того ж
виду, що й ваші.*

*На справжнього друга завжди можна покластися, хоч він і не
матрац.*

*Дружба – це коли запізнюєшся на годину, знаючи, що ніхто не
буде ображатися, і бачиши, що нікого ще немає.*

Щастя – це знайти такого ж божевільного друга, як ти.

*Кращим за будь-якого психолога є справжній друг, адже він не
лише вислухає та порадить, але й прочухана дасть.*

Вона – один із безцінних дарів, які ми отримуємо.

Про неї складено легенди, пісні, тости, її ставлять за приклад, наводять як зразок для наслідування. Вона починається з дитинства. І може тривати роками. Вона найміцніша, вона пройшла

вогонь і воду, винесла всі негаразди і прикрощі. Її вирізняє відданість. Вона нескінченна, яскрава і відкрита. Вона буває незрозуміла і нещадно прямолінійна. Її головний принцип – це відданість і вірність, а також готовність прийти на допомогу в будь-який момент. Адже для неї святе – зірватися з місця і помчати до того, який попросив про допомогу! Так, вважається, що це правильно, і по-іншому бути не може. Ну, і звичайно, її немає, коли відсутнє розуміння, співпереживання, спільні інтереси і повага.

Вона оточена ореолом шляхетності, що доходить майже до мушкетерства. Колись для її ствердності були найрізноманітніші ритуали. Козаки на її знак обмінювалися натільними хрестиками. Араби – зі спільного посуду з'їдали по дрібці солі. А скіфи скріплювали її кров'ю.

І усе це про чоловічу дружбу. Чоловіки можуть дружити – у прямому сенсі – до гробової дошки, коли один із них Дон Кіхот, а другий – Санчо, ну, або один – Гамлет, а другий – Гораціо, а десь там, позаду, ще парочка цих підлабузників – Розенкранц і Гільденстерн, але вони, радше, товариші по чарці, що з них візьмеш.

А в дружбі не буває порівнянь.

Немає друзів КРАЩИХ або гірших.

Лиш СПРАВЖНИЙ друг за тебе без вагань

може віддати все і навіть більше.

В очах у ДРУГА не буває фальші.

І заздрості у серці теж не буде.

І байдуже: молодший він чи старший,

та він тебе ніколи не осудить.

А дружбу не вимірюють словами.

Слова – ілюзія, що створена із пилу.

Лиш дружба не розвіється з роками,

бо справжня дружба – це велика сила.

У дружбі не буває порівнянь.
Це кожен з нас повинен добре знати,
Бо друг – це той, за кого без вагань
ти теж готовий все, що є, віддати.

Dreamer

(автор-упорядник: доктор істор. наук, професор Ігор Коляда).

Вірний у дружбі

Богданові дуже пощастило з людьми на такому короткому життєвому шляху, із друзями. Дуже вдячна вихователю дитячого садка Ганні Михайлівні, класному керівнику 1-4 класів Надії Кузьмівні, класному керівникові 5-9 класів Анні Володимирівні, класному керівникові 10-11 класів Наталії Вікторівні. Упродовж 9-11 класів син відвідував гурток «ЮН-ПРЕС» у Київському палаці дітей та юнацтва, велика подяка викладачу цього гуртка Юлії Михайлівні.

Богданчик мав багато добрих товаришів, знайомих, але були й вірні друзі. Найкращими друзями у світі для мого сина Богдана були його друзі дитинства: Савчук Микита, Секрет Ярослав, Романов Максим, Гринь Володимир, Осташевский Микита.

Ще з молодших класів вони стояли один за одного горою. Їх було п'ятеро, вони називають себе «кулаком». Я дуже вдячна їм за дружбу, вірність, турботу та безмежну довіру один до одного. У них багато спільних інтересів, хоча вони всі дуже різні *(зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана)*.

Свою дитячу дружбу зберегли назавжди

У школі почалося його спілкування і товаришування із хлопцями, які переросли згодом у справжню чоловічу дружбу. Вони завжди допомагали та підтримували один одного в усьому.

На світлині: «кулак». Богдан, Микита Савчук, Володимир Гринь, Ярослав Секрет, Максим Романов (19.07.2019).

Богданчик своєю добротою, чесністю та справедливістю у ставленні до людей і дій здобув повагу до себе у друзів. Онукова повага до друзів та вміння цінувати їхню думку ще більше зміцнювали їхню дружбу. Коли хлопці стали дорослішими, вони разом проводили багато часу, займаючись спортом, граючи у футбол і просто спілкуючись. І хоча після закінчення школи кожен із них обрав свій життєвий шлях, але дружбу вони зберегли назавжди! *(зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).*

«Кулак»

«Ми себе називали і усі нас довкола також знали як «кулак». Богдан був великим пальцем, бо всіх тримав, я був мізинцем, бо в школі був найменшим, Микита середнім, бо був найбільшим, Ярослав – безіменним, бо постійно десь пропадав, Вова –

вказівним, бо був «лідером думок»» (зі спогадів друга Максима Романова).

Друг, дарований Долею

Доля не завжди розпоряджається так, як ми того бажаємо.

Кожен отримує від неї те, на що заслуговує. Для кожного із нас вона приготувала окрему діжку сліз, валізу розпачу, скриню розчарувань, а також у неї є гори подарунків, які ми отримуємо та які можемо не помічати. Однак, коли проходять роки, аналіз подій, які з нами відбулися, дають змогу ліпше розгледіти дарунки Долі, що часто буревієм увірвалися в наше життя, змінюючи його назавжди.

Одним із таких дарунків Долі для мене особисто став мій шкільний клас, у якому я зустрів справжніх друзів, стосунки з якими для мене важливі і значимі й донині.

Прийшовши до 1-В класу школи № 70 м. Києва, я познайомився із Богданом Сагуном. І з перших миттєвостей нашого знайомства розпочалася багаторічна дружба.

Пам'ятаю, як з перших шкільних років ми всіляко між собою конкурували, адже захоплення в нас були майже однакові. І тому завжди виникали суперечки, хто краще з нас грає у футбол, хто більше підтягнеться на перекладині, хто вивчить більший вірш. І не доведи до такого, щоб програти хоть у чомусь. Це було фіаско, яке кожен собі не міг пробачити тривалий час. У здоровій конкуренції та взаємній підтримці минали щасливі шкільні роки дитинства.

Богдана цих років нашої шкільної дружби я можу пригадувати тільки з усмішкою, адже щодня в нас було багато позитивних моментів.

Досить згадати, як Богдан на уроках української мови розповідав правила та щоразу був незадоволений своєю оцінкою (хоча Тетяна Вікторівна завжди була справедлива), або як ховали портфелі та спортивну форму один одного, або як узимку писали на автомобілях обзивачки один на одного, або як робили купу-малу, закидуючи один одного снігом.

Дружба між нами, як витримане роками молоде вино, з кожним роком ставала все міцнішою.

Ми проводили багато часу на спортивних майданчиках, обговорюючи суспільно-політичні події в Україні та світі, новини спорту, нові кінофільми, музику, і не забували поговорити про дівчат, можливо, дещо подібно до відомих кожному школяреві героїв Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»:

«Недалеко от Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому яру розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між зеленими терасами; од яру на всі боки розбіглись, неначе гілки дерева, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Греблі обсажені столітніми вербами. В глибокому яру ніби в'ється оксамитовий зелений пояс, на котрому блищать ніби вправлені в зелену оправу прикраси з срібла. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки.

На високих гривах гір кругом яру зеленіє старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями. Глянеш з високої гори на той ліс, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканка, гарно побгалась складками, позападала в вузькі долини тисячами оборок та жмутів. В гарячий ясний літній день ліс на горах сяє, а в долинах чорніє. Над долинами стоїть сизий легкий туман. Ті долини здалека ніби дишуть тобі в лице холодком, лісовою вогкістю, манять до себе в тінь густого старого лісу.

Під однією горою, коло зеленої левади, в глибокій западині стояла чимала хата Омелька Кайдаша. Хата потонула в старому садку. Старі черешні росли скрізь по дворі й кидали од себе густу тінь. Вся Кайдашева садиба ніби дихала холодком.

Одного літнього дня перед паликопою Омелько Кайдаш сидів в повітці на ослоні й майстрував...

Коло повітки на току два Кайдашеві сини, молоді парубки, поправляли поди під стіжки: жнива кінчались, і починалась возовиця. Старшого Кайдашевого сина звали Карпом, меншого –

Лавріном. Кайдашеві сини були молоді парубки, обидва високі, рівні станом, обидва довгообразі й русяві, з довгими, тонкими, трошки горбатими носами, з рум'яними губами. Карпо був широкий в плечах, з батьківськими карими гострими очима, з блідуватим лицем. Тонкі пружки його блідого лиця з тонкими губами мали в собі щось неласкаве. Гострі темні очі були ніби сердиті.

Лаврінове молоде довгасте лице було рум'яне. Веселі сині, як небо, очі світилися привітно й ласкаво. Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи – все подихало молодою парубочою красою. Він був схожий з виду на матір.

Веселому, жартовливому меншому братові хотілось говорити; старший знехотя кидав йому по кілька слів.

— Карпе! – промовив Лаврін. – А кого ти будеш оце сватать? Адже ж оце перед Семеном тебе батько, мабуть, оженить.

— Посватаю, кого трапиться, – знехотя обізвався Карпо.

— Свагай, Карпе, Палажку. Кращої од Палажки нема на всі Семигори.

— То сватай, як тобі треба, – сказав Карпо.

— Якби на мене, то я б сватав Палажку, – сказав Лаврін. – В Палажки брови, як шнурочки; моргне, ніби вогнем сипне. Одна брова варта вола, другій брові й ціни нема. А що вже гарна! Як намальована!

— Коли в Палажки очі витрішкуваті, як у жаби, стан кривий, як у баби.

— То сватай Хіврю. Хівря доладна, як писанка.

— І вже доладна! Ходить так легенько, наче в ступі горох товче, а як говорить, то носом свистить.

— То сватай Вівдю. Чим же Вівдя негарна? Говорить тонісінько, мов сопілка грає, а тиха, як ягниця.

— Тиха, як телиця. Я люблю, щоб дівчина була трохи бриклива, щоб мала серце з перцем, – сказав Карпо.

— То бери Химку. Ця як брикне, то й перекинешся, – сказав Лаврін.

— Коли в Химки очі, як у сови, а своїм кирпатим носом вона чує, як у небі млинці печуть. А як ходить, то неначе решетом горох точить, такі викрутаси виробляє...

Карпо прикинув таке слівце, що батько перестав стругати і почав прислухатись. Він глянув на синів через хворостяну стіну. Сини стояли без діла й балакали, поспиравшись на заступи. Кайдаш скочив з ослона й вибіг з стругом у руці з повітки. Старий Омелько був дуже богомільний, ходив до церкви щонеділі не тільки на службу, а навіть на вечерню, говорив два рази на рік, горнувся до духовенства, любив молитись і постити; він понеділкував і постив дванадцять п'ятниць на рік, перед декотрими празниками. Того дня припадала п'ятниця перед паликопою, котрого народ дуже поважає. Кайдаш не їв од самого ранку; він вірив, що хто буде постить у ту п'ятницю, той не буде в воді потопати...».

Окрім захоплення книгами, Богдан ще з не меншою зацікавленістю любив переглядати історичні фільми, уважно відслідковуючи новинки як українського, так світового кінопрокату.

*На світлинці: Богдан, класний керівник Анна Макарова,
Владимир Гринь (2011 р.).*

Про історичні фільми в Богдана завжди був особливий погляд. Наприклад, коли всі захоплювались кіногероєм, якого зіграв Бред Пітт, Ахіллесом, Богдан був у захваті від Гектора у фільмі «Троя». Адже Гектор завжди стояв на боці справедливості, навіть ризикуючи своїм авторитетом, іменем, життям. Богдану також подобався цар спарти Леонід, який за своїми поглядами та переконаннями дуже схожий був на Гектора.

Ще одним захоплення Богдана була музика. Він чудово сам грав на гітарі. Богдан любив пісні «Лінкін Парк». Альбом «Метеора» він прослухав декілька сотень разів, а мотиви пісень він міг відтворити на гітарі без жодних проблем. Міг зіграти також Нойза, Коржа та багато інших пісень на будь-який смак.

У шкільні роки склався наш «кулак»: дружба між Максимом, Микитою, Богданом, Ярославом та мною. Богдан був цементувальною ланкою цих стосунків.

Згодом, по завершенню 9-го класу, я прийняв рішення пов'язати своє життя із військовим фахом і не продовжувати навчання у старшій школі.

Багато хто з друзів мене тоді не зрозумів. «Навіщо це тобі у 16-річному віці?» – не раз мене запитували. Бодя мій вибір тоді схвалив, але відверто сказав, що «сам він військовим бути не хоче, а мріє стати спортивним коментатором».

Журналістика йому подобалася. Ця сфера діяльності йому була до душі. Серед нас його вирізняло уміння чітко сформулювати свою думку, мати самостійний погляд та переконливо його донести іншим.

У нашій компанії чи в інших компаніях Богданове слово завжди мало вагу, і коли він говорив, то оточення замовкало, адже всі знали, що прозвучить небагатослівна, але змістовна репліка.

Мені важко згадати, щоб Богдан колись був без настрою. Завжди відкритий, усміхнений, із почуттям гумору, завжди мав плани на майбутнє, з якими залюбки ділився. Був крутим співрозмовником, умів слухати, умів підтримати розмову на будь-яку тему, умів запропонувати теми для розмови. Таких ерудованих і досить

начитаних юнаків мало. Навіть будучи на передовій, у досить складних умовах бойових дій та завдань завжди знаходив час зателефонувати, щоб поцікавитися нашими з хлопцями справами.

Миті життя нашої дружби, нашого спілкування назавжди залишаться в моїй пам'яті. Дякую Долі за те, що мав такого Друга (зі спогадів Володимира Гриня – друга Богдана).

Хвіст Дракона

Практично не пам'ятаю роки нашого спілкування в початковій школі, але те, що в ті часи була модна невеличка косичка у хлопців, абсолютна істина. Її тоді носило близько половини хлопців, ну й Богдан не був винятком. Майстерно вмів танцювати, отримав купу нагород, потім почав займатися афробразильським бойовим мистецтвом з елементами танцю, музики і акробатики – капоейра.

Деся з 5 по 9 клас ми з Богданом конкурували. Правда, не відкрито, а так, приховано.

У ті часи всі хлопці в класі захоплювалися футболем. Майже

половина наших розмов точилася або про Лігу чемпіонів, або про те, як ми будемо грати в футбол на фізкультурі. Ми за декілька днів вже були поділені на команди, щоб якомога більше пограти. Якщо в молодших класах майже всі грали на одному рівні, то з настанням пубертатного періоду різниця почала відчуватися. Основними гравцями завжди виступали четверо: я, Ярослав, або ще як ми називали Ярік (Я.Секрет), Вова (В.Гринь) та Богдан. Майже завжди: двоє в одну команду, двоє – у другу, інших беремо з тих, хто є.

На світлинці: Богдан (травень, 2014 р.).

Уже тоді ми почали гри проти паралельних класів 4 на 4 . Воротарем брали завжди Артура (А.Сутковий), обов'язково Вову та Яріка (читайте Мессі та Роналду), бо вони грали краще за всіх. А за четвертого завжди була дискусія: я чи Богдан. На рішення впливали декілька факторів: хто як грав на фізкультурі, попередні матчі, особиста симпатія (Ярік часто «топив» за мене).

У нас були різні стилі гри. Я намагався на швидкості прориватися до воріт, дець вставити ногу. Богдан же кожний момент догравав до кінця, мав потужний удар, дивився на все поле, робив розрізні передачі. Ми його іноді називали Андре Пірло (легенда Ювентусу). (Хоча сам Богдан, за спогадами мами О. Сагун, своїм футбольним кумиром вважав Кріштіану Роналду) (*прим. автора-упорядника*).

Чого тільки було варте, коли Богдан сім разів поспіль улучив у перекладину воріт з позначки пенальті. Дець на третій удар уже всі, хто були на майданчику, зібралися подивитись, що відбувається. Із натовпу казали: «Пощастило», «Наступним ударом схибить». Але Богдан і влучав, і влучав, і ще раз влучав. Ця ситуація засвідчує про таку рису Богданового характеру, як витримка, вміння зберігати врівноваженість у відповідальні моменти, не зважати на зовнішні обставини, діяти зважено і без зайвої емоційності. Я думаю, що в цьому йому дуже допомогли заняття спортивно-бальними танцями в танцювальній школі.

Ось так ми і чергувалися декілька років. Пам'ятаю: під час одного з матчів суперник бив зі своєї половини поля, Богдан хотів заблокувати удар, він вивернув так ногу, що його п'ята опинилася на рівні сідниць. ЧИРК... Краєм п'яти він зачепив м'яч і змінив його траєкторію – він полетів прямо в «дев'ятку» в наші ворота і від штанги залетів. Таке не береться. Матч ми програли, але охрестили цей гол «хвіст Дракона», і ще дуже довго з усмішкою згадували його.

В один з останніх матчів «клас проти класу» ми грали 5 на 5. Усі разом. Дуже часто я перед матчами переживав, і тоді Богдан мене підтримав і сказав: «Не переживай, ми їх рознесемо». У цьому матчі

я наприкінці забив двічі, і першим до мене підбіг Богдан та сказав своє фірмове: «Я же говорил!».

Одного разу випала можливість зіграти на фізкультурі з паралельним класом, але фізрук дозволив приєднатися тільки одному з нас. І я, і Богдан дуже хотіли зіграти в цю гру. Вирішили, щоб було чесно, на «ю, зе, фа» розіграти. Богдан виграв і взяв участь у цьому матчі. У той час я симпатизував одній дівчині з того класу, але я змовчав про це. Думаю, якби Богдан дізнався, то відразу б поступився участю у грі (*зі спогадів Максима Романова – друга Богдана*).

Ідеальна витримка

У нашому класі було набагато менше бійок з однокласниками, ніж в інших. Але в нас було інших випадків того, що нині називають «булінг». Кожен мав по два-три прізвиська. «Цибуля», «Собака», «Коляска», «Татарин», «Кокошнік», «Сапожник», «Ромік», «Сіфон» та інші. Легко не було нікому. Богдана до дев'ятого класу називали «Бобрік». В основному так називали Богдана, коли він жартував над кимось, бо першим на нього ніхто не починав «наїжджати».

Дуже часто ми жартували над Ярославом, забираючи його фізкультурну форму. Він сидів на 3-ій парті середнього ряду, я позаду нього на четвертій, а Богдан у лівому ряду на 3-ій парті, як і Ярослав. У нас була така схема: я з Вовою відволікав Ярослава так, щоб він повернувся до нас. І в цей час Богдан (він був у сусідньому ряду) забирав форму і передавав комусь далі. Три хвилини з нами поговорив, а його форма вже

*На світлині: Максим Романов,
Богдан. Гідропарк, м. Київ (2017 р.).*

десь за останніми партами. Цей трюк провертали постійно, і Ярослав постійно «вівся» на нього.

Десь у дев'ятому класі у всіх перевіряли зріст та вагу. Перевірники сказали, що в мене, Вови та Ярослава був зріст 180 сантиметрів, а в Богдана – 179,5 сантиметрів. Ну, звісно, почалися жарти щодо цього. Вони Богдану не подобалися, бо неможливо було натренувати зріст. Несправедливо. Але натренувати силу можна.

У 10 класі Богдан почав займатися боксом, і всі жарти швидко закінчилися. Уміння себе правильно повести в нашій компанії було ідеальним.

Далі жарти були, але вони не були колючими чи образливими. «Бодя-Бокс» – ми називали його і паралельно включали пісню «Серьоги» «King ring», яку ми часто наспівували:

А шо это за парень, о котором треск и шорох,
Вышел в ринг, готовый растереть любого в пыль и порох?
Все говорят, он молод, его кулак – молот,
Зато исколот, он давно для драки ищет повод.
С виду борз, значит тот ещё у парня ворс.
Разведка джебом в корпус – сразу виден стиль и форс.
Не знает лишних движений, он без сомненья гений,
Быстрее тени достает до солнечных сплетений.
Не для забавы ради, не ради миллионов,
Парнишка безымянный вырубает чемпионов.
Он тот, кто из года в год жал свой пот,
Чтобы взять джек-пот, и вот,
Он сейчас проводит апперкот.

Богдан тоді іноді нас запрошував побоксувати на вулиці. Перчатки, капа, лапи для боксу – усе, що потрібно. Більшу частину часу ми спарингували. Богдан ніколи не спарингував із нами на всю силу. Він розумів, що більш підготовлений, і точно не хотів самостверджуватися завдяки цьому. До цього часу пам'ятаю його слова: «Ты можешь драться на 100%, но я точно не буду». Часто просто захищався і давав поатакувати партнеру.

Одного разу він спарингував з Артуром. Кожен раз, коли Артур боявся пропустити, він закривав голову руками і нахилився вперед. Богдан заходив за спину та клав руку на голову, ніби кажучи: «Ти відкрився, треба захищатися». Так було декілька разів. І ось в черговий раз Артур нахилився і замість того, щоб закритися, він наносить удар. І тому що був нахилений і нічого не бачив, удар протрапив Богдану нижче пояса. Удар був дуже сильним. І всім стало страшно. За Артура. Я думав, будем всією школою його відспівувати після такого. Богдан показав ідеальну витримку і через 5 хвилин продовжив спаринг, ніби нічого і не відбулося. Артур вибачився, і вони «проїхали» ситуацію (зі спогадів Максима Романова – друга Богдана).

Наставник, учитель, друг...

Ще у школі Богдан дав мені пораду: «Максиме, тобі варто трохи більше часу, щоб розкритися, ніж іншим. Ти, як футболіст Дієго

На світліні: 19-річний Богдан Сагун. Відкритий благодійний турнір зі змішаних единоборств, присвячений пам'яті Ігоря Білошицького, спортивний клуб «Атлетико», м. Київ (21.02. 2015).

Міліто, – дуже нестрімка кар'єра на початку, а потім дубль у фіналі Ліги Чемпіонів».

Богдан бачив потенціал у тих, хто його оточував. Він сам постійно працював над самовдосконаленням і допомагав у цьому іншим.

Я жодного разу не займався єдиноборствами у своєму житті, і Богдан поділився своїм досвідом.

Одного разу я посперечався з Ярославом, хто з нас отримає перемогу в поєдинку з тайського боксу. Датою поєдинку обрали день народження Богдана, який мав бути десь за тиждень. Тренувалися максимально. Богдан хотів, щоб я дав бій Ярославу. Він говорив: «Ти маєш вийти і спокійно працювати».

Щоб все було чесно, Богдан тренував і Ярослава, незважаючи на те, що він був більш досвідченим боксером, ніж я.

Настав день X. Для всіх, хто прийшов на його день народження, він провів тренування, окрім нас із Ярославом. Ми берегли сили для поєдинку.

Ми з Ярославом провели два раунди, у яких я дуже смачно отримував на горіхи. Ярославів бойовий досвід зіграв свою роль. Було дуже багато боротьби і менше бою в стійці. Ярослав, відчуваючи свою перевагу, запропонував третій раунд, а я погодився.

Він нічим не відрізнявся від попередніх двох, за винятком кінцівки.

Не знаю, звідки в мене залишилися сили, я кинув Ярослава через себе та зафіксував його шию в захваті. До кінця залишилося 10 секунд. Я стискав замок зі всієї сили, але Ярослав не з тих, хто здається, і витримав до свистка.

*На світліні: футболка-атрибут
«кулака».*

Чесно кажучи, я той поєдинок програв. Після поєдинку Богдан зауважив: «Навіщо ми тренували бокс, якщо ти дуже багато боровся. У тебе в стійці були всі шанси. Ну нічого, будемо ще тренуватися».

Усі були настільки заряджені від нашого перформансу, що друга частина дня народження пройшла на епічному драйві.

Узагалі, усі дні народження Богдана були особливими. Коли ми до них готувалися, він хотів, щоб було комфортно найперше тим, хто прийде. Коли йому треба було відійти ненадовго, то завжди просив контролювати, щоб усе було добре і щоб ніхто не сумував (варто зауважити, що завжди ніхто й не сумував) (зі спогадів Максима Романова – друга Богдана).

*На світлинці: Богдан. Аеропорт
«Бориспіль», м. Київ
(грудень, 2021 р.).*

День братви

Богдан придумав День братви, визначивши для нього дату – 5 травня.

З кожним із нас у нього було своє привітання. Спеціальні жести, які швидко можете повторити тільки ви вдвох.

Богдан також хотів, щоб у кожного з нас була чорна футболка з написом: «Lukyanovka v zdanii».

Таку він мені встиг подарувати. Сьогодні вона мені слугує талісманом-оберегом. На всі дуже важливі дні я її вдягаю, бо відчуваю, що якщо я буду вдягнений у неї, то все буде добре.

Богдан розділив зі мною всі найкращі моменти мого життя: перша школа, перша робота, перша дівчина, перший великий

концерт, перший корпоратив, перша поїздка за кордон, гучні дні народження, тренування з боксу...

Усі ці миті життя були найкращими, бо ПОРУЧ був Богдан.

Друже, Бодю, твого дружнього плеча підтримки мені завжди не вистачатиме (*зі спогадів Максима Романова – друга Богдана*).

Богдан – не рок-зірка, але мандрю любив

Восени 2017 року Богдан запропонував мені помандрувати до Білорусі. У мене було тільки два запитання: коли і до якого міста їдемо.

Далі Богдан більш детально пояснив, що планує їхати у Брест, бо в нього є там знайома дівчина, з якою він уже деякий час спілкується. Він її попередив, що буде не один, і вона швиденько поклікала подругу.

Наш шлях почався спочатку потягом, на якому ми доїхали до кордону України, а далі пересіли на електричку. Перетин кордону на електричці є не дуже комфортним варіантом. До нас почали відразу чіплятися незнайомці і пропонувати перевезти через кордон товар (горіхи). Звичайно ж, за гроші. Ліміт був десь 5 або 10 кг на особу. Ну, ми взяли трішки, щоб потім морозиво купити.

Далі увійшли прикордонники з собаками і почали все перевіряти. Навіть із дзеркалом дивилися під сидіння. Нас дуже швидко оглянули і відпустили.

На вокзалі в Білорусі до нас підійшов мужичок та запропонував розмінити гроші. Ми подивилися в Інтернеті курс і, не побачивши різниці, погодилися.

Саме місто нас не вразило. Воно було похмурим, ніде не грала музика, дуже багато військових. Совок, одним словом. Ми зняли двокімнатну квартиру в центрі міста з видом на парк. Поки розкинули речі та відпочили, уже настав вечір.

До нас підїхали дівчата. Ми ближче познайомилися. Одна з них працювала вчителем молодших класів. Вони спілкувалися російською мовою, і нас дуже дивувало, чому не білоруською. За

весь час, що ми там були, ми не зустріли жодної людини, яка спілкувалася б суто білоруською.

Ми трішки розігрілися, і постало важливе питання, де тут можна «запалити танцпол»?

Дівчата сказали, що тут є тільки два таких місця, але одне з них було для тих, кому за 40. Тому вибір був досить передбачуваним. Ми поїхали до закладу «Планета Рок». Там була крута атмосфера, і ми неперевірено провели час.

Одним роком раніше Богдан так само запропонував поїхати до Кам'янця-Подільського зі своїми одногрупниками. Також він розповідав, що ще їздив самостійно в Мінськ та в Кишинів.

Богдан не рок-зірка, але гастролі любив (*зі спогадів Максима Романова – друга Богдана*).

Підкорювач жіночих сердець

Ще під час навчання в університеті Богдан із Ярославом підпрацьовували в п'ятизірковому готелі офіціантами. Згодом вони

На світлині: Ярослав Секрет, Максим Романов, Богдан (24.06.2019).

вже працювали у «Фігаро кейтерінг» (виїзні івенти). Ярослав згодом і мене також туди підтягнув.

Там всі робітники ділилися на категорії 1, 2, стажер, а також були окремі спеціалізації баристи та бармена. Ми втрьох швидко пройшли всі етапи, отримали 1 категорії та всі спеціалізації. Тоді на постійному фрілансі було більше 120 співробітників і ще багато додаткових офіціантів, які виходили в найбільш завантажені дні. На роботі ми були самостійними та професійними, тому більшість замовлень віддавали нам. За підсумками 2019 року, ми втрьох і потрапили до п'ятірки найкращих співробітників.

Нас називали «Лук'янівка». Дуже часто старалися нас ставити на різні івенти, бо коли ми були разом, то або багато розмовляємо, або щось утнемо.

Оскільки на роботі часто була дуже гучна музика, то іноді було важко почути, що тобі каже колега. У нас був кодовий жест, який означав «добре». Ми жмурилися і кліпали водночас обома очима. Було дуже смішно спостерігати за гостями, коли на їхнє прохання ми так робили. Цей жест швидко перейшов і в повсякденне життя.

Пам'ятаю: працювали на «Stereo Plaza». Я на першому поверсі на барі, Богдан на другому поверсі на барі. Більше як тисяча гостей. Запапа неймовірна. Люди підходять десятками. Десь годин за 5 ставлю когось на заміну і йду до Богдана. На другому поверсі ситуація була дещо іншою. Відвідувачів небагато, усе спокійно і не гучно.

Підходжу, а Богдан хитро так усміхається. Запитую: «Що там?». А він мені показує на три паперові серветки з номерами телефонів.

Жіноча половина гостей того вечора не змогла оминати увагою його барної стійки.

Коли я сказав, що на першому велика запапа, то він відразу сколотив мені коктейль «для настрою» і запропонував із ним помінятися. Будь хто інший з наших колег на місці Богдана, то жоден ніколи б не запропонував піти в тяжче місце, коли в тебе є комфортніше. Але не Богдан. У найтяжчі для України часи він також обрав найскладніше і найнебезпечніше місце.

Ми завжди підтримували один одного: перед робочими днями запитували, хто де працює, по черзі брали машину, не спали ночами, жартували, впахували, учились нового. Це була крута сторінка нашого життя, але настав час, коли ми зрозуміли, що хочемо чогось більшого.

На останньому нашому спільному івенті (здається 2020 рік) ми працювали в торговому центрі, де і зробили спільну світлину (зі спогадів Максима Романова – друга Богдана).

Бодя

Ми познайомилися з Богданом, коли я перейшов у школу № 70 м. Києва до 5 класу. Затоваришували відразу. Згодом Богдан став моїм найближчим вірним і надійним другом.

У нашому класі завжди були серйозні баталії щодо футболу. Хто кращий? Хто заб'є більше голів? Хто нарешті виграє матч?

Богдан любив кидати виклики ще з дитинства. Він часто ставав на сторону слабшої команди, демонструючи, що «ось вам зараз покажу».

На світлинці: Ярослав Секрет, Богдан (24.06.2019).

Улітку 2009 року ми вирушили до літнього табору в прикарпатське Яремче (Івано-Франківщина). П'ятеро друзів: Богдан, Вова (Гринь), Максим (Романов), Микита (Савчук) і я. Було нам по 13 років. З такою київською діаспорою не важко було не завоювати авторитет. Але завжди є конкуренти. У нас сталася «розбірка» із «сільськими гопарями». Переговори, як і очікувалося, були безрезультатними. З ними складно було домовлятися. Урешті-решт зібралися всі разом на водоспаді. Літо. Яремче. Антуражно.

Але була головна проблема – потрібно було відсіяти зайві очі: вожатих та інших охочих до видовищ. Хоча фанатів «файту» там вистачало.

Бодя вийшов один на один із представником «сільської еліти». Билися суто на кулаках. Серйозних травм ніхто не отримав. Місцевий легінь-гопар отримав пару раз по «пиці» і все зрозумів.

Нас розмістили проживати в ізоляторі, але жили ми там не через бійку. Просто в основному корпусі не вистачало місць. Ми з Богданом у кімнаті жили на першому поверсі, дівчата – на другому.

Жилося нам там весело: гра у карти, футбол, дівчата в гості, походи до водоспаду, ну, і за пивком трохи бігали, як без цього підлітку.

Уже змалку Богдан мав спокійний, але дуже темпераментний характер. І тому завжди ставав на захист себе та друзів.

Якось Бодя захворів. Температура 39. Жар. А ми граємо в карти. Ну, зрозуміло, у яку ще можуть грати підлітки гру – на роздягання. Грали 2 на 2. Напичкали його різними пігулками. Йому трохи покращало. Я повертаюся до кімнати, а Бодя – такий красунчик – відразу ж із запитанням: «Ну, хоть выиграла?».

У цей час до нас у кімнату завітала вожата із центрального корпусу, перевірити, що у нас і як. Заходить до кімнати, а ми тут у трусах граємо в карти. Ошелешено глянула на мене і запитує: «А ти тут що робиш?». А я на імпровізації, не довго думаючи, та й відповідь: «Зарядку ищу!».

Богдан мене ще довго підколював тією «зарядкой» (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Батарейка

У 15 років Бодя захопився журналістикою. Почав відвідувати гурток «ЮН-ПРЕС» при Київському палаці дітей та юнацтва. Писав різноманітні дописи, статті. У ці роки Бодя мріяв стати відомим футбольним коментатором та запалювати фанатів на трибунах стадіонів чи з телеекранів не гірше, а то і краще за знаменитого українського футбольного журналіста і телекоментатора Віктора Вацко.

Улітку ми вдвох вирушили на відпочинок до спортивно-оздоровчого табору «Збруч», що на Хмельниччині (розташований за 3 км від с. Гусятин Закупненської селищної територіальної громади, у мальовничому куточку річки Збруч (Боднарівське водосховище)).

4-та зміна 2013 року. Наш загін називався «Simpson». Бодя був відповідальний за розпорядок дня, конкурси, постанови, шоу з обливанням водою та фарбою.

Табірне життя було досить цікаве та різноманітне: настільний теніс, армреслінг, танці, дискотеки, вечірні посиденьки з піснями під супровід гітари.

На світлині: Богдан, спортивно-оздоровчий табір «Збруч» (літо, 2013 р.).

Богдан чудово грав на гітарі. І сьогодні я з теплотою та щемом у душі згадую його «Батарейку» перед цілим табором.

Холодный ветер с дождём усилился стократно.

Всё говорит об одном, что нет пути обратно,

Что ты не мой лопушок, а я не твой Андрейка,

Что у любви у нашей села батарейка.

О-оу-и-я-и-ё, батарейка.

О-оу-и-я-и-ё, батарейка.

Як добре було нам у ті, такі сьогодні далекі й такі до болю в серці та спазму в горлі, часи (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

А тепер танцюй, дияволе, танцюй

Одного разу ми мали інсценувати танцювальний номер під мелодію знаменитої пісні «You're Gonna Go Far, Kid» відомої американської панк-рок-групи «The Offspring»:

Покажи мені, як брехати, тобі стає все краще

Show me how to lie, you're getting better all the time

А обернути всіх проти одного – мистецтво, якому важко навчитися.

And turning all against the one is an art that's hard to teach

Ще одне розумне слово розпалює стадо, що нічого не підозрює.

Another clever word sets off an unsuspecting herd

І коли ви повертаєтеся в ряд, натовп схоплюється на ноги.

And as you step back into line, a mob jumps to their feet

А тепер танцюй, чорт, танцюй, чоловіче, у нього ніколи не було шансу.

Now dance, fucker, dance, man, he never had a chance

І ніхто навіть не здогадувався, що це насправді тільки ти.

And no one even knew it was really only you

А тепер ти крадеш.

And now you steal away

Виведи його сьогодні.
Take him out today
Ви добре попрацювали.
Nice work you did
Ти далеко зайдеш, хлопче
You're gonna go far, kid
З тисячею брехні та гарним маскуванням.
With a thousand lies and a good disguise
Вдарте їх прямо між очей,
Hit 'em right between the eyes
Вдарте їх прямо між очей.
Hit 'em right between the eyes
Коли ти йдеш, більше нічого сказати.
When you walk away, nothing more to say
Побачити блискавку в твоїх очах.
See the lightning in your eyes
Подивіться, як вони біжать, рятуючи життя.
See 'em running for their lives
Повільно виходить за рамки та наближається у вашому полі зору.
Slowly out of line, and drifting closer in your sight
Тож зіграйте, я прокинувся, це сцена про мене.
So play it out, I'm wide awake, it's a scene about me
Щось на вашому шляху, і тепер хтось заплатить.
There's something in your way and now someone is gonna pay
І якщо ти не можеш отримати те, чого хочеш, ну, це все через мене.
And if you can't get what you want, well, it's all because of me
А тепер танцюй, чорт, танцюй, чоловіче, у мене ніколи не було
шансу.
Now dance, fucker, dance, man, I never had a chance
І ніхто навіть не знав, це був насправді тільки ти.
And no one even knew, it was really only you
А тепер ти будеш вести шлях,
And now you'll lead the way
Показати денне світло.

Show the light of day
Ви добре попрацювали.
Nice work you did
Ти далеко зайдеш, хлопче.
You're gonna go far, kid
Довіра обдурена.
Trust deceived
З тисячею брехні та гарним маскуванням.
With a thousand lies and a good disguise
Вдарте їх прямо між очей,
Hit 'em right between the eyes
Вдарте їх прямо між очей.
Hit 'em right between the eyes
Коли ти йдеш, більше нічого сказати.
When you walk away, nothing more to say
Побачити блискавку в твоїх очах.
See the lightning in your eyes
Подивіться, як вони біжать, рятуючи життя.
See 'em running for their lives
А тепер танцюй, чорт, танцюй, у нього ніколи не було шансу.
Now dance, fucker, dance, he never had a chance
І ніхто навіть не знав, це був насправді тільки ти.
And no one even knew, it was really only you
Тож танцюй, чорт, танцюй, у мене ніколи не було шансу
So dance, fucker, dance, I never had a chance
Це був насправді тільки ти.
It was really only you
З тисячею брехні та гарним маскуванням.
With a thousand lies and a good disguise
Вдарте їх прямо між очей,
Hit 'em right between the eyes
Вдарте їх прямо між очей.
Hit 'em right between the eyes
Коли ти йдеш, більше нічого сказати.

When you walk away, nothing more to say
Побачити блискавку в твоїх очах.
See the lightning in your eyes
Подивіться, як вони біжать, рятуючи життя.
See 'em running for their lives
Розумне алібі, Володар мух.
Clever alibis, Lord of the Flies
Вдарте їх прямо між очей,
Hit 'em right between the eyes
Вдарте їх прямо між очей.
Hit 'em right between the eyes
Коли ти йдеш, більше нічого сказати.
When you walk away, nothing more to say
Побачити блискавку в твоїх очах.
See the lightning in your eyes
Подивіться, як вони біжать, рятуючи життя.
See 'em running for their lives

Джерело: LyricFind, автор пісні: Bryan Keith Holland

Досить складно проходили репетиції. Богдан, зрозуміло ж, як єдиний серед нас професіонал, у ролі хореографа. Він у цій справі був знавцем, бо ще зі шкільних років професійно займався спортивно-бальними танцями. Він був ще той хореограф! І пораду міг дати фахову, і слово підтримки сказати, а міг і тумаками навчати партнера, звісно ж. А от партнерці – у часи відпочинку так допомогти перелізти до нас у кімнату через балкон (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Справжній пацан

У вихідні дні в таборі традиційно були дискотеки й танці. У ці години ми часто грали «на бажання».

Так одного разу ми з Богданом – програли!!!

Ми мали станцювати в парі під пісню В. Стрикало «Мама, я гей»:

На світлині: Ярослав Секрет, Богдан. м. Кам'янець-Подільський (2013 р.).

Я не знаю, как эту боль преодолеть,
Как заставить мое сердце вновь биться?
Куда ушла любовь, так и не дав нам улететь?
Не удосужившись даже проститься.
 Далеко-о-о,
 Далеко-о-о,
 В дальние-дальние страны.
 Далеко-о-о,
 Далеко-о-о
 Я уеду лечить свои раны.
Ты, наверное, спросишь, мама, почему
 Я так плачу в последнее время.
Откуда женское белье в моем шкафу.
 Тебе придётся поверить,
 Придётся поверить:
 Всё решено!
 Мама, я - гей!
 Папа, я - гей!

Можете просто промолчать,
Можете злиться или беситься.
Мне на это наплевать!
И неважно, как уходить, если устал,
Если не с кем делить свои чувства.
А разбитое сердечко не склеишь по частям,
И любовь не заставишь вернуться.
Далеко-о-о,
Далеко-о-о,
В дальние-дальние страны.
Далеко-о-о,
Далеко-о-о
Я уеду лечить свои раны.
Ты, наверно, спросишь, мама отчего
Я перестал улыбаться,
Зачем я повесил себе постер Джуда Лоу.
Мама, смирись и расслабься,
Смирись и расслабься:
Всё решено:
Мама, я - гей!
Папа, я - гей!
Можете просто промолчать,
Можете злиться или беситься.
Ну, а я пошел гулять!
С Эдиком,
С Яриком,
С Мариком
Из третьего подъезда.
С Коленькой,
С Васенькой,
С дядей Гришей –
Папиным другом детства.
Детства,
Детства,

С папиным другом детства,
Детства,
Детства!
С папиным другом детства.

Проте довго сперечалися, хто в парі буде ведучим. Роль ведучого в нашій парі взяв на себе Богдан, який вирішив виручити мене, свого друга.

І як справжні ПАЦАНИ ми станцювали, виконавши завдання «на бажання» (зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана).

Турботливий друг

Бодя завжди був чуйним та турботливим другом. Так, одного разу в таборі проходив турнір із настільного тенісу. Змагання порушило увесь розпорядок дня життя табору. Я пропустив обід, виборюючи перемогу для нашої команди. Проте Богдан виявив неабияку турботу. Він подбав про мій обід. Увесь комплекс страв Бодя приніс з їдальні, і навіть компот.

*На світлинці: спортивно-оздоровчий табір «Збруч»,
Хмельницька обл., 4 - та зміна (2013 р.).*

Такі з першого погляду незначні дрібниці, сьогодні є такими пам'ятними і дають змогу ще раз усвідомити, яким Другом був наш Бодя, – турботливим, думав не тільки про себе, а про близьких друзів, мотивував до боротьби за перемогу. Ці якості згодом Бодя виявить у повній мірі, ставши одним із перших на захист України, ставши турботливим командиром для своїх підлеглих у ТрО та в мінометному взводі (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Футбольний фанат

У 17 років Бодя почав активно відвідувати футбольні матчі київського «Динамо». Добре пам'ятаю 11-й клас. Навчальний процес у повному розпалі, а ми на два дні – у Полтаву: футбол, товариші, які там уроки, і що до того, що випускний клас. Одне слово, – футбольні фанати.

Наш улюблений клуб київське «Динамо» того разу здобув перемогу з рахунком 2:1. А ми добряче «запалили» на футболі в місті та в тамбурі в потязі.

*На світлині: спортивно-оздоровчий табір «Збруч»,
Хмельницька обл., 4 - та зміна (2013 р.).*

Але був випускний клас. А отже, буде вальс на випускному вечорі. Богдан чудово танцював. Повертаємося потягом до Києва. Ідемо до школи. Ловимо на собі здивовані погляди. Не було впродовж 2-х днів, на уроках цього дня також, а от на 7-й урок прийшли – ще й на урок вальсу! (зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана).

14.05.2015. НСК Олімпійський, Київ. Футбольний матч. «Дніпро» – «Наполі». Найсильнішого суперника по плей-оф для «Дніпра» на той момент.

Легендарний матч. Більше нічого не скажеш. Лігосуперницький похід «Дніпра» в сезоні 2014/2015 зазвичай згадується як історія всупереч.

Це був другий вихід у фінал єврокубку в історії незалежної України.

Ледве дніпряни тоді мали вигляд як друга найкраща команда

На світлині: Богдан, фанзона,
НСК Олімпійський.
м. Київ. Футбольний матч
«Динамо» - «Евертон» (2015 р.).

турніру (не факт, що вони навіть входили до топової п'ятірки), попри одне з найпотужніших поєднань гравців в історії команди. Якщо ж згадати, що український колектив потрапив у плей-оф здебільшого через жахливу помилку арбітрів у матчі «Карабах» – «Інтер», то ступінь кінематографічності цієї єврокубкової подорожі стає історичною. Велика кількість везіння та досить випадкових голів у ході раунду на вибування сформувало враження, що кожен наступний суперник підопічних Маркевича мав бути для них останнім. Однак команда з Дніпра постійно доводила зворотне та тихо крокувала до фіналу.

Піковим моментом цього походу став півфінал проти «Наполі».

Головний тренер дніпропетровського «Дніпра» Мирон Маркевич сподівається, що «найважливіший матч своєї кар'єри він ще не провів», – повідомляє сайт УЄФА. В Італії наша команда трохи перегоріла і не була схожа на себе. Думаю, це повинно пройти – зараз у хлопців гарний настрій. Сподіваємося показати якісний футбол. Ми граємо вдома при своїх глядачах. Знаю, що буде багато людей. Тому сподіваюся, що команда буде виглядати не так, як у Неаполі. Шанси є завжди. Упевнений, що буде інший футбол. Знаю можливості команди і сподіваюся, що гравці проявлять себе з кращого боку. Не можу передбачити, як все обернеться в підсумку, адже ми граємо проти класної команди. У будь-якому випадку після результату першого матчу шанси вирівнялися, – коментує М. Маркевич. – Ми спробуємо нав'язати супернику більш ефективну контргру. Складно сказати, чи є цей матч найважливішим у моїй кар'єрі. У мене було багато принципів і напружених зустрічей, як у єврокубках, так і в чемпіонаті України. Скажу так: сподіваюся, що найважливіший – попереду».

Ми тоді до змагань із тайського боксу готувалися, тому на перший тайм не потрапили. Футбол – важлива річ, але тренування для нас були понад усе. Так як більшість працювала, а хто навчався, то доводилося тренуватися у вечірній час. Швидко у душову, з формою, рукавицями і на стадіон.

Нас, звісно, було осіб 12, а на руках десь 4 квитки...

Хто як! Удвох у турнікет, хто через забор і туди спостерігати за історичним моментом.

Дніпропетровський клуб «Дніпро» в Києві приймав італійську команду клубу «Наполі». Перший матч, який наша команда проводила на полі суперника в Італії, завершився з рахунком 1:1, а після першого тайму в Києві рахунок був 0:0.

58 хв матчу. Євген Коноплянка виконав навис у штрафний майданчик, у якому Євген Селезньов у боротьбі головою переправив м'яч у сітку воріт суперника. 1:0. Таким чином «Дніпро» вийшов у фінал Ліги Європи.

«Селезньов відправив «Дніпро» у фінал Ліги Європи після перемоги над «Наполі» – 1:0. Найулюбленіша українська зірка в Європі», – говорить підпис прес-служби УЄФА.

Той екстаз, який ми відчували після матчу, незабутній. Вибігли на поле та купалися в емоціях: хтось трішки ворота зламав. Але то були дрібниці (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Добре запам'ятав виїзд до Львова. Богдан захотів зробити пам'ятні світлини біля пам'ятника С. Бандері. Близько опівночі, а ми бігасмо в пошуках пам'ятника. А як почали робити світлини, оцей ракурс краще, ні – цей. А тут на годинник – 30 хв до потягу. Швидко тоді бігли нічними вулицями Львова, але з кайфом та задоволенням реалізованої мрії.

Як фанати футбольного клубу київського «Динамо» ми побували в багатьох містах – Львів, Дніпро, Полтава, Залізний Порт, Яремче, Збруч. Найбільше запам'ятав відвідини перлини біля моря – міста Одеси. Особливо, коли Богдан фотографував по місту оголошення на стовпах: «Pussy Girl». Так чисто по фану. З почуттям гумору. У нього з ним ніколи проблем не було! Завжди мені казав: «You'll never walk alone» – «Ти ніколи не будеш ходити один, але без нього самотньо» (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Романтики Майдану

Узимку 2014 р. в Україні Революція гідності. Українці від малого до старого виходили на вулиці та вимагали якнайшвидшого вступу до ЄС та відставки корупційного режиму В. Януковича.

Одного дня ми зустрілися з Богданом. З'їздили до Гідропарку, щоб тренуватися на спортивному майданчику. Під час тренувань поговорили, звісно ж, і про всю ситуацію в країні. Бодя запропонував мені піти на Майдан, вважаючи, що ліпше власними очима раз побачити, ніж сто разів почути від інших.

Звичайно, я погодився, але батьків проінформував, що просто переночую у друга. Бодя сказав мамі як є: «Я з Яриком – на Майдан!» У прямоті та щирості, чесності йому було не відмовити.

Правда, пообіцяв мамі, що ми тільки відвідаємо табірне містечко, а самі не будемо брати активної участі в акціях протесту.

Як тільки ми туди приїхали, відразу долучилися до виготовлення коктейлів «Молотова» безпосередньо на барикадах.

Вечоріло. Ми залишалися на барикадах. Було це поблизу стели Незалежності, барикади – на Інститутській.

Один із загону силовиків спецпризначення «Беркут» кинув світлошумовий боєприпас у наш бік. Мене тоді відкинуло і на декілька хвилин я втратив відчуття реальності. Бодя підняв мене та приніс нашатирний спирт. Добряче він тоді переживав за мене. Швидко я прийшов до тями, бо відразу отримав допомогу. Тут з'явилася нова проблема: мама Богдана заявила категорично, що якщо ми не повертаємося додому, вона прямує на Майдан. Моя мама також вже знає і штурмує мій телефон. Ми не могли вчинити такий «апокаліпсис» і трохи поступилися батьківській наполегливості.

Одягнені в дощовики, брудні, втомлені, але з революційним запалом в очах, ми вирушили по домівках. Упевнений, лише Богданова турбота про маму змусила нас залишити революційні барикади. Богдан дуже дбав про спокій мами, він був дуже турботливим сином, і тому не міг допустити навіть думки причинити мамі біль та неприємність. Бодя ніколи не нехтував думкою рідних, родини, батьків.

Проте в майбутньому, у найскладніших життєвих обставинах, у вирішальні хвилини та періоди життя останнє слово буде уже за ним (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Тайський бокс

2015 рік.

Досить різко життя змінилося. Захотілося нових емоцій, драйву, чогось незвичного.

На світлині: СК «Атлетико». м. Київ, команда з тайського боксу (2015 р.).

Відразу прийняв пропозицію Богдана та разом вирушили до СК «Атлетико» на перше тренування з тайського боксу.

Спочатку було незвично. Раніше так заняття у спортзалі лише. А тут усе серйозно. Доволі швидко ми ввійшли в колектив. Бодя раніше боксом займався, тому допомагав мені працювати на лапах та в спарингах. А я з розтяжкою йому. Там повний контакт, ноги, руки, лікті, коліна. Тому необхідно мати доволі гнучке і кординоване тіло, а то щось прилетить у голову .

Перші змагання були вже навесні, хоч почали займатися лише напередодні, узимку.

Троєщина. Холодний, ледь опалюваний зал. У Боді бій був майже останнім. Уже й розім'явся. Пройшов гру на телефоні. Усім дівчатам перемили кісточки. І тут нарешті бій.

Нокаут!

Уже в першому раунді Бодя поклав свого супротивника. Досить ефектно було. Другий також упевнено взяв, але вже по балах.

Цілком заслуженно став чемпіоном «Троєщини» з тайського боксу у вазі до 67 кг.

Щасливий тоді був. Вираз обличчя, як у Конора Макгрегора після перемоги над Жозе Алдо.

«Я чемпіон».

Далі змагання відповідальніші. Турнір уже міського рівня, який проходив у спорткомплексі КП.

Я тоді захворів і не міг бути присутнім на поєдинку та підтримати друга.

Телефоную дружбану Боді. Слухавки не бере. Телефоную раз, вдруге, втретє... Слухавки не бере. Проходить хвилин 15 і просто без зайвих слів, скинув світлину у телефон з медаллю «1 місце».

«На пафосі» (зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана).

Залізний Порт

Улітку 2017 року ми компанією з дванадцяти осіб поїхали на відпочинок на чорноморське узбережжя, у Залізний Порт. Хто з дівчиною, хто на ентузіазмі.

Молоді, енергійні, як тут без пригод. Кожного вечора пісні під

*На світлинці: Богдан.
Єгипет (2021 р.).*

гітару, танці, клуби. Там була широка набережна з величезною кількістю закладів відпочинку, і до моря близько. Богдан у той вечір познайомився з дівчиною. Компанія, веселощі, звичайно, добре, але, як зрозуміло, із часом вони захотіли залишитися вдвох. Він попередив нас. Ми знімали територію, на якій було багато стареньких будинків. У кімнаті жили по двоє-троє. Ми жили втрьох. Я, Вова та Бодя.

– Пацани, я з дівчиною хочу на самоті залишитися, – попросив Богдан.

– Добре! Без питань! – По-

пацанськи ми вирішили підтримати друга та якнайдовше погуляти курортним містечком, відвідати його різноманітні заклади, почастуватися всілякими напоями різної величини градусів. Літо ж. Відпочинок. Молодість.

Богдан із дівчиною zostалися вдвох. Ми залишилися на набережній. Десь біля 3-ої ночі підходимо з Вовою до кімнати. Вуха причаїли. Тихо. Можна заходити. Зайшли. Бачимо: вони сплять удвох, а ми такі як треба. І почали про дівчат, хто яка, яка краща тощо. Хтось із нас промовив відверто: «Катя (дівчина Боді на морі) – непоганий вибір, симпатична, проте їх тут стільки, що не варто Богданові зациклюватися». Посміялися з Вовою та й полягали спати.

Уранці чи ближче до обіду прокинулися, підходимо до друга. А Бодя ошелешує нас: «Хлопці, ми не спали і все чули!». Як помідори, тоді червоні стояли. Друг Бодя нас зрозумів-то, а от дівчина – не дуже (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Ти ніколи не будеш один

13 жовтня 2019 року.

Креативність, почуття гумору, кмітливність – усе це про Бодю. І тому святкування його днів народження завжди відбувалося в цікавих місцях. Сауна, замиський будинок, party-квартира, але особливо полюбили «Open Room». Це така кімната з мінібаром, проектором, акустикою, великим столом та м'якими диванами.

Цього дня ми спочатку попрацювали в спарингах. Фізично відсвяткувавши, потім відправилися святкувати з коктейлями, музикою та веселими конкурсами, які Богдан заздалегідь підготував для нас. Ось умови одного з них.

Були дві команди: Вова, Микита і я проти вже на рік старшого Богдана.

Максим був ведучим. Кожному наливають віскі з колою, ставлячи склянку на підлогу. Хто неправильно відповів, має віджатися від полу, без рук узяти склянку і повністю випити її вміст.

Ведучий ставить запитання: коли ми були в таборі, чому бійка Богдана з гопніком Віталіком була зупинена?

Наш варіант: нібито в цього «воїна» схватила селезінка після хорошого влучання Боді.

Відповідь була неповна, і ми почали сперечатися, як було насправді. Урешті-решт, усі разом віджалися та випили за здоров'я іменинника.

Богдан часто мені казав знамениту фразу фанатів Ліверпуля: «You'll never walk alone» («Ти ніколи не будеш один»).

Але без тебе, мій щирий, вічно усміхнений, вірний і турботливий, друже Бодю, – так самотньо *(зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана)*.

Микито, ти завжди спочатку робиш, а потім думаєш, варто – навпаки

Хоча ми з Богданом і жили в одному будинку, познайомилися ми тільки в першому класі. Почали товаришувати, ходили разом до

*На світлині: Олександр Пікуль, Ярослав Секрет, Микита Савчук,
Богдан. м. Львів (2014 р.).*

школи, проводили разом час поза школою (ганяли з друзями в парку, по гаражах, гуляли у дворі у футбол).

Ми з Богданом не дуже любили математику, тому іноді Надія Кузьмівна (наша вчителька перших класів) після всіх уроків залишала нас і додатково займалася математикою, і для поліпшення нашої мозкової діяльності кормила бутербродами. Якими смачними вони нам тоді здавалися.

Одного разу стався досить неприємний інцидент. Так, за декілька днів до танцювального виступу Богдана ми наввипередки бігли на перерві до туалету, вхідні двері якого самостійно зачинялися лише, якщо ними добряче гепнути. Але при цьому вони відлітали назад...

Я біг першим і сильно гепнув дверима. Вони відлетіли прямо перед носом Богдана... Я, звісно ж, перепросив...

Потім у нього був великий синець під оком. Богдановій мамі довелося накладати йому косметичний макіяж перед відповідальним конкурсним виступом.

Таких випадків було кілька. І якось Богдан мені сказав слова,

На світлиці: Ярослав Секрет і Богдан (2019 р.).

які я пам'ятаю й досі: «Микито, ти завжди спочатку робиш, а потім думаєш, варто – навпаки».

Я не є фанатом футболу, на відміну від Богдана, але завжди був готовий із ним грати. Коли навіть проти нього були сильніші, він не цурався брати до себе в команду слабших та пробувати щось із цього зліпити (*зі спогадів Микити Савчука – друга Богдана*).

Завжди тримав своє слово

У дитинстві ми їздили до Богдана на дачу, у садове містечко на Осокорках. Бігали на річку, ловили рибу, гралися.

У 2011 році ми з татом Богдана, Богданом та ще знайомими його батька їздили в похід у Крим. Це було дуже круто. Спочатку піший перехід декілька днів, а потім стоянка прямо біля моря. Ночівля в палатках, спільне приготування їжі, море, гори. Але, як я зрозумів, Богдан був, м'яко кажучи, невеликим фанатом таких походів.

По закінченню дев'ятого класу я вступив до коледжу і спілкування з «кулаком» стало менше... Але ми все одно зв'язу-

На світлині: Микита Савчук, 15-річний Богдан, півострів Крим (липень, 2011).

валися, зустрічалися, разом проводили дозвілля. Іноді Богдан набирає, каже: «Пішли вийдем, покуримо, щось я так задов.- бався...». Взагалі-то Богдан не був курцем, але зрідка хотілося викурити сигаретку-другу. Виходили, говорили на різні теми, виговорювалися один одному, що кому боліло, де, хто і кому міг якось порадити чи допомогти.

Фактично, із 2012 року ми разом проводили час здебільшого на загальних зібраннях «кулака» (дні народження, свята) або збиралися разом пограти в покер, чи настільні ігри, або на тренуваннях (Гідропарк чи просто на спортивних майданчиках).

Перед повномасштабним вторгненням я з другом намагався запустити інтернет-магазин китайського чаю. Богдан нам допомагав зі світлинами та відео для соціальних мереж. Не можу не відмітити, що в нього дуже добре це виходило. Навіть якщо він був утомлений після основної роботи, але ми домовилися про фотосесію, Богдан все одно тримав своє слово і робив її досить професійно (зі спогадів *Микити Савчука – друга Богдана*).

Розділ шостий

Акули пера: у пошуках себе

Бути в гущі життєвих подій,
Не пропустити великих відкриттів
І майстерно володіти пером,
Йти нелегким своїм шляхом,
Бути тільки чесним і правдивим,
У своїх оцінках справедливим,
Універсал-спеціалістом –
Тоді зовися ти журналістом!

Гуртківець «ІОН-ПРЕСУ»

З дев'ятого по одинадцятий клас Богдан ходив до Київського палацу дітей та юнацтва на гурток «ІОН-ПРЕС». Викладачем була Юлія Михайлівна. Діти її обожнювали та поважали.

На світлині: гуртківці групи «Радіожурналіст». Інформаційно-творче агентство «ІОН-ПРЕС». Київ. (2012 рік).

Якось Богдану запропонували бути ведучим на радіо в передачі для підлітків. Через те, що син був початківцем, шойно зарахованим до гуртка, потрібно було зробити запис.

Після школи Богдан поїхав на радіо, і вже після восьмої вечора я почала хвилюватися. Я кілька разів намагалася зателефонувати, але телефон не був активний. Хвилин за 20 зателефонував синочок і сказав, що з ним усе гаразд, попросили вимкнути телефон і він уже їде додому. Коли приїхав додому, Богдан побачив по мені, що я сильно перехвилювалася. Потім син завжди попереджав, що затримується (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Усебічний у захопленнях та глибокий у судженнях

У старших класах Богдан захотів пов'язати своє життя із журналістикою та почав навчатися в гуртку «ЮН-ПРЕС». Коли онука запросили на радіо вести передачу, він підготував нарис. Зателефонувавши мені, Богдан попросив послухати те, що підготував. Йому була важлива думка стороннього про його першу пробу пера, про його перший журналістський доробок.

До всього, чим би онук не займався, завжди ставився відповідально. А Богданові захоплення були досить різноманітні – спортивно-бальні танці, боротьба, гра на гітарі, бокс, журналістика.

Усі захоплення розвивали його особистість, ви кристалізували риси його характеру, уміння захистити себе і того, хто поруч, уміння мати свою позицію, висловлювати чітко свою думку, аргументовано захищати її.

Богданчик виріс і став розважливим та серйозним юнаком. Він розповідав про своє навчання, про своїх друзів, де і хто навчається, про тренування з боксу. Якось ми завели розмову про Другу світову війну, у нас були різні погляди. Але, коли ми закінчували нашу розмову, онук сказав, що подумає над моїми словами. Я розуміла, що так він говорив, щоб не образити мене.

І порадив мені докладніше ознайомитися з історією України. Богдан був прикладом патріота нашої України (зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).

Із листа Юлії Скоробогач до Богдана Сагуна (червень, 2012 р.)

Богданчику!

Знаю ти не дуже любиш таке звертання🙄, але ж це можна тільки мені... 😊

Така собі прерогатива!

Ну і як, виправдалися міфи про твого улюбленого викладача в таборі? Здається, не така вже я й сувора. Та й ти не такий вже тихий зай(🙄)!

Не так, ти зовсім інший. Якби не цей виїзд, я б так і не знала, що ти можеш бути настільки здібним організатором, з легкістю збирати навколо себе людей.

Дуже рада, справді, що ти в цій зміні був зі мною! В «ЮН-ПРЕСі» це відчувається менше, а ось тут підтримка – це щось на межі необхідності. І я відчувала її у всьому. Дякую тобі!

На святині: Богдан і Юлія Скоробогач (2013 р.).

Бачиш, усього лише табір, а відкриває людину з іншого боку. Ти для мене став також своєрідним відкриттям: тобі можна довіряти, на тебе можна покластися, з тобою можна поговорити, за тебе хвилюєшся інтуїтивно. Одне слово, таким другом я пишалася б! Ти мій вихованець, і дуже хочеться, аби з особистими позитивними якостями ти ще й працював над професійними. Цього мені трохи не вистачало, зате компенсувалося моральною підтримкою :).

Добрий, турботливий, уважний, заповзятий, упертий і трохи запальний, надійний і дуже свій – такий ось ти залишаєшся в моєму літі-2012! :)

Ти дуже хороший, і я пишаюся тобою! Чудового відпочинку, і дякую за спільний шматочок літа!

Щиро, Юлія :)

Зустрінемося!

(з особистого архіву О.Сагун).

Пишаюся

Одне з коротких речень у нашому останньому з тобою листуванні. Так, ти схвалив моє рішення залишитися в Україні під час війни. Уже багато років ми на «ти», але це звернення завжди сповнене такою повагою і щирістю, що підкресленому «Ви» не зрівнятися.

Перчитала це листування десятки разів, картаючи себе, що не розпитала тоді, востаннє, детальніше, більше, наполегливіше. Тепер лише можу пригадувати, говорити з тобою подумки, але не отримую відповіді.

Сьогодні, 13.10.2022, твій День народження, Бодю. Щойно зловила себе на думці, що це так символічно. Щороку в цей час я зазвичай пишу тобі привітання, довго пригадую наші пригоди, усміхаючись екрану, добираю слова і метафори, щоб бути влучною й оригінальною. Бо ти оціниш Бодю, як чудово, що ти народився!

«Привіт! Ви вперше до нас? Як добре! У моїй групі такі талановиті дівчата і нам дуже потрібні хлопці для запису радіо-програм на радіо. Що скажете?». Звісно, ти пам'ятаєш це зухвале знайомство і часто жартував, що я вмю ефектно увійти). Тоді ви з Олесем (однокласник Олесь Козачина) прийшли на інший гурток, але з наступного заняття – на гурток «Радіожурналіст» і в моє життя.

Ми були разом в Палаці дітей та юнацтва (м. Київ), на записах, на навчальних виїздах, в оздоровчих таборах, на канікулах, на прогулянках, на спонтанних зустрічах, на телефонах. Ми якось швидко порозумілися і відразу стали дружити, стали бандою-командою, і я завжди це відчувала. Це не внеможливіювало суперечок (скажімо, про застосування сили, як радив тренер з боксу, що викликало мій праведний гнів, і ти, зрештою, замислювався під шквалом моїх аргументів).

Нам випало бути потрібними одне одному: для вас період становлення як особистостей, для мене – як педагога. Я гордо називала вас найкращими, а ви і були найкращими, із максимально високим ККД. І ми всі це знали!

Пам'ятна для нашої групи постановка «Ромео і Джульєтти» в рамках... журналістського розслідування! Несподівано, яскраво, незвично. Тоді перевтілювалися всі і приміряли на себе не лише акторський досвід, а й відповідальність за перероблений контекст, за організацію абсолютно всіх моментів – від написання сценарію, пошуку костюмів, виготовлення декорацій і до непомітного суфлерного супроводу кожного.

Звісно, наш командний дайджест в кінці кожного навчального року «Що є прочитати у книзі про тебе?». Така собі вибірка про власні почуття і роздуми кожного гуртківця, бачення себе в поточному періоді. Зараз вони безцінні. Наче маленький хідник до того часу. Як добре, що ми їх робили...

Ви ніколи не покидали колектив, навіть коли закінчували навчання. Разом або поодиноці приходили і приходите в Палац на Дні відкритих дверей чи персональні свята. Знайомитесь з «новенькими» і покажете приклад братерства й підтримки.

А чого варті ці серця перед будинком, квіти серед зими, вітання в дні народження, наші чаювання! Ми скрізь встигали: і відпочивати, і працювати. У поїздках підкорювати якісь вікові розвалини Закарпаття і шукати пригод в Кам'янецькому каньйоні. Пам'ятаєш, Бодю, ти завжди в такі моменти брав на себе роль старшого і підстраховував. Тобто ремонтував розірвані босоніжки, читав моє звернення на вечірніх таборових рефлексіях, коли в мене зник голос, стежив за порядком команди, «відпустивши» мене на побачення.

Боже, а як ми реготали всією студією, поки застрягали на якихось важковимовних словах!!!

Певно, з тих записів і почалася довіра. Ми не боялися помилок і страхували одне одного. Могли годинами розмовляти, довіряючи особливо вразливі теми.

А після закінчення навчання просто стали друзями. Зустрічалися на посиденьках з гітарою, випробовували твої перші навички водіння, скликали екстрену нараду щодо вступу чи розбитого серця!

Я можу пригадувати нескінченно історії, моменти, ситуації, бо вони були з відкритим серцем, на довірі. Спасибі тобі за це. За авантюризм, жарти, залученість, емпатію. За спільний шлях. За творчі подарунки від таємного друга і щирість від явного. За те, що стільки років поспіль вивчав на замовлення мої музичні побажання і виконував під гітару. Тепер я не зможу їх співати чи слухати, щоб не плакати.

Бодю, ти розумієш, що за 12 років знайомства я спостерігала не лише трансформації скромного підлітка з чупринкою в дорослого статного юнака. Я бачила, як борються ідеали і філософії, як облікаєшся і мужнішаєш, як наважуєшся повністю змінити курс і обрати нову сферу.

На початку війни я дуже просила тебе берегти себе. Ти казав, що все можливе робиш, але тут справа випадку. Заспокоював і навіть трохи дорікав за не зібраний стан. Бодю, пробач, зараз він не кращий.

Ти бачив, ми приходили тебе провідувати. Зазвичай ти приносив квіти, але цього разу все навпаки. У тебе дуже гідне товариство там поруч. Але, Бодю... У тебе ж тут такі класні друзі, і ти справді

надійний друг. Ми ж усі мали зустрічатися на чаювання до глибокої старості, підколювати одне одного, куштувати печиво, яке я привезла б з чергової мандрівки...

Тобі дуже пасує форма, ти недаремно тренував тіло і дух, з таким воїном справді не страшно. Але ж, Бодю... Тобі так само пасує і метелик з піджаком. Або футбольні шарфи.

У тебе ще відкритий такий список країн для відвідування...

Я хочу вигадувати тобі оригінальне привітання, Бодю, а не обходити слово «був». Не знаю, коли мине це заперечення реальності, та я досі сприймаю тебе своїм захисником. Не лише у клятій війні, а просто по життю, як це було в такі теплі і щасливі часи. Хочу заспокоюватися від твоїх слів і порад, відчувати впевненість, що буде точно краще. Хочу багато сміятися під час зустрічей, як завжди це бувало, і знайомити тебе зі своїми новими вихованцями на черговому Дні відкритих дверей...

Хоча саме це я й зможу зробити. Вони знатимуть тебе, обіцяю. Вони знатимуть, що ти любив життя і саме за нього боровся. Що війна – не привід відмовлятися від цінностей, а привід обирати пріоритети. Що ти – щирість і відвага, Богдане Сагун. Нашої не лише маленької групи, а й усієї країни. Спасибі за тебе!

Пишаюся. І дуже міцно обіймаю (*Юлія Скоробогач, викладач гуртка «Радіожурналіст» Інформаційно-творчого агентства «ЮН-ПРЕС» Київського палацу дітей та юнацтва*).

Його жага до знань і розвитку дуже заряджала

З Богданом я була знайома з дитинства, ми разом закінчували дитячий садок і школу. У молодших класах він часто повторював нашій першій вчительці, що купить їй якусь круту машину, коли виросте. І з любов'ю розповідав про свою таксу.

Та краще я пам'ятаю Бодю зі старших класів, ми сиділи за однією партою на багатьох уроках. Часом він був дуже серйозний і зосереджений юнак у сірому костюмчику, а іноді не міг перестати жартувати та сміятися. Тоді він уже набував позиції,

постійно чимось займався та цікавився: відвідував гурток журналістики, займався спортом, захоплювався футболом, багато читав і знав про історію та право України.

Ще він круто грав на гітарі, скільки всього було зіграно та заспівано разом – і на випускному, і на тусовках із друзями.

Пам'ятаю, що ця його жага до знань і розвитку дуже заряджала, поруч із ним і собі хотілося діяти, вчитися, усміхатися, радіти життю та бути національно свідомою громадянкою України.

Мене зігрівали спогади про наші маленькі спільні моменти після новини про його загибель.

Богдан Сагун був насправду прекрасною людиною, гідним громадянином – патріотом України (*зі спогадів Інги Омельчук*).

Мужній, але такий тендітний, чемний джентльмен наш Бодя

Був травень 2013 року. Моя команда «Бердянського ЮН-ПРЕСу» удруге приїхала на фестиваль «Прес-весна на Дніпровських схилах» у столицю – у славетний град Київ. Тоді ми не знали, хто буде нашим волонтером, але були впевнені, що організатори знайдуть для нас класну людину.

На пероні нас чекав дуже сором'язливий хлопчина. Ми часу не витрачали, відразу роззнайомилися, випитали всю необхідну інформацію та почали дізнаватися одне про одного ближче. Цього хлопчика звали Богданом і він точно не очікував, що йому доведеться супроводжувати близько десятка дівчаток з узбережжя Азовського моря.

Як належить чемним джентльменам, Богдан не відмовляв у допомозі, брав участь із нами в усіх можливих конкурсах, підказував, бігав, був поруч. Усі три фестивальні дні ми були пліч-о-пліч. Перемогли в усіх номінаціях, оббігали центр Києва, провели неймовірний час разом. Богдан завжди усміхався, коли ми по-дівочому шуткували над ним, міг поспе-

речатися, коли ми відверто помилялися, був за нас горою, коли вставали суперечливі питання.

Звичайно, наше знайомство одним фестивалем не могло обмежитися. Ми обмінялися мобільними номерами, знайшли одне одного в соцмережах та підтримували зв'язок ще декілька років.

Пам'ятаю кожен наш похід до ресторану домашньої кухні «Пузата хата», обговорення важливих і не дуже тем та кожну прогулянку Києвом, який подарував нам це знайомство. Інколи ми пліткували, інколи підтрунювали, але завжди були підтримкою одне для одного.

У 2014 році мені пощастило відвідати день народження Богдана, потім ми десь на Троєщині просто класно проводили час в колі його близьких друзів. Одного разу гуляли Києвом до світанку просто так, бо це була молодість.

Я завжди називала його Бодя, і наскільки пам'ятаю, саме так він був підписаний у телефоні. Хоч останні роки ми втратили зв'язок, у моїй пам'яті назавжди залишиться усмішка, підтримка, кумедне листування, жарти, які розуміли тільки ми вдвох.

*На світлині: Богдан Сагун і команда «Бердянського ЮН-ПРЕСу»,
Київ (травень, 2013 р.).*

Нині відсутня можливість написати йому повідомлення, але якщо було б можливо, то це були б такі слова: «Ти гідна людина. Розумний та освічений. Вихований та чемний. Гарний і турботливий. Таким тебе пам'ятають усі. Безмежно дякую за життя, яке ти віддав за нас, за майбутнє нашої країни. Мужній, але такий тендітний Бодя, як класно, що в нас були всі ці спогади. Ми вистоїмо в цій війні заради таких, як ти. Перед очима тільки твоя усмішка, тож і я буду продовжувати усміхатися усім бідам на зло, бо так робив би й ти, ВІЧНО ЖИВИЙ НАШ БОДЮ» (зі спогадів товаришки Лілії Хльосткіної).

Він був першим, хто подарував мені поцілунок

Богдан був хлопцем, з яким я вперше поцілувалася. Це було вздовж набережної Дніпра, біля Поштової площі. Він мені запропонував зустрітися і я спершу погодилася. Але через три дні передумала. Чомусь тоді злякалася.

Ми залишилися друзями і часто спілкувалися поза заняттями журналістики, куди разом ходили.

*На світлині: Жанна Павлова, Богдан Сагун, Анна Винокурова.
Оздоровчий табір «Збруч» (літо 2012 року).*

До речі, завдяки Богдану я потрапила на заняття журналістики, які надалі змінили моє життя. Також ми пересікалися на трибунах стадіону «Олімпійський», де підтримували футбольний клуб «Динамо».

Коли він вирішив вступити до університету на вчителя історії, я дуже пишалася Богданом. Він із захватом розповідав про заняття. Богдан завжди був патріотом України і дуже сміливим хлопцем (зі спогадів Анни Винокурової).

Завжди усміхнений та готовий простягнути руку ДОПОМОГИ

Ранок 30 червня 2022 року вийшов дуже шоковим для мене. Саме в цей день із самого ранку я випадково дізнався про загибель Богдана Сагуна.

Дивне відчуття пронизало мозок, наче перевернувся світ з ніг на голову. Хоча б через те, що ми з Богданом однолітки, і переконаний, що він мав чимало планів на життя.

На світлині: на засіданні гуртка «ЮН-ПРЕСУ» (2013 р.).

З Богданом ми познайомилися на заняттях гуртка радіо-журналістики в «ЮОН-ПРЕСі». Пам'ятаю, що всі хлопці постійно були раді бачити один одного, бо нас просто було менше, ніж дівчат. Так і з'явилися товариські стосунки з Богданом.

На першому ж занятті для мене він смішив усіх своєю пародією Януковича. Насправді, гумор і позитив – напевне, головні риси, які я пригадую, коли чую Богдан Сагун. Як і бойовитість, здорова бойовитість, жага захистити близьких чи знайомих.

Саме з цією метою він став до лав ЗСУ – аби захищати Україну від рашистської навали. І впевнений, перемога, за яку Богдан віддав власне життя, неодмінно буде здобута, а сам Бодя залишиться у спогадах моїх, його знайомих та рідних справжнім Героєм, завжди усміхненим та готовим простягнути руку допомоги (*зі спогадів Микити Ковальчука – товариша з гуртка «Радіожурналістики»*).

Ти – з найнайкращих

Легкість і простота, зухвалість і молодість, палаючі очі і жага до життя, неймовірна Жага до Життя – асоціативний ряд, який

*На світліні: прогулянка з групою «Радіожурналіст».
м. Київ, Поштова площа (травень 2013 р.).*

УМИТЬ виникає, коли згадуєш про Бодю.

Я захоплюся щирістю і прямою, сміливістю і відкритістю, авантюризмом та гідністю, якими пронизаний фундамент твого характеру.

Я дуже вдячний Життю за можливість вчитися в тебе і брати з тебе приклад. Ти з найнайкращих.

Дякую за чудову, красиву, трошки сором'язливу, але радісну усмішку, що завжди сяяла на твоєму обличчі (*зі спогадів Олександра Кучера, одногрупника з гуртка «Радіожурналіст»*).

Ніколи не зможу говорити про Богдана в минулому часі

Богдан Сагун – це та людина, про яку як тільки згадуєш – відразу є асоціація з добром. Людина-сонце, людина-душа. Ми могли не бачитися багато років, але таких, як він, завжди пам'ятаєш та бережеш у пам'яті.

Я ніколи не зможу говорити про нього в минулому часі: Бодя був і буде живим, таким само веселим, справжнім... тільки тепер лише в голові, у нашому серці.

На світлинці: Богдан із друзями з гуртка «Радіожурналіст» (січень 2012 р.).

І я буду завжди пам'ятати, як ми всією групою ходили на заняття з радіо й багато-багато сміялися, як їздили купувати подарунок на день народження Юлії Михайлівни, нашої улюбленої викладачки і друга, і малювали на морозі привітання перед парадним на асфальті.

Як сиділи на березі Дніпра літнім вечором великою компанією та співали пісні під гітару, на якій Богдан так класно грав – і здавалося, що життя буде нескінченним, завжди буде мир, що попереду стільки щастя.

Дякую, Бодю, що захищав нас. Спочивай із миром *(зі спогадів Томи Драгуновської – одnogрупниці з гуртка «Радіожурналіст»)*.

Дякую тобі за твій вибір

Бодю!

У мене дуже багато теплих і світлих спогадів з таким Бодою.

Я дякую долі, що ми познайомилися, що разом зростали, разом училися бути журналістами і щирими громадянами нашої країни!

Я поважаю тебе і дякую за твій вибір іти у військо і захищати Україну. Це відважний і відповідальний крок молодії людини.

Ти запам'ятався мені веселим, кмітливим, щирим. У тебе чудова усмішка, якою ти заворожував всіх навколо. Згадую, як ми в «ЮН-ПРЕСі» робили постановку «Ромео і Джульєти», як ти відкрився в ній, не соромився зіграти на повну. Пам'ятаю, як ми працювали над дикцією і разом вголос читали скоромовки, випрацьовували польотність голосу.

Дякую за твій відповідальний вибір!

Ми не забудемо і не пробачимо. Обіймаю! *(зі спогадів Людмили Тягнирядно – одnogрупниці з гуртка «Радіожурналіст»)*.

Я за будь-який кіпиш, по скільки скидаємося

Заходжу в Instagram, відкриваю нові сторіс і дивлюся перші секунди на світлину в Юлії Михайлівни. Бачу знайоме обличчя. Оо... та це ж Богдан. Ми багато років не спілкувалися, але є в житті такі люди, коли дивишся на них і одразу тепло всередині тебе. Мимоволі усміхаюся. Думаю, так давно не бачилися. Затримую сторіс. Згадую наші жарти, якісь спільні приколи... Гортаю далі і вмить відчуваю біль... просто невимовний біль. Шок від того, що більше вже не побачимося.

Такі люди насправді рідкість. За кілька хвилин спілкування ти відчуваєш, що це твоя людина. Зараз і не згадаю дня, коли б Богдан не усміхався. Здавалося, він завжди на позитиві. У моменти, коли ми готувалися до театрального виступу (у журналістській практиці бувало й таке), усі трохи нервували, нервувала і я. А Богдан сказав мені: «Альоно, видихни, усе буде добре. І так і було. Усе було добре».

Дуже довго в мене спливали в голові спогади про нашу групу, про «ЮН-ПРЕС», про радіо, про наші виступи.

На світлині: Жанна Павлова, Богдан, Анна Винокурова (2012 р.).

Згадала про книгу, яку Юлія Михайлівна подарувала кожному на честь випуску. Богдан у цих спогадах писав: «Я завжди мріяв знайти місце, де б мене сприймали таким, який я є. Де я міг би зняти маску і поділитися своїми найпотаємнішими бажаннями та емоціями».

Я дуже сподіваюся, що тоді ти зустрів справжню сім'ю, про яку ти й писав. Ми всі були одним цілим, і ти був його дуже вагомою частиною. І певна, що маски в тебе не було, ти був таким, який ти є. Не хочу писати про тебе в минулому, тому що ти завжди будеш живий... у спогадах. Я певна, що можна тобі написати, а ти відпишеш: «Я за будь-який кіпиш, по скільки скидаємося».

Дякую тобі за все, що ти зробив. Для всіх нас. Дякую за твою сміливість та відважність. І я знаю, що все буде добре, як ти завжди казав... *(зі спогадів Альони Шевчук, одногрупниці з гуртка «Радіожурналіст»)*.

Із творчої майстерні гурткавця «ЮН-ПРЕСУ»

2012 рік

Богдан Сагун

«МИРАЗОМ – ІЦЕГОЛОВНЕ»

Я завжди мріяв знайти місце, де мене б сприймали таким, який я є. Де я міг би зняти маску і поділитися своїми найпотаємнішими бажаннями та емоціями.

Отже, мені вже 15 років, я склав перші іспити у своєму житті, є підтримка зі сторони друзів та люблячої родини. Проте, все одно чогось не вистачає...

Як сьогодні пам'ятаю той день, коли вперше зайшов до «ЮН-ПРЕСУ». Я побачив перед собою справжню сім'ю, дружню та веселу. Всі вже один одного знають, разом спілкуються, жартують. Звісно, перші дні було важко, я – нова людина в колективі. Нікого не знаю, намагаюся показати себе з найкращого боку. Та вже зараз і не віриться, що я провів з цією групою майже рік і став її частинкою! Дуже важко буде розлучатися на цілих 3 місяці з вже таким рідним

«ЮН-ПРЕСОМ». Буде важко розлучатися на цей час з людиною, яка з першого ж дня мого перебування у колективі юних журналістів і по сьогодні, завжди мене підтримувала. Це прекрасний педагог і просто чарівна дівчина, яка є наставником і, мабуть, прикладом для наслідування для багатьох – Юлія Михайлівна.

Замість підбиття підсумків скажу, що кожен з нас, юнкорів, відкрив для себе щось нове. Якийсь момент або відчуття, якого вже ніколи не буде. Наприклад, я й досі пам'ятаю, коли ми з групою вперше поїхали записувати програму на радіо. Наскільки нас та зустріч об'єднала – і це мабуть, головне!.. *(Зі збірника творчих робіт вихованців «Що є прочитати у книзі про тебе». Київ: Вид-цтво «Прінт-лайн», 2012. 45 с.).*

2013 рік

Богдан Сагун

«НЕЗАБУТНІЙ ЧАС САМОСТІЙНИХ РІШЕНЬ»

Особисто для мене цей рік запам'ятався величезною кількістю незабутніх моментів і відчуттів. Майже кожен починає свій самостійний шлях приблизно в віці 16 років, коли ти приймаєш насправді важливі рішення сам. Коли стаєш дійсно відповідальною людиною і приємно, що люди дійсно можуть на тебе розраховувати. Одне з моїх самостійних рішень цього року було заняття боксом. Я вперше вибрав секцію таку, яка була б мені по душі. В минулому мама віддала мене на секцію танців, пізніше тато віддав мене на боротьбу... але, то все не те. І я вперше пішов туди, куди дійсно тягнуло. Займаюся боксом вже майже рік і, не дивлячись на велику кількість синців, мені це по-справжньому подобається. З великою впевненістю можу сказати, що бокс – це вид спорту для справжніх чоловіків. Думаю, для кожного постояти на ринзі було б випробуванням.

Я вперше спробував свої сили на фестивалі «Прес-Весна» на Дніпрових схилах. Ніколи не забуду особливу мить в Пуші-Водиці, адже над радіороботою ми працювали цілу ніч без відпочинку.

Дійсно шалений темп, але воно було того варте. Ми зайняли перше місце, хоч і роботу серед 80 команд подали лише ми. Проте, від перестановків доданків результат залишився би тим же, впевнений.

До речі, я був волонтером однієї з найкращих команд цього фестивалю. Це група журналістів з Бердянська. З великою радістю показав їм місто каштанів, допоміг з газетою... такого виклику у мене ніколи не було, адже я був волонтером у одинадцяти дівчат! Так, я почував себе справжнім султаном))

Що до самого ЮН-ПРЕСУ, я провів ще один шалений рік у ньому. Кожної осені наш колектив поповнюється «новенькими», а отже в нас сформувалася нова журналістська родина. Протягом всього цього непростого року ми разом мужньо бороли круті повороти. І головне, що ми робили це однією великою дружньою командою. І знову трьохмісячна перерва у Палаці. Але ми повернемося... Повернемося у вересні, щоб знову побачити вже настільки рідні обличчя радіожурналістів! *(Зі збірника творчих робіт вихованців «Що є прочитати у книзі про тебе». Київ: Вид-цтво «Прінт-лайн», 2013. 36 с.).*

2014 рік

Богдан Сагун

«У БУДЬ ЯКОМУ ВИПАДКУ – ТИ ПЕРЕМОЖЕЦЬ»

Вихованець з 2011, випускник.

Уже як 3 роки в ЮН-ПРЕСі, стільки вражень, незабутніх моментів, і якимось дивним відчуттям. Якщо чесно, писати у ролі випускника значно важче. Просто нереально швидко пройшов рік: ще вчора я вів за руку маленьку дівчинку до першого класу, а вже зараз обираю виш і готуюся до вступної кампанії. Хоча, зважаючи на насиченість цих 9 місяців, це й не дивно. Як кажуть, «начудив добряче». Відкладати довго не довелося, і вже першого вересня були свої казуси на фестивалі запрошень до різних секцій. Нарешті, випала нагода поспілкуватися з колишнім головою КМДА – Олександром Поповим. До Палацу він приїжджав рідко,

а тому це була чудова нагода запитати його, чому не приїжджає. Не встиг я почути відповідь, як мене хтось штурхає і каже: «Що ж ти так одразу?...приїде, просто запроси». Так запрошували вже 100 разів! А потім ще й Юлії Михайлівні розповідали, що якийсь хлопчик не так ставить запитання. Та не чіпайте ви мого викладача, мене четвертуйте. На щастя, все нормально склалося. І взагалі, ці політики такі дивні люди, ніби: «ви запитуйте... тільки ми вам скажемо що...тільки пошепки». Якщо чесно, у групі «Ленінград» є чудова пісня на цю тему («Вибори»):

Сижу, не пью уже с утра,
На завтра будут выборы.
Я должен быть предельно трезв,
Чтобы в графу поставит крест.
Э-э-э-хей... Растёт правосознание.
Э-э-э-хей.

Дружок принёс в кармане грамм,
А я готовлюсь к выборам,
Не буду нюхать ни х*ра,
Чтоб не сорвались выборы.
Э-э-э-хей... Пойдёт голосование.
Э-э-э-хей.

В ларьке дают отличный клей,
А я не буду, хоть убей,
Сегодня лягу трезво спать,
Чтобы назавтра резво встать.
Э-э-э-хей... Пойду почищу зубы,
Э-э-э-хей.

И вот настал великий день,
Мне дали в руки бюллетень,
Беру и ставлю крестик - э-э-х,
Я голосую против всех!
Э-э-э-хей,

С козлами не играю.
Э-э-э-хей,
Я вас не выбираю.
Э-э-э-хей,
Идёт голосование.
Э-э-э-хей.
Выборы, выборы!
Кандидаты - п*доры!

Раджу послухати.

Якщо вже перейшли до чудових композицій, то останнім часом дуже популярною стала пісенька про президента РФ. А що ж я, мені також захотілося зробити щось подібне і підтримати цей напрям. Звісно, в не настільки глобальних масштабах, але – шкільних це точно. Так в кабінеті інформатики під час заставки на комп'ютерах висвітлювалося всім відоме гасло: «Путин... самі знаєте хто». У підсумку, виховна бесіда з директором.

Загалом, подібних казусів було досить багато, але ж я не невдаха. Крім цього, було і багато різних перемог. Наприклад, цього року я отримав звання «Зірки Палацу». Коли я 3 роки тому прийшов у КПДЮ і побачив дітей, які отримують нагороди на сцені Палацу, звісно, я був радий за них, але і відчував невеличку заздрість. Для мене це здавалося дійсно недосяжним. Відтак, після трьох років кропіткої праці мені вдалося отримати почесне звання. До речі, про здобутки: вперше я побачив своє ім'я в рядочку «Автор» у справжній газеті. Відчуття, звісно, незрівнянні, коли твій репортаж можуть прочитати і оцінити сотні людей. Своє ім'я я побачив і в шкільній газеті, і теж вперше, тільки у ролі головного редактора кореспондента. Серед досить великої кількості видань, «Голос Молоді» посіла перше місце в Шевченківському районі, тож моя праця була визнана.

Восени розгорнувся неймовірний проект «Громадське ТБ» і його, мабуть, бачила вся країна. Я думаю, що він не був би настільки особливий, якби не такий ведучий, як Роман Скрипін.

Ще однією моєю невеличкою перемогою стала зустріч з ним. Справді, дуже хотів поспілкуватися особисто, адже в ньому є багато того, чого немає у більшості сучасних журналістів: витримка, прямолінійність, відвертість. А головне, він ніколи не ділить на важливих чи не важливих гостей студії, на відомих і невідомих, політиків чи звичайних громадян. Можливо, саме тому «Громадське ТБ» має такий успіх.

Цього року мені вдалося здійснити невеличку мрію. Багато хто знає, що я регулярно відвідую матчі «Динамо» і ходжу в сектор «Ультрас» вже упродовж трьох років. Але ніколи не їздив на матчі в інші міста. А відтак, свою мрію в цьому сезоні я здійснив двічі. Спочатку мені вдалося поїхати в Дніпропетровськ, а пізніше потрапити аж на фінал Кубка України. Це просто шалені відчуття! Згадуватиму ці два перші виїзди, мабуть, дууууже довго. Ще й дітям розповідати.

Загалом, цей рік став для мене періодом випробувань, нових відкриттів і грандіозного досвіду. Можливо, навіть став найнасиченішим у моєму житті. Було багато невдач, було багато перемог, було майже все. Просто з часом ти розумієш: або ти щасливий, що досяг певної мети, або ти отримав цінний досвід. У будь-якому випадку – переможець. Головне – не втрачати впевненість в собі. Колись хороший знайомий сказав, що потрібно завжди створювати все самотужки і не повторювати за кимось. Я згоден, що потрібно бути оригінальним, але в цю думку хотілося б внести певні зміни. Цього року в мене було багато координаторів, а точніше, тих людей, від яких я брав певні настанови, поради, «фішки». Іноді навіть доходило до жестів. Особисто я почав слухати відомого виконавця Noize MC цього року, і мені імпонує його світобачення. Можливо, у якійсь мірі, це так званий «пофігізм», але іноді це дійсно допомагає. А от зараз, взяти того ж Романа Скрипіна з «Громадського». Я б хотів бути настільки ж компетентним в усьому, як він. Так от, не цурайтеся брати приклад. Беріть усього потроху, і ви обов'язково створите свій власний стиль, з якого, можливо, будуть брати приклад інші *(Зі збірника творчих робіт*

вихованців «Що є прочитати у книзі про тебе». Київ: Вид-цтво «Прінт-лайн», 2014. 32 с.).

Богдан Сагун

Сказка о трех операторах

Жили – были 3 оператора, которые снимали друг друга. И было у них три родных камеры. Первый снимал второго, второй снимал окрестности, а третий – не мог снять крышку с объектива и звали его Иван-дурак. Он ничего не умел и руки у него росли с пятой точки. И однажды он узнал, что они собрали золотой объектив. Вот так. Сказке конец, а кто слушал – молодец (фрагмент із відеозапису, архів родини Сагунів).

Навчальні досягнення Богдана Сагуна, учня ЗНЗ № 70 м. Києва

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Т А Б Е Л Ь

**навчальних досягнень та відвідування школи учнями I - IV класів
за 2004-2005 навчальний рік
учня 2-В класу СЗШ №70
м. Києва
Сагуна Богдана**

Предмет	Бали					
	За		Річн а	Навчальна екскурсія	Державна підсумкова атестація	Підсум-кові
	I	II				
Інваріантна складова						
Українська мова		10	10			
Українська мова		10	10	10		10
Іноземна мова		10	10			
Математика		10	10			
Я і Україна		11	11	11		11

Музика		10	10			
Образотворче		10	10			
Трудове навчання \		10	10	10		10
Фізична культура		11	11			
Основи здоров'я		10	10	10		10
Варіативна складова						
Поведінка		зд.	зд.	зд.		зд.
Кількість		8	8			
З них по хворобі		8	8			

(з особистого архіву Олександри Сагун – мамі Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Т А Б Е Л Ї

навчальних досягнень та відвідування школи учнями I - IV класів

за 2005-2006 навчальний рік

учня 3-В класу СЗШ №70

м. Кисва

Сагуна Богдана

Предмет	Бали					
	За семестр		Річна	Навчальна екскурсія	Державна Підсумкова атестація	Підсумкові
	I	II				
Інваріантна складова						
Українська мова	9	9	9			
Українська мова	10	10	10	10		10
Іноземна мова	10	11	11			
Математика	10	9	10			
Я і Україна	11	10	10			
Я і природа	11	10	10			

Музика	10	10	10			
Образотворче	10	10	10			
Трудове	10	10	10	10		10
Фізична культура	10	11	11			
Основи здоров'я	10	10	10	10		10
Варіативна складова						
Російська мова	10	10				10
Поведінка	зд.	зд.	зд.			зд.
Кількість	10	10	20			
З них по хворобі	10	10	20			

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Т А Б Е Л Ь

навчальних досягнень та відвідування школи учнями I - IV класів

за 2006-2007 навчальний рік

учня 4-В класу СЗШ №70

м. Києва

Сагуна Богдана

Предмет	Бали					
	За семестр		Річна	Навчальна екскурсія	Державна підсумкова атестація	Підсумкові
	I	II				
Інваріантна складова						
Українська мова	10	10	10		10	10
Українська мова	9	10	10			
Іноземна мова	10	10	10			
Російська мова	10	10	10			
Математика	10	10	10		10	10

Я і Україна	10	10	10			
Громадянська	10	10	10	10		10
Музика	11	11	11			
Образотворче	10	10	10			
Трудове навчання \	10	10	10			
Фізична культура	11	11	11			
Основи здоров'я	10	10	10			
Поведінка	зд.	зд.	зд.			
Варіативна складова						
Кількість						
З них по хворобі		20	20			

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Т А Б Е Л Ї

навчальних досягнень та відвідування школи учнями I - IV класів

за 2007-2008 навчальний рік

учня 5-В класу СЗШ №70

м. Кисва

Сагуна Богдана

Предмет	Бали		
	За семестр		Річна
	I	II	
Інваріантна складова			
Українська мова	10	10	10
Українська література	11	11	11
Іноземна мова	10	11	11
Математика	9	8	9

Природознавство	9	10	10
Музика	10	10	10
Образотворче мистецтво	10	8	9
Трудове навчання/ художня праця	11	8	10
Фізична культура	11	11	11
Основи здоров'я	11	10	11
Етика	11	11	11
Історія України	11	11	11
Мій Київ	11	11	11
Російська мова	10	10	10
Зарубіжна література	11	11	11
Поведінка	зразко		
Варіативна складова			
Кількість пропущених	12	8	20
З них по хворобі	7	7	14

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Т А Б Е Л Ь
навчальних досягнень та відвідування школи учнями
за 2008-2009 навчальний рік
учня 6-В класу СЗШ №70
м. Києва
Сагуна Богдана

Предмет	Бали			
	За семестр		Річна	Навчальна практика
	I	II		
Українська мова	10	10	10	

Українська література	10	10	10	10
Іноземна мова	10	9	10	11
Російська мова	9	9	9	
Зарубіжна література	11	11	11	11
Всесвітня історія	11	11	11	11
Етика	11	11	11	
Математика	6	6	6	
Природознавство	8	6	7	6
Географія	7	9	8	9
Музичне мистецтво	6	9	8	11
Образотворче мистецтво	8	9	9	
Трудове навчання (технології)	12	11	11	11
Основи здоров'я	9	9	9	
Фізична культура	11	10	11	
Поведінка	зразкова	добре	добре	
Кількість пропущених навчальних днів	20	26	46	
З них по хворобі	19	17	36	

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Т А Б Е Л Ь
навчальних досягнень та відвідування школи учнями
за 2009-2010 навчальний рік
учня 7-В класу СЗШ №70
м. Києва
Сагуна Богдана

Предмет	Бали			
	За семестр		Річна	Навчальна практика
	I	II		
Українська мова	9	10	10	
Українська література	10	10	10	10
Іноземна мова	9	10	10	10
Російська мова	10	9	10	
Зарубіжна література	11	10	10	10
Історія України	9	10	10	10
Всесвітня історія	10	10	10	
Алгебра	6	8	7	
Геометрія	8	8	8	
Біологія	7	7	7	
Географія	8	9	9	9
Фізика	9	5	7	
Хімія	8	5	6	
Музичне мистецтво	8	9	9	9
Образотворче мистецтво	9	10	10	10
Трудове навчання (технології)	12	10	11	11
Основи здоров'я	10	9	9	9

Фізична культура	10	11	11	
Кількість пропущених навчальних днів	4		4	
З них по хворобі	2		2	

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Т А Б Е Л Ь
навчальних досягнень та відвідування школи учнями
за 2009-2010 навчальний рік
учня 10-А класу
середньої загальноосвітньої школи №70
м. Кисва
Шевченківського району
Сагуна Богдана

Предмет	Бали			
	За семестр		Річна	Навчальна практика
	I	II		
Українська мова	8	9	9	
Українська література	9	10	10	10
Світова література (інтегрований курс)	9	10	10	10
Іноземна мова	8	10	9	
Російська мова	8	9	9	
Історія України	8	9	9	11
Всесвітня історія	8	8	8	
Правознавство	12	12	12	
Математика	6	6	6	
Біологія	7	7	7	

Географія	10	10	10	10
Фізика	6	7	7	7
Хімія	6	7	7	10
Художня культура	9	6	7	10
Інформатика	10	11	11	11
Технології	9	9	9	9
Фізична культура	11	11	11	
Захист Вітчизни	10	11	11	
Поведінка	добре	добре	добре	
Кількість пропущених навчальних днів	12	19	31	
З них по хворобі	5	5	10	

(з особистого архіву Олександри Сагун – мами Богдана).

Результати досягнень у навчанні Богдана Сагуна

9 клас		11 клас	
Назва предмету	Оцінка	Назва предмету	Оцінка
Українська мова	8	Українська мова	10
Українська література	9	Українська література	11
Російська мова	9	Російська мова	10
Зарубіжна література	10	Зарубіжна література	10
Англійська мова	10	Англійська мова	10
Алгебра	7	Математика	6
Геометрія	7	Історія України	7
Інформатика	9	Всесвітня історія	9

Історія України	9	Економіка	11
Всесвітня історія	9	Курс “Людина і світ”	12
Правознавство	10	Астрономія	6
Географія	7	Біологія	7
Біологія	7	Фізика	6
Фізика	5	Хімія	9
Хімія	5	Екологія	11
Музика	8	Художня культура	8
Образотворче мистецтво	10	Інформатика	9
Фізична культура	11	Технології	10
Основи безпеки життєдіяльності	11	Фізична культура	12
Трудове навчання	11	Захист Вітчизни	12
Художня культура	8		
Середній бал	8.4	Середній бал	9.6

(із Книги обліку і видачі свідоцтв та бланків додатків про базову загальну середню освіту середньої загальноосвітньої школи №70 Шевченківського району м. Києва 2010-2011 навчальний рік. Архів ЗЗСО № 70 м. Києва).

Розділ сьомий

Лейтенантові юнацькі обрії

Юність і молодість – це не тільки прекрасні роки в житті кожної людини, але ще й особливий стан душі. Американська психологиня Мег Джей у своїй книзі «Визначні роки від 20 до 30 вмикай на повну та досягай максимуму» довела той факт, що 80% доленосних подій відбуваються в житті людини до 35 років. Дві третини зростання рівня зарплатні припадає на перші десять років кар’єри. До тридцяти років понад половина людей одружуються, зустрічаються або живуть разом із майбутніми чоловіками чи дружинами. Характер найістотніше змінюється в період від двадцяти до тридцяти років – не до і не після. До тридцяти років мозок людини завершує свій розвиток.

Юність – це час вибору життєвого шляху.

Ну, от і все, скінчилися уроки,
Шкільні дзвінки пішли у небуття.
Ви робите свої найперші кроки
У самотійне і складне життя.
Воно складне, та тим не менш цікаве,
Бо мрія кличе і надія є.
Когось у нім ждуть успіхи і слава,
Когось лиш будні – кожному своє.
Буває, що й спіткнутись доведеться,
Побути на коні і під конем.
Та сильний знов на ноги підведеться
Й не житиме всього одним лиш днем.
А буде йти, карабкатись, творити,
Щоб відчувати всі вітри в лице.
То ж тільки так і треба в світі жити
І нагороду матимеш за це.
У цій борні здобудеш світлу долю.
Для тебе будуть оди і пісні.
Життя – ріка, а не стежина в полі.
Потрібно втриматись на бистрині.

Тому живіть активно, в повну силу,
І хай як важко, але треба йти.
Й виходити із ситуації уміло,
При цьому честь і совість зберегти.

Надія Красоткіна

Студентські роки запам'ятовуються... І не забуваються! Бо це – один із найсвітліших споминів у житті. Бо проблеми (а вони завжди є) у пам'яті тьмяніють, а все світле і добре зостається. Студенти і кохають, і уміють пожартувати. Студенти сприймають вдалий жарт з не меншою увагою, аніж суттєві аспекти найсерйознішої дисципліни. Студентський гумор яскравий і несподіваний. Бо і здатність усміхнутися – теж багато чого варта!

І таку історію чув світ –
Десь, колись, на острові одному
Упіймав студента людоїд –
У мішок! Та і поніс додому.
Інший людоїд його пита,
Бо не пропустив цього моменту.
Погляд – ніби крижана вода...
– Ти скажи, куди несеш студента?
– Як куди?! Додому... Суп зварю!
Бо з студентом буде він смачнішим.
– Ох, даремну ти затіяв гру!..
І як дим гіркий – гнітюча тиша...
– Я ось теж... – і в голосі вже гнів, –
Краще, друже, повертай голоблі!
Поки я з студентом суп варив,
В казані він всю поїв картоплю!

«Студент і людоїд», Володимир Даник

В університеті немає батьківських зборів

Богдан подавав документи до багатьох вищих навчальних закладів і практично скрізь пройшов. Не знаю, чому дуже хотів вступити до Львівського національного університету імені Івана Франка і вступив. Але все ж таки залишився в Києві та навчався на історичному факультеті в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова. Коли я хотіла прийти до університету, Богдан сказав, що в університеті немає батьківських зборів та батьківських комітетів і він впорається сам. В університеті в Богдана з'явилися нові друзі Микита Осташевський та Яна Семенюк. Згодом вони стали парою, і Богдан був свідком на їхньому весіллі. Під час навчання в педагогічному університеті на канікулах вони їздили невеликою групою однокурсників до Білорусі – Мінська, Бреста. Щоб заощадити, продумали маршрут і діставалися до місць призначень електропотягами. Приїхали втомлені, але щасливі: нові враження, нові уявлення про іншу країну.

На другому курсі університету Богдан пішов працювати на фірму «Фігаро». Дуже чудова компанія, яка розвиває, безкоштовно навчає та дає можливість заробляти студентам. Син працював офіціантом, барменом, баристою. Багато нових знайомств, новий досвід. Самостійно заробляв на свої потреби і ніколи не просив у нас, у батьків, грошей. Він був незалежним і завжди цікавився, чи, може, щось потрібно мені. Це було приємно. Він був з дитинства дбаливим і турботливим. На мої дні народження завжди дарував величезний букет красивих троянд і дякував за довіру та підтримку.

У ці ж роки Богдан ще закінчив вивчення англійської мови у «Speak Up English School» із рівнем знань 82% (зі спогадів *Олександри Сагун – мами Богдана*).

Наша дівтора подорослішала

Дуже швидко минули шкільні роки. Настала пора юності. Наша дівтора подорослішала. У них розпочалося вже власне життя, свої

*На світлині: Володимир Дроботенко, Кристина Арещенко, бабуся Оля,
18-річний Богдан, Тетяна Дроботенко (13.10.2014).*

компанії. Спільне святкування свят. Новий рік, дні народження зі своїми друзями, дівчиною.

У минулому році ми весело святкували день народження мами Богданчика. У неї був ювілей – 50 років. Ми приїхали до парку «Муромець», у якому є чудова зона відпочинку з альтанками, готували шашлик, грали у м'яч, танцювали, жаргували, смакували смачним тортом.

Ми з Бодіком сиділи поряд, і коли сонечко ховалося за хмаринку, ставало прохолодно, то ми дружньо з ним обгорталися ковдрою. В цілому минулий рік був такий позитивний, гарний, ми були усі щасливі *(зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана).*

Наш найсміливіший, наш Воїн-Герой

28 червня 2022 року ми дізналися страшну новину про загибель нашого кращого друга – нашого Богдана.

На світлині: Сагун Богдан (боярин на весілля), наречена Яна Осташевська (Семенюк), наречений Микита Осташевський, Анастасія Зайва (весільна дружка) 04.07.2020.

А лише тиждень до того ми з ним спілкувалися по відеозв'язку і чекали в серпні на його приїзд, бо він мав стати хрещеним татом для нашої донечки, яку нам дарував Господь і яка мала невдовзі з'явитися на Божий світ.

Проте життя неймовірно жорстоке, і ця війна забрала в нас нашого Богдана, з яким ми крокували нога в ногу життєвими шляхами від самої університетської партії. Рашистські орки вбили Богдана – нашу найнадійнішу життєву опору.

Богдан був свідком на нашому весіллі. Богдан від «а» до «я» був із нами в час, коли ми з Микитою будували наші стосунки і створювали родину. Знайомі, друзі, колеги часто їх сприймали як рідних братів, бо дуже близькими вони були по духу.

Богдан мав неабияке чуття справедливості: завжди з легкістю міг сказати у вічі про те, хто є хто в цьому житті: хто є справжній, а хто просто використовує вас, що і ця дружба є для нього корисливою, і ваше добре ставлення – йому важливе лише за ради користі.

Богдана вирізняло прагнення до саморозвитку, постійної праці над собою, самовдосконалення. Він займався журналістикою, вивчав англійську, ходив у секцію кікбоксингу, оволодівав навичками відеознімки.

З Микитою вони також разом працювали – фотографували та відеофільмували весільні церемонії і завжди розвивалися, прагнучи стати професійнішими та успішнішими.

Але день 24 лютого 2022 року – день, що назавжди змінив плинність нашого життя для всіх.

Ми з чоловіком Микитою поїхали на Волинь до моїх батьків, адже з вікон нашої квартири в Гостомелі вже було видно ворожі літаки, що кружляли над аеродромом. Маючи 6-ий місяць під серцем дитину, не найкращим рішенням було лишатися б в охопленому війною районі.

Ми поїхали, як усі, на 2-3 дні з надією повернутися дуже швидко додому. Зателефонували Богдану і запросили їхати з нами. Але відповідь його була достатньо рішучою. Він «уже йде до військкомату. Нікуди йому йти чи їхати, окрім лав захисників свого рідного дому».

Спершу він був у лавах територіальної оборони, бо військомати були переповнені українцями, що виявили бажання стати на захист Києва, країни. Його підрозділ охороняв вулиці Києва. Він разом з побратимами вчився володіти зброєю, правильно поводитися в різних бойових ситуаціях, виявляти диверсантів.

Ми часто йому телефонували і дуже хвилювалися за нашого друга і майбутнього хрещеного батька нашої донечки – Богдана.

Тільки-но рашистську орду було відігнано від Києва, звільнено область від цієї орківської наволочі, ми повернулися у квітні до батьків чоловіка, у деокуповану Бородянку. Нам дуже хотілося зустрітися з Богданом. Проте Бодя вже знав, що з дня на день він поїде на передову. Це було його свідоме рішення, і він, який не планував стати професійним військовим, цього дуже прагнув: стати на захист нашої Рідної Землі...

Богдан завжди був послідовним у своїх рішеннях та діях: у будь-якій справі, яку розпочинав, завжди прагнув досягти максимальних результатів, стати успішним. Він завжди усе доводив до завершеності, ніколи не залишав розпочате на пів шляху.

На Сході, у лавах ЗСУ, Богдан став командиром мінометного взводу і разом із побратимами постійно навчався, удосконалювався у своєму військовому фасі. Як і одного разу, коли прийняв рішення їхати на «нуль».

Ми часто спілкувалися з ним по мобільному зв'язку. Проте більше розповідали ми, ніж Богдан, він завжди лише повторював, що «все буде добре і ми переможемо, що ми найсильніші і найнезламніші».

20 червня 2022 року я випадково зробила скріншот нашого відеодзвінка з Богданом, коли він «завис». Хто б міг подумати, що це буде остання наша розмова.

А знаєте, що найгірше? Гине цвіт нашої нації, наші найкращі, найсміливіші, наші герої! Ті, хто повинен ставати на чолі нашої держави, нині лежать у могилах за своє завзяття і за те, що надто любили Україну!

Наш Богдан був найнадійнішим плечем і людиною, яка вітала у день народження о 23:00, проте так щиро, що час не був важливим. Він завжди знав, що сказати, щоб відрадити і як допомогти, коли це так було важливо (*зі спогадів Микити та Яни (Семенюк) Остапівських – однокласників – друзів Богдана Сагуна*).

Такі Герої не вмирають... Ніколи!

Львів

Це був наш перший курс на історичному факультеті Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

2014 рік... м. Львів. Десь перша година ночі. Хостел, назву якого пам'ятаю досі «Європа», десь у центрі Львова (вулиця Валова).

Як було традицією серед студентства на першому курсі, усі хотіли поїхати разом куди-небудь, щоб ближче познайомитися з однокурсниками, одногрупниками та відволіктися, повеселитися. Тому й ми тоді обрали для першої поїздки стародавній і величавий, чаруючий своєю неповторною європейською самобутністю Львів.

Так ось, щодо першого спогаду про Бодю.

Стоїмо вдвох біля умивальника та чистимо зуби, бо я забула зубну пасту в поїздку, а єдиний, хто почув мене серед того хаосу, що там відбувався, і поділився – це був Богдан. Я ще зовсім нічого тоді не знала про свого одногрупника, який у майбутньому стане моїм найліпшим другом, підтримкою та опорою і бажанням ходити до універу упродовж усіх чотирьох років навчання на історичному факультеті. Та цей такий добрий жест чомусь закарбувався у моїй пам'яті.

Львівський нічний вальс

Ніч. Загадково казковий Львів. Ми прогулювалися нашою невеличкою компанією по нічному місту. Зупинилися біля пам'ятника, навіть і не пригадаю зараз, кому був пам'ятник, щоб потанцювати. Тоді ми просто посеред ночі станцювали вальс, бо виявилося, що Богдан Сагун навчався декілька років бальним танцям. І це було для мене приємною несподіванкою. Та як же добре він танцював! Як справжній професіонал (як згодом дізналася він таким і був), був головним у парі та вів як партнер, хоча це були не змагання, а просто вуличні танці.

Від того дня я зрозуміла, що ми потоваришуємо. Але це сталося за кілька місяців потому, уже ближче до завершення першого курсу.

Завжди мала його підтримку

Вересень 2015 року. Другий курс. Ми з Богданом уже справжні друзі, які підтримували одне одного, робили самопід-

готовки до семінарсько-практичних занять та обмінювалися ними, так що, викладачі, які бачили ідентичні відповіді, вибачте, ми мали один варіант на двох.

Ми завжди сідали разом за однією партою та любили потеревенити, особливо я.

Уже на курсі третьому викладачі зрозуміли, що нас треба розсаджувати, як у школі, бо інколи ми могли жартувати і сміятися так голосно, як не було дозволено. Але це не заважало нам добре навчатися. Бо всі, хто пам'ятає, розуміє, що Богданові ніщо не могло заважати відповідати правильно, оскільки його зовнішність (хлопець середнього зросту, русяве волосся, в окулярах, які тільки його прикрашали та робили вигляд загадковішим) цілком і повністю відповідала його розуму та його винахідливості. Він ніколи не боявся висловлювати свою думку, бо на будь-яке питання з будь-якої теми вона в нього була. Я знала, що завжди можу до нього звернутися за допомогою, коли не знаю відповіді на якесь питання на екзамені.

Кам'янець-Подільський

Третій курс. Мандрівка до Кам'янця-Подільського, розташованого на високому березі Смотрича. Встромивши гострі списи своїх башточок в полотно блакитного неба, зі скелястого пагорба навкруги роздивляється надзвичайної краси та вишуканості «Квітка на камені» – середньовічна Кам'янець-Подільська фортеця. Понад шість століть нею захоплювалися сучасники, розгадати її оборонні секрети мріяв ласий до архітектурних шедеврів Петро I, підкорити її вдалося лише стотисячній турецькій армії, а вона своєю красою й таємничістю й донині вабить до себе гостей з усієї України та світу.

У народі переконані: Кам'янець-Подільський замок «збудований рукою Бога», адже сама природа подарувала їй дивовижну здатність залишатися неприступною для ворогів та

На світлині: Максим Романов, Богдан Сагун, Тетяна Горкуша, Таміла Тишковець, Глорія Вітрук, Інна Гамчук (м. Кам'янець-Подільський, 2017 р.).

привабливою для друзів. Круті скелясті береги, що височіють над широким (завширшки до 250 метрів) руслом Смотрича, високі стіни з амбразурами, обладнаними потужним оборонним арсеналом (10 гармат і 1 тарасниця), старовинні легенди і дивовижна місцевість – усе це робить його неймовірно прекрасним та загадковим.

Обставини цієї поїздки пам'ятаю й зараз. А ще ця мандрівка пам'ятною стала на все життя тому, що під час неї я знайшла подругу та остаточно здобула найліпшого друга для себе – в особі Богдана Сагуна.

Під час подорожі було дуже багато веселих моментів і кумедних ситуацій, про які якщо почати писати, то вже не вистачить і пів книги.

Але, мабуть, усе ж більш за все згадую про те, як мені довірили купувати квитки на потяг, а я, як завжди, як тайфун, швидко купила і побігла. А коли прибули на залізничний вокзал

у Кам'янці, то виявилось, що квитки на дорогу назад в нас в цей же день, бо потяг в 00:05, і це інша доба. Я про це не подумала та купила.

Уся наша компанія була просто в захваті (насправді не дуже), бо житло в нас було заброньовано на 2 дні.

Я, звісно, в паніці і переживаннях, із вимкненим мозком, як діяти, бо ми на вокзалі вночі. Нічого не працює! Нікого знайомого немає! Що робити? Кошти витрачено!!!

Але в мене був друг Богдан, який із тревверезим розумом і холодним підходом допоміг вирішити цю проблему (як і всі інші).

Богдан сидів зі мною поруч і диктував номери квитків, прізвища, і ми онлайн повертали всі квитки та купували нові саме тоді, коли їхали до місця поселення.

У ті хвилини сум'яття я зрозуміла, що таких друзів, які завжди допоможуть і будуть поряд, ще треба пошукати. І їх треба цінувати.

Друг чоловічо-дорослого спокою

4 курс. Екзамен з історії слов'янських народів. Звісно, Богдан поруч. Я пишу відповідь на питання екзаменаційного білета і розумію, що останнє питання мені попалося те, яке ми не вчили, воно, мені здавалося, повинно бути в наступному семестрі, а я не знаю відповіді. У мене почалася мініпаніка. Але Бодя, який сидів поряд, сказав: «Ану зберися, що за сльози, ти знаєш відповідь, а що не знаєш, я тобі продиктую, ти все напишеш». Так, він мені все продиктував. Я успішно підготувала відповіді й отримала оцінку «відмінно».

Я знала, що завжди можу звернутися до Богдана і отримаю дружню допомогу. Бо в Боді дуже добре могли поєднуватися якась така легкість, невимушеність і «незацікленість» із серйозністю. Він вирізнявся таким чоловічо-дорослим спокоєм. Ось таким він мені запам'ятався тоді.

Найліпший у спілкуванні

Ще серед спогадів – це наші перерви. Перерви, коли ми боролися, бо я дізналася, що мій найкращий друг, виявляється, займається муай-тай та ще ж і «відоси» показував із тренувань та змагань. І мені ж обов'язково треба було, щоб мене навчили, куди ж без цього. Ой, скільки синців ми залишили одне одному, бо ж я хотіла, щоб він мене не жалів, хотіла знати всі прийоми, а він жалів (трішки, бо як істинний профі показував усе, як треба) як дженгельмен.

А ще наші перерви, це коли ми завжди спускалися в їдальню та пили чай, це коли ми запізнювалися на пари, бо за розмовами не помічали часу (але це було не часто, не думайте, ми були все ж відповідальні студенти). Це наші перерви, коли ми надиктовували одне одному самопідготовки до семінарсько-практичного заняття (частіше Бодя мені, бо хто б що не казав, був він дуже ерудованим, таким собі інтелектуалом), це коли від душі сміялися з його жартів. Та наші прогулянки після пар до вул. Курської (нині вул. Генерала Геннадія Воробйова). Бодя йшов на маршрутку, а я собі додому, бо жила поруч із факультетським корпусом педагогічного університету по вул. Освіти, 6. Бодя був просто найкращим співрозмовником. Це юнак, з яким завжди можна було поговорити на будь-яку тему, запитати поради. Він був за «любий двіж», як і я. Можливо, ця схожість у характерах і зумовила наші дружні стосунки. Це наші зідзвони зранку та діалоги щось на кшталт: «Ну що, ти ідеш на пару? Якщо ні, тоді і я не піду, бо буде ж сумно. Але наступного дня вже точно підемо, бо треба». І домовлялися про це разом.

Лікар мого розбитого дівочого серця

Усі мої спогади про Бодю – це теплі спогади, це наші веселе листування, це наші жарти, це наші походи додому та наші розмови про все. Можу сказати, що завдяки Богдану мої

*На світлинці: Глорія Вітрук та
Богдан 30.06.2018.*

роки в університеті стали одними з найкращих, найвеселіших та повних великого спектру емоцій, пригод і отримали інший сенс. Скільки разів Бодя лікував моє розбите серце від нещасливого кохання, підтримував як справжній друг, казав: «Не переймайся, ти надто круга, щоб переживати за такого хлопця». Ну хіба не такої підтримки чекає кожна дівчина, та ще й від такого гарного та розумного хлопця, нехай і друга. Дуже жалкую, що після закінчення університету життя розвело нас по різних шляхах і ми втратили зв'язок

Пригадай прекрасні роки,
Недоспані ночі, веселі часи.
Той перший екзамен, розмову з деканом,
І пиво у парку та співи до ранку.
Студентські роки, студентські роки,
Всі проспани пари,
А потім запари – згадаємо ми.
Студентські роки, студентські роки,
Щасливі моменти,
Найкращі у світі прожиті часи.
Не забувай, студентську любов,
І силу бажання, цілунків до рання
Та довгу розмову, ходіння по колу,
Тривалі прощання, обіцянки кохання.
Наливай цей келих вина,

Вип'ємо всі до самого дна.
Ці роки пройшли, студентські роки.
Назавжди залишилися всі друзями ми.
На-нара-нана, на-нара-нанарай.

*Слова і музика: Гурт «Шосте Чуття» (альбом «Мені треба»)
(зі спогадів одногрупниці Глорії Вітрук).*

Він віддав усе, аби ми могли жити у вільній та успішній країні

Brevis nobis vita data est, at memoria bene redditae
vitae sempiterna!

(Життя коротке, але пам'ять про достойне життя – вічна).

Час. Одна з найзагадковіших, найхімічніших та найсильніших витівок природи. Усе боїться часу, і жоден не змагатиметься з ним. Час лікує, час приховує, час забирає. Та є деякі спогади, що назавжди закарбувалися в пам'яті, і навіть час не здатен вирвати їх із твоїх рук. Вони є твоєю оазою, де ти ховаєшся від щоденних проблем, є тим світлом, що розвіє, здавалося б, найтемніший морок сьогодення, тим талісманом, що переносить тебе у щасливе минуле, позбавлене турбот, страждань та болю.

День 24 лютого назавжди змінив наше життя, рука хворого диктатора кинула цвіт української нації в горнило війни, позбавивши Героїв права на мирне життя, людське щастя та щоденні радощі. Відмінною рисою українців є здатність гуртуватися в часи біди, тому тисячі небайдужих людей, патріотів прийняли рішення взяти зброю та стати на захист нашої країни. З перших днів війни до національного спротиву долучився і Богдан. Свідоме рішення громадянина своєї держави, патріота та людини сильної волі, що прагнула справедливості, миру і процвітання своєї країни. Богдан із честю ніс звання військово-

вослужбовця Збройних сил України, офіцера та звитяжно виконував свій обов'язок і боронив рідну землю від рашистської навали. На жаль, гаряче серце молодого воїна назавжди спинив випущений за злочинним наказом снаряд. 26 червня залишиться для нас днем скорботи за нашим другом, людиною, патріотом своєї держави Богданом Сагуном.

Людина живе доти, допоки її пам'ятають, тому хочу поділитися своїми спогадами про Богдана та повернутися в ті золоті роки навчання на історичному факультеті, де ми здобували фах, мріяли про майбутнє, бешкетували, проводили час за студентськими забавами і пізнавали цей великий світ.

Наш шлях у стінах істфаку розпочався 2014 року, коли ми подолали тести ЗНО та, переживши напружену вступну кампанію, увійшли у списки зарахованих до навчання студентів. Власне, перші два тижні на факультеті ми ще не знали одне одного і спілкування та знайомства були ситуативними та швидкими, ми пізнавали колектив. Ближче з Богданом я познайомився під кінець другого тижня навчання, коли доля нас звела у 47 аудиторії, де ми опинилися у складі групи «історія та суспільствознавство». Пам'ятаю, як усі були здивовані, адже жоден із нас не писав заяву на цю спеціальність, хоча завдяки нашим викладачам жоден не пошкодував, що опинився тут. Правда, ми не довго засиджувалися в стінах факультету, адже наше перше заняття відбулося у... музеї, присвяченому пам'яті участі України у Другій світовій війні. Дорогою до музею відбулося наше знайомство: кожен розповідав про себе різні цікавинки, хобі та вподобання. Ще тоді мене вразило, наскільки Богдан мав широкі погляди на життя та був чудовим співрозмовником, що здатен підтримати бесіду на будь-яку тему. Через свій характер Богдан був справжньою душею компанії, ще не раз у майбутньому піднімаючи нам дух.

Студентське життя насичене різноманітними заходами, одним із них був концерт, що готувала наша кафедра, як зразкові студенти (уже бачу усмішку на обличчях викладачів)

ми також узяли участь у цьому дійстві, можливо, це був би рядовий захід, що швидко стирається з пам'яті, якби не природний оптимізм та енергія Богдана, який надихав нас під час підготовки, ці жарти та приколи я пам'ятатиму ще довго.

Перша екскурсія групою до іншого міста. Ритуальна подія в житті студентів. Обговоривши всі деталі та визначившись із маршрутом, ми рушили в дорогу. Різні спогади лишилися в мене від тієї мандрівки до Львова, але в ній проявилася інша риса характеру Богдана – уміння брати відповідальність та тверезо мислити в різноманітних ситуаціях. Після того, як наша мандрівка пішла трохи не за планом, Бодя лишився одним із тих, хто вирішував тимчасові виклики (не буду вдаватися в деталі, хто з читачів знає – усміхнеться, а для інших це буде невеличкою загадкою).

Час спливав, наче вода, студентські будні захоплювали нас та відкривали ще більші можливості, ми росли, набиралися нових знань і разом долали виклики академічного характеру. Пам'ятаю, як наша група засиджувалася в бібліотеці, а потім усі весело обговорювали життя за чашкою кави в кафе. Богдана не можна було не помітити, він завжди заряджав нас оптимізмом та позитивним настроєм. Бодя вмів розрадити будь-кого і надихнути до нової діяльності, не відмовляв у допомозі та завжди був готовий підтримати в біді. Між тим він мав сильний характер та цілеспрямованість, доводячи навіть найскладніші завдання до кінця.

На світлинці: Гамчук Інна, Кочіш Юлія, Вітрук Глорія, Семенюк (Осташевська) Яна, Рибак Марія, Грабінський Володимир, Кісельов Сергій, Сагун Богдан, Осташевський Микита (зліва направо). Вручення дипломів після закінчення бакалаврату: м. Київ (червень, 2018 р.).

Уже на третьому курсі ми мали вперше спробувати себе як педагога, адже саме на це була спрямована наша підготовка. Так сталося, що ми з Богданом та ще деким із одногрупників потрапили в одну школу, де і мали перейняти основи педагогічної майстерності. Це був цікавий досвід, адже ми мали змогу нарешті випробувати себе «в полях» і застосувати знання, що здобули за три роки. Цікавим було те, що за тобою спостерігали і твої одногрупники також, можливо, це й допомогло мені не хвилюватися вже на власних відкритих уроках. Богдана діти любили, і він ставився до них не як суворий наставник, а радше як друг, що хоче розповісти трохи цікавинок і показати, що світ набагато більший, ніж здається. Бодя був досить комунікабельним і вмів дібрати ключик до кожного співрозмовника незалежно від його віку чи переконань.

Після універу Бодя не обрав професію вчителя, але той досвід, що він встиг здобути під час практики, я впевнений, допомагав у його діяльності (*зі спогадів Володимира Грабінського – одногрупника Богдана*).

Президент шорти не одягає

Студентське життя переповнене кумедними випадками та ситуаціями, найбільше їх трапляється там, де ти і не очікуєш.

Пам'ятаю, як на третьому курсі ми мали складати іспит з методики викладання художньої культури у школі. Так збіглося, що це був завершальний іспит, природно, що настрій був святковий і готувалися ми вже не так старанно, відчуваючи веселий дух літніх канікул та мріючи про гарний відпочинок.

Іспит мав приймати професор Коляда Ігор Анатолійович – для нас новий викладач на той час, тому модель екзаменаційної процедури була невідомою і, хоч це трохи лякало, та разом з тим викликало деякий азарт.

Того року весна і літо дуже рано увійшли у свої права. І червень вирізнявся неймовірно жаркою погодою.

Після декількох днів підготовки настав день «Х», і наша 31 ІС група стала потихеньку збиратися біля 47 аудиторії. Варто відмітити, що той день був досить спекотним, палюче сонце безжально смажило вже з самого ранку і шлях до факультету перетворився ще на той квест. Зрозуміло, що стиль одягу більша частина нашої групи обрала офіційно-пляжний, адже наше покоління не занадто обтяжується питаннями стилю та нормами зовнішніх стандартів. Головне – демократичність і зручність.

Настав час випробувань. До аудиторії зайшла лаборантка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти та повідомила, що Ігор Анатолійович трохи затримується, тому попросив роздати білети і починати виконувати завдання.

Наше здивування не знало меж: ніякого суворого контролю, щоб ніхто не списував, як цим страшенно переймалися інші викладачі, у професора Коляди І.А. не було.

Але коли ми розкрили екзаменаційні білети, то усе стало зрозуміло. Нам було запропоновано творчо-практичні завдання – списати їх було ні в кого і ні з якого джерела. Це були наші варіанти проведення уроку на задану тему за традиційною методикою та з використанням інноваційних технологій.

Згодом, під час самого іспиту, з'ясувалося, що ми ще маємо довести і обґрунтувати запропоновані нами методи та прийоми навчання.

Іспит тривав у невимушеній, але задушливій атмосфері, навіть відкриті вікна не рятували нас від немилосердної спеки. Через деякий час відповіді на питання були написані, тому група, природно, вдалася до обговорень, веселоців та цікавого проведення часу.

Аж ось двері відчинилися і впевненою ходою зайшов Ігор Анатолійович, щоб «вершити свій суд» над студентством.

Проходячи повз наші ряди, він зупинився коло парти, де сиділи я, Бодя та Сергій, і спитав: «А що це за зовнішній вигляд? Ви взагалі куди прийшли?».

Богдан спробував віджартуватися: «Це європейський стиль». І мовляв, що в таку жару ліпше час проводити на пляжі, а не в навчальній аудиторії.

У відповідь професор Коляда І.А. зауважив: «От на пляж, Богдане, хоч у плавках, хоч без них. Це ж також сьогодні тренд! А на екзамен, прошу вибачення, в офіційно-діловому стилі. Університет – не пляж, а державна установа, і ваш статус у ці хвилини – не відпочивальники на пляжі, а студенти ВНЗ».

Трохи не зрозумівши, ми почали виправдовуватися, що жарко, але Ігор Анатолійович був непохитним і нагадав нам про правила етикету та правила поведінки в закладі вищої освіти.

І ще найбільш ефектна фраза: «Президент же не одягає шорти на офіційні заходи» залишилася в моїй пам'яті і досі.

А іспит ми, до речі, склали успішно.

Як давно це було, та спогади вічні, тому, пам'ятаючи своє минуле, ми маємо шанс на майбутнє! *(зі спогадів Володимира Грабінського – одногрупника Богдана).*

Назавжди будеш у наших серцях

Пам'ятаю, як ми разом із Богданом писали державний іспит, так вийшло, що наші місця опинилися поруч, і під час іспиту ми мали можливість поспілкуватися між собою. Незважаючи на доволі непрості завдання, Богдан перший підійшов до столу екзаменаторів і вправно впорався з усіма питаннями, демонструючи здатність швидко орієнтуватися в ситуації, глибокі знання та чудову обізнаність у різних сферах людського життя.

Останній раз ми спілкувалися з Богданом на врученні дипломів у 2018 році, тріумфуючи та радіючи, що змогли подолати цей шлях та здобути фах історика.

Життєві шляхи розкидали нас, кожен пішов своєю дорогою, але в моїх спогадах Богдан Сагун назавжди залишиться сповненим оптимізму та позитиву, енергійним, відповідальним,

розумним, креативним, сильним духом, патріотичним громадянином, що зробив усе, аби ми могли жити у вільній та успішній країні. Я пишаюся, що знав Богдана, і впевнений, що рашистські загарбники дорого заплатять за кожного українського воїна, що поліг на полі бою.

Світла пам'ять тобі, Герою! Ти назавжди будеш у наших серцях! *(зі спогадів одногрупника Володимира Грабінського).*

Колективний портрет: у спогадах однокурсників Гордий тим, що знав Богдана

Memento mori...

...Мені пощастило бути знайомим особисто з Богданом Сагуном.

Однокурсник, одногрупник, однодумець...

Разом навчалися, разом проходили першу археологічну практику. Були сучасниками різних подій.

А роки нам випали переломні, бо ж вступили ми до університету саме 2014 року – року Революції гідності, анексії та початку війни путінської РФ проти України. Війни, що триває донині (коли пишуться ці рядки).

Тільки ще страшніше і безжальніше, ніж попередні 8 років.

Увесь період нашого навчання пройшов під знаком цієї війни, і кожен із нас мав певні погляди на неї, певні позиції, що й не дивно для студентів історичного факультету. Проте в Богдана вже тоді була стійка позиція, що Україну в жодному разі не можна втратити, що ми не маємо морального права повторювати помилок 1917-1921 рр. І я поділяв його думку.

Минули роки, і життя розкидало нас по різних куточках країни, з яких багато хто і приїхав до Києва в пошуках освіти і перспектив у житті.

24 лютого 2022 року поділило наше життя на «до» і «після». І я, і Богдан, і безліч інших наших однокурсників пішли на війну. І

На світлині: Богдан серед одногрупників і друзів. м. Мінськ (16-18. 11. 2017).

от тепер нашого друга, нашого одногрупника, нашого однокурсника не стало...

Після завершення навчання я так і не в зустрівся з Богданом, про що немало шкодую.

Однак минулого не змінити, натомість пам'ять лишається назавжди... Історія його життя є зразком для всіх нас, і особливо для істориків.

Я гордий тим, що знав Богдана особисто, спілкувався з ним, і завжди пам'ятатиму про нього *(зі спогадів одногрупника Ігоря Шевченка)*.

Душа компанії

Богдан, однозначно, був особистістю, яка виділяється серед натовпу. Життєрадісний, упевнений у собі, із власним поглядом та думкою на майже будь-яку проблему. Принаймні на мене він справляв таке враження.

Відважність та прагнення до справедливості завжди були йому притаманні. Такі люди ніколи не можуть стояти осторонь, саме вони творять нашу історію.

Після закінчення навчання на бакалавраті історичного факультету Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова з Богданом перетиналася лише один раз. Проте, завжди мала відчуття, що саме він буде одним із ключових ініціаторів нашої зустрічі випускників. Адже він, безперечно, для всіх нас упродовж років навчання став душею компанії. Стільки в ньому було життя, цілеспрямованості, відкритості (*зі спогадів одногрупниці Кочіш Юлії*).

Крутий чувак, якого варто триматися

Пам'ятаю свою першу зустріч із Богданом і своє перше враження. Це було наше перше семінарське заняття на першому курсі. Я вже не пам'ятаю, який саме був предмет, але точно знаю, що це було семінарське заняття.

Ми тоді всі підготували кожен своє питання. Усі дуже хвилювалися, адже ти перший раз виходиш за трибуну і виступаєш перед одногрупниками.

Того дня мене вразили три наші одногрупники. Одним із них був Бодя. Те, як він справився зі своїм хвилюванням... Ото було таке враження, що перед нами виступає уже студент, що навчається на курсі п'ятому.

Цього дня він був одним із найкращих. І після його такого виступу я подумки вирішив: «Блін, крутий чувак, треба триматися таких».

Я не можу сказати, що ми з ним стали добрими товаришами в наступні роки, більше колегами. Адже через мої життєві обставини (окрім навчання доводилося ще і працювати) я не так багато часу проводив у групі, як хотілося б. Проте упродовж чотирьох років навчання ми завжди з Богданом допомагали один одному в разі потреби. А ще ми не раз із ним дискутували на улюблені історичні

На світлині: Вітрук Глорія, Сагун Богдан, Климов Данило, Семенюк (Остапівська) Яна, Рибак Марія, Остапівський Микита, Тишковець Таміла, Гамчук Інна, Шевченко Ігор («Тайгер», м. Київ, 2018 р.).

теми. Ой, як уміло і переконливо він тримався своєї позиції. Він був гідним суперником у палкій дискусії на найактуальніші та найсуперечливіші теми нашої історії, нашого сьогодення, суспільно-політичних подій та процесів в Україні та світі. І завжди його вирізняла чітка патріотична позиція.

Останній мій яскравий спогад із ним – це наша зустріч в караоке. Ми тоді добряче випили, наспівалися і почали грати в ігри.

Зміст однієї з ігор полягав у тому, щоб кожен із нас по черзі розповів позитивні моменти один про одного. Бодя сказав, що його завжди вражало, наскільки я себе впевнено почувую на публіці, і за його переконанням, – це дуже імпонує дівчатам 😊

Своєю чергою, я вважаю, що того вечора була лише одна душа компанії. Це Богдан.

Бодя чудово поєднував у собі розум, щирість, жарти і доброту. Усі ми тягнемось до таких людей. І в нашій компанії він був тим вогником, який усіх запалював і тепло якого не обпалювало, а зігрівало нас (зі спогадів одногрупника Данила Климова).

Без нашого Богдана Сагуна світ втрачає свої світлі барви

Це неймовірна історія мужності, героїзму, вдячності, людяності, яка зачіпає найтонші струни серця. Історія війни і втрати...

Час – це мить. Людям завжди здається, що час – це нескінченний ресурс, що немає межі й кінця. На жаль, це не так. Життя людини починається з моменту зачаття. Ми народжуємося в цьому світі з певною місією. Але чи знаємо ми своє призначення? Звичайно, ні. Те, як складеться наше життя, багато в чому залежить від нас, батьків, нашого оточення та життєвих обставин. Особливо це стосується нашого дитинства. Це чудовий час протягом усього життя. Коли ти дитина, то твоє життя безтурботне, легке та веселе. Батьки люблять тебе, а що ще потрібно для щастя дитини.

Згодом ти дорослішаєш і в тебе з'являються перші обов'язки та труднощі в житті. І тут уже все залежить від тебе, від твого характеру та ставлення до того, що відбувається.

Особливо відповідальним періодом є вступ до закладу вищої освіти. Від того, наскільки відповідально ти зробиш вибір фаху, майбутньої професії, буде залежати успішність твого майбутнього. Дуже важливо обрати фах до душі, щоб опанована професія приносила тобі радість і відчуття задоволення, дала змогу реалізувати свої здібності і стати самодостатнім у цьому житті.

Кожен етап у житті важливий та особливий. І не варто забувати про те, що кожен день унікальний. Точно такого ж дня не буде. Тому не варто втрачати жодної хвилини. Важливо кожен мить викладатися по максимуму і насолоджуватися радіщами життя.

Час – це проміжок, що рухається із великою швидкістю. Відвернувшись лише раз, не помітиш, як мине день, місяць, рік. А потім і зовсім настає його нестача, і ти розумієш, що те, що ти думав, нескінченне – лише мить. Усе в цьому світі підпорядковується цьому правилу, зокрема і людське життя. Воно не вічне. Усе має початок і кінець. І, на превеликий жаль,

На світлині: Богдан у колі одногрупників. 1 курс (2015 р.).

досить швидко обірвалося життя лейтенанта ЗСУ, командира мінометного взводу, ще вчора студента історичного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Богдана Сагуна.

Життерадісний, завжди привітний і доброзичливий, відкритий і щирий, сумлінний у навчанні, відповідальний у справах Богдан Сагун залишиться вічним теплим спомином у серцях викладачів історичного факультету.

«Навчання студентів, – пригадує кандидат педагогічних наук, доцент Тамара Володимирівна Бакка, – що хоч і завжди починається 1 вересня, але через два тижні навчання щороку в нас відбувається вже традиційне знайомство зі студентами групи «суспільствознавство». Через два тижні від початку навчання у вересні 2014 року нова група студентів спеціальності «суспільствознавство» також зібралася в 47 аудиторії. Саме 47 аудиторія тривалий період була та і є осередком зборів та засідань для груп «суспільствознавство». Групу першокурсників з цікавістю та непритовною щирістю і радістю зустріли ми,

доцент, канд. пед. н. Тамара Володимирівна Бакка, канд. істор. н., професорка Тетяна Володимирівна Мелешенко, завідувачка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти, канд. істор. н., професорка Тетяна В'ячеславівна Ладиченко та студентка магістратури Оксана Юріївна Богомаз. У цій групі ми й познайомилися з новим студентом Богданом Сагуном. З першого погляду він привернув до себе увагу світлістю, щирістю, відкритістю і неймовірною усмішкою.

Традицією серед студентів-першокурсників спеціальності «суспільствознавство» для ліпшого знайомства та ближчого спілкування з викладачами, з куратором стала організація спільних походів до історичної чи культурної локації Києва.

Щоб краще і ближче познайомитися зі студентською групою, ми вирішили разом обрати місце, яке могли б відвідати. Саме Богдан запропонував відвідати Національний музей Другої світової війни, а інші одногрупники та одногрупниці підтримали цей вибір і схвалили цю пропозицію, бо це надзвичайно цікаве місце для майбутніх учителів історії.

Саме в цьому унікальному музеї (власне, і музеєм у традиційному розумінні цього слова його важко назвати, адже це цілий комплекс) втілено історичну пам'ять нашого народу про тих, хто віддав за нас свої життя в найкривавішій із минулих на землі воєн. У 2014 році вже колихала війна на Сході України і тому таке прагнення Богдана було зрозуміле.

Хто ж тоді міг тільки уявити чи знати, що досить скоро не треба буде ніяких музеїв, і 24 лютого 2022 року ми самі станемо учасниками живих музейних експозицій і на власні очі побачимо всі жахи війни, і наші серця болітимуть від болі втрат наших вчорашніх завжди радісних, щиро усміхнених, безтурботних студентів.

І ми вирішили довго не відкладати наш похід і домовилися на наступний день відвідати музей. Зустрілися ми разом з Тетяною Володимирівною та Оксаною Юріївною і групою біля корпусу історичного факультету (вул. Освіти, 6) і вирушили до станції

метро «Арсенальна». Жвавий діалог між одногрупниками був ще дорогою до музею. Ми спостерігали за ними всіма, 17-річні юнаки та дівчата, але такі вже дорослі.

Особливою комунікабельністю серед усіх виділявся Богдан, який міг підтримати діалог на будь-яку тему. Підходячи до музею, кожен ділився своїми очікуваннями, що зможе там побачити, і Богдан сказав: «У мене тато військовий, і про військову справу та війну я не з чуток знаю, хоч особисто мене кар'єра військового не захоплює».

У музеї ми побачили війну через конкретні людські долі, про радощі й печалі, перемоги й катастрофи, про війну, побачену очима звичайної людини, пишу ці спогади і можна провести паралелі з нашим сьогоднішнім, коли страшна війна 2022 року – це теж історія багатьох людських долі.

Після музею ми групою разом пішли на каву, де кожен зміг розказати про себе, свої вподобання та хобі. Пам'ятаю щирі розповіді Богдана про життя, про його захоплення спортом, а також про своїх друзів, він був товаришким, адже легко йому вдалося досить швидко встановити контакти з одногрупниками».

Після нашого знайомства з групою розпочалися студентські будні, де Тамара Володимирівна з Богданом зустрічалися під час лекційних та семінарських занять із дисципліни «Біосоціогенез». На семінарах Богдан вміло використовував здобуті знання під час лекцій та проявив себе надзвичайно інтелектуальним та досить креативним студентом, вражала та легкість, з якою він навчався.

«Свою першу лекцію у групі «суспільствознавство», – згадує Оксана Юріївна Богомаз, – я провела студенткою магістратури, що проходила науково-педагогічну практику. Тема лекції була «Громадянське суспільство». Богдан – розумний та красивий юнак – не міг не привернути уваги, вирізняючись серед інших студентів своєю креативністю та зацікавленістю до вивчення предмету. Під час лекції у ході дискусії Богдан попросив слова і зауважив: «Подивіться на події Революції гідності, не всі вийшли підтримати її ідеї, отже не кожен громадянин є членом громадянського

суспільства». Я погодилася з цією думкою, і навколо цього погляду серед Богданових однокласників зав'язалася досить жвава дискусія щодо питання: кого ж можна вважати членом громадянського суспільства. Я тільки була рада цьому. Адже читати першу лекцію як студент досить тяжко. Особливо, коли ненабагато старший за своїх слухачів. Час лекції, здавалося, тягнувся так довго. І важко було зрозуміти, чи вистачить матеріалу. А тут дискусія. І час промайнув так непомітно, що я навіть не встигла подати весь запланований матеріал. Але в думках я все-таки була вдячна студенту Богдану Сагуну за його сміливість і активність. Такі заняття, враження залишаються надовго в пам'яті.

І під час семінарських занять Богдан Сагун виявляв себе як старанний студент. Проте, і як кожен студент, коли через різні обставини інколи і не підготувався до заняття, але завжди міг гідно вийти зі складного становища. Цьому допомагала його неабияка ерудиція та начитаність. Видно було, що Богдан досить багато читав і досить фахово цікавився історією України.

Час ішов швидко, і в грудні студентам необхідно було складати курсові роботи зі спеціалізації – це перший дослідницький досвід. Науковим керівником курсової роботи Богдана Сагуна була Тамара Володимирівна. Під час її написання він виявив себе досить сумлінним і професійним дослідником у питаннях субкультур. Згодом з'ясувалося, що сформованість дослідницьких навиків Богдан здобув, коли навчався у гуртку «ЮН-ПРЕС» та брав участь у конкурсі науково-дослідницьких робіт учнів-слухачів МАН України, посівши призове місце на міському етапі.

У день захисту сталася досить цікава історія за участі Богдана. Згадує Бакка Т.В.: «У той день у мене збіглася сесія студентів-заочників та захист курсових робіт у групі «суспільствознавство» денної форми навчання. Студентам стаціонару довелося досить довгенько чекати на мене. Але нарешті настала мить і їхнього щастя. Ми розпочали захист курсових робіт. Справа кропітка. Ведення протоколу, процедурні запитання, виступи. Це перший

публічний захист, і кожен студент хотів показати себе з найліпшого боку. Ми, розуміючи їхні хвилювання та прагнення, дещо виходили за рамки регламенту. І звісно, захід затягувався, а ще врахувати лекційний час для заочників та час очікування. Отже, час обідньої перерви давно минув. На годиннику настав час «британського чаю».

Ми з Оксаною Юрїівною були досить втомлені і подумки тільки мріяли про запашну чашку чаю чи кави з невеличким смаколикком. І о диво! У дверях з'являється усміхнене обличчя нашого Богданчика. Його пропозиція була не менш приємною, ніж його усмішка.

– Тамаро Володимирівно, ми тут чували від старшокурсників, що в одного професора з вашої кафедри є добра традиція чаювати зі студентами на семінарах під час дискусій, за зразком американських колег, і я подумав та з групою порадилися: уже у британців «чай-тайм», а чи не варто і нам українцям-європейцям з вами зробити перерву на чай або каву?

А я йому у відповідь:

– Богдане, ти читаєш наші думки! Давайте зробимо перерву і починаємо.

– Тамаро Володимирівно, а Ви з Оксаною Юрїівною перевагу надаєте чаю чи каві? А якщо чаю, то чорному чи зеленому? А каві з молоком і з цукром чи без них?

Не встигла я тільки вимовити своє бажання, як двері аудиторії відчинилися і студенти внесли тацю з філіжанками чаю та кави зі смаколикками. Ми з Оксаною Юрїівною також доєдналися фінансово до студентської ініціативи, попросивши Богдана купити ще цукерок до нашого столу».

Богдан на належному рівні захистив свій перший науковий доробок разом зі своїми одногрупниками.

Витяг
із протоколу захисту курсових робіт
(3 червня 2016 р.)

ПРИСУТНІ:

проф. Ладиченко Т.В.
доцент Бакка Т.В.
доцент Мелешенко Т.В.
викл. Богомаз О.Ю.

СЛУХАЛИ: Захист курсової роботи студента Сагуна Богдана Андрійовича «Жовта преса, фейкові новини та способи впливу масмедіа ХХІ ст.».

Запитання:

1. Який матеріал з роботи Ви вважаєте найбільш значимим для зроблених Вами висновків?
2. Який вплив має жовта преса на формування громадської думки?
3. Як жовта преса впливає на свідомість пересічних громадян?

УХВАЛИЛИ: Захист курсової роботи Сагуна Богдана Андрійовича «Жовта преса, фейкові новини та способи впливу масмедіа ХХІ ст.» оцінити на 95 балів («А», «відмінно»).

(з архіву кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова).

«Такі чаювання, – згадує Тамара Володимирівна, – стали доброю традицією, і в такій домашній атмосфері ми любили святкувати дні народження одне одного і просто відпочивати від пар, могли поспілкуватися на різні теми. Якось під час розмови про ідентичність (це саме було одним із питань лекції дисципліни) Богдан зауважив: «Мені важко буде ідентифікувати себе українцем, якщо не буде існувати моєї країни».

Богдан Сагун був справжнім патріотом України, адже, не маючи наміру стати фаховим військовим, на 4 курсі вирішив вступити на військову кафедру Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, після закінчення якої отримав звання лейтенанта.

На 4 курсі бакалаврату Тамара Володимирівна як член екзаменаційної комісії приймала державний іспит з історії та методики навчання і захист бакалаврської роботи. Вона пригадує, що Богдан відмінно відповів на запитання білета та на всі-всі додаткові запитання інших членів Держкомісії, продемонструвавши високий рівень отриманих знань на історичному факультеті НПУ імені М. П. Драгоманова.

«Богдане, ти молодець! Успіхів тобі під час вступу і чекаємо на тебе у вересні на навчання в магістратурі», – кинула навздогін Тамара Володимирівна своєму улюбленцеві. У відповідь Богдан сказав: «Дякую, Тамаро Володимирівно за запрошення, але я не планую далі продовжувати навчання на історичному факультеті, хочу спробувати себе в інших сферах».

Та на превеликий жаль, Богдан не встиг закінчити магістратуру ні на історичному, ні на факультеті журналістики, ні втілити свої мрії. Війна обірвала життя юнака – життєлюбця, що своєю усмішкою, своєю світлою душею ніс тільки позитив, заряджаючи ним інших.

Без таких, як студент і громадянин Богдан Сагун, цей Світ є сірішим і одноманітнішим.

«Богдана згадую як щиру, оптимістичну та ерудовану особистість», – зазначає куратор групи Тетяна Володимирівна Мелешенко. Перше знайомство з Богданом було в середині вересня, коли студенти-першокурсники були розподілені за спеціалізаціями. Мене, тоді ще старшого викладача кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти, призначили академічним куратором групи суспільствознавців.

Я пам'ятаю, як заходжу в групу, щоб познайомитися, а там сидять одні хлопці і всього дві дівчини.

12 група «Історія і суспільствознавство»:

1. Вивдюк Руслан Володимирович
2. Дрозденко Антон Павлович
3. Залевський Богдан Анатолійович (був відрахований з 2 курсу)
4. Кісельов Сергій Сергійович
5. Колбянов Ігор Павлович (був відрахований з 1 курсу)
6. Кривицький Іван Миколайович (був відрахований з 2 курсу)
7. Шевченко Ігор Володимирович
8. Кучеров Олександр Олександрович
9. Лосіхіна Ольга Олегівна
10. Палькевич Любомир Святославович (був відрахований з 1 курсу)
11. Рибак Марія Андріївна – староста групи
12. Рудик Георгій Андрійович (переведено на заочку з 2 курсу)
13. Сагун Богдан Андрійович
14. Грабінський Володимир Олексійович (з архіву деканату історичного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова).

*На світлині: Богдан Сагун, Вітрук Глорія, Остапівська Яна (Семенюк), Тишковиць Таміла, Гамчук Інна, Кочіш Юлія, Вивдюк Руслан, Остапівський Микита, Кісельов Сергій, Грабінський Володимир (зліва направо). Вручення дипломів після закінчення бакалаврату.
м. Київ. 30.06.2018.*

І перша думка: ого, оце буде дуже цікава група і, мабуть, проблемна, бо самі хлопці (це так спрацювало стереотипне мислення). Я тоді сказала, що оце пощастило, стільки охоро-

нців і помічників, усі як на підбір, і дівчата всього курсу, мабуть, хотіли би бути в цій групі! Усі посміялися, налаштувалися на позитив і дружнє спілкування.

Кожен із групи був унікальним і чимось запам'ятався.

Богдан вирізнявся з усіх широкою усмішкою з ямочками на щоках. Він був веселим, чемним, вихованим, активним, цілеспрямованим. І коли ми говорили про вподобання, хто чим займається, яке хобі чи таланти має, то Богдан сказав, що він тяжіє до журналістики і чи будуть у них якісь схожі предмети. Я запевнила, що свій талант він може розвинути тут, бо ми будемо вивчати теми стереотипів, соціалізації, комунікації, ЗМІ тощо і що серед випускників-істориків є багато журналістів. А також цей фах можна буде здобути пізніше в магістратурі. Ми з Богданом навіть курсову роботу написали на тему фейкових новин та жовтої преси.

З курсової роботи студента Сагуна Богдана Андрійовича на тему «Жовта преса, фейкові новини та способи впливу масмедіа ХХІ ст.»

*(науковий керівник: канд. істор. н., доцент
Мелещенко Т.В.):*

Загальні висновки

Ми розглянули та дослідили діяльність неправдивої преси, а також переглянули конкретні випадки розповсюдження брехливих новин.

Виявили характерні ознаки жовтих джерел. Зробили також порівняльну характеристику головних відмінностей між пресою правдивою і жовтою.

З кожним роком жовта преса прогресує і набирає обертів. Читачу дуже важливо вміти відрізнити інформацію, яку подає якісна преса, адже такої залишилося вкрай мало. Крім того, відрізняється

ставлення достовірних джерел до суспільства. Якщо якісна преса позиціонує себе стосовно читачів як видання, що спонукає до спільних роздумів, а масова преса орієнтується на опис максимально актуальних соціально-побутових проблем, то пряма протилежність – преса неякісна. Вона спрямована суто на те, щоб розважати, провокувати. У цьому «жовті» репортери невисокої думки про своїх читачів, тобто в тому, що користувачі джерела «проковтнуть» запропоновану інформацію, репортери навіть не сумніваються. Тому саме користувачам певних сайтів або шанувальникам окремих інформаційних структур вирішувати, яку газету слід використовувати як джерело, а яку не варто сприймати серйозно.

У своєму дослідженні ми виокремили характерні ознаки жовтої преси та її вплив на читачів. Ми також дійшли висновку, що лише навички критичного мислення, перевірка інформації та пошук першоджерел є дієвим інструментом запобігання формування викривленого уявлення та хибної думки про ті чи інші події (*з архіву кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова*).

Богдан зі мною не раз радився з питань навчання. Пам'ятаю випадок, як він переживав, що не відвідував пари завідувачки кафедри Тетяни В'ячеславівни Ладиченко, бо вони були в понеділок, а в нього в цей день була військова кафедра. Я підійшла з ним до Тетяни В'ячеславівни. Ми пояснили ситуацію. Вона з розумінням поставилася до неї, схваливши Богданове рішення здобути ще військовий фах і при цьому підкресливши, що ніколи не жалкувала про свій вибір стати у свій час дружиною офіцера. Вона дала перелік завдань, які Богдан сумлінно зробив, і екзамен було складено на «відмінно».

Богдан завжди не забував подякувати за допомогу і поради. З ним було приємно і тепло спілкуватися. Звичайно, тоді як це була така дуже хлопчача група, то інколи доводилося створювати дуже засмучений вигляд, сказати, що вони мене підвели, і це був

найдієвіший метод того, що все буде виправлено. Ми були командою, яка могла пожартувати і посміятися, командою, яка могла піти в музей чи влаштувати чаювання. Разом ми реалізовували проєкт до Зелених свят, де Богдан був учасником гурту. Він був дуже артистичним.

Це була група, студенти якої досить сумлінно ставилася до навчання. Богдан у цій команді завжди вирізнявся своєю ерудицією. Він, як кожен студент, що, буває, любить «сачконути», не завжди готувався до занять, але зі своїм рівнем інтелекту, ерудованості та начитаності, умінню бути чемним і доброзичливим, завжди міг «вкрутитися» з будь-якої незручної ситуації.

У нього завжди була своя думка, оригінальний погляд, і він умів її аргументовано відстоювати.

У день вручення дипломів ми з Богданом дуже гарно поспілкувалися. Він говорив про плани продовжити навчання, але на журналістиці, бо хоче здійснити свою давню мрію. Він висловив багато слів вдячності, я розчулилася і ледь стримувалася, щоб не заплакати. Я обійняла його і сказала, що він завжди може звертатися і завжди може прийти в гості, поспілкуватися, якщо треба порадитися. Я сказала, що двері факультету і моє серце завжди відкриті для спілкування з ним. Але після випуску, на жаль, так ми більше й не побачилися.

Нині залишається зберігати лише пам'ять про щирого, цілеспрямованого, завжди доброзичливого, із усмішкою на вустах студента – ісфаківця, чемпіона (*гаслом студентів нашого істфаку є «Істфак-чемпіон!»*) Богдана Сагуна!

Студентське життя насичене різноманітними культурно-просвітницькими заходами: посвята першокурсника, різноманітні фестивалі, тренінги, круглі столи.

Одним із таких заходів був концерт, який був присвячений «Зеленим Святам», ініціаторами якого стали Тамара Володимирівна Бакка, Тетяна Володимирівна Мелещенко та Ніна Іванівна

Загребельна, який об'єднав студентів різних курсів спеціальності «суспільствознавство». У заході взяла участь група, у якій навчався Богдан. У цьому заході і сам Богдан став активним учасником. Можливо, це був би рядовий захід, що швидко стирається з пам'яті, якби не природний оптимізм та енергія Богдана, який постійно підкидав цікаві ідеї в організації та завжди вмів пожартувати та підтримати тих, у кого щось не виходило.

Нині Україна відстоює свою державність і цілісність, виборюючи її кров'ю. У кривавих боях народжуються нові герої, люди, які сьогодні творять історію своїми вчинками, віддаючи своє життя за вільну, єдину, незалежну Україну. Коли ворог прийшов на поріг нашого дому, як згодом ми дізналися із соцмереж, Богдан Сагун із перших днів пішов у військовий комісаріат, щоб стати на захист незалежності України. Наступного дня був зарахований до лав Збройних сил України, отримав стрілецьку зброю і боєприпаси, почав боронити рідний Київ, рідну Україну. Був командиром мінометного багальйону. На чолі свого взводу виконував бойові завдання спочатку біля Києва в напрямку Варшавського шосе, а згодом – у Луганській та Донецькій областях. Але, на жаль, 26 червня 2022 року безжальні жорнова війни забрали життя нашого Богдана Сагуна, 25-річного юнака, нашого вічного у нашій пам'яті такого неординарного студента, харизма якого робила цей світ світлим і життєствердним.

Пам'ять про Богдана Сагуна, який уже ніколи не переступить поріг рідної alma mater, житиме вічно (*кандидат історичних наук, професор, в.о.декана історичного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова Тетяна Мелещенко; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти історичного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова Тамара Володимирівна Бакка; викладач кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти Оксана Богомаз*).

Завжди усміхнений у Вічності

«Студентство – вільний, щасливий час між двома відсидками: у школі і не на роботі».

«Лекція – це процес, який присипляє більшу частину студентів, але змушує деяких із них перетворювати словесні конструкції на письмові».

«Засинання на лекціях – коротка дорога до «засипання» на іспитах».

«Відкладати неминуче – доля кожного студента».

«Студенти – найекстремальніші люди.

Їм нудно поглинати матеріал поступово, протягом семестру, вони воліють різко захвати його собі в голову цілком, за день до сесії».

«Природний парадокс: у всіх тварин хвости ростуть від попи, а у студентів – “ж...а” від хвостів».

«Студент може не знати у двох випадках: не знав або забув».

«Якщо студенту вистачило часу для підготовки до іспиту, – значить, він до нього не готовий».

«Викладачі однаково сильно не люблять студентів, які не хочуть нічого знати, і тих, які бажать знати занадто багато».

«Каша в голові студента на іспиті дивовижним чином перетворюється на локшину на вухах викладача».

«Нахабство – це лаятися з викладачем за “четвірку”, хоч перед іспитом упевнений, що не знаєш навіть на “два”».

«Миру – мир, студентам – beer!»

Із цитат студентів

Є в житті особливий божевільний та, напевно, найщасливіший час у житті людини, цікавий час – це пора студентства, коли

відкриваються блискучі перспективи, захоплюють нові знайомства, коли з повною ложкою сьорбаєш захоплення халявного іспиту та веселощі студентських вечірок.

Студентські роки... Це відчуття щастя, свободи, громаддя мрій і можливостей. Учораšní діти раптом переходять у категорію дорослих. Нині вони можуть спілкуватися зі старшими нарівні. Успішно пройдено відповідальний етап – навчання в школі. Випускник багато знає, уміє.

Студентські роки – це вже трохи доросле й повноцінне життя, яке ще не ввійшло в колію буденності. Це торжество юності і здоров'я, усвідомлення того, що всі шляхи на світі відкриті для рішучих і цілеспрямованих підкорювачів неможливого. Це коли самостійно відповідаєш за всі прийняті або не прийняті рішення: «Я роблю і я відповідаю за результат і наслідки. Ніхто не буде нудити, змушувати. Роблю, що вважаю за потрібне».

Студентське життя – це не тільки складання іспитів і заліків.

Студентські роки – це той час у житті людини, коли відбуваються найяскравіші відкриття, а бажання рухатися вперед змушує домагатися більших успіхів. Це весна дорослого життя. Ця прекрасна пора, про яку мріє, мабуть, кожний школяр, яка за всіх часів була і є символом молодості, веселощів і юнацького кохання.

Студентство – це відмінний шанс побачити світ. Це пора нових знайомств і знаходження міцної дружби на довгі-довгі роки.

Студентське життя приносить багато радості. «Від сесії до сесії живуть студенти весело». А скільки всього ще доведеться пережити! Це записки на лекціях і посиденьки на підвіконні або в їдальні, або в коридорі в гуртожитку, або під яблунею у дворі студентського гуртожитку. Це невимовна радість, коли виходиш із аудиторії, махаєш заліковкою та стрибаєш від щастя. Немає на світі нікого, щасливішого від студентів, це особливий стан душі, це вічна весна, сонце, кохання, це найчудовіший час у житті.

Студентське життя – це коли готуєшся до пари цілу ніч, а потім у найвідповідальніший момент засинаєш.

Студентство – це найкращий період у житті, насичений новими знаннями, корисними знайомствами, яскравими подіями та найсуперечливішими враженнями. Якщо ти не був студентом, то молодість минула практично марно, бо таких позитивних емоцій часто не дає ні школа, ні робота.

Напевно, найвеселіші та найдіяльніші часи в житті людини. Це коли щодень несе щось нове, незвичайне, свіже у сприйнятті. І не біда, навіть якщо вже не студент зовсім, головне – всередині не втратити ту нитку, що пов’язує в єдине студентське братерство.

Студентське життя – це те, що згадуєш і смієшся до сліз.

Ще далекого 1985 року переступив я поріг Київського державного педагогічного університету ім. О. М. Горького (згодом Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова), який став моєю альма-матер та в наступні 30 років – тереном мого наукового та професійного зростання, установою, що забезпечила мені можливості для самореалізації, утілення мого інтелектуального потенціалу та самоствердження як творчої особистості.

*На світліні: Богдан Сагун, Дніпровське
набережжя, м. Київ (2020р.).*

Тому моє життя вимірюється не астрономічним календарем, а навчальними семестрами, і мої життєві роки розпочинаються не в січні, а у вересні.

Щовересня з неабияким інтересом я вдивляюся в обличчя студентів-істфаківців, особливо першокурсників, і щораз із ностальгією та сумом, що роки летять, як птахи, швидко й непомітно, згадую свій вересень першокурсника.

За ці тридцять років таких студентських облич і доль у моєму житті промайнуло вже тисячі.

Студенти і були, і є, і будуть

різними. І яскраві, і менш яскраві або й зовсім непримітні. І такі, які назавжди залишаються у твоїй пам'яті, і такі, яких згадаєш лише за прізвищем або й зовсім не згадаєш, хіба тоді, коли згадаєш того, із ким навчався.

Є студенти, які залишають у пам'яті твоєї душі та твого серця, як і викладачі в пам'яті студента, лише добрі спогади та приємні почуття, але є й інші – і студенти, і викладачі...

Богдан Сагун – студент, що в моїй пам'яті залишив теплий спогад. Це «студент-усмішка». Нас не поєднувало ні тісне спілкування, ні наукова співпраця. Я не був його методистом із педагогічних практик. Ми пересікалися лише на лекціях, семінарсько-практичних заняттях із дисциплін «Шкільний курс «Історія України» та методика його викладання», «Шкільні морально-духовні дисципліни», під час складання заліків та підведення підсумків за результатами педагогічних практик.

Однак, Богдан Сагун вирізнявся з-поміж інших студентів. Кремезний, спортивної статури, світлолиций, із темно-русявим волоссям, завжди коротко стрижений. Його яскравий образ вічно усміхненого юнака і нині в мене перед очима. Наше спілкування – це репліки, кинуті мною жартома чи на занятті, чи на перерві, та реакція на них Богдана.

Так, одного разу, пропонуючи Богдану наукову співпрацю, кинув жартома:

– Але в мене жорсткі вимоги і жорсткі засоби впливу. Дістаю реміняку, якщо щось не так!

Богдан у відповідь:

– Не дуже то й страшно майбутньому офіцеру (у цей період він водночас навчався на військовій кафедрі Військового інституту КНУ ім. Т. Г. Шевченка). За одного битого – двох небитих дають. Але вельми щось «принадлива» перспектива!

Богдан Сагун – студент спеціалізації «історія та суспільствознавство», а тому з першого курсу активно співпрацював із викладачами нашої кафедри – методики навчання суспільних дисциплін і гендерної політики, яка й опікується студентами цієї

спеціалізації. Їхніми наставниками з перших днів університетського життя були: доцент, канд. пед. наук Бакка Тамара Володимирівна та канд. істор. наук, тоді ще доцент, а нині професор Мелешено Тетяна Володимирівна. Тому його часто можна було й побачити у спілкуванні з цими колегами нашої кафедри. Я, за специфікою освітнього процесу, уже працюю зі студентами-суспільствознавцями на 3 та 4 курсах.

Будучи свідком одного з таких спілкувань, я знову «підколов» Богдана:

– Ну зрозуміло, Богдане, чому не поспішаєш до співпраці з професором кафедри! Привабливою усмішкою бажаєш зачарувати ніжне жіноче й материнське серце та скористатися добротою Тамари Володимирівни (доцент Бакка Т.В. вирізняється досить толерантним та поблажливим ставленням до студентів, їхньою опікою з першого курсу, тому вони у своєму середовищі часто називають її «наша академічна мама»)! Не любо тобі, щоб гладили тебе за шерстю.

Богдан у відповідь:

– Звісно ж! У Вас які ж «перспективи»? Щораз діставати на горіхи!!! А тут – сама материнська доброта та жіноча ласка.

А ще був спекотний червень 2017 року. Сесія. Студентська біготня. Відомо ж, що від сесії до сесії студенти живуть весело, а сесія буває лише двічі на рік.

От і цього літа в мене був екзамен у групі третьокурсників-суспільствознавців із дисципліни «Шкільний курс “Художня культура” та методика його викладання».

День був справді спектно-пекельний. Проте я завжди вважав і вважаю, що є правила етикету – ділового дрескоду. А заклад вищої освіти, який тим більше готує вихователів-наставників для юних українців, має особливу увагу звертати на виховання такої культури у студентів. Мандруючи країнами Європи, буваючи в університетах Польщі, Німеччини, Чехії, я звертав увагу, що студенти цих закладів у навчальних аудиторіях завжди, незалежно від пори року, дотримуються ділового стилю (біла срочка, краватка, костюм). От позанавчальний час, поза аудиторією їхній одяг – це

демократичність, це вияв своєї індивідуальності, це зручність, це молодіжна мода.

Пам'ятав і свої студентські роки, коли проректор з навчальної роботи професор Слюсаренко А.Г. щоранку зустрічав нас перед входом до корпусу гуманітарних факультетів та не допускав до занять тих із нас, хто дозволяв собі прийти до ВНЗ без краватки чи не в діловому костюмі. Тому і вважав за необхідне звертати увагу студентів на їхній зовнішній вигляд. Настали ж часи демократії та свобод. А ще студенти-істфаківці жили в гуртожитку поруч із навчальним корпусом, тому не раз дозволяли собі певні «вольності» щодо верхнього одягу.

Уже довгі роки практикую форму екзамену, коли студенти не готують заздалегідь теоретичні відповіді на перелік із сотні запитань, вважаючи, що для майбутнього вчителя важливим є не теоретичні знання, а практичні компетентності та творчий підхід. Тому екзамен проходить за таким алгоритмом: пропоную теми уроку та підготовку двох варіантів його проведення – із використанням традиційних прийомів та методів та з інноваційними технологіями навчання. При цьому не контролюю підготовку студентів до відповіді. Просто виділяю час і залишаю їх на самоті в аудиторії. Користуйтеся будь-якою літературою, будь-якими джерелами. Для багатьох студентів – це шок. Вони ж, як правило, звикли до переліку запитань, до суворого контролю, щоб, не дай Бог, не списав (хоча працюючи у школі, я також дозволяв учням і списувати, доводячи, що завжди зможу з'ясувати: знає він навчальний матеріал чи ні). От і цього разу студенти отримали завдання і час на його підготовку.

Через деякий час я зайшов до аудиторії, щоб розпочати перевірку виконання практичних завдань групою суспільствознавців. У цій групі я виділяв студентів, що вирізнялися креативністю мислення, інтелектуальними здібностями та ерудицією. Їх було небагато. Серед них: Шевченко Ігор, Сагун Богдан, Грабінський Володимир.

Проходячи між рядами парт, я звернув увагу на «демократичність» зовнішнього вигляду моїх юних колег. Усі вони були в

шортах: Богдан – у синіх джинсових, Володя – у світлих. Я зупинився коло парти, де сиділи Богдан і Володя, і запитав: «А що це за зовнішній вигляд? Ви взагалі куди прийшли?». У відповідь завжди веселун-Богдан зі своєю чарівною усмішкою відповів: «Пане професоре, це ж європейський стиль». І мовляв, що в таку жару ліпше час проводити на пляжі, а не в навчальній аудиторії». «У такому разі, – порадив я жартівникам, – ліпше на пляж. Там можна і в плавках, і без. Це також європейський бренд». Богдан, розуміючи, що справи можуть бути кепські і в колег можуть виникнути труднощі з іспитом, якщо професору зіпсувати настрій, вирішив задіяти свій дипломатичний хист. «Пане професоре, Ігорю Анатолійовичу, ми зрозуміли свій промах і перепрошуємо, що так вийшло».

У мене також був літньо-ліричний настрій. Це був останній іспит. Я вже у своїх думках також відпочивав на березі Чорного моря, і тому хотів пошвидше закінчити ці спектно-літні тортури. Тим більше, що я щиро симпатизував цим юнакам. З ними завжди було цікаво і весело. І коли вони були невідготовлені до заняття, то завжди застосовували креативні підходи, щоб не зірвати заняття і вийти з незручної ситуації з гідністю.

Насамкінець, після успішного складання іспиту я все-таки зауважив Богданові: «Президент не одягає шорти на офіційні заходи, а екзамен в університеті – це офіційний захід, і стиль студента, як і викладача, має бути офіційно-діловим».

Отаким і було щоразу наше спілкування чи в аудиторії, чи на перерві в коридорі зі студентом Сагуном Богданом, який завжди був центром компанії однолітків та уваги дівчат: я жарт – він жарт у відповідь.

У моїй пам'яті майбутній лейтенант Збройних сил України, у майбутньому командир мінометного взводу Сагун Богдан Андрійович залишиться завжди усміхненим у вічності (*доктор історичних наук, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти, професор, заслужений працівник освіти України Ігор Коляда*).

Зустрічі, які роблять нас сильнішими

Виробничо-педагогічну практику студентів як викладач я завжди сприймаю не тільки як обов'язкову складову освітнього процесу практичної підготовки бакалаврів і магістрів, закріплення теоретичних знань, формування навичок і вмінь, необхідних для професійної роботи в реальних виробничих умовах, але і як можливість ближче познайомитися зі студентами, пізнати їх.

Перший спогад, що спливає в думках...

У той 2017-2018 навчальний рік педагогічна практика була для мене особливо хвилююча, адже я вперше працювала зі студентами IV курсу академічної групи за спеціалізацією «суспільствознавство». Це інший потік студентів, з якими я раніше в освітньому процесі не перетиналася особисто. А ще я колишня студентка цього ж історичного факультету, уже була у статусі керівника-методиста педагогічної практики студентів 4 курсу історичного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова. Це підсумкова практика для студентів бакалаврів, які вже за два місяці отримують дипломи із кваліфікацією «вчитель історії та суспільствознавства».

Виробничо-педагогічна практика студентів цього 4 курсу проходила з 19 березня по 28 квітня 2018 року. Базовим навчальним закладом був коледж Київського університету імені Бориса Грінченка. Загальне керівництво практикою здійснював мій викладач-наставник і багаторічний керівник виробничих педагогічних практик на історич-

*На світлині: 4-курсник Богдан
(листопад 2017 р.).*

ному факультеті доктор історичних наук, професор І.А.Коляда. Він ознайомив мене зі специфікою навчального закладу, схарактеризував групу студентів, що мала проходити практику в цьому навчальному закладі. Серед них були: Сагун Богдан Андрійович (спеціалізація «суспільствознавство»), Снігир Максим Сергійович (спеціалізація «країнознавство»), Катеринюк Аліна Володимирівна (спеціалізація «країнознавство»), Бацвін Богдан Романович (спеціалізація «правознавство»), Татушенко Дар'я Олександрівна (спеціалізація «країнознавство»). Ігор Анатолійович особливо виділив Сагуна Богдана і Бацвіна Богдана як достатньо перспективних студентів.

У 2018 році харківський бабак Тимко прокинувся і не побачив свою тінь, що означало прихід весни через 6 тижнів. Тобто з 10 березня в Україні мало потеплішати.

Так, весна того далекого 2018 року була затяжною. Вона поступово вступала у свої права. Березнева погода була досить примхливою, а морози відступили тільки в середині місяця.

19 березня 2018 року для знайомства з навчальним закладом і особливостями проходження майбутньої практики мною була запланована зустріч на території університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка біля центрального входу.

Ранок того дня був сірим і похмурим. Вологе та прохолодне повітря. Падав невеликий дощ із мокрим снігом. На дорогах ожеледиця. Пронизливий вітер обвіював обличчя. Та серце і душу зігріла зустріч з моїми студентами-практикантами.

Якось самі по собі навернулися спогади про мої студентські роки, мої перші практики, адже це спогади юності, безтурботності, часу, коли мені здавалося, що нічого нездійсненого не буває, треба тільки мріяти і працювати задля здійснення своєї мрії.

Свої педагогічні практики впродовж навчання на 3-5 курсах мені пощастило проходити під керівництвом чудового методиста – канд. істор. н., доцента, заслуженого працівника культури України Загребельної Ніни Іванівни і незмінного упродовж років керівника

педагогічних практик на історичному факультеті д.істор. н., професора, заслуженого працівника освіти України Коляди Ігоря Анатолійовича в спеціалізованій школі № 149 міста Києва. І я думаю, саме особистості моїх педагогів, їхній талант надихати і без примусу направляти до нових звершень і подолання страхів сприяли моєму вибору професії і майбутнього життя загалом.

Це нині я вільно і впевнено, із прямою спиною можу зайти в будь-яку аудиторію і цикнуть на «отих хлопців на гальорці», а тоді, на третьому курсі, ми як студенти-практиканти, прийшовши на практику, збивалися зграйкою за методистом, лякаючись голосного шкільного дзвоника в передчутті зустрічі зі своїм підшефним класом. Але, незважаючи на невпевненість і відсутність досвіду, ми горіли бажанням увійти в клас, відчутти адреналін зустрічі з оцентами учнів, і напевно, це відчуття можна порівняти із виходом на сцену, коли ти граєш найважливішу у твоєму житті роль і тебе оцінюють найкритичніші критики. Не знаю, як в інших, але в мене було саме так, я наче й нині відчуваю, як хвилювалася тоді перед першим уроком-прем'єрою. І згадуючи відомий вислів К. Станіславського «театр починається з вішака», я ґрунтовно готувалася: був придбаний новий діловий костюм, тоді мені здавалося, що одяг учителя має велике значення (переконання, які я сповідую і донині), заздалегідь приготовані власноруч наочні матеріали до уроку, картки з підказками (наївність практиканта), ну і звичайно, безсонна ніч перед самим уроком, тобто увесь набір, щоб хвилювання було ще більшим.

Але, як-то кажуть, усе пройшло «без заміточки», тільки я після першого ж свого уроку зрозуміла, що хотіти і бути вчителем – це зовсім різні речі. Надзвичайно швидко надало сил яблуко, яке на перерві хтось із учнів поклав мені на стіл... я розтанула і дійшла висновку, що зараз все роблю правильно.

Три тижні першої практики пролетіли дуже швидко: ми працювали в групах і самостійно, ми проводили звичайні уроки і уроки-ігри, організовували виховні години і позакласні заходи та, зрештою, виконали все, що від нас вимагалось. Провели

необхідну кількість занять та захистили звіт на відмінні оцінки. Але, якщо чесно, тоді в мене не було усвідомленого ставлення до пізнання педагогічного процесу та учнівської аудиторії, перша практика радше була самолюбіванням і намаганням довести всім (і собі найперше) – я можу! я не боюся вийти на сцену, тобто до дошки!

Усвідомленість, що щось змінилося в серці і розумі майбутнього вчителя, прийшла пізніше, уже під час практики на IV і V курсах. Саме тоді, коли через рік після першої практики я йшла знайомим коридором школи, а учні, що вже стали старшими на рік, побачивши мене, упізнали і підбігли обніматися. Так, вони, можливо, не згадали відразу, як мене звати, але щось із моїх уроків їм таки запам'яталося настільки, щоб запалити своїми обіймами бажання в мені бути педагогом назавжди!

Згадуючи бакалаврську і магістерську практики, я розмірковувала, чому наші викладачі не давали нам чіткої вказівки, що і як робити, адже ми могли, як нині кажуть, «накосячити», так, у нас був тематичний план роботи школи і перелік уроків, які необхідно провести, але ж це все. Нині, маючи певний педагогічний досвід, я розумію нюанси навчальної методики наших

На світлині: Микита Осташевський, Яна Семенюк (Осташевська), Вітрук Глорія, Сагун Богдан (2018 р.).

викладачів та їхню оригінальність. Певно, викладачі просто хотіли надати нам можливість відчутти себе тими першопрохідцями-вчителями, які працювали на нових, ще не вивчених територіях. І це діяло! Ми малювали карти грецьких полісів із семикласниками для стінгазети в учительській до пізнього вечора, а вночі створювали маску мінотавра з пап'є-маше і прасували простирадла (бо то будуть «тоги» в театральній постановці «Іліади»), ми вболівали за СВОЇХ учнів до хрипоті в голосі на змаганнях, ми заспокоювали і підбадьорювали, якщо тести були невтішно провалені, ми танцювали на шкільних дискотеках, а потім разом ішли по домівках, співаючи зі старшокласниками українських пісень на весь парк. Ми жили школою і вкладали душу і серце в дітей під час практики, і школа не відпустила деяких із нас, залишивши слід у серці.

Отже, після педагогічної практики в моїй душі залишилися на все життя відчуття студентського гурту і суперництва, перші реальні практичні навички роботи, відповідальність за прийняття власних рішень. І здавалося б, скільки тих трьох тижнів, але вміння спілкуватися з учнями й шукати вихід із педагогічних ситуацій формувалися саме тоді. Моя практика безпосередньо сприяла формуванню моїх професійно значимих якостей як учителя й допомогла адаптуватися і в майбутній професії.

Саме в полоні своїх спогадів я ще здалеку побачила гурт студентів, для яких я вже мала стати чуйним наставником, фаховим радником.

У цьому гурті вирізнялися високі хлопці (серед них був і Богдан). Тієї миті я подумки зраділа, які ж гарні юнаки в нас навчаються, і згадалися рядки з української пісні «...Козацькому роду нема переводу, Прапор малиновий кличе у похід...».

Серед них привернув мою увагу юнак веселої вдачі, який явно був у центрі компанії. Я відразу збагнула, що це, мабуть, саме той неординарний і досить здібний студент, про якого мені говорив керівник практики професор І.А.Коляда. Так, як я згодом дізналася, це і був Богдан Сагун.

Що роблять, як завжди, студенти у вільні поза парами хвилини або в очікуванні викладача? Переповідають анекдоти. От і цього разу їхнім оповідачем був Богдан.

Нині спогад про ті думки не здається мені такою романтичною, адже справді цим юнакам довелося стати на захист нашої держави, щоб очистити неповторно мальовничу землю від рашистських окупантів... і слова пісні не просто слова, а страшна реальність війни з лютими орками, які спробували позбавити нас нашої, вибороненої століттями нашими дідами-прадідами, свободи, гідності і відібрати в наших дітей життя...

Так відбулося перше моє особисте знайомство зі студентом Богданом Сагуном, який сьогодні виявився справжнім українцем, героєм України.

Про успіхи в навчанні, громадську активність на факультеті і добре серце та веселу вдачу Богдана я лише чула в розмовах із викладачами факультету й серед студентського активу раніше. Але вже в аудиторіях коледжу під час виробничих нарад і уроків за спеціалізацією, які він проводив, під час звичайних хвилин відпочинку я сама побачила, наскільки організований і відповідальний цей юнак у роботі та приємний у спілкуванні. Завжди усміхнений і завжди привітний.

Відвідуючи проведені ним уроки і виховні заходи, що були заплановані навчальним закладом, відчувалося бажання Богдана виконати свої практичні завдання на всі 100 відсотків, а його ґрунтовна підготовка і нестандартні підходи до викладу матеріалу були підґрунтям успішного їх проведення та захоплювали студентів коледжу. Богдан був такий упевнений у своїх переконаннях, що, напевно, весь світ пішов би за ним, якби він покликав, підкоряти вершини чи відкривати зірки... то що вже казати про юнаків і дівчат коледжу.

І якби не війна, я впевнена, та педагогічна практика стала б для Богдана (яку він успішно захистив) лише одним би з перших щаблів на шляху до опанування фаху, до якого в нього був талант. Але мабуть, він досягнув би успіхів у всьому, за що брався: чи то

педагогічний шлях, чи журналістика, якою Богдан захоплювався, бо мав жагу бути кращим. У його усміхнених очах горів вогник! Він докладав максимум зусиль – і перемагав!

Богдан для практики обрав одну із найскладніших категорій студентів коледжу – це групу спеціальності 014 Середня освіта «Фізична культура» (3 роки і 10 місяців навчання). Це група юнаків, що вступили після 9 класу. Досить складна вікова категорія. По-перше, юнаки підліткового перехідного віку, по-друге, обираючи своїм фахом фізкультуру, вони бачали себе лише у спорті, у здобутті спортивних рекордів і навчальні дисципліни не вважали своїм пріоритетом. Вибір Богдана був не випадковим. Керівник практики в коледжі Ніна Костянтинівна Бурдіна попередила наших студентів про складність роботи з цією категорією студентів. Та Богдан чітко заявив про своє бажання попрацювати саме з цими студентами.

Високий, кремезної статури, у відмінній фізичній формі, він не міг не викликати довіри в досвідченого педагога. Так, Богдан стає на період практики викладачем історії України у студентів-фізкультурників.

Із першого ж заняття Богдан викликав їхню симпатію. І як не міг викликати симпатії юнак, що мав вагомні спортивні досягнення. Юнак, що вирізнявся ерудицією, почуттям гумору, а головне, який спілкувався з ними на рівних, розуміючи їхні проблеми, труднощі, надії та сподівання.

А ще упродовж всієї практики Богдан захопив їх історією України. Його знання історії України викликало захоплення. Його ерудиція вражала. Його вміння невимушеного спілкування, сумлінна і відповідальна підготовка до занять збудила у студентів-фізкультурників симпатію і бажання отримати схвальне слово від юнака з такими спортивними звитягами. Його гумор був їм зрозумілий і близький. Його бажання захопити вивченням історії України мали повагу в цих юнаків, яких багато хто з викладачів коледжу не вважав за інтелектуалів.

На цій практиці Богдан Сагун став для мене прикладом сумлінності та відповідальності і швидкої адаптації до нових умов та впевненості у своїх силах, і якщо зізнатися чесно, певною опорою серед студентського гурту.

Але, на жаль, дуже дорогою ціною дається нам захист нашої держави – на полі бою гинуть найкращі сини і доньки України. Вони так багато не встигли, не зробили успішної кар'єри, не виростили дітей, не доглянули батьків...

І нам, тим, хто зараз у затишку своєї оселі разом зі своїми рідними, залишається лише тільки молитися за тих, хто вже не з нами, і щиро дякувати їм за недоспані ночі на передовій, за отримані смертельні рани, за безмежний героїзм і безстрашність!

Їхній подвиг в ім'я нашого мирного життя – незабутній, а наша пам'ять про них житиме, доки живі ми, доки житимуть наші діти, онуки, правнуки і прапраправнуки, доки невмирущим і Богом оберезаний буде наш український народ.

Від себе особисто, своєї родини (нині виховую свого сина-первістка Ярослава), чоловіка Анатолія Борейка (також студента в минулому нашого історичного факультета) висловлюю найщирішу вдячність батькам Богдана, що виховали волелюбного патріота з глибоким почуттям любові до рідної землі, до України, сформували розуміння причетності і відповідальності за все, що відбувається в нашій країні, сприяли становленню активної громадянської позиції щодо єдиної, цілісної держави та захисту її кордонів.

Вічна Слава і невмируща в поколіннях нескореного українського народу Вічна Пам'ять Герою України, її вірному, вічно юному синові Богдану Сагуну! *(зі спогадів керівника виробничо-педагогічної практики 2018 року, доцентки кафедри історії України, етнології та краєзнавства (до 2022 року кафедри етнології та краєзнавства) історико-філософського факультету НПУ імені М.П. Драгоманова кандидатки історичних наук, доцентки Світлани Борейко).*

**Зі щоденника з виробничої практики студента 4 курсу
(41-іс) Сагуна Богдана Андрійовича**

Аналіз заняття. 27 березня 2014 р.

Група: 022-Дизайн.

Історія України.

Тема: Друга світова війна. Радянсько-нацистська війна.

Враження від заняття: Тема уроку викликала інтерес у здобувачів. Нам із колегою діяльність вчителя імпонувала. Особливо його прагнення підтримувати увагу здобувачів упродовж 1,5 год пари. Група чудова. Здобувачі підготували цікаві доповіді. Здобувачі активно включалися у дискусію та відповідали на проблемні запитання викладача. Проте з дисципліною є певні недоліки. Але в цілому група цікава, яка не просто вважається однією з найкращих (за словами педагога).

Аналіз заняття. 27 березня 2014 р.

Група: 022-Дизайн.

Історія України.

**Тема: Етапи Другої світової війни. Рух опору.
Завершення війни.**

Враження від заняття: Заняття нам з колегою сподобалося. Викладач активно застосовував такі прийоми, як опис, міркування, доведення, розгорнута характеристика, пояснення. Особливо ми отримали чудовий досвід в організації та проведенні самостійної роботи з такою категорією здобувачів освіти.

Аналіз заняття. 27 березня 2014 р.

Група: 022-Дизайн.

Історія України.

Тема: Післявоєнна відбудова. Відлига в Україні

Враження від заняття: *Активне використання вчителем можливостей мультимедійної дошки сприяло продуктивній діяльності здобувачів та успішному ними засвоєнню нового навчального матеріалу. Вчителю вдалося забезпечити ефективне використання переваг інтерактивних інформаційних технологій навчання (з архіву кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова).*

Сагун Богдан Андрійович

Державні екзамени

Назва державного екзамену: *Історія та методика її навчання*

Дата складання: 19 червня 2018 року

Оцінка: 85 балів («В» / «добре»)

Голова ДЕК: канд. істор. н., професор Ладиченко Т.В.

Члени ДЕК: канд. істор. н., доцент Двірна К.П.

канд. істор. н., в.о. доцента Мальований О.О.

(витяг із залікової книжки Сагуна Богдана Андрійовича / з архіву НПУ імені М.П.Драгоманова).

Сагун Богдан Андрійович

Кваліфікаційна робота

Тема кваліфікаційної роботи: *Перший рік війни на Сході України. Оборона аеропорту*

Керівник кваліфікаційної роботи: канд. істор. н., в.о. доцента Сегеда Р.А.

Дата захисту: 25.06.2022

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою 91 бал («А» / «відмінно»)

Голова ДЕК: канд. істор. н., професор Ладиченко Т.В.

Члени ДЕК: канд. істор. н., доцент Двірна К.П.

канд. істор. н., в.о. доцента Мальований О.О.

(витяг із залікової книжки Сагуна Богдана Андрійовича / з архіву НПУ імені М.П.Драгоманова).

Постанова Державної екзаменаційної комісії

Студенту Сагуну Богдану Андрійовичу
присвоїти кваліфікацію бакалавр історії, вчитель історії
Протокол № 5 від 25. 06 2018

Голова ДЕК: канд. істор. н., професор Ладиченко Т.В.

Члени ДЕК: канд. істор. н., доцент Двірна К.П.

канд. істор. н., в.о. доцента Мальований О.О.

(витяг із залікової книжки Сагуна Богдана Андрійовича / з архіву НПУ імені М.П.Драгоманова).

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Імені М.П. ДРАГОМАНОВА

ДИПЛОМ БАКАЛАВРА

В18№147701

САГУН

БОГДАН АНДРІЙОВИЧ

Закінчив у 2018 році

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

здобув кваліфікацію:

ступінь вищої освіти **бакалавр**

напряму підготовки «історія»

професійна кваліфікація

вчитель історії

Ректор

В.П. Андрущенко

30 червня 2018 р.

**NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV**

UNIVERSITY

BACHELOR'S DIPLOMA

B18 No 147701

Sahun

Bohdan

in 2018 completed the full course of

National Pedagogical Dragomanov

University

obtained qualification:

Bachelor Degree

Program Subject Area «History»

Professional qualification

History Teacher

Rector

Viktor Andrushchenko

June 30, 2018

(з архіву Олександри Сагун).

Інформація про результати навчання

№	Назва дисципліни	Години	Кредити ЄКТС	Бали	Оцінка за національною шкалою	ЄКТС
1	Біосоціологія	90	2,5	90	Відмінно	A
2	Вікова фізіологія	108	3	70	Зараховано	C
3	Вступ до спеціальності	108	3	70	Зараховано	C
4	Історія слов'янських народів	846	23,5	78	Добре	C
5	Історія стародавнього світу	288	8	70	Добре	C
6	Основи медичних знань	54	1,5	70	Добре	C

7	Спеціальні історичні дисципліни	144	4	78	Добре	С
8	Українська мова (за професійним спрямуванням)	108	3	76	Добре	С
9	Археологія	108	3	70	Добре	С
10	Джерелознавство	72	2	80	Зараховано	В
11	Історія України	954	26,5	77	Добре	С
12	Психологія	270	7,5	74	Добре	С
13	Фізична культура	416	0	60	Зараховано	Е
14	Цивілізаційні моделі світу	72	2	80	Зараховано	В
15	Іноземна мова	180	5	90	Відмінно	А
16	Історична географія	36	1	90	Зараховано	А
17	Історія середніх віків	288	8	85	Добре	В
18	Нові інформаційні технології	108	3	61	Зараховано	Е
19	Педагогіка	180	5	75	Добре	С
20	Спеціальні суспільствознавчі дисципліни	144	4	85	Зараховано	В
21	Історичне краєзнавство	54	1,5	90	Зараховано	А
22	Історія НПУ ім. Драгоманова	90	2,5	60	Зараховано	Е
23	Логіка	72	2	60	Зараховано	Е
24	Методика громадянського виховання	72	2	95	Зараховано	А
25	Основи екології	54	1,5	75	Зараховано	С
26	Технічні засоби навчання	56	1,5	78	Зараховано	С
27	Філософія	108	3	100	Відмінно	А
28	Безпека життєдіяльності	54	1,5	78	Зараховано	С
29	Громадянська освіта	144	4	90	Відмінно	А
30	Естетика	72	2	75	Зараховано	С
31	Етика	72	2	70	Зараховано	С
32	Історія педагогіки	90	2,5	60	Задовільно	Ф
33	Нова історія країн Європи та Америки	288	8	83	Добре	В
34	Основи охорони праці	54	1,5	90	Відмінно	А
35	Релігієзнавство	72	2	78	Зараховано	С
36	Шкільний курс Основи економічних знань	72	2	90	Зараховано	А
37	Нова історія країн Азії та Африки	144	4	64	Задовільно	Е
38	Основи економічної теорії	144	4	85	Добре	В
39	Педагогічна творчість	90	2,5	83	Зараховано	В
40	Теорія та методика викладання історії	144	4	75	Добре	С
41	Шкільний курс історії світової культури	144	4	90	Відмінно	А

42	Історія зарубіжної культури	144	4	90	Відмінно	A
43	Країнознавство	72	2	80	Добре	B
44	Новітня Історія країн Європи та Америки	288	8	60	Задовільно	E
45	Основи демократії	72	2	75	Зараховано	C
46	Правознавство	72	2	91	Відмінно	A
47	Шкільний курс всесвітньої Історії та МН	72	2	75	Зараховано	C
48	Шкільний курс історії України та МН	72	2	90	Зараховано	A
49	Історія української культури	144	4	70	Добре	C
50	Новітня історія країн Азії та Африки	144	4	80	Добре	B
51	Політологія	90	2,5	65	Зараховано	D
52	Історія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін	90	2,5	85	Зараховано	B
53	Теорія та методика навчання суспільствознавства	90	2,5	90	Зараховано	A
54	Археологічна практика	135	4	90	Відмінно	A
55	Виробничо-педагогічна практика	135	4	90	Відмінно	A
56	Культурологічна	216	0	90	Відмінно	A
57	Навчальна суспільствознавча практика	135	4	80	Добре	B
58	Організаційна-виховна практика	135	4	90	Відмінно	A
59	Пропедевтична практика	135	4	80	Добре	B
60	Курсова робота кафедри методики навчання суспільних дисциплін	30	1	95	Зараховано	A
61	Курсова робота кафедри всесвітньої історії та історії та археології слов'янських народів	30	1	100	Зараховано	A
62	Курсова робота кафедри історії України	30	1	92	Зараховано	A
	Всього кредитів		240			

(витяг із диплому Сагуна Богдана Андрійовича В18 № 147701 від 30 червня 2018 року; із архіву Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова).

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
ВІЙСЬКОВИЙ ІСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УКНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

«18» 11 2020 р.

№258

01033. м. Київ – 033.

Вул. Володимирська, 64

Довідка

Видана Сагуну Богдану Андрійовичу про те, що він дійсно закінчив навчання у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка за програмою підготовки офіцерів запасу за **ВОС – 340004**.

Присягу на вірність народу України прийняв 23.08.2020.

Військове звання «молодший лейтенант» запасу присвоєно наказом Міністра оборони України (по особовому складу) № 514 від 10.10.2020.

Довідка видана для пред'явлена до військового комісаріату за місцем перебування на військовому обліку.

Особова справа офіцера запасу буде знаходитися у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Начальник факультету післядипломної освіти Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Полковник

Віктор Добровольський

(з родинного архіву Олександри Сагун).

Незвичний подарунок

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Відверто про цей період Богданового життя в мене небагато є пам'ятного.

Богдан не планував бути професійним військом, хоча його тато Сагун Андрій – полковник Збройних сил України.

Військова кафедра йому була необхідна для загального розвитку. Він прагнув оволодіти зброєю, поїхати на полігон, із середини відчутти атмосферу війсьового братерства.

Навчався він сумлінно, у принципі, як і в школі та університеті. Згадую випадок із тих часів: у нього був день народження, і я вирішив подарувати йому куртку з Динамівського фаншопу, комуфляжну, піксельну.

Він не дуже «оцінив» цей презент. Мовляв, як можу ходити у військовій формі, коли не є вояком. Так вона і висіла, але чекала свого часу і дочекалася... (зі спогадів *Ярослава Секрета*).

На світлині: Присяга на вірність Україні (23.08.2020).

Юнацька ініціатива

Одного разу весною чи влітку 2018 року (точно не скажу, я тоді в АТО був) молодь ініціювала флешмоб щодо прикладу якогось вчинка для показу в ютубі, зібрання аудиторії перегляду і запрошення це повторити іншим.

Так от Богдан разом зі своїм другом та сусідом по будинку Микитою Савчуком набрали кожний по відру води, винесли їх на вулицю і включили відеозапис-звернення до своїх друзів підтримувати спортивний і закалювальний дух наших бійців в АТО.

Облилися водою з відер і запропонували показувати більше картинок в інтернеті про здоровий і спортивний дух українців, а гроші від перегляду перераховувати нашим захисникам *(зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана)*.

Турботливий син

На останніх курсах університету в Богдана було навчання в педуніверситеті, робота та навчання на військовій кафедрі КНУ імені Тараса Шевченка. Займатися професійним спортом було ніколи. Але спорт у житті сина був обов'язковий. Богданчик почав ходити до тренажерної зали та займатися з особистим тренером Віталієм. Більше як рік син умовляв мене ходити разом, спроб було багато, але я весь час жартувала. Якось Богдан прийшов з роботи і запитав мене знову, я відповіла, що подумаю.

Син пішов на тренування. Повернувшись, сказав, що часу подумати в мене два дні, бо він уже сплатив для мене особистого тренера. Ми почали ходити разом до тренажерної зали.

Як не дивно, мені це подобається. Я ходжу досі, соромно перед сином покинути, адже він доклав багато зусиль, щоб умовити мене. Богданчик дуже турботливий син. Дуже люблю його *(зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана)*.

Щирий брат

Свого брата Богдана я пам'ятаю як чистого та щирого юнака.

Був один випадок на мій випускний. Богдан, попри те, що завжди мав мало вільного часу, приїхав мене привітати із закінченням 11 класу.

Мій брат аплодував найгучніше за всіх. Мені було дуже приємно та тепло на душі, що він приїхав. Я виконувала пісню «Старі фотографії»:

Здається, що то було так давно
Коли в руках тримаю цей альбом
Нам було абсолютно все одно
Не маючи нічого мати всьо
За гроші не купити тільки час
Він всіх нас методично поділив
Когось він опустил, когось підняв
А є на кого взагалі забив
Старі фотографії на стіл розклади
Дитячі історії смішні розкажи
І справжнім друзям, не забудь, подзвони
Бо, добре чи зле, з тобою завжди вони
Дешеве пиво і сухе вино
Робили нас щасливими людьми
І, ніби чудо, польське радіо
Нам відкривало той незнаний світ
Ми жили всі так, ніби то був сон
І можна бути вічно молодим
А залишився тільки цей альбом
А мрії розлетілися як дим
Старі фотографії на стіл розклади

Дитячі історії смішні розкажи
І справжнім друзям, не забудь, подзвони
Бо, добре чи зле, з тобою завжди вони
Ми грали примітивну музику
Так чесно, що пробила би до сліз
Чекали, шо прийде такий момент
Коли під ноги впаде цілий світ
Годинник вперто роки рахував
І кожен так, як вмів, так і зробив
І тільки у альбомі всі підряд
Ми будемо такими, як тоді
Старі фотографії на стіл розклади
Дитячі історії смішні розкажи
І справжнім друзям, не забудь, подзвони
Бо, добре чи зле, з тобою завжди вони
Старі фотографії на стіл розклади
Дитячі історії смішні розкажи
І справжнім друзям, не забудь, подзвони
Бо, добре чи зле, з тобою завжди вони
Андрій Кузьменко (Скрябін), «Старі фотографії»

І його теплий погляд з усмішкою на вустах надавав мені впевненості (зі спогадів Марії Арещенко – двоюрідної сестри Богдана).

Теплий спогад про брата

У моїй пам'яті Богдан залишається турботливим і люблячим братом, відданим другом, щирим і дуже добрим юнаком.

Зовні Богдан дуже схожий на мого татка. І якось, коли ми всією родиною їхали вітати бабюсю Олю з днем народження, нас приїхав зустріти мій брат – кузен Богдан. Я була тоді ще дуже маленькою. Але цей спомин вкарбувався у мою пам'ять. Ось Богдан виходить з метрополітену. І мені тоді чомусь здалося, що мій татко. Я кинулася йому назустріч, в обійми. Але згодом я зрозуміла, що це не він, а мій братик Богдан. Моєму розпачу не було меж. Увесь наступний шлях я проплакала. А Богдан мав неабияке терпіння, виявивши турботу і співчуття, увесь час намагався мене заспоїти.

А ще пам'ятаю одну нашу спільну сестринсько-братову гру – наш двобій. У мене є ще один двоюрідний брат Вова. Ото ж моя сестра Марія всілася йому на шию, а я – на шию Богдана. І ми почали наш двобій. Билися так, що аж жах! Проте, ми з Богданом перемогли....

На жаль, ця довбана русня використовує заборонену у війні зброю – і мій брат загинув...

Але він загинув тільки фізично. Душа мого брата – ВІЧНА. Богдан ВІЧНО житиме в моєму серці. Я завжди буду його пам'ятати і любити – мого Брата-ГЕРОЯ. Герої не вмирають! Його любляча молодша сестричка Вікторія (зі спогадів Вікторії Арещенко – двоюрідної сестра Богдана).

На світлині: десятирічний Богдан з мамою та сестрами Марією і Вікторією (2006 р.).

Пишаюся моїм братиком Богдашкою

Час летів невпинно і незворотно. Ми дорослішали. У кожного свої справи. У мене вже власна родина, робота, а у братика Богдашки навчання і теж робота. Але були і свята, коли збиралися всі разом чи в мене, чи в бабусі Олі. Як завжди, у неї на гостині було смачно і весело. Увечері грали в різні ігри. На жаль, за життєвими клопотами це було не так часто, як би нам хотілося. І нині можна лише пошкодувати за цим.

Кілька років тому Богдан із мамою заїхали до нас на гостину після Нового року. Обмінялися подарунками.

Каролінці (моїй донечці) Богдашка подарував іграшкового кролика. Він невеликого розміру. Його можна тримати у двох долонях. Він дуже м'який і пухнастий. Працює на батарейках. Він ворухить мордочкою, вухками, а потім кілька разів стрибає. Кароліна була в захваті, стрибала за ним, брала в долоньки і притискала до щічки. Він і зараз є в нас. Моя донечка і зараз каже, що зайчика їй подарував Богданчик.

Одного разу Богдан заїхав на гостину, уже дорослим, але для мене він завжди був малим, бо ж я старша на сім років. Тоді він сказав мені, що дуже мною пишається, а я тоді чомусь не відповіла йому, що я теж не менше пишаюся ним. Та якби ж він знав, як я ПИШАЮСЯ МОЇМ БРАТИКОМ, його мужністю та відвагою, які набагато крутіше за мої досягнення.

Сподіваюся, коли я писала йому на фронт ці слова: «Я тобою очень горжусь, скучаю и переживаю!», – він почув мене. А ще в тому нашому спілкуванні була така історія. Я написала йому смс: «Ну как ты там, Багдашка? Хотя можешь не отвечать, я все знаю, мне докладывают! У нас хорошо работает радио Таня и радио Саша». Це мама Богдана та моя мама. Його відповідь була такою: «Я тут командир минометного взвода, а ты называешь меня Богдашка гм гм))))».

До речі, він і в моїй телефоній книжці так і підписаний.

Я дуже його любила та люблю.

Останній раз я мала змогу його побачити, обійняти та поцілувати, коли ми привозили бійцям його підрозділу ТрО харчування, воду, ковдри в ліс під Києвом. Тоді було дуже страшно. Повсюду було чути стрілянину. Де наші, де ворог – нічого не було зрозуміти, а Богдан тримався стійко. Такий мужній, навіть оком не кліпнув, тільки все нас заспокоював, «що це ще спокійно, не хвилюйтеся, це наші».

Усе йде, усе минає в цьому суєтному світі. Усі ми – смертні. І одного дня і нам не топтати ряту. Але я бажаю кожному з нас прожити життя так, як умів його жити Богдан. Йому було лише 25 років, але в серцях якої кількості людей він залишив по собі не ЛИШЕ теплі спогади, а натхнення на життя, натхнення на життя жити круто. Так, як умів і прагнув його прожити Богдан.

Коли я згадую мого братика Богдашку, у мене мимоволі з'являються сльози, і моя донечка Каролінка запитує: «Мамо, ти сумуєш за Богданчиком?» (*зі спогадів Кристини Арещенко – двоюрідної сестри Богдана*).

Подарунок від Святого Миколая

У дитинстві Богдан розповідав мені про книгу, прочитану з мамою. Читав напам'ять вивчені вірші. Що було цікавого в садочку. Обговорювали минулі свята в садочку.

І коли Богданчик подорослішав, ставши підлітком, юнаком, у нас із ним залишалися дружні, теплі, досить особисті стосунки.

Ми могли спілкуватися на будь-які теми, а тем для розмов у нас вистачало – це і друзі, і футбол, і танці. Ну і звісно, історія, особливо історія України.

Раніше я досить часто гостювала в дітей (Богданових батьків), а з роками почала бувати в них рідше. Тепер онук приїздив до мене в гості. Перед тим як заїхати, Богданчик завжди дзвонив і просив приготувати йому млинці, такі, як готувала їм у дитинстві на дачі.

Пам'ятаю в Богданчика був день народження, я привітала його по телефону, а пізніше він прийшов до мене в гості. Я дала йому гроші на подарунок, але грошей онук не взяв. Сказав, що він уже виріс і заробляє сам, і тепер він даруватиме мені подарунки.

Якось Богдан прийшов до мене, ми поговорили, він поцікавився моїм здоров'ям.

Коли онук ішов, він дав мені 200 гривень. Я запитала, чи це мама передала. Він помовчав, а потім сказав: «Це від Святого Миколая».

Я подякувала Богданчику, ми попрощалися і онук пішов, а я заплакала...

Відвідуючи мене, Богдан завжди приносив фрукти, солодощі або залишав гроші, щоб я собі щось купила.

На світлині: Богдан. «Завжди відповідальний» (2020 рік).

На один із моїх днів народження троє онуків Крістюша, Богданчик, Володя подарували мені великий плазмований телевізор. Це було для мене великою та дуже приємною несподіванкою.

У цей день кожен із онуків, піднімаючи келих, говорив тост, я чула багато приємних слів.

Але тост Богданчика був дуже зворушливим. Він не тільки говорив багато приємних слів, а й дякував за щасливе дитинство, за літні відпочинки і турботи, за дні та місяці, що були проведені з ними на дачі... (зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).

«Как карантин всемирного масштаба дал пинок мне под зад»

С Богданом мы познакомились примерно в 2017 году. Мы оба работали в кейтеринговой компании, обслуживали различные мероприятия. Часто приходилось работать вместе: за баром или в зале. Его «Лукьяновская тусовка» никогда не давала грустить. Ребята дружили уже давно, а дружба, как правило, скрашивает длинные рабочие смены.

Мы сдружились спустя какое-то время, сначала с Максом, а затем и с Бодей. Помню, как Богдан предложил нам втроём прийти в зал единоборств и вместе потренироваться. Насколько я знал, он плотно занимался боксом, поэтому, на правах «старшего товарища в теме», решил и нам «салагам» провести тренировку. Легко не было, но и скучно тоже.

С Богданом, в принципе, не бывало скучно, всегда ощущалась его жизненная энергия, задор и позитив. Он был не тем человеком, который жаловался на обстоятельства, но тем, кто постоянно искал, как эти обстоятельства превозмочь.

Помню, как-то мы оба, любители позаниматься спортом, но чьи карманы часто пустовали, ходили «тягать железо» в бесплатную тренажёрку под открытым небом на Гидропарке. Давали друг другу советы по выполнению тех или иных упражнений и нет-нет да и соревновались, кто возьмет больше веса или сделает больше повторений, то и дело, приправляя занятия спортом шутками и подколками.

*На світлині: Богдан
(вересень, 2018 р.).*

Амбиции Богдана никогда не заканчивались на работе в кейтеринге, он всегда хотел большего, хотел заниматься видеографией, и со стороны было видно, что он «горел» этой темой. Поэтому, когда на моей тогдашней работе я узнал, что нам требуется человек для съёмки пары видеороликов, я не задумываясь предложил кандидатуру Богдана. Моему начальству настолько понравилась его работа, что после пары совместно отснятых роликов Бодю уже начали привлекать напрямую. Я был рад тому, что он занимается любимым делом и при этом начинает получать за это хорошую, по его словам, оплату.

Богдан же, в свою очередь, не остался в долгу, и зная, что я хочу научиться водить, предложил свою помощь. Так как он уже был опытным водителем, он предложил время от времени практиковаться на его авто. На первом практическом занятии, признаюсь, было страшно. Но уверенность человека, сидевшего рядом, будто передавалась и мне. Богдан проявлял себя как

*На світлині: Богдан – відеограф
(липень, 2021 р.).*

хороший учитель. И даже несмотря на то, что я часто тупил, всегда был сдержанным и давал хорошие советы, работающие на практике. Мне нравились наши совместные поездки. Они очень помогли мне в последующем опыте вождения.

В 2020-м году, в разгар пандемии Богдан участвовал в моём небольшом начинании, где у каждого члена комьюнити был собственный номер на футболке. У Богдана был №7.

Под этим номером человек должен был рассказать небольшую историю.

Вот история, сохранившаяся под №7:

«Друзья, всем привет! Хочу немного поделиться с вами опытом и рассказать о том, как карантин всемирного масштаба дал пинок мне под зад и заставил заниматься тем, что мне действительно нравится.

Работал я несколько лет в сфере гостеприимства. Это приносило неплохие деньги и весьма своевременно. Но удовольствия в этом было мало и перспектив тоже. И хотя я ощущал себя в зоне полного комфорта, так как получал оплату сразу после работы и мог «впахивать» когда захочу, но частенько задумывался о смене работы, что пора заниматься любимым делом, «но»... было очень много «но».

Карантин начался и данная сфера поползла на дно. Денег, как и у всех, становилось все меньше, и нужно было шевелиться. Тогда от одного никому неизвестного, но весьма умного блогера, я услышал фразу: «...лишь такие ситуации закаляют сильных людей, заставляют их двигаться. А слабые продолжают искать оправдания и начинают фразу с «если», «но», «может быть когда-нибудь» и т.п.»

Теперь я занимаюсь съемкой и монтажем видео в крутой команде, на площадке у меня есть бассейн. А еще есть ах%бенная футболка от WeMe.

Хочу в данном посту сделать акцент лишь на одном: «пора вылезать из своей зоны комфорта и впахивать!». Ищите возможность, ведь мысли материализуются».

В 2021 году мы компанией решили поехать на концерт в Одессу. Бодя был за рулём. Атмосфера поездки была офигенная, так как после длительного карантина сложно было передать эмоции такого «вояжа» в город у моря на концерт к любимому исполнителю.

Друзья, дорога, лето. И вот оно море. И вот мы уже заселились к моему другу, живущему в Одессе. Натянули плавки и мчим на пляж, несмотря на усталость и на то, что вечером ещё предстоит «врываться» в фан-секторе 40-ка тысячного стадиона. Помню, как крутили сальто на пирсе, сталкивали друг друга в воду и фотографировались. Это был очень светлый момент – молодость со всеми её преимуществами и радостями. Ну, а про вечер того дня можно рассказывать долго, таких эмоций я не испытывал, наверное, никогда. Уставшие, но счастливые мы

врывались в «слэм» под каждую новую песню, слова каждой из которых Бодя, кажется, знал наизусть (*із спогадів Валерія Коваленка*).

Богдан – це моя найкраща команда

Попрацювавши з Богданом, нині я знаю, як має виглядати команда професіоналів – моя команда, що працюватиме на ютуб-каналі.

Для мене Богдан – водночас професіонал своєї справи та друг.

Юнак, який любив посмакувати фруктовим чаєм зранку, пожартувати та пограти в ігри з командою в обідню перерву, завжди посміхатися, коли прощався увечері.

Богдан – це відеограф-професіонал, який шукав цікаві професійні рішення, який прагнув професійного ідеалу у справі. У його очах з'являвся неймовірний яскравий блиск, коли він знаходив щось нове, креативне.

На світлинці: Богдан із колегою – відеографом Кім (2020 р.).

Йому мало було залишатися в одній точці, він прагнув розвитку в усьому. Своєю професійною діяльністю відеографа він займався захоплено. Він працював, мріяв та творив. Робив більше, ніж було потрібно. Він був надійною підтримкою та опорою, коли вся робота «падала з рук».

Богдан – це колега, який забороняв мені впадати у розпач, плакати і вимагав, щоб я була сильнішою за обставини. Ми сварилися майже щоразу, тому що ми – різні, і бачення ракурсів, проєкцій також різне. Тому часто нам важко було узгодити бачення

знімання. Але він завжди вибачався. Його сила була в тому, що він міг визнати свої помилки. Він ставав поступливішим та уважнішим, щоб тільки умови моєї роботи були комфортнішими. Я завжди буду вдячна йому за це.

Юнак, який так смішно жартував та та підколював, що увесь поганий настрій зникав умить. Друг, який піклувався про мене за найскладніших життєвих обставин. Друг, який підтримував щоразу мене порадою, коли мені здавалося, що я створюю щось не так. Він помічав найкращий варіант.

Богдан був справжнім чоловіком, вчинки якого були зваженими. Богдан – колега, відповідальний за кожну царину своєї роботи. Завжди чесний та відданий улюбленій справі.

Богдан – це моя найкраща команда. Герой, який ніколи не помирає в серці! Командир! (зі спогадів Кім – колеги з ютуб-каналу «QWE Girls»).

Колега на вагу золота

Бодя був дуже класною людиною. Можна сказати, перший розумний і дуже професійний оператор. Богдан – найкомунікативніший і найпозитивніший серед членів нашої команди. Він завжди умів знаходити спільну мову з усіма, а для операторської роботи – це дуже важливо.

Дуже чуйний і переживав за своїх керівників, коли в нас було якесь «вигорання» і сили, здавалося, нас полишали, Богдан разом з командою зробили нам подарунок, відправивши на масаж.

Це було класно.

Потім переїзд великою командою, був як таксист-профі: завжди слухав і допомагав.

Дещо згодом ми вже менше пересікалися, бо на офісі проводили менше часу за інших. Тому одного разу вирішили організувати корпоратив. Перший. Ми ніколи ще так не спілкувалися разом у позаробочий час, тому було цікаво.

Богдан завжди був душею компанії. Завжди кликав мене танцювати, а я чомусь постійно йому відмовляла.

Танцпол був його.

Дуже класна людина. Пам'ятаю, як на обідніх перервах завжди грали в настільний теніс, і в мене завжди з ним були батли, які я вигравала. А може, він мені підігрував. Не знаю.

Не вистачає його дуже!!! Такі колеги на вагу золота (зі спогадів колеги Мар'яни Здеб).

Якщо розпочнеться війна, я піду воювати

Пам'ятаю: наша перша особиста зустріч відбулася в спортивному клубі, де я зайшов до роздягальні і зрозумів, що це той самий хлопчина, який мені писав щодо тренувань.

Наша розмова розпочалася дуже легко і невимушено.

Я привітався: «Салют, як справи, як настрої?». Богдан відповів: «Все чотко». І посміхнувся. Це була його коронна фраза.

Я завжди за першого знайомства запитую своїх підопічних, чому вони вирішили саме в мене займатися? На таке моє запитання Богдан відповів: «Хочу быть похожим на Вас!». Його

логіка була простою: «Хочу быть крепким и мощным, как шкаф!». На таку аргументацію я і відповів: «Ну, так і займайся у «шафи».

Я був для нього прикладом і завжди старався тримати «марку», щоб в очах Богдана залишатися в «образі».

За весь час наших тренувань Богдан пропустив тільки кілька занять із поважних причин (хворів).

Мені завжди імпонувала самовідданість Богдана. Якщо він щось розпочинав, то обов'язково доводив до логічного завершення.

На світлині: Богдан із тренером Віталієм (2021р.).

Якщо я не помиляюся, я з Богданом займався десь два роки. Час промайнув так швидко і непомітно. На жаль, його не повернути, як і не повернути мого наполегливого вихованця Богдана.

За період наших тренувань Богдан запам'ятався мені як максимально працездатний юнак, такий, що не відступав перед труднощами, долаючи будь-які з них, наполегливо намагався досягти успішного результату, поставленого тренером завдання.

Іноді я навіть спеціально збільшував йому навантаження понад норму, сподіваючись, що не витримає, впаде і визнає свою слабкість та неможливість здолати рубіж і що йому ще вартує попрацювати.

Але цього ні разу так і не сталося.

Зціпивши зуби, узявши в кулак усю силу волі, напруживши всі м'язи, Богдан виконував завдання, брав чергову планку навантаження. Я навіть подумки ним захоплювався: «Ого, молодчина, таки здолав, зробив!».

Але коментував просто і лаконічно: «Добре, але можна і краще!».

У відповідь, як завжди, чув його зарозликий і саркастичний сміх та відповідь: «Тренере, зроблю!».

Я пам'ятаю наше одне тренування, коли ми говорили на тему можливої війни, але не хотілося вірити в таку перспективу. Під час цієї розмови Богдан сказав: «Якщо розпочнеться війна, я піду воювати. Я не можу не піти, адже мій батько – офіцер, я проходив військовий вишкіл».

Так і сталося. У перші ж дні війни одним із перших мій вихованець Богдан Сагун став на захист рідного Києва, пішов боронити рідну Україну від орди орків-рашистів.

Його сміливістю я тільки можу захоплюватися.

У свій час я був для Богдана прикладом, а нині Богдан – приклад для мене.

Завжди пам'ятатиму Бодю. Його загибель для мене – тяжка втрата, як втрата рідної людини.

Богдан назавжди – у моєму серці!
Герої не вмирають! (зі спогадів тренера Віталія, клуб
«АтлетіКо», Київ).

Із темної ночі, що вкрила цей світ
Проваллям від краю до краю
Богів, що створили мене і мій рід,
Нескореним духом вітаю.
Хай прикрих обставин стискає тягар —
Я сліз та образ не збираю.
До крові гамселить недолі лихвар,
Та я голови не схиляю.
Хоч в світі, що зітканий з гніву та сліз,
Не бачу нічого, крім болю —
В тенетах років, без надії на зміст,
Згубитись собі не дозволю.
Хай двері вузькі та високий паркан —
Гріхами не спутати волі:
Я — вільний, я — духу свого капітан.
Володар своєї я долі.

«Нескорений», Уільям Генлі

Розділ восьмий

Кохання має крила

«Кохання – про нього не сперечаються. Воно є»
Антуан де Сент-Екзюпері

Що ж це таке – справжнє кохання? Про кохання сказано і написано багато. Воно наповнює людське життя смыслом, перетворює сіру буденність на свято. Кохання може повністю змінити людину, примусити робити багато таких вчинків, які іншим здаються безглуздими.

Любов, як сонце, світу відкриває
Безмежну велич людської краси.

В. Симоненко

Кохання змінює людину, у її душі ніби розквітає чарівна квітка, яка своїм тонким ароматом заповнює кожну клітину. Кохання дарує людині радість, гармонію. Кохання дарує крила, надихає на високі вчинки – і юнаки стають героями, здійснюють подвиги заради коханої; іншим дає натхнення – і з'являються присвячені лише тій, єдиній, твори мистецтва, які стають справжніми перлинами у творчій скарбниці людства. Хтось дарує квіти, хтось співає серенади, хтось плаче через нещасне кохання. І це чудово, бо саме кохання має силу ушляхетнити душу людини, очистити її від усякої скверни, наблизити до прекрасного.

Кохання – це дар Божий. Без нього життя втрачає сенс.

Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Може, ти вже забув мою тінь?
Знай, що в серці ти моему навік!
Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Чому ж ти голосно так мовчиш?

А моє серце вилітає, мов чиж.
Ціну простих речей
Ми розуміємо після звершень.
Що кращий момент лиш цей,
Де поцілунок наче вперше.
Колись ти зовсім не знав, що далі,
І боляче так додолу падав,
І кроки твої були невдалі.
Чи просто ти був не тим, ким мав би.
Ой-йой-йой!
Тепер кожен погляд важливий такий.
Ой-йой-йой!
Де на тобі одяг будь-який.
Ой-йой-йой!
Де я буду сива, але дуже красива.
Ой-йой-йой!
І ти кохатимеш мене постійно.
Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Може, ти вже забув мою тінь?
Знай, що в серці ти моєму навик!
Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Чому ж ти голосно так мовчиш?
А моє серце вилітає, мов чиж.
Почуй (почуй), що ми ще рідні,
Зовсім (зовсім) не чужі.
Відчуй (відчуй) моє проміння
І просто все, як є, скажи.
В тебе немає часу,
Хоч і на найважливіше.

Але я не прошу.
Мій спогад – моя тиша.
Ой-йой-йой!
Де кожен погляд важливий такий.
Ой-йой-йой!
Де на тобі одяг будь-який.
Ой-йой-йой!
Де в кімнаті лунає дитячий сміх.
Ой-йой-йой!
Де ти мене не відпустив, бо просто не зміг.
Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Може, ти вже забув мою тінь?
Знай, що в серці ти моєму навік!
Ой, чи то день, чи то ніч?
Чи разом, чи то розлуки мить?
Чому ж ти голосно так мовчиш?
А моє серце вилітає, мов чиж.

Співачка KOLA

Був прикладом справжнього чоловіка

Син був для мене прикладом справжнього чоловіка. Він мало говорив, мало обіцяв, але багато робив. Дбав і підтримував. Так і про особисті стосунки Богдана я знала не дуже багато. Він говорив, коли серйозно – ти знатимеш. Син познайомив мене із двома прекрасними дівчатками.

Аня – маленька, красива, мила, тендітна, сором'язлива, розумна, начитана, романтична, порядна. Вони були разом близько 4-х років. Богдан був старшим. Уже вступив до університету, а Анечка навчалася у школі. Син допомагав готуватися до складання ЗНО з історії України. Романтичні

побачення, кіно та багато цікавого. Богдан завжди з ніжністю та повагою говорив про Аню, але, думаю, він ще був не готовий до серйозних стосунків. Усе, що він сказав мені, дуже рано зустрів таку дівчину, як Анечка.

На жаль, із Ярославою Богдан познайомив нас 24 лютого 2022 року...

Ярослава – невеликого зросту, красива, спортивна, розумна, стримана, самостійна, самодостатня, добре вихована дівчинка. Вони були парою близько року. Зустрічі, побачення, спільні тренування, кіно, подорож до Одеси на концерт, похід на футбол. Ярославі вдалося захопити Богдана театром, і йому це сподобалося. І ще багато різних пригод та мандрівок.

Ярослава повернулася до Києва в середині квітня, продовжила роботу. Син розумів, що вона в Києві сама і просив турбуватися про неї.

Як шкода, що все обірвала проклята війна, коли все тільки починалося.

Дякую Вам, що Ви були в житті нашого сина. Люблю вас *(зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана)*.

Стосунки – це особисте

Одного разу ми з Богданом поїхали в Гідропарк. Там є непоганий майданчик для тренувань, де ми займалися. Ну, і за традицією, після вправ пішли на пляж освіжитися та погрітися на сонці.

У той день погода була дуже спекотною, але це не змусило нас раніше поїхати додому. Добре так розпарившись, Богдан сказав, що йому необхідна порада.

Йому симпатичні дві дівчини. І він вагається, з якою з них розпочати серйозні стосунки. Я попросив його трохи більше розповісти про них, щоб ліпше зрозуміти ситуацію. І тут від каже:

– Ну одна моя ровесниця, а інша трішки молодша.

– І це все?

– Так.

До слова, Богдан не любив занадто обговорювати своє особисте життя, свої стосунки з дівчатами, бо стосунки – це особисте. І хоча з Богданом у мене були дуже довірливі стосунки, але багато про кого з дівчат він мені не розповідав взагалі, і я так думаю, що ні з ким він про своє, особисте не говорив.

Так-от, не довго думаючи, я порадив Богдану обрати ровесницю (якби я тоді знав, наскільки я помилявся), на тому ми й закінчили. Але мені здається, що на той час він уже для себе вибір зробив.

Через деякий час я дізнався про Аню. Дуже скромна, зі світлим волоссям дівчина, яка була трішки молодшою за Богдана.

Пам'ятаю, що ми поїхали втрьох на пляж, і Аня то зробить Богдану масаж, то погодує чимось, то пригорнеться. Загалом піклувалася максимально і кохала дуже широко. Усі ми, Богданові

На світлині: Богдан і Анна Опиценко в колі друзів. Київ (2015 р.).

друзі з «кулака», схвально сприйняли Богданів вибір. Аня була дуже симпатичною дівчиною (зі спогадів Максима Романова – друга Богдана).

Ранковий птах моєї юності

Ми познайомилися в той момент, коли нам обом треба було подорослішати. Я дуже багато перейняла звичок, фраз, рис характеру від Богдана. Колись він зізнався мені, що стосунки зі мною зробили його справжнім чоловіком. Я потішилася: моя місія вважалася мені виконаною.

І те, і те: як птах ранковий
Раптово випурхне з трави,
Як сон перерваний раптовий –
Мені не йдеш ти з голови.
Мені ідеш ти – не докликнуть.
А крикнеш – крикнув і сиди,
І губи дивляться і сліпнуть,
Не надивившись назавжди.
У кожної дороги – ноги.
І крок дороги – крок розлук...
Мені невідомі дороги
І снів твоїх, і твоїх рук...
І якби, може, не прощально
Ранковий птах злетів з трави –
Непереквітло і вінчально
Мені не йдеш із голови.

Микола Вінграновський

*На світлині: Богдан та Анна
Отищенко. м. Київ (2017 р.).*

Улітку 2014 р. ми вперше зустрілися після кількох місяців листування. Богдан був дуже прямий: відразу написав, що хоче зі мною познайомитися. Тоді саме він познайомив мене з улюбленими дотепер місцями в Києві.

Не обходилося без жартів і приколів. Узагалі важко уявити Богдана без цього. Якось він написав, що нам треба серйозно поговорити. Я накручувала себе цілий день, ми не спілкувалися. А потім він вийшов з метро з квітами. Мені хотілося його побити.

Сподіваюся, я була не найгіршою ученицею Богдана. Увесь навчальний рік він викладав мені історію України: був смішно суворий і завжди ображався, коли я не могла відповісти на запитання попередньої теми або з повтореного матеріалу. Заняття були щотижня, жодних пропусків і відмазок. Завдяки щирому бажанню Богдана мені допомогти тоді все вдалося: я класно склала іспити і вступила до університету, до якого хотіла. Ну і правда, заняття були цікавими. Так мені (і всім іншим учням) точно не викладали.

Пам'ятаю, як Богдан уперше при мені грав на гітарі та співав пісні з друзями. Я дещо ніяково почувалася, бо ще дуже соромилася нових людей. Але це справді було чарівно. Зараз я

вже не згадаю пісень, але однією з них точно була «Я солдат» гурту із Харкова «5'nizza»...

Уе-уе-уе.

Я солдат.

Я не спал пять лет и у меня под глазами мешки.

Я сам не видел, но мне так сказали.

Я солдат.

И у меня нет башки,

Мне отбили её сапогами.

Ё-ё-ё, комбат орёт.

Разорванный рот у комбата,

Потому что граната.

Белая вата, красная вата

Не лечит солдата.

Я солдат – недоношенный ребёнок войны.

Я солдат, мама, залечи мои раны.

Я солдат, солдат забытой богом страны.

Я герой, скажите мне какого романа.

О-о-о-о-о-о-о, уе,уе.

О-о-о-о-о-о-о.

Я солдат.

Мне обидно, когда остаётся один патрон,

Только я или он.

Последний вагон, самогон, нас таких миллион,

О-о-о-о.

Я солдат.

И я знаю своё дело, моё дело –

Стрелять, чтобы пуля попала в тело врага.

Это рага для тебя,

Мама-Война, теперь ты довольна.

Я солдат – недоношенный ребёнок войны.

Я солдат, мама, залечи мои раны.
Я солдат, солдат забытой богом страны.
Я герой, скажите мне, какого романа.

О-о-о-о-о-о-о, уе, уе.

О-о-о-о-о-о-о.

Айм э солджа, айм э солджа,

Айм э солджа, айм э солджа,

Айм э сол-джа, сол-джа,

Сол-джа-джа.

Айм э солджа, айм э солджа,

Айм э солджа, айм э солджа,

Айм э сол-джа, сол-джа,

Сол-джа-джа.

Я солдат – недоношенный ребёнок войны.

Я солдат, мама, залечи мои раны.

Я солдат, солдат забытой богом страны.

Я герой, скажите мне какого романа.

О-о-о-о-о-о-о, уе, уе.

О-о-о-о-о-о-о.

З початком повномасштабної війни я не могла знайти собі місця. Потім я побачила світлину Богдана з автоматом. Відразу ж написала і запитала: «Як справи і чи, можливо, я можу хоча б чимось допомогти». Але Богдан допомагав мені – заспокоював у звичному форматі. «Ну от, якщо вдарить таке, як вчора («кинджал» називається), то там все одно, можна і не прокидатися. Уві сні менш страшно. Прокинешся – зрозумієш, що не в тебе, і далі спати».

Пам'ятаю так звані прогнози погоди з позицій – маленькі відео з поясненням, що відбувається. Я почувала себе в безпеці. Що є захист від людини, яку я знаю все своє свідоме життя.

Богдана друзі завжди казали, що в нас особливі стосунки. Я й сама досі не знаю, як їх ідентифікувати і пояснити. Не були ми на одній хвилі точно, бо надто різні. Але тим не менше були поруч. З того моменту, як познайомилися. Богдан дбав про мене, як про маленьку дитину. Я часто на це ображалася, бо хотіла, щоб він вважав мене рівною собі хоча б за віком. Богдан тільки усміхався і жартував.

*На світлині: Богдан та Анна
Опиценко, м. Київ (2017 р.).*

Мабуть, це сильний емоційний зв'язок. Богдан часто з'являвся в житті, коли мене щось турбувало або, навпаки, справи йшли добре. Я дуже це ціную.

Побачивши останню історію Богдана в інстаграмі, я не могла стримувати дурних думок, але не хотіла писати і відволікати. За кілька днів я все зрозуміла...

Я й досі не можу збагнути та усвідомити і прийняти те, що мені доводиться говорити про Богдана в минулому часі. Щоразу я не можу стримати сліз. А він щоразу мені казав, що я плакса.

«Переставай уже плакати».

«Смертний мій, Роксано, близько час.
В цей вечір серцем я благословляю вас!
Умру, зі мною вмруть палкі слова любові!...»
«Ті очі загадкові –
Я не побачу їх ніколи вже, повік,

Не поцілую їх... Із серця рветься крик...»
«Крик болу й поривання...
Прощай же, скарбе мій, прощай, моє кохання!»
«Прощай, моє життя!»
«Відтіля немає вороття...»
«Та вас любитиму я, друже, і померши,
Я прилітатиму з тобою розмовлять...»

Е.Ростан, «Сірано де Бержерак», переклад М.Рильського

Я достеменно впевнена, що Богдан не хотів би, щоб близькі люди проливали сльози і журилися. Він так любив це життя і вчив усіх навколо проживати тільки яскраві емоції, створювати враження.

Ми маємо бути гідними нашого Героя! (зі спогадів Анни Онищенко).

Мій Всесвіт

Я називала його «найкращим чоловіком у Всесвіті», а він завжди дивувався і потім дуже хитро усміхався.

Можу впевнено сказати, що це були найкращі стосунки в моєму житті, адже я отримувала максимальну підтримку. Богдан сприймав мене такою, яка я є насправді.

Рахую без тебе ночі, світанки...
Тижні рахую і дні...
Тишу рахую...Якби ж забаганка...
То будні посеред війни...
Рахую без тебе весну і літо...
Рахую осінні дощі...
Сліз не рахую... Їх стільки пролито...
Не хочу, щоб знав про них ти...
Рахую твої СМС... Поцілунки...
На телефонному склі

Рахую слова – найкращі дарунки.
«Все добре, кохана! Живі...»
Рахую без тебе миті... І відстань..
Від серця мого, аж туди,
Де серце твоє... Аж душі моїй тісно...
Без ліку у ній молитви...
Рахую це ж скільки мені завинила
Радості й щастя війна..
Рахую... З рахунку збиваюсь... І вірю...
За все відповідь... І сповна...
Тебе дочекаюсь... Мо' звечора...
Зранку...
Якогось числа... Восени...
Нехай, хоч зимового сніжного ранку.
Нехай навіть в день весняний...
Зайдеш ти утомлений, рідний до хати,
А очі все ж добрі... Твої...
І я перестану в ту ж мить рахувати
З тобою на двох щастя дні.

Лариса Юсковець

Познайомилися ми на роботі. Богдан почав працювати оператором, а мені потрібно було зняти відео. Як зараз пам'ятаю своє перше враження: такий красивий хлопець, але чого так багато парфумів: ахахахахаах.

Чесно кажучи, спочатку ми не зацікавили одне одного. А стосунки почалися за два чи, мабуть, три роки після знайомства. І, як виявилось, у нас було багато спільного.

Одним із наших інтересів були тренування. Періодично він залітав до мене на стретчинг (я працюю тренером). На цих заняттях ми розмовляли і багато сміялися.

До речі, Богдан постійно мене смішив. Але улюбленою його фішкою було жартома обманювати мене.

*На світлинці: Богдан і Ярослава Тирак
(грудень, 2021 р.).*

Якось я запитала, на кого він учився. І тут почалися історії про математиків, педагогів і космонавтів.

Але це ще не всі приколи. На футболі я запитала: «Як будуть ділити приз, якщо буде зіграно нічийно»? Він сказав, «якщо буде нічия, то кубок розпиляють навпіл». Я, звичайно, не повірила. Але в той момент він казав досить переконливо, жодна риса його обличчя не видавала, що він це говорить жартома.

Ще була історія про драконів, бо я запитала, у якому столітті вони жили. Він знову придумав розповідь із драконами й ельфами, які їх дресировали.

Найціннішим для мене було наше спілкування. Ми могли говорити годинами: про сім'ю, друзів, про плани на майбутнє. А ще не менш цінними були хвилини, коли ми просто мовчали.

Деколи, сміючись, я називала його «розумником», тому що в Богдана на будь-яку ситуацію чи висловлювання була власна думка, яка не збігалася з моєю. Але ми завжди наводили одне одному аргументи і досягали спільної думки.

Найбільш складно було грати з ним у шахи. Бо однією партією гра не завершувалася, і партії продовжувалися. І Богдан завжди вигравав. Декілька разів на тиждень ми засідали за шахами на дві-три години. Ось так я і навчилася грати. Зараз я дуже сумую за тими вечорами.

Інтереси та уподобання Богдана були досить різноманітними. Він захоплювався різними сферами, а ще багато чого вмів. Він навчив мене танцювати вальс, кататися на ковзанах, грати в покер, боксувати.

Особливим був день, коли Богдан готував мені млинці. Вийшло дуже смачно, і я запропонувала кожную неділю влаштовувати «День млинців». На це він не погодився і навіть обурився. Але наступного тижня ми знову їли млинці. Так, у нас склалася традиція «недільних млинців від Богдана».

Ми мали ще одну традицію – кричати. Траплялися дні, коли настрої був реально паршивий. І ми голосно кричали, поки їхали в машині, щоб вивільнити весь негатив. А потім сміялися з цього.

Богдан був чоловіком слова. Якщо щось пообіцяв – значить він це виконає. А коли не хотів щось робити, інтелігентно «морозився» і мовчав. Мене це дуже веселило, і я підколювала його через це.

Восени в мене була призначена операція з видалення вісімок. Я дуже боялася, бо це був мій перший наркоз. Богдан згодився скласти мені компанію та підтримати мене.

У той день я відмовляла його їхати, а він мені розказував в жартівливій формі історії про свої операції. І говорив, що там нічого страшного нема. Чекав дві години, поки лікар закінчить. А потім сміявся і знімав відео, бо після наркозу я була ніби п'яна.

Через те, що я не могла їсти тверду їжу, він узяв на себе турботи про організацію мого харчування. Він приготував мені дуже смачне картопляне пюре і ще щось, я уже не пригадаю, що саме. Так, він дбав про моє харчування упродовж усього тижня. Це було дуже приємно і зворушливо.

Узагалі він завжди давав мені різні смаколики. У мене до цих пір є козинаки, які він привіз ще до

*На світлині: Богдан і Ярослава,
м. Київ (квітень, 2022 р.).*

початку війни.

23 лютого 2022 року Богдан сказав, що якщо почнеться війна, то він обов'язково піде захищати Україну. Я ніколи не цікавилася політикою, тому перевела розмову на жарт. Але він був дуже занепокоєний цією темою.

Дні 24 і 25 лютого 2022 року були дуже складними і важко передбачуваними щодо ситуації. Я поїхала до міста Рівного, а він залишився в Києві.

Чесно кажучи, навіть у цій ситуації він більше підтримував мене, ніж я його. Також знаю, що в ці дні він підтримував маму. Богдан завжди говорив, що в нього все під контролем і причин для зайвих хвилювань немає.

Я дуже вдячна за всі його слова, які були сказані чи написані. Цією підтримкою Богдан надавав мені великої життєвої сили.

Я дякую за кожную добру мить,
Що вічністю здається до сьогодні.
За іскру, що по-своєму горить,
В очах твоїх, у голубій безодні.
За усмішку, за руки, за слова,
За кожен день, що ти мені даруєш.
За те, що я з тобою ожила,
За щастя, коли ти мене цілуєш.
Я кохаю тебе до безтями,
Так шалено і так безсоромно,
За твоїми сумую очами,
Що ведуть мене у безодню,
Де нап'юсь я любові твоєї,
Де відчую твоє я тремтіння,
Де відкрию тобі своє серце

І наповнене ласками вміння.
За ніжність, доброту, за день, за ніч,
За погляд твій, за цю частинку неба.
За кожна по-новому спільну річ,
Я – дякую, це все, що мені треба.
Я дякую тобі за рук тепло,
Я дякую за те, що ти зі мною,
Усе навколо наче ожило,
В ту мить, коли зустрілася з тобою.
Я кохаю тебе до безтями,
Так шалено і так безсоромно,
За твоїми сумую очами,
Ти – мій ангел і ти моя доля!

Пісня у виконанні Алли Івашиної

Часто згадую той день, коли ми побачилися вперше через півтора місяця після початку війни. Свої емоції неможливо описати жодним словом у світі. Мені було настільки спокійно поряд із ним, незважаючи на такі складні обставини воєнного часу.

Ще один раз ми бачилися у Дніпрі і просто насолоджувалися спілкуванням одне з одним.

Богдан запитав мене: «Будеш на мене чекати?».

Я відповіла: «Звісно».

Він запитує: «Місяць?».

Я: «Так».

Богдан: «Два місяці?».

Я: «Так».

Богдан: «Три місяці?».

Я: «Так».

Богдан: «Рік?».

Я: «Що за дурні питання ти ставиш? Я буду на тебе чекати стільки, скільки треба!».

Богдан: «То це настільки ти мене кохаєш?».

Я: «Ти собі навіть не уявляєш, як СИЛЬНО» (зі спогадів Ярослави Тирак – коханої дівчини Богдана).

Люблю тебе як хмаринку, як дощинку,

Як тінь, що, може, зникне опівдні.

Немов тендітну польову билинку,

Як ночі й дні, даровані мені.

Як крони у весняному серпанку,

Як цей веселий зайчик на стіні.

А потяг мчить у зоряні світанки.

Ми всі - лиш пасажири у вікні.

Лариса Ніценко

Розділ дев'ятий

Ось день війни народної

Усі казали у росії, що немає України.
Ви прийшли, а ми тут є, захищаємо своє.
Получайте в хвіст і в гриву, доки не побачим миру.
Нас ще 40 мільонів, будем бити вас...
Ви казали: ми нацисти, горе робим як фашисти.
Ви прийшли, а тук козаки, ваша армія до сраки.
Получайте в хвіст і в гриву, доки не побачим миру.
Нас ще 40 мільонів, будем бити вас...
Нам казали: три доби вам потрібно для війни.
Ви прийшли – тут Терех розриває вас в гавно.
Получайте в хвіст і в гриву, доки не побачим миру.
Нас ще 40 мільонів, будем бити вас...
Нам казали в інтернеті: ви найсильніші на планеті.
Ви прийшли – тут мирні люди вас ганяють відусюди.
Получайте в хвіст і в гриву, доки не побачим миру.
Нас ще 40 мільонів, будем бити вас..

Пісня «Ви казали», слова Андрія Гаранжі, музика народна

Почалася війна

Уже восени 2021 року багато хто заговорив про війну.
Почався новий 2022 рік, дедалі більше говорили про повномасштабну війну люди та експерти з телеекранів. З Києва почали одне за одним виїжджати посольства. Але я до кінця не вірила, що у XXI столітті в центрі Європи, на континенті, що пережив трагедію наймасштабніших світових війн, може знову відбутися таке варварство. Винищення нації та країни через збочені амбіції одного бункерного маніяка-безумця.

24.02.2022. Я прокинулася від вибухів і відразу зрозуміла: почалася повномасштабна війна.

На світлині: вибухи над Бучею та Ірпінєм; м. Київ, 24 лютого 2022 року.

В моїй Україні сьогодні війна,
Небачена людством донині.
Весь світ пробудила страшна новина –
Вночі о четвертій годині.
Моя Україна – вже сяйво пожеж,
Що сіють ракети і «гради».
І танків колони повзуть по полях,
Мов з нір повилазили гади.
Моя Україна – Чорнобиля дзвін
І «Привид» у небі нестримний.
Це армія наша – безстрашний загін,
Це острів Зміїний.
Палає Херсон, Запоріжжя горить,
Маріуполь і Харків в руїнах.
Та з Києва голос: «Тримаймо стрій!
Моя Україно!»

«Моя Україна», Людмила Федорова

Це були глухі, але дуже чіткі звуки, що доносилися з околиці Києва. Богдана не було вдома, він залишився у Ярослави. Я не стала телефонувати, а написала смс-повідомлення: «Синочку, терміново передзвони, почалася війна».

Богдан зателефонував упродовж пів години і сказав, що вже знає, і вони найближчим часом із Ярославою приїдуть до нас.

На вулиці люди з дітьми, тваринами, валізами, хто на авто, хто пішки. У магазинах та банкоматах черги.

У мене не було паніки, я знала точно, що з Києва виїжджати не буду до останнього. Була якась порожнеча і нерозуміння, що робити. Приїхав син із маленькою русявою дівчинкою і розставив крапки над «і».

Він був моїм маленьким синочком і водночас дорослим чоловіком, відповідальним і рішучим, що завжди брав відповідальність на себе (*Олександра Сагун – мама Богдана*).

Невже війна...

Одного ранку, ще на світанку, ракети з неба, колони танків... Хотілося б, щоб то був найстрашніший сон в житті кожного українця, але ні. Після першого вибуху до нас прибіг сусід... Спросоння ніхто не міг зрозуміти, що то і де бахнуло. Сусід повідомив: «Київ бомблять...» Потім ще раз і ще...

Узяла телефон... і в Одесі, і в Дніпрі, і у Львові. Війна. Ні! Та не може такого бути! У двадцять першому сторіччі, у цивілізованому світі. Далі відчай. Здавалося, до самого березня я прожила в телефоні щохвилини та щосекунди, читаючи новини.

Ця війна змінила нас усіх. Когось зблизила, а з кимось шляхи розійшлися назавжди (*зі спогадів Анни Макарової, класного керівника Богдана Сагуна у 5-9 кл.*).

Я буду захищати свій дім

Богдан відразу дав зрозуміти, що думає про початок війни: «Росія – країна терорист, і я буду захищати свій дім».

Маючи неабияке почуття патріотизму, він наступного дня пішов до військкомату, сказавши: «Головне для мене – безпека моїх близьких та друзів» (зі спогадів *Ярослава Секрета – друга Богдана*).

24 лютого 2022 року

24 лютого телефон був вимкений, бо тоді ще часто так робив на ніч. Розбудила мене дівчина десь о 6 ранку, бо їй мама надзвонувала. Я ввімкнув телефон і першому зателефонував хрещеному. Команда була простою – збирати речі, бо через пів години буде авто, і їхати під Київ.

Зібралися за 10 хв. Узяли тільки техніку та речі на пам'ять (альбоми, подарунки). Дорога, яка займала раніше 2 години, зайняла в нас 7 годин. По радію крутили разів 20, що було збито декілька літаків і армія дає відсіч. Просто один і той самий запис 20 разів.

Увесь той день у повітрі була невизначеність та нерозуміння, що буде далі. Хлопці в той час збиралися в Микити на покер (зі спогадів *Максима Романова – друга Богдана*).

Так починалася війна

Ось день війни народної,
Ось кари й помсти час.
Нема вже сили жодної,
Щоб здержувала нас!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмить!
За Україну в смертний бій!
Свята війна горить!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмить!
За Україну в смертний бій!

Свята війна горить!
Ми йдемо в бій з ворожими
Полками орд чужих.
Ми віримо, що зможемо
Звільнити край від них!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмиць!
За Україну в смертний бій
Свята війна горить!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмиць!

За Україну в смертний бій!
Свята війна горить!
Не нам неволя й панщина
І не для нас тюрма!
Не хочемо московщини,
Кремлівського ярма!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмиць!
За Україну в смертний бій!

Свята війна горить!
Повстань! Повстань, народе мій!
Берись за зброю вмиць!
За Україну в смертний бій!
Свята війна горить!

Українська народна пісня

24 лютого 2022 року

6:30. ранку.

Моє смс-повідомлення Миколі Яретику (моєму хреснику): «Почалася війна. Тримаймося!».

6:58. Моє смс-повідомлення Івану Стьопулу (колишньому студенту, перебував у Словаччині): «У нас війна. путін напав. Бомблять Харків, Київ, Бориспіль, Васильків, Маріуполь, по всьому східному кордону».

9:14. Смс-повідомлення О. Шубера (колишній студент, учитель історії в м. Бородянка) мені: «У вас там все добре?».

9:14. Моє смс-повідомлення О. Шуберу: «Усе Ок».

10:39. Моє смс-повідомлення Олексію Коршоку (моєму учневі, курсанту Військового інституту КНУ імені Т.Шевченка): «Як справи?» (відповідь отримав лише наступного дня. Згодом з'ясувалося: курсанти інституту героїчно боронили аеропорт «Київ» (район Жулян)).

16. 45. Смс – повідомлення моєї донечки Юлії мені: «Здала кров. Неочікувано продуктів дали цілий пакет. Вистачить на тиждень».

20:18. «24 лютого 2022 року український піхотинець, вихованець львівського Вищого професійного училища № 20 і Національного університету «Львівська політехніка» Віталій Скакун ціною власного життя зупинив загарбників, підірвавши Генічеський автомобільний міст. Український військовик, сапер інженерно-саперного відділення окремого батальйону окремої 35-ї бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла

Остроградського ЗСУ народився на Тернопільщині. Міністерство освіти і науки висловлює співчуття рідним, друзям, а також усім тим, хто знав цього відважного військового, цю світлу та відповідальну людину. Вічна пам'ять. Підтримуємо Збройні сили України!».

25 лютого 2022 року

4:34. Моє смс-повідомлення Івану Стюпулу: «По Києву б'ють ракетами».

5:10. Моє смс-повідомлення Баранніку Анатолію (колишньому студенту, науковому співробітнику Національного музею історії України, до війни активно щоосені тренувався у ТрО): «Толіку, де ти і як ти?».

5:15. Моє смс-повідомлення Івану Стюпулу: «У Києві діють диверсійні групи, влучено в житловий будинок на Позняках».

6:00. Смс-повідомлення Баранніка Анатолія мені: «Доброго ранку! Броварська ТрО».

8:00. Моє смс-повідомлення Баранніку Анатолію: «Тримайтеся. Віримо в Перемогу!».

8:10. Моє смс-повідомлення Івану Стюпулу: «За ніч 10 тисяч киян взяли за зброю і стали на захист міста».

11:10. Моє смс-повідомлення Олександрю Мончаку (колишній студент, кум, офіцер запасу, досвід АТО з 2014 р., проживав у м. Вінниця): «Як там успіхи?».

11:54. Смс-повідомлення Олександра Мончака мені: «Людей в ТрО навіть більше, ніж у 2014. Використовують мене як офіцера (типу ж досвід). Усе в цілому Ок. Оце тільки трохи бомбили артсклади (горіли в 2017) та здійснювали атаки по аеродрому – поки всі ракети були збиті».

15:26. Смс-повідомлення Юрчишина Павла (мій колишній студент, проживав Сівка Калушська, біля м. Калуша, Івано-Франківська обл.) мені: «Горю Анатолійовичу, що відбувається???».

15:39. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «ВІЙНА».

15:40. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «Київ тримається. Перемога буде за нами. Сьогодні та завтра дуже критична ситуація. Ворог за 30 км від Києва».

15:41. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «Диверсантів у Києві знищено».

15:41. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «Уночі бомбили Київ крилатими ракетами».

16:15. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «За ніч 10 тис. киян вступили до тероборони».

16:30 Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «На цю хвилину вже 18 тисяч осіб у теробороні».

20:21. Смс-повідомлення Олексія Коршока мені: «Усе добре. Тримаємося».

21:10. Моє смс-повідомлення Олексію Коршоку: «Бережи вас, Боже!».

26 лютого 2022 року

10:16. Смс-повідомлення О. Шубера мені: «Ми робимо «коктейлі Молотова»».

10:46. Моє смс-повідомлення О. Шуберу: «Із Чорнобиля у вашому напрямку рухаються рос. війська».

11:08. Смс-повідомлення Романа Ралко мені (мій колишній студент, колишній аспірант, канд. істор. н., учитель історії; у цей час з родиною на Полтавщині): «Добрий день, Ігорю Анатолійовичу, Ви як там? Ситуація більш-менш спокійна?».

11:12. Смс-повідомлення О. Шубера мені: «Вони вже в нас».

11:17. Моє смс-повідомлення Роману Ралку: «Російські окупанти, диверсанти вже в Бородянці. Спроба бомбити «Жуляни». Біля «Новуса» на Севастопол. пл. влучили в житловий. Ситуація дуже напружена».

11:20. Моє смс-повідомлення О. Шуберу: «Тримайтеся. Усе буде Ок».

11:29. Смс-повідомлення Романа Ралко мені : «М-да, не зовсім весело... У нас тут також все напружено, поки що близько

військових дій немає, але все може змінитися в будь-який момент... Учора вже їхали не по основній дорозі, десь хвилин за 20 перед одним селом, де мали ми проїздити, розбомбили вантажівку військову. Вантажівка-бензовоз одна їхала, і, видно, з вертольота ракету скинули. Добре, що пуста була. Начебто без жертв... Дружина збирає допомогу армії, бо немає нічого: ні їжі, ні зброї. Тероборона є. Немає з чим захищати...».

27 лютого 2022 року

01:36. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «Бомбардування Києва. ПВО працює на «5»».

01:40. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «Ракетні атаки на Васильків».

01:40. Смс-повідомлення Юрчишина Павла мені: «А ви де?».

01:51. Моє смс-повідомлення Юрчишину Павлу: «У Вишневому».

18:21. Смс-повідомлення від Дар'ї Максимової (студентки 3 курсу): «Друзі, прошу скинути на лікування нашим ГЕРОЯМ, а також одному із них – Щербатюку Андрію Ігоровичу, студенту історичного факультету 3-го курсу, моєму найкращому другу, хлопцеві, який пішов захищати нашу столицю зі словами «Я хочу захищати Україну!». 26 лютого ми дізналися, що він отримав вогнепальні поранення в шию. Зараз його прооперували, стан стабільний, але тяжкий. Не будьмо байдужими! Врятуймо життя! Щербатюк Наталія: номер картки ___. Слава Україні! Героям Слава!» (з особистого архіву д. істор. н., проф. Ігоря Коляди).

Той самий «День Д»

У переддень 24.02.2022 я закінчував роботу в офісі по пр. Повітрофлотському, 50/2. Я працював держслужбовцем, але грошей тут багато не заробиш, тому доводилося «допрацьовувати» на фірмі свого товариша. Ми продавали сантехніку і плитку, і в

цьому бізнесі я був бухгалтером. Відтак, я затримався до 9 години вечора. Розмови тільки і були щодо можливої агресії російської федерації. Я вже збирався їхати додому, а добиратися мені було довгенько, аж до Броварів, які я по-чесному хейтив через те, що я на дорогу витрачав по 4 години і це втомлювало мене більше, ніж навіть мої роботи. Хто живе в передмісті, той зрозуміє. І при цьому ще і платити за цей «сервіс» майже 100 грн. І це тільки транспорт! Але, оскільки, в Броварах у моєї дружини є квартира, а в Києві (майже центр) я жив з батьками, тому вибір був очевидний, але не цілком на користь мого комфорту.

Промовистим є ще один факт. За тиждень до нападу у нас в установі (Антимонопольний комітет) почалися дивні щоденні зібрання із керівництвом. Тільки уявіть: темою обговорення був можливий напад росії і як держслужбовці мають діяти в разі нападу. При цьому керівництво перед нами поставило завдання: «ну, ви збирайтеся у відділі і подумайте, де ви зустрінетесь в разі нападу, а потім нам скажіть і ми направимо цю інфу директору департаменту». Тобто, нам не повідомили ні місце, ні порядок дій, ні контакти, ні як ми будемо працювати і навіщо взагалі збиратися, ну взагалі нічого. Типу, ну, ви там самі розбирайтеся. А те, що кожен із нас живе в різних куточках Києва, і що немає місця ніякого, окрім будівлі «Комітету», де ми можемо зустрітися, і що в разі нападу транспорт не працюватиме, це нікого не хвилювало.

Я тоді ще у відділі жартував, що в разі нападу найкращим транспортом буде велосипед, на якому я раніше добирався на роботу, коли жив у Києві. І я не помилився. І також я кинув на загал репліку, що в разі дійсного нападу, кожен буде діяти сам за себе. Усі мовчазно зі мною погодилися. Я помітив це по очах свої колег. І вкотре я не помилився.

Доречі, 23.02.2022 нам керівництво повідомило, що ми будемо «якісь секретні документи» перевозити у Львів, а інше різати. На моє питання, як такі об'єми можна утилізувати звичайними ножицями, мені відповіли – «мовчки і руками». Тож, я вже зараз розумію, що навіть у вищого керівництва не було ніяких планів

щодо того як діяти в разі «часу Ч». Одним словом, усе як завжди, через зрозуміле місце – через «п'яту точку».

Удома мене чекала дружина Яніна і про її стан у ці дні я хотів розповісти окремо.

Із жовтня місяця 2021 року вона щодня була у стані певної тривоги і постійно говорила про своє відчуття наближення війни і про необхідність рятуватися. Я її не слухав, а коли вона просто як «по графіку» повторювала мені це щодня, скидаючи у телеграм різні статті та відео-огляди «експертів-міжнародників», то вже просто почав її ігнорувати. Так само реагували і її батьки, друзі, але вона до самого 23.02.2022 стверджувала, що ось сьогодні, ось сьогодні нападуть. Ніхто її не слухав, і дарма. Її жіноча інтуїція спрацьовувала на 100%.

Так було і у ніч з 23 на 24 лютого 2022 року. Я її вкотре заспокоював, привів «експертні» аргументи і ми заснули, бо зранку мені необхідно було прокидатися о 5-ій ранку та їхати на цю, таку нелюбу, роботу.

Я прокинувся від звуку будильника на моєму «ксяомі», була 4:55 ранку. Будильник стояв на 4:40 і його сигнал я успішно ігнорував вже 15 хвилин. Я вирішив подрімати ще трішечки. І несподівано я чую «Гуп!». Відразу з ліжка скочила моя дружина і запитала: «Що це було???». Я відповів, що це, напевне, трубу прорвало десь, настільки я не хотів уставати із ліжка. Через декілька хвилин знов «Гуп-Гуп!». Це вже було голосніше і дружина підкралася до вікна, щоб подивитися, що коїться. Я знов їй кажу, що це, напевне, сміттєвіз вронив баки чи щось, типу, того, і щоб вона далі лягала спати, бо у неї був вихідний, але вона продовжувала стояти у вікна. Через 1 хвилину знову «Гуп-Гуп-Гуп!». Тепер і я став розуміти, що щось коїться, але навіть тоді я просто вимкнув будильник і заліз почитати телеграм. Як раптом почулися звуки літаків, що, летять і подумав невже зараз вдарять кудись бомбами! У вайбері висвітилося повідомлення від директора нашого Департаменту:

- «Всім оставаться на местах, никто никуда не едет» - але, що сталося не повідомлялося, тобто це була вся відповідь. До речі, вона із Донецька, і колись втекла звідти в 2014 році. У нас у «Комітеті» багато «донецьких», і багато на керівних посадах.

...Вибухи були все сильнішими і чути їх було все чіткіше. Як потім стало відомо це бомбили військову частину біля Київської птахофабрики Бахматюка, її знищили майже повністю. Моя дружина була у паніці, як і її мама, які бігали по квартирі, шукаючи пульт від телевізора. І на всіх каналах були лише новини і лише одна новина: Росія напала на Україну»

Я не міг у це повірити. Я не міг цього зрозуміти. Я не міг цього осягнути. Мені складно буде передати всю палітру емоцій, що я відчув. Тут просто має бути бурхливий потік нецензурної лайки. Дозволю собі використати лише одне гостре слівце – я «ох...в».

Згодом ми перебралися до приватного будинку цивільного чоловіка моєї тещі Аскольда (йому 78 років).

Я бачив по телевізору, яка паніка була у Києві того дня. У Броварах ситуація була трохи інакшою. Людей на вулиці було більше, але поводитися люди організовано. Але, як і у Києві, великі черги були до аптек, на автозаправках. У магазинах і супермаркетах також одразу усі розкупували хліб, воду, снікери, різні батончики, пиво, інший алкоголь, жувальні гумки (не знаю чому). Усі інші продукти були майже в тому ж обсязі. М'ясо, ковбаси, сири, крупи (окрім гречки), масло соняшникове, усе було в достатній кількості. Касири були на місці, вантажники на місці, продавці-консультанти ходили поміж полиць разом із іншими людьми. За це цим співробітникам величезний респект! Цікаво, що працювали пересувні кав'ярні, лотки, базар (принаймні в Броварах). Звичайно спостерігалася метушня, проте тотальної паніки, як на «Титаніку» не було.

Приблизно о 2-3 годині дня стали зрозумілі масштаби того, що відбувається. Орда напала на нас із усіх можливих напрямків і просувалася дуже швидко, від цього у мене виникали сумніви щодо того, а чи готова українська армія стримати рашистський напад.

Усередині вирувало неабияке почуття понівеченої гордості за свою державу, що нас просто вирішили підкорити без будь - якої на те адекватної причини, просто тому, що ерефія «сильніша», має більше грошей, війська, ресурсів, технологій. Неприхований імперіалізм! На той час я не думав, що хтось, окрім американців на таке здатний. Проте, ми діяли.

Надвечір ми усією родиною пішли до «центру», де формувался штаб спротиву окупантам у місті Бровари. Він розташовувався у палаці творчості «Прометей», що на бульварі Незалежності. Усі гуртом мали наміри дати відсіч нахабному ворогу. У «Прометейі» вирувала організаційна робота: хтось записувався в перші загони ТРО, хтось привозив продукти, закрутки, тощо; хтось завозив одяг. Більшість чоловіків сиділа в актовому залі і на щось очікувала, декотрі вже були озброєні мисливськими рушницями, мали плитоноски, шоломи, берці, тактичні рукавиці. В окремому кутку сиділа бойового вигляду жінка, яка збирала гроші на «актив штабу». Майже всі, хто заходив в актову залу запитували: «Як нам можна допомогти?» У відповідь отримували вказівний сигнал в сторону тієї самої жінки. Хто 100 грн, хто 500 грн, хто 1000 грн... Усі давали їй гроші без вагань, без розуміння, на що вони підуть, без ніякої фіксації. Колективний розум в умовах небезпеки у дії! Ми кинули десь 4-5 тис гривень.

Ще вранці ми також перерахували кошти на загальний рахунок на допомогу ЗСУ, що його створив Нацбанк і розмістив QR код на екрані телевізора, а також у Приватбанку. У «Прометейі» ми також зустріли знайому, яка сказала, що біля стадіону, що за парком є потреба у волонтерах для підготовки «коктейлів Молотова». Ми без вагань стрибнули у машину і через 5 хвилин опинилися там. Під накриттям на стадіоні було повнісінько людей. Здавалося, що кожний рухається хаотично, що всі роблять щось своє. Це був керований хаос, ніхто не піддавався паніці, хоч би як це не мало виглядати.

Я з Яніною записалися у волонтери. «Коктейлі» нам робити так і не дали, нас направили на сортування продуктів, які місцеві

принесли стільки, що вся роздягальня була ними наповнена до стелі.

Сортували ми аж поки не настала темрява, а потім попрямували додому. Працювало радіо, телевізор, смартфони не переставали вібрувати від потоку новин, що надходили. Оборона Гостомельського аеропорту, окупація і штурм Бучі, Ірпеня, наступ на Херсон, перші орки на Оболоні тощо. Це були головні теми.

Вечеря була швидкою, обговорювалися плани евакуації, якщо росіяни дійдуть до Броварів.

Проте коли я почув по телевізору та у телеграмі новини про те, як реагували європейські країни на агресію росії, то зрозумів, що нас просто кинули як лоха. Україну на «Великій шахівниці» вирішили як пішака згодувати ворожому ферзю, аби ферзь не вийшов за своє біле поле і задовольнив свої апетити. Це також історія не для цього оповідання. Особливо, коли урядові кола у Берліні чекали, коли впаде Київ за 3 дні, а окремі боші казали нашому послу у Німеччині Андрію Мельнику, який просив допомоги, що «вам залишилося недовго, ваша доля вирішена».

У ніч з 24 на 25 лютого я вперше ночував у підвалі, але мене вистачило ненадовго. Я виліз і пішов до телевізора слухати новини і повідомляти своїм про кінець повітряної тривоги. Дружина ж тремтіла від кожного звуку, не спала, постійно сиділа у стрічках новин. Я спокійно дивився телевізор, бо розумів, що ця історія надовго. Тоді я згадав слова Віктора Франкла про те, що в умовах війни виживають ті, хто швидше адаптується до нових реалій. Своєю чергою, першими вмирили ті, хто гадав, що війна скоро закінчиться; і ті, які думали, що війна ніколи не завершиться.

Після позиції «колективної Європи» мені стало зрозумілим, що необхідно адаптуватися вже нині. Цим в ту ніч я подумки і займався. Власне, так і завершився для мене день 24.02.2022 року. День, який розпочав нову сторінку історії моєї багатостраждальної Батьківщини – нескореної України.

Після від'їзду дружини та її родини до Франції (там вони перебували шість місяців) я повернувся до своєї оселі у Києві, де полишався мій тато.

Я прийняв рішення залишитися у Києві і боронити своє місто, хоч би як не склалася моя доля. Погляд моєї дружини, яка була у сльозах, і махала мені рукою у вікно вагона, і кликала мене до себе. Це запам'яталося назавжди. Я пішки добирався з вокзалу до свого дому, місто було у блоку-постах, вулиці пусті, машин майже не було, раз через раз чулися звуки вибухів. Коли я прийшов додому батько сидів за столом засмучений, він був радий мене бачити, але на його обличчі вимальовувався смуток. Я тоді ще не знав, що вони із мамою більше вже не одна родина.

Того ж вечора я подзвонив своєму другу Жені. У цей час він уже організовував волонтерський штаб і потребував людей. Я погодився одразу стати йому на допомогу.

Так почалася наша історія оборони Києва. Ми возили зброю, амуніцію, продукти до ТрО, які боронили аеропорт «Жуляни», виїжджали зачищати ДРГ у Голосієво та на Батигівій горі, ловили мародерів, розвозили воду та продукти першої необхідності й харчування пенсіонерам, роздавали продуктові набори, а потім ловили тих, хто продавав «гуманітарку» в переходах на Солом'янці під куполом.

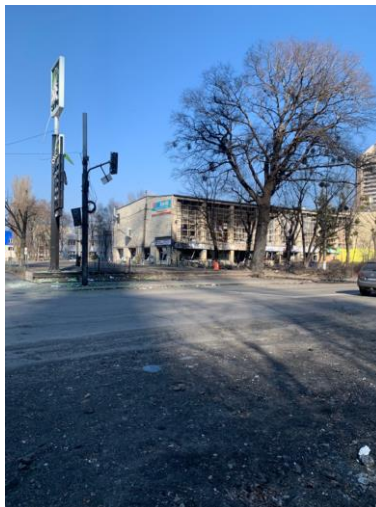
Усе це перетворилося надалі у благодійний фонд «Формат 20», який діє і понині. У нас працює штаб по вул. Лобановського, 4А (1 поверх), де ми щодня роздаємо продуктові набори у цей непростий час для соціально незахищених верств населення та переселенців. Також Женя став командиром ДФТГ «Привид», що займається охороною критичні об'єкти, допомагає рятівникам та виконує роль санітарів. Мені із ними довелося надивитися на «плоди» цієї війни, оскільки мені доводилося «оцифровувати» (фіксував) загиблих, яких складали по частинах у пакети з вагонів, що прибували на Київ-Волинський на Відрадному. Тож я все бачив, відчував запахи та силу розпачу родичів, які будучи в стані

афекту проклинали тих, хто причетний до цієї війни, зокрема і нас. Кидалися, рвали волосся, плювалися, блювали.

Сьогодні, на щастя, я це більше не роблю. Проте війна триває. Сьогодні її 278 день *(зі спогадів випускника історичного факультету 2019 року Романа Спірідонова)*.

Сьогодні реальність стала іншою

24 лютого 2022 р. мене розбудив ранній дзвінок мого брата Івана. Коли я побачила на екрані, що він телефонує, то перша думка – війна! Бо чому ще б він дзвонив ні світ ні зоря. Чому про війну подумала, бо вже певний час до цього часто звучала ця тема. До останнього не вірилося, що війна можлива. Піднявши слухавку, почула голос брата: «Що ти спиш? Війна почалася!». Я відчула, як по спині пройшов холод і серце пронизав страх, але розум все заперечував. Піддавшись хвилинному розпачу, я опанувала себе, глибоко вдихнула і заспокоїлася. Увесь день я була спокійна, як ніколи, жодного хвилювання. Щоб зайняти себе чимось, вирішила зробити те, що давно планувала, але не було часу. Почала на мудлі впорядковувати свій курс. Єдине, що було дивно, весь час хотілося їсти, мабуть, на підсвідомому рівні хвилювання проявлялося. Я зараз дивуюся найвним думкам, які в мене були. Щоб пояснити собі подальший хід подій, я намалювала в своїй уяві, що війна буде максимум кілька днів, бо не може в цивілізованому світі таке явище тривати довго. Але я точно чітко розуміла, що реальність стала

*На світлині: м. Київ. Приліт
рашистської ракети у спортивний
клуб «АтлетіКо» (14 березня
2022 рік). З особистого архіву
Я.Секрета.*

іншою. У фейсбуці на своїй сторінці я зробила допис: «Сьогодні реальність стала іншою! У глибині душі це було очікувано, але свідомість не сприймала! Тож зберігаймо спокій, не сіймо паніку! Не ведімося на фейки! Будьмо максимально зібраними! Вірмо в ЗСУ, патріотичну спільноту та світову коаліцію підтримки! З нами Бог! Слава Україні!».

Увесь спектр емоцій відкрився вже наступного дня і далі, включаючи сьогоднішній день. Але то окрема розповідь (*зі спогадів декана історичного факультету, в.о. професора, канд. істор. н. Тетяни Мелещенко*).

День, який зробив нас сильнішими

Удосвіта 24 лютого я прокинулася від сильного стуку у двері кімнати в гуртожитку. Перша моя ще сонна думка того ранку – бажання пожити ще хоч кілька секунд у колишньому світі. Здалося тоді, що починається якийсь абсолютно новий етап, і зміниться все, увесь світ...

Я без слів зрозуміла, що почалася повномасштабна війна.

Весь світ завмер в очікуванні лиха,

Що йде до нас із півночі війна...

В моєму ж серці все напрочуд тихо...

Може, тому що скоро вже весна?!..

Може, тому що є ще Бог Всевишній –

Він є початок всього і кінець!

І... скоро розцвітати білій вишні,

І йти з весняним вітром під вінець...

Може, тому що скоро зійде грядка,

І що травою в луках зашумить...

Бо все в цей світ приходиться по порядку –

Та лиш Йому відома точна мить!

І тільки Він один, напевне, знає,

Що все, що було досі, – недарма!

Я думаю, моя душа не крає,
Бо буде в нас ще не одна зима.
Ще поживем. Відбором. Відвоюєм.
За нами – правда і предвічний Бог!
Ще на кремлівських стінах намалюєм
Тризуб і прапор наших перемог!
А поки що... Готуймося до бою –
Божих дітей проти дітей пільми.
Точім слова і чистьмо свою зброю –
Бо в Бога йде весна після зими...

«Весь світ завмер», Валентина Матвіїв

Вона не була неочікуваною... але понад усе хотілося, щоб цього не сталося. Кілька тижнів неспокою, переживань, величезного потоку новин і постійна невизначеність... Уперше задумалася про те, що відчували люди в минулому, століттями живучи в постійному страху через загрозу нападу, війни.

Того ранку, збираючи найнеобхідніші речі, щоб виїхати з Києва, до якого вже рухалися ворожі війська, я не забрала із собою жодної з улюблених історичних книжок – вони в той момент перестали бути цікавими, я вперше відчула, що і так живу в історії і є її частинкою.

Водночас вперше зрозуміла, що, хоч і вивчала історію упродовж шкільних та студентських років, насправді взагалі нічого не знаю про війну, або точніше – уявляю війну минулого, тоді як війна в сучасних умовах була для мене страшенною загадкою.

За кілька днів до початку війни послухала американського президента Байдена, який на основі даних своєї розвідки переконував, що наступ таки відбудеться в короткому часі. Приблизно тоді ж в прямому ефірі українського телеканалу почула російського професора Зубова, який говорив, що не прогнозує широкомасштабної війни, оскільки Путіну «не потрібна мала війна десь на Донбасі для реалізації своїх планів,

йому треба війна велика, та він цього разу такого кроку не зробить, інакше це буде його найбільший прорахунок». Хотілося вірити.. Та все ж він розпочав не локальну, а повномасштабну війну проти моєї країни, проти моєї України...

Важко було зрозуміти, що відбуватиметься далі... Особливо відслідковуючи через свою неабияку занятість (навчання у двох ВНЗ забиравало неймовірну кількість часу та ще певні підробітки) перебіг тодішньої міжнародної та політичної ситуації, я не знала позиції світових держав щодо ймовірного повномасштабного наступу проти України. Та водночас і не сподівалася, що «колективний Захід» відразу візьметься нам допомагати. Єдині, чію велику допомогу я очікувала, – це сусіди, як Польща та країни Балтії (бо в них та ж небезпека).

Мої очікування були дуже непевні... Послухавши напередодні прогнози військових експертів щодо того, як розгортатимуться події в разі вторгнення, мені вдалося трохи підготуватися морально до паніки серед людей, страшних заторів, неробочих банкоматів, зачинених магазинів – усього, що відбувалося вже з перших годин того лютого ранку. Та цілком несподіваними для мене були ракетні удари по Львову й Івано-Франківську – західні регіони здавалися порівняно безпечними. Тоді я вперше усвідомила, що абсолютно безпечного місця в Україні вже не буде ніде – війна зачепить всю країну.

Перше, що мене здивувало того ранку, як по-різному люди реагують на таку небезпеку. Поки одні хапали все і бігли хоч куди подалі від столиці, інші показово спокійно снідали і йшли у справах. Те ж саме я побачила в самому місті: поки на вокзалі була паніка, тиснява і страшне відчуття небезпеки, а деякі околиці Києва вже обстрілювали, в іншому кінці міста люди спокійно сиділи на лавочках, продавали продукти на вулиці біля переходу та їздили у приміських маршрутках – усе як завжди.

Тоді ж побачила несподівану зміну в людях навколо – усі стали більш згуртованими і взаємно близькими. Особливо звернула увагу на самовідданість працівників сфери

обслуговування: вони спокійно, терпляче продовжували обслуговувати клієнтів, які були в панічному стані в магазинах, на заправках чи у пришляхових кафе, хоч і, напевно, добре усвідомлювали небезпеку і для себе.

Ще один яскравий спогад тієї найдовшої в моєму житті доби: незнайомі між собою люди серед страху і паніки натхненно обговорювали великі успіхи нашої армії – збиті за кілька годин 6 (чи то й більше) ворожих літаків, оточений російський десант у Гостомелі, успішне перешкодження наступу ворога практично на всіх напрямках; небезпека для всього світу через бій на території, а потім і захоплення окупантами Чорнобильської «зони відчуження»... Напевно, усе це таки давало сил українцям витримати ті перші кілька днів, що рашистські орки надали нам для капітуляції.

У 333-й день війни в Україні, повертаючись думками знову в той горезвісний день 24 лютого 2022 року, після якого вже ніколи не буде як раніше, хочеться назавжди зафіксувати у своїй пам'яті ті відчуття й емоції, що дали мені, як і мільйонам моїх співвітчизників-українців, змогу стати сильнішими та по-новому побачити свою країну і себе в ній (*зі спогадів студентки історичного факультету Софії Іжук*).

Чорний день моєї України

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.

«І Архімед, і Галілей», Т. Шевченко

Що для вас стабільність? Багато людей вбачає в цьому слові синонім впевненості і робить своїм ідеалом, намагаючись, щоб усе в них було стабільним. Родина, робота, фінансові можливості, будинок, машина, визначене коло друзів,

розплановані будні, вихідні, роки, відпустки та ціле життя. Якщо вже вдалося досягнути цього стану – життя склалося, і в очах суспільства ти вже досить поважний пан чи пані. Звісно, що елементи цієї стабільності в кожного індивідуальні, та якщо поглянути на людські історії (хоча б у вашому місті), то можна побачити доволі багато схожих рис.

Та життя влаштоване зовсім не так, важко знайти у світі річ, що була б більш мінливою, ніж життя. Якщо дозволите, то його можна порівняти з картковим будиночком: ти довго та впевнено вибудовуєш поверх за поверхом, карта до карти, але один необережний рух (чи домашня тваринка, дитина, вітер з незачиненого вікна, магнітна буря, парад планет та ще досить багато причин) і стабільна структура руйнується, змушуючи починати тебе спочатку.

Історія пам'ятає багато поворотних моментів, що порушували звичний режим стабільності, від окремої людини до племен, держав, імперій, а то й цілого світу. Коли я навчався на історичному факультеті, мені було цікаво розглядати такі події, вивчати їх, досліджувати, перечитувати сотні сторінок книг, де описуються переломні моменти. Але, як і кожній людині, що звикла до комфорту, я любив вивчати це за чашечкою кави в захищеному кафе чи в теплій квартирі. Жахи Французької революції, запеклі бої громадянської війни у США, окопи Першої світової та багато інших подій яскраво поставали в моїй уяві, але, закривши підручник чи монографію, я поринав у щоденні турботи й виконував звичайні, стабільні справи. Як казав колись один із письменників (час стер його ім'я з пам'яті), «добре читати про пригоди якогось героя, сидячи у м'якому кріслі, але чи ладен ти, читачу, помінятися з ним місцями просто зараз?».

Та нашому поколінню не випало проживати своє життя, розчиняючись у сірій буденності, доля призначила нам завершити вікову боротьбу українського народу за свою свободу та незалежність. Першою переломною подією в моєму свідомому житті стала Революція гідності, що консолідувала український

народ та визначила його шлях на найближчі роки, шлях боротьби за свою свободу, цінності та суверенітет. Саме тоді українці показали справжню силу духу та незламність, пробудивши у своїх серцях вільний дух наших предків: князів, лицарів-запорожців, героїв визвольних змагань, УПА, що прагнули до змін та віддали найдорожче за свою землю.

Власне, 2014 рік поклав початок довгого протистояння орді, що, керуючись хворими імперськими уявленнями свого царька-диктатора, прагне підкорити, зламати, знищити, стерти з лица землі вільний народ. Усі ці роки герої АТО (пізніше ООС) боронили країну та стримували рашистів у надтяжких умовах, забувши за комфорт, минуле життя, мрії та прагнення. Сповнивши серця мужністю, патріотизмом, незламністю та відвагою, вони забезпечили спокій на більшості територій країни, стримавши навалу на Сході.

Але імперія не може жити без війни, і всі ці роки свідоме населення відчувало наближення страшних подій. Хто перебував у спокої, вважаючи, що це марні побоювання, хто готувався до чогось, думки панували різні, та цей день настав, день, що змінив життя...

24 лютого 2022 року назавжди залишиться чорним днем в історії України, саме тоді підло, як і належить боягузливому та нищому народу мародерів, гвалтівників і вбивць, рашисти розпочали повномасштабне вторгнення, сіючи смерть, розруху та посилаючи «привіти» від «братнього народу» (яке лицемірство) у вигляді снарядів. Та надії ординців не справдилися, «Київ за три дні» перетворився в недосяжну мрію, а «герої-асвабадітелі» на всю відчули потужність ЗСУ і назавжди залишилися добровом в українській землі.

Вкотре українці продемонстрували свою свідомість та патріотизм, замість черг на митниці, утворилися черги до військкоматів, кого не взяли до лав ЗСУ чи ТрО, – волонтерили і всіляко допомагали захисникам, потужні рухи опору на вже окупованих територіях зламали плани окупантів і впевнено

продемонстрували, що «руській мір» не пройде. Перші дні війни під страшними ударами по містах, люди були як одне ціле, і думки були спрямовані лише на те, як знищити ворога і відстояти свої землі.

Відмінною рисою українців, що сягає своїм корінням углиб історичних подій, є гумор. За час повномасштабного вторгнення наш народ не лише не зламався, а і знаходить сили на позитив, створюючи контент, здатний розсіяти морок в душі та зарядити позитивом, що дуже допомагає триматися навіть у найтяжчі часи.

Війна застала мене в Києві, зранку 24 лютого місто зазнало ракетних ударів, і ми змушені були виживати та адаптуватися до нових умов. Разом з тим по всьому місту люди швидко долучалися до добровольчих формувань, ТрО, ЗСУ та створювали волонтерські штаби. Охочих боронити свою країну було багато, навіть не вистачало на всіх зброї і багатьох людей розвернули додому.

Перебуваючи в укритті, я робив деякі записи стосовно того, що відбувається навколо, назвемо це умовно «щоденником», звісно ж, що вони неточні і вихоплюють лише окремі події з інфополя, але це мій досвід і моє бачення подій (все одно неможливо було встигнути за всім, адже новин було дуже багато).

24 лютого 2022 року. Із мого щоденникового запису: «24.02.2022 приблизно о 5:00 розпочалися обстріли низки українських міст, серед них і територія столиці та прилеглих населених пунктів. РОСІЯ БРУТАЛЬНО ПОРУШИЛА КОРДОНИ УКРАЇНИ. Із 5 ранку на ногах, особисто чув постріли, слухаємо новини та адаптуємося до нової ситуації. Знайомі радять залишити Київ, та це безглузда ідея, це моє місто і я тут перебуватиму! Єдине, що ми зробили, – переїхали до родичів на Воскресенку, оскільки вони живуть на третьому поверсі, а не шістнадцятому. З родиною відпрацьовуємо різні сценарії та проговорюємо подальші дії.

Зранку досить погане самопочуття, майже не встаю, переїзд забрав останні сили. Чув, що є можливість долучитися до ТрО (хоч і не маю бойового досвіду, але треба спробувати, як одужаю).

Невизначеність, крах попереднього життя та уявлень... Бачив, як місто готується до оборони. Це надихає і нагадує, що треба бути сильними та долучатися до боротьби.

Добре, що потихеньку готувалися до чогось подібного та маємо запас необхідних речей.

Тримаю зв'язок із друзями та знайомими, більш-менш у всіх все поки добре.

Зараз 22:47 (уже 47 хвилин комендантська година), слухаємо інформацію та готуємося до завтра. Перший день витримали, і ЗСУ чітко спрацювали проти агресії. Захоплено Чорнобиль, тривожно. Захоплено острів Зміїний. Наші герої, ваші слова стали девізом боротьби проти рашистів: «Русский корабль, иди н@хУй!». Відбили Гостомельське летовище!».

Війна триває вже 9-й місяць. За цей час Україна стала символом боротьби за свою державу, свободу та незалежність, українці дали приклад усьому світу, як варто стояти за свою державу, і змогли згуртувати інші країни для боротьби з рашизмом (хоча не всі політики прокинулися і долучаються до боротьби).

На світлині: Київ у перші дні війни (лютий 2022 року).

На жаль, у боях із рашистами ми втрачаємо найкращих синів та доньок України, Герої, що поклали своє життя за свободу своєї країни, ті, хто виступив щитом та беріг наш спокій... Ви завжди в пам'яті та серцях нашого народу, Ваш подвиг не буде забутий, адже Герої не вмирають, а за кожен краплину Вашої крові помстимося!

Вічна пам'ять та слава полеглим воїнам, сили та витримки українцям у боротьбі, зло буде покарано, а Україна постане ще більш потужною та могутньою державою.

Слава Україні! Слава нації! Триндець (ну, ви зрозуміли, що тут мало бути написано) російській федерації! *(зі щоденникових записів Володимира Грабінського – однокурсника Богдана Сагуна).*

День, що поділив наше життя на «до» і «після»

Війна для мене – це синонім до слів страх, трагедія, смерть, ненависть, жах... Ніколи не могла подумати, що на мій вік припадуть такі страшні часи.

За тиждень до 24 лютого 2022 року, я і моя сім'я перебували у стані стресу. Адже всюди говорили про війну, про наступ російських військ, про потребу зібрати тривожний рюкзак та правила поведінки на ймовірність повномасштабного вторгнення. Також тиждень до

На світлині: м. Київ. Ракетні удари рашистів. Завод «Артема» (15 березня 2022 року). З особистого архіву Я.Секрета.

війни в мене був чутливий сон: я прокидалася від кожного звуку або будь-якого шурхоту.

Моїй родині довелося пережити щось подібне 2014 року, коли «зелені чоловічки» увійшли до Автономної Республіки Крим. Тоді мені було 13 років, і я чітко пам'ятаю цей тривожний рюкзак, схожий на валізу. Страх в очах батьків і нерозуміння, що відбувається.

Війна застала мою родину у власній квартирі приблизно о 4:25, коли татові подзвонили зі словами: «Чорнобиль накривають “градами”».

Я прокинулася саме від цього дзвінка, який лунав на всю квартиру. Розплющуючи очі, я зрозуміла, що «почалося».

Перші хвилини – це страх, неймовірне калатання серця. Але часу на істерики не було...

Мама дозбирала необхідні речі, розбудила сестру. Батько в цей час евакуював працівників, які перебували в Чорнобильській зоні. Ми дзвонили всім знайомим і рідним, аби розбудити їх та повідомити, що трапилося.

Так як мій коханий та його татко – військові, то я відразу зателефонувала їм. Через 10 хвилин їх уже було піднято за бойовою тривоєю.

На світлинці: ракетний удар по телевежі. Дорогожичі. Київ (01.03.2022)

Потім я подзвонила своїй подрузі Козік Вікторії, повідомила їй про події. Саме під час розмови з нею ми з батьками почули гучні вибухи. Розмова обірвалася... Я тримала в руках слухавку і дивилася новини в телеграм-каналі, у якому почали приходити один за одним повідомлення про вибухи в різних містах України: Харків, Маріуполь, Одеса, Житомир, Київ...

Татові зателефонував його брат, який мешкає в Київській області, і повідомив, що вони також чули гучні вибухи. Ще тоді ніхто не розумів і не знав, що відбувається насправді та які об'єкти зазнають рашистських ракетних ударів.

Ми ввімкнули телевізор, але ще жодних новин не було. Ближче до 6-ої години ранку в ефір вийшли ведучі. Після перегляду виступу путіна про так звану «спеціальну операцію» почало прояснятися, що відбувається.

О 7-ій ранку батьки поїхали заправити автомобілі і простояли в черзі до 10-ої години ранку.

Цілий день ми провели біля екрану телевізора. Під вечір ми вирішили їхати за місто до дяді в с. Княжичі Броварського району, де ми пробули майже два перших місяці війни. Якимось чином нас зібралося до 20 осіб в одному будинку: пенсіонери, діти, підлітки, юнаки, чоловіки та жінки. До ночі ми просиджували за переглядом новин, а спали всі разом у підвалі...

У перший день повномасштабного вторгнення ми телефонували багатьом знайомим та намагалися контактувати із близькими, рідними, друзями, товаришами, однокурсниками, колегами; дізнавалися про їхні справи, чи в безпеці вони... Ми згадали тих, із ким роками могли не спілкуватися.

Чи була думка їхати за кордон? Ні. 2014 року моїй родині довелося покинути все: будинок, роботу, школу, садок – те, що будувалося роками. І цього разу ми прийняли рішення – уже нікуди не їхати, не тікати. Ми на своїй землі, і до останнього будемо робити все, що від нас залежить, аби День Перемоги настав.

Мій чоловік Микола Орел (ми одружилися у дні війни, в один із його приїздів), його тато, два моїх дяді, мої друзі, однокласники з перших днів війни захищають нашу державу України. Я, мої батьки та наші друзі, знайомі активно допомагаємо нашим військовим та мешканцям, які постраждали. Нашими силами було придбано три автомобілі, роутери, дрони, їжу, одяг тощо.

Я побачила сиве волосся у 21-річного хлопця, який зараз має вигляд на всі 30. Він бачив те, чого не мав би бачити юнак його віку. Наразі такі сміливі та мужні чоловіки й жінки, сини, доньки боронять нашу Батьківщину, нищать орківсько-рашистську погань. Особливо подяки заслуговують наші волонтери –патріоти, які докладають надзусилля, щоб забезпечити всім потрібним наших військових та українські родини, що постраждали від орківської орди.

Нині кожен день українців починається з новин та завершується ними. Без сліз, без болю в серці читати про зруйновані міста, про загиблих, згвалтованих, покалічених, убитих неможливо...

Але я вірю в силу духу нашого українського народу. Я вірю в нездоланність, міць Збройних сил України. Я вірю, що «кожен фініш – це, по суті, старт».

У наших серцях, у серцях наших дітей, наших онуків, правнуків, праправнуків, а вони будуть зростати у вільній і квітучій Україні, **ВІЧНО ЖИТИМУТЬ** полегли в цій війні **НАШІ МУЖНІ ГЕРОЇ**» (зі спогадів студентки 4 курсу історичного факультету Дар'ї Орел).

День, який змінив історію України

Сьогодні 24 січня 2022 року. 335-й день війни в Україні. Майже рік минув, як російська федерація розпочала повномасштабну війну проти України, а день 24 лютого 2022 року я пам'ятатиму завжди...

Інформація про ймовірну повномасштабну війну почала проникати в наше життя ще з грудня 2021 року. Проте більшість сміялася, мовлячи, що це маячня, не допускаючи навіть думки, що росія може вчинити акт агресії проти України, бо як твердила пропаганда і як було вкорінено у свідомості більшості українців уявлення «про братні російський і українські народи».

Я не хотів вірити, але моє серце сколихнуло, мені було не до жартів. Багато експертів зазначали, що росіяни готуються до війни і 16 лютого 2022 року буде вторгнення. 16 лютого перший урок, жарти, усмішки, наступу немає, на душі легше. День минув, але спокій не настав. Розмови про наступ не вщухали.

19 лютого 2022 року. Субота. Ранок. Учителів нашої школи відправлено на семінар із воєнної підготовки, педагоги не вірять у війну і я не хотів...

19 лютого 2022 року в мене була запланована зустріч із моїми однокурсниками. Провівши вдало вечір, із посмішкою на устах повернувся додому. Батько, зустрічаючи мене, сказав: «Можливо, це ваша остання така зустріч».

Розмови про можливу війну навколо мене точилися повсякчас.

23 лютого 2022 року. Це був складний і насичений різними заходами день. У мене була запланована атестація і треба було їхати на іншу роботу. Навіть під час атестації йшли розмови про можливу війну, а я не хотів вірити в такий сценарій розвитку подій. Коли завершилася атестація, я поспішив на маршрутку, до друга, на його роботу.

Під час поїздки спокою на душі не настало, але я гадав, коли приїду до друга (Микити), він піднесе мені настрій, бо він завжди був позитивно налаштованим. Я переступив поріг його квартири, перекинувшись кількома словами, жартівливо запитав: «Ну що, готовий до війни?». Але відповідь його була для мене неочікуваною: «Так. Я валізу зібрав».

23 лютого. Вечір. Дивимося новини. Нам не до жартів. Ми обговорюємо з Микитою всі можливі варіанти, як виїхати з Києва в

разі наступу росії. Ніч, ми розійшлися по різних кімнатах відпочивати, сподіваючись на краще.

24 лютого 2022 року. Ранок. 05:30. Прокинувся від телефонного дзвінка мами. Було ще зовсім темно. Дивлюся на годинник – 5:30. Сонний, почув у слухавці: «Олексію, прокидайся! Почалася війна. Бориспіль бомблять. Дзвонила тітка Олеся, вона збирається. Виїздить із Борисполя. Їдь мерщій до нас». Запально кинув мамі: «Мамо, яка війна? Мені залишилося трішки спати, і ви відпочиньте перед роботою», – кинув слухавку, але спати вже не зміг.

Першим ділом я ввімкнув телефон, дивлюся новини... тихо... немає війни, а потім почув звук ракети. Я підійшов до вікна, думаючи, що там щось видно... Розбудив друзів зі словами: «Війна почалася». Вони не вірять і я не хочу. 06:00, я вийшов на балкон закурити цигарку. Усередині сум'яття. Але не хочу його демонструвати зовні. Докурюючи цигарку, розгледів удалечині, як летить ракета. Не хотілося в це вірити. Але я вже чітко усвідомлював, що війна таки розпочалася.

Далі думки, що не дарма вчора, та й увесь лютий загалом, було якесь особливо погане передчуття; згадувалися недобрим словом «ху*ло», адепти «какой різниці» та їм подібні; думалося про постраждалих і про наших захисників, далі – думки про батьків і що спершу треба всіх сповістити...

Ми почали збирати речі. Зібрався з думками. 06:30 ми почали виїжджати з майбутнього міста-героя Бучі. Вийшли на вулицю. Природа і все навколо по-ранковому спокійне, але на дорозі – суцільний потік машин. Вони рухаються дуже повільно в обидва боки і здається, що вже пів міста кудись виїхало.

Далі все, ніби в тумані. Організаційно-координаційні речі, новини, сирени, повідомлення, укриття... Скрізь того дня була тривога, але я найбільше переживав за своїх рідних. Телефонуючи їм, я говорив: «Усе добре, нічого не буде», але розумів, що це зовсім не так. У цей момент я усвідомив, що всі проблеми, які в мене були до цього дня, то лише дрібниці. 07:00: написав смс своїй

майбутній дружині Анжелі: «Збирай речі...». У цей момент я збагнув, що всі наші суперечки, то дрібниці, і осмислення всього мого 24-річного життя відбулося за кілька годин.

24 лютого 2022 року, 07:30, я у своєму рідному селищі Бородянка. Бачу панічний настрій у людей. Черги до банкоматів. Зачинені аптеки, магазини та неможливість подеколи розрахуватися карткою. Додавали «настрою» люди, які поспішно збирали речі в автівки. Я приїхав до бабусі, забираючи документи зі словами: «Усе буде добре».

08:00: я увійшов до рідної оселі і почав витирати сльози рідній матері. Я заспокоював матір тим, що ми і наші захисники зможемо все втримати. Як бачимо вже сьогодні, так і є: наші б'ються, наче леви. А отже, усе буде Україна!

Варто сказати, що 24 лютого 2022 року в мене не було ще розуміння, що розпочинається нова, не тільки кривава, але й героїчна сторінка в історії нашої України. Окрім цього, не було жодного страху, просто відчуття невизначеності.

Так, перша доба війни для мене пройшла в сюрреалістичному сні, який, здається, продовжується й нині. І так хочеться нарешті прокинутися.

335-й день українці мужньо боронять свою Батьківщину в повномасштабній війні проти режиму «пуйла» і російської федерації... (зі спогадів студента історичного факультету (2015-2020 рр.), учителя історії Бородянського ліцею № 1 Олексія Шубера).

За вікном пролунав вибух

22 лютого 2022 року. Прохолодний вечір. Майже порожній автобус. Та це й не дивно, за вікном пізній вечір уже вступив у свої законні права.

Їдучи додому з роботи, він зазвичай просто вмикав улюблену музику. Сприймати якусь інформацію, гортати стрічку новин, навіть слухати монотонний голос диктора, що читає аудіокнигу, було б

занадто для і так перенавантаженої після довгого дня оперативної пам'яті. Однак не сьогодні...

«Ти бачив? І що це значить? Та ні, ну не може бути...»

Звісно, не може. Гарзд, треба хоч одним оком глянути, що там...

«...Россия готова продемонстрировать Украине, что такое настоящая декоммунизация...»

Та наче нічого. Усе, як завжди. Усі злі, ми хороші. Усі проти нас, але ми переможемо. Правда, цього разу щось затягнув старий з екскурсом в історію. «Печеніги і половці» – звичний мем для нього, але цього разу він явно перестарався.

– І що ти думаєш? Почалося.

Та що значить «почалося»? Ну, це ж цирк з конями, ну їй-Богу, заспокойся. Ніхто нічого не робитиме. Зараз просто побрязкають зброєю, ну й домовляться, зрештою, як і завжди домовлялися. Ніхто не буде вести велику війну, це ж нікому не вигідно. Величезні гроші і ще більші ризики.

Він не знав, кого насправді хотів переконати цими словами: оточення чи самого себе? Чи вірив він у власні слова? Ну... Так. Напевно...

23 лютого.

– Ну, не знаю, мій батько каже, що краще поки поїхати до родичів у Львівську область. Ну, про всяк випадок.

Він уже втомився пояснювати одне й те саме, але зараз, ідучи поряд із найкращим другом, зітхнувши, знову завів свою шарманку. Ну, насправді, про які бомбардування можна говорити? Ну, це ж натуральна маячня. Ок, навіть якщо щось і почнеться, який сенс бомбардувати міста? Вони ж, розпочавши війну, захочуть захопити цю територію, а потім що, відбудовувати це все заново? Ну, задумайся хоча б на хвилину. Ми ж не в Цивілізацію граємо, де можна так, заради хохми, забігти на територію суперника і знищити якийсь район, будівлю тощо. Подумай...

24 лютого. Стрілка годинника давно перекочувала в праве півколо. Червоні, запалені очі бігло передивляються дописану наспіх роботу.

Який уже раз обіцяє собі не відкладати все на останній момент. Буквально останній. Нормальні люди в цей час вже прокидаються, він же...

Нарешті в ліжку. Звичайно, так просто лягти і заснути, дати, зрештою, організму хоч кілька годин відпочинку було б занадто просто. Біле світло виривається з екрану, неприємно б'є по очах. За кілька хвилин вони звикають, та думати про це ніколи...

Термінове звернення? О четвертій годині? Боже, як же задовбали ці СММ-ники чи хто там відповідає в них за заголовки. Зверненню вже два дні, а в них досі «термінове».

«...Повторю, наши действия – это самозащита от создаваемых нам угроз и еще большей беды, чем та, что происходит сегодня. Как бы тяжело не было, прошу понять это...».

За вікном пролунав вибух... (зі спогадів студента історичного факультету Ігоря Цейгера).

Невеликий спогад

24.02.2022 ми з ним думали їхати до військкомату або у ТрО. Але я поїхав з родиною у Білу Церкву. Старався регулярно Богдану дзвонити, чи живий-здоровий. Коли він вирішив

На світлині: після рашистського «прильоту». м. Київ (15 березня 2022 року). З особистого архіву Я.Секрета.

поїхати зі своїми побратимами, зв'язуватися стали рідше. Перед відправкою в «гарячу точку» не вдалося довго поговорити... бачив, що дух його незламний, хоча фактично його з побратимами надурили обіцянками, що «буде все».

І одного звичайного дня, побачивши дзвінок Олександри, перше про що

я подумав: Богдан загинув. На жаль, це так (*зі спогадів Микити Савчука – друга Богдана*).

Буду разом зі своїм містом

Прокинувся від звуків вибухів. Відразу зв'язалися з хлопцями. Максим запропонував виїхати разом із ним. Проте я відмовився, вважаючи, що в Києві мені буде безпечніше.

Близько першої дня зустрілися з Бодою, поговорили про ситуацію, що склалася, і по можливості купили їжі та води. Увечері вже зустрілися всі разом у Микити вдома (*зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана*).

Це день якоїсь образи на самих себе

24 лютого 2022 року.

А що таке 24 лютого в понад 350-річній війні? У понад 100-річній? У понад 8-ми річній.. У понад, ось уже скоро, 10-місячній повномасштабній?...

24 лютого – це день якоїсь образи на самих себе ...

Суму за те, що сотні, тисячі казали, кричали: «Буде війна. Готуймося» – і вони не були почуті...

Водночас 24 лютого – це вже звершена мить. Це коли ходиш постійно під занесеним мечем, і ось він упав, але, хвала Всевишньому, не відрубав нам голову...

Це наш шанс.

Шанс зробити врешті-решт НАШУ державу, де НАМ буде комфортно і добре.

І розвалити цю імперію поневолення.

24 лютого 2022 року – це дата у війні з нашою першою перемогою в XXI ст.

Напередодні початку повномасштабного вторгнення ми зустрілися з давнім студентським товаришем у місті Вінниці. Згадували студенські роки, обговорювали різні речі, зокрема

ймовірність наступу росії. І тоді було відчуття, що щось має бути. Погодилися на тому, що конфлікт із 2014 року мав чимось закінчитися, він не міг тривати вічно. І всілякі там навчання військ федерації на території Білорусії були не просто так. Було лише одне питання: коли воно мало вибухнути?

24 лютого мене розбудила дружина зі словами, що розпочалася війна. Я не міг повірити. Остаточо змусили повірити у велику війну відео з обстрілів Києва, звідки я родом. Дзвінки рідним та друзям до Києва остаточно переконали, що це не якесь видіння....

Навіть і мови не було, що я залишуся вдома, хоч у відносинах із державою та з попередньою військовою службою я був, так би мовити, «потерілою стороною». Відразу пішли з дружиною зробили максимальні закупи продуктів у супермаркет, і далі я дістав свої військові речі й відправився у центри формування ТрО. Буквально 25 лютого в мене вже в руках був автомат. Спершу я був у межах Вінницької області, а потім сформували батальйонно-тактичну групу з учасників АТО, і нас відправили на Схід України (*випусник історичного факультету 2006 року, магістр історії, боєць ЗСУ Олександр Мончак, позивний «ОСА», учасник військових дій на Сході України з 2014 року, нині боронить Україну під Бахмутом*).

Відбулося те, про що всі говорили, а я не вірила

Моє 24 лютого 2022 року, мабуть, не схоже на всі інші. Я не вірила до першого ж вибуху.

Проте з грудня моя подруга постійно виводила мене на розмови про війну. А я ж казала, що це неможливо. Точно не в той час, у який ми живемо. Тривожність у глибині душі наростала. Аби її «втішати», я підписалася на десяток каналів з новинами. Усім я казала, що мені просто цікаво аналізувати подання інформації. Я ж журналіст, науковий інтерес. Але я не вірила далі.

Найбільшу тривожність відчула, коли поїхала з дому – у гості до батьків подруги. Усю дорогу я перевіряла новини, бо почала боятися. А що як війна почнеться, а я не вдома? Останні вихідні перед війною пройшли в іншому місті, у Кропивницькому, але душею – усе ж вдома в Києві. Після початку вторгнення я була щаслива, що ця поїздка відбулася і подарувала мені знайомство з новим містом.

Тривожність наростала. За добу до рашистського вторгнення вдерлися в мою квартиру. Пограбували і залишили розгардіяш. Саме тоді я втратила відчуття безпеки у власному домі.

У ніч з 23 на 24 лютого я не могла заснути. Утомилася від прибирання, сліз і нерозуміння, чому так сталося і досі стається в цивілізованому суспільстві. Заснула десь о 3 ночі. Через дві години прокинулася.

Вибух. Робоча зміна о 8 ранку. Не зважаю. Подумала, що здалося. Але не заспокоїлася. Відкрила той десяток новинних каналів. Знову вибух. Інтернет майже не працює – не розумію, що відбувається. Ще вибух. Завантажилося звернення. Я все зрозуміла. Тривога кудись вже зникла. Відбулося те, про що всі говорили, а я не вірила.

Заварила чай і хотіла збиратися на роботу. Але з того дня в офіс наша команда так і не повернулася. Далі був однаковий одяг, підвал і постійний звук сирени на вулиці і в голові. Було страшно. І я повірила... *(зі спогадів Анни Онищенко)*.

Розбуди, якщо розпочнеться війна

23 лютого 2022 року, прокинувшись уранці і поглянувши у вікно, за яким був похмурий день, я подумав, що було б непогано провести цей день, лежачи в ліжку, на щастя, у мене вихідний, на роботу йти потреби немає.

Після рутинних ранкових справ я зробив собі велику чашку кави і почав грати в комп'ютерні ігри. На жаль або на щастя, це

продовжувалося недовго, бо друзі запросили мене на прогулянку, на яку я не дуже то й хотів, але відмовити не зміг: «А якщо завтра війна, а ми не вип'ємо по келиху доброго пива чи по чарчині, як того варто, наостанок?». Слова товариша дещо мене розвеселили та підняли настрій. Я поволі почав збиратися на наш студентський відпочинок.

Уже в другій половині дня ми зустрілися біля метро «Вокзальна» і вирушили назустріч нашим юнацьким пригодам.

Молодість. Чарчина перша, друга... Келих пива. І настрої уже не той. І день уже не сіро-похмурий... І життя з новими барвами... І головне – це розмови, емоційні та гарячі. Тема цих днів та тижнів була одна – можлива чи неможлива війна. Жоден із нас не вірив або не хотів вірити в такий варіант розвитку подій.

Так, дійшовши спільно висновку, що війни не буде, ми, радісні та хмільні, почали збиратися по домівках. Друзі наполягали, щоб я залишився, але вже завтра в мене був робочий день (заняття, а потім підзаробіток), і я не міг собі цього дозволити.

Повернувшись до гуртожитку, я завалився в ліжку і вже уявляв, як тяжко мені буде на роботі, та, на щастя, я працював у другу зміну і похмілля, навіть якби воно було, мені б не сильно зашкодило.

Мій товариш Гліб, який живе зі мною, як завжди дивився серіал, я вирішив йому не заважати, і зі словами: «Глібе, розбуди, якщо розпочнеться війна» – заснув сном немовляти, безтурботним і щасливим.

Я повторював цю фразу часто. Ми не раз у колі студентів-істориків жартували на цю тему та уявляли, що ж все-таки буде, якщо війна почнеться?

Моя відповідь була, як завжди, смішною і короткою: «Закурю цигарку прямо в кімнаті, бо вже буде байдуже, що з цього приводу скаже комендант».

Жарти в такому випадку допомагали нам позбутися тривожно надокучливих думок та хвилювань. Але всі ми добре розуміли, якщо розпочнеться війна, буде не до жартів.

24 лютого 2022 року о шостій годині ранку мене будить Гліб: «Дімон, вставай, війна почалася!». Я ледве розплющив очі і подумав, що він із мене кепкує, адже слова, сказані мною напередодні, він добре запам'ятав і жартома погодився розбудити.

Але глянувши у його перелякані очі, я й сам злякався, і будь-які сумніви щодо щирості його слів ураз щезли, як роса на сонці.

Навіть не прочитавши новин, я відразу зателефонував своїй коханій дівчині Олі і повідомив їй цю новину, у яку неможливо було повірити. Вона сонним голосом відповіла, що в неї сьогодні англійська і їй не до моїх, таких недоречних, жартів. Уже за кілька хвилин вона передзвонила і попросила, щоб я негайно приїхав до неї.

Сидячи на ліжку в кімнаті і тримаючи в руках майже викурену цигарку, ми з друзями розподілили обов'язки. Я вирушив до найближчого банкомату, аби зняти всю готівку з платіжних карт, адже не було відомо, чи будуть працювати банки в такий час. Друзі відправилися по воду та крупи, щоб віднести їх у сховище в гуртожитку.

Новина, що розпочалася війна, мене не здивувала. Усі ми розуміли, що це може статися, але не знали, коли цей день може увійти в наше юне життя. Знову зібравшись у кімнаті, ми вирішили, що кожен поїде до своєї дівчини і далі діятиме за обставинами, залежно від того, як будуть розгортатися події.

Коли я приїхав до Олі, то був настільки фізично й морально виснаженим, що просто звалився з ніг і «відключився». У гуртожиток я зміг повернутися лише згодом.

18 січня 2023 року. 329-й день війни в Україні. Знову трагедія... У Броварах... Загиблі мирні українці... Загиблі діти... Сиджу у своїй кімнаті в гуртожитку і набираю текст про

перший день війни. Здається, що це був лише сон і насправді я це все просто вигадав. Але спогади про цей день, що назавжди змінив моє життя, життя моїх рідних, друзів, моєї України, залишаться в моїй пам'яті назавжди (*зі спогадів студента 3 курсу історичного факультету Дмитра Пацєрука*).

Я потрапила у фільм про Апокаліпсис

Ранок 24 лютого 2022 року назавжди залишиться в пам'яті кожного.

Ми назавжди запам'ятаємо, як усе починалося... Зі дзвінка знайомого, друга, рідного, який подзвонив чи написав першим, що ми почули першим, де були, хто був поряд, кому ми дзвонили.

Я запам'ятаю цей день з тієї миті, як підірвалася з ліжка від неймовірно гучного дзвінка (хоча завжди він тихіший) свого друга. Його перші слова були: «Нас бомблять, Росія напала, летять ракети на Київ». Я дуже спокійно прийняла ці слова, як данність. Але все ж не могла повірити, що це трапилося. Але це були перші хвилини.

Узяла телефон у руки і побачила лист на робочому мейлі з кодом укриття і що сьогодні в офіс їхати небезпечно. Але якщо все ж хтось зі співробітників поїде, то нехай знає код і що там є запас води і їжі.

Для мене цей день став днем різкої зміни настрою. Ще вчора, 22.02.2022, було моє весілля, з якого ми всі повернулися на ранок 23 лютого 2022 року у святковому настрої після першого святкування, потім караоке. От тільки я була у весільній сукні, а зараз на ранок 24-го я опинилася за містом, біля Бучі, Ірпеня в декількох кілометрах, без документів, речей, без нічого, бо це був другий день весілля, який ми святкували у моїх батьків.

Рішенням було їхати додому, а я тоді жила на лівому березі м. Києва, на хвилинку, забрати хоча б документи та цінні речі. Тривалість шляху туди і у зворотньому напрямку дорівнювала часу, як доїхати до кордону з Румунією або Польщею. А це всього лиш по Києву.

Я пам'ятаю всі ці звуки, як все навколо вибухало, які були затори на АЗС, черги в магазини, люди все скуповували, як навіжені. Таке враження, що я потрапила у фільм про апокаліпсис. Але я була така спокійна. І впродовж наступних 9 місяців я зберігала спокій, аж до похорону свого друга Богдана Сагуна. Це стало для мене справжнім ударом.

Усе ж я вірила, що це ненадовго, тому не взяла ніяких речей із собою. Через це в тому, у чому в лютому поїхала, у тому я й повернулася в травні до Києва із-за кордону.

24 лютого 2022 року назавжди буде асоціюватися з поламаними мріями, планами, розлуками, загибеллю мого найліпшого друга Богдана. Так, нині моя річниця весілля назавжди для мене буде асоціюватися з річницею повномасштабного вторгнення. І я ніколи не зможу радіти цьому дню, як мала б.

Кожен прожив свою маленьку війну всередині себе, і кожен щось втратив і після цієї рокової дати – 24.02.2022, кожен назавжди втратив близьку людину (*зі спогадів Глорії Вітрук – оджурнисиці Богдана Сагуна*).

Війна почалася

Коли 24 лютого 2022 року почалася війна, я пам'ятаю, о 4 ранку мені подзвонив мій товариш, Бачо Корчилава. І сказав, що вмикай, будь ласка, телевізор, там в Путіна дуже підозріла промова. І коли ми вже цю промову додивлялися, Бачо сказав, що швидше за все почнеться війна. Не встигли покласти трубки, вже почалися перші вибухи.

І починається війна, я без машини, без нічого. Що робити? Багато хто із знайомих повтікав. Перед цим я в тероборону намагався записатися, мені сказали: «Занадто здоровий, не підходиш» (*зі спогадів побратима Петра, позивний «Охота»*).

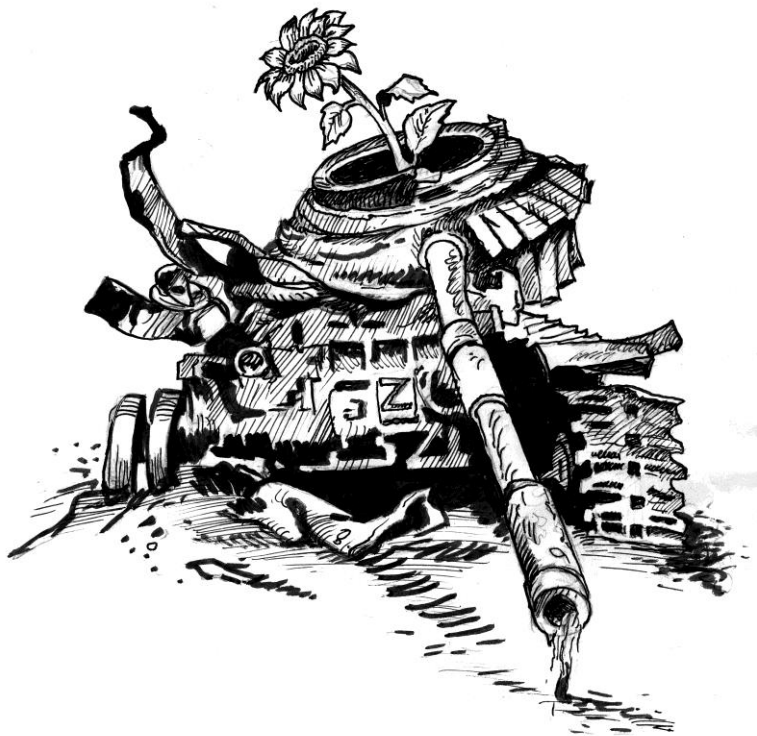
Відчуваю як горить земля,

Скільки крові зараз бачать зірки!

Вибухи, що розривають ніч,
Ви винні і ви маєте відповісти
За кожне серце, що ви зупинили,
За кожен уламок і снаряд, що вбив!
Ми боремося, щоб прокинутись завтра -
Ви ж маєте геть піти назавжди!

Юлія Коляда

Розділ десятий

Я – воїн Сил територіальної оборони

«Вільні люди – це люди Києва. В одному з перших знаних актів Києва (договір великого князя Ігоря з Романом царгородським з 945 р.) натрапляємо на вияв найглибшого почування людей Києва. Вони – і християни, і погани – усі присягають додержувати умов договору. На яке ж найбільше нещастя для себе закликаються вони в разі недотримання договору? «Нехай не матимемо помочі ані від Бога, ані від Перуна, – кажуть вони, – і нехай зістанемося рабами і в цьому, і в майбутньому житті». Стремління до особистої свободи і відповідальність перед релігійними святощами – це перша й найважливіша прикмета київської людини», – зазначав український поет, публіцист, один із ідеологів українського націоналізму Юрій Липа.

Близько 4 години ранку за київським часом президент РФ В. Путін, заперечуючи, що розпочато проти України загарбницьку війну на її території, оголосив початок «спеціальної воєнної операції» з метою «демільтаризації і денацифікації України».

Водночас російські війська завдають авіаударів по ключових об'єктах військової та цивільної інфраструктури, руйнуючи аеродроми, військові частини, нафтобази, заправки, церкви, школи та лікарні. Обстріли житлових районів ведуться з використанням артилерії, реактивних систем залпового вогню та балістичних ракет.

Ракетно-бомбові удари з повітря завдавалися по столиці – Києву, а російські танкові й моторизовані війська перейшли кордони України, наступаючи на Київ (з Білорусі), Харків, Чернігів і Суми (із Росії) й Херсон (з окупованого Росією Криму).

У бій з агресором вступили прикордонники, частини Збройних сил України й Національної гвардії.

Ці перші години і дні війни були дуже тривожними. Танкові механізовані колони російського агресора проривалися зусі-

біч – із боку Броварів, Іванкова, бої в Гостомелі, де намагався висадитися ворожий десант тощо. Наносили ракетні удари по Києву, відбувалися обстріли передмість.

Націє, народжена з огня,

Націє великая, борись!

Яснозбройний Юрій, як колись,

Осідлав могутнього коня.

«Святий Юрій», Юрій Лука, 1921 р.

За чотири століття війни, що її Росія веде проти українців, росіяни увірували у власний міф про нашу схожість. Вони думали, що нам, як і їм, байдуже життя наших дітей, що ми, як і вони, не дбаємо про свій дім, що для нас, як і для них, країна – то набір порожніх гасел.

Коли виникла реальна загроза захоплення Києва, у місті організують добровольчі формування територіальної оборони.

Найбільш активна та боєздатна частина цивільного населення столиці виявила бажання ввійти до складу добровольчих формувань Сил територіальної оборони ЗСУ і стати непереможною ланкою на блокпостах, обороняючи підходи до міста.

Це були шалені дні. Телефони військкоматів, Міністерства внутрішніх справ, КМДА, районних адміністрацій обривалися. Пекарі, лікарі, юристи, судді, вчителі, психологи, бізнесмени, робітники, водії, студенти – усі йшли до військкоматів.

Міністр оборони Олексій Резніков спільно з командувачем Сил територіальної оборони Юрієм Галушкіним оголосили про розгортання в Україні мережі добровольчих формувань територіальних громад відповідно до закону «Про основи національного спротиву».

Про це повідомляло Міністерство оборони України. «Відповідно до закону, діяльність добровольчих формувань

територіальних громад здійснюється під безпосереднім керівництвом і контролем командира військової частини Сил територіальної оборони Збройних сил України за територіальним принципом. Тобто у вашому районі або регіоні. Уже зараз ви можете долучитися до влаштування блокпостів, блокування переміщень колон техніки ворога, виконувати інші поставленні командуванням сил ТрО завдання, використовуючи власну зброю», – пояснював Олексій Резніков.

«Мережа ДФТГ буде важливим чинником протидії ворожим диверсантам, а також порушуватиме логістику окупантів. Це величезний внесок у спільну перемогу. Слава Україні! Слава Героям України! А «заблукалим» нехай щастить, – говорив Олексій Резніков. – Стратегічне завдання Збройних сил України – оборона Києва».

Я – воїн Сил територіальної оборони.

Я – сила, що захищає Україну.

Я творю свою сім'ю, громаду і державу.

Збиваю всіх, хто іде по кров мого народу.

Його сльози – моя лють. Його надія – моя міць.

Я несу порятунок українцям і смерть ворогам.

У справедливості – моє серце. У карі – мої руки.

За мною – звитяга мого шляхетного роду.

Зі мною – побратими, посестри і свята правда.

Не лізь або помри, бо я – переможець!

Кредо Сил територіальної оборони ЗСУ

25 лютого 2022 року ситуація в столиці України впродовж дня загострюється. Місто продовжує чинити опір, за словами міністра оборони Олексія Резнікова, бійці тероборони вже одержали на руки 18 тисяч автоматів. Із закликem приходить до

ТРО та ЗСУ Міністерство оборони звернулося «до всіх, хто може тримати зброю».

«Разом з ними захищають столицю підрозділи Сил територіальної оборони, Десантно-штурмових військ, Сил спеціальних операцій ЗС України та інших військових формувань держави. До захисту столиці масово долучаються самі містяни», – заявляв у ті дні головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний.

Сили територіальної оборони Збройних сил України, прийнявши за декілька тижнів до своїх лав понад 110 000 українців, стали уособленням перевтілення і перековування у воїнів підприємців, учителів, фермерів, IT-івців, студентів.

Люди, різні за віком, статтю та досвідом, узяли до рук зброю, набувши 5 сил тероборони: сміливість, стійкість, спротив, злагодаженість і результат.

З 24 лютого 2022 року спротив українців, бойовий дух і готовність захищати свій дім, свою землю, свою ідентичність стали найсильнішою зброєю, яка стримала ворога і здивувала увесь світ (*автор-упорядник д.істор.н., професор І.Коляда*).

Ніколи не хотів бути військовим

Богданчик ніколи не хотів бути військовим, хоча завжди пишався своїм татком офіцером. Богдан не любив підкорятися, він був вільним птахом. Розуміючи, що в країні війна, вважав, що військова підготовка є потрібною.

*На світлинці: Богдан і тато Андрій
(жовтень, 2020 рік).*

Син вступив на кафедру військової політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. На жаль, практичних занять на полігонах було дуже мало. На той час у країні вже були карантинні обмеження в умовах коронавірусної пандемії.

Богданчик, який закінчив навчання в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, вирішив стати відеографом.

Богдану подобалося фотографувати, а потім компоувати відеосюжети.

Усьому вчився сам. Заробляв гроші та купував для роботи нову апаратуру. Він мав грандіозні плани щодо роботи на майбутнє.

Тим часом син встигав бачитися з друзями, проводити час із сім'єю, займатися спортом і зустрічатися з коханою дівчиною Ярославою (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Хлопчина став дорослим воїном

Богдан вже 24 лютого 2022 року пішов записуватися в ТрО. Потім десь через місяць забіг додому, міг хоча б переночувати, але пішов, бо на нього чекали побратими. Ще приїздив на декілька днів, щоб зібратися на військові навчання, а потім вирушив на Схід вже воювати. За декілька місяців із молодого хлопчини Богдан став дорослим воїном. Він був дуже гордий, що йде на війну лейтенантом (пригодилося навчання на військовій кафедрі), хоча ніколи не мріяв про професію військового (*зі спогадів Наталії Козінчук, сусідки родини Богдана*).

Він пішов захищати Батьківщину

Богдан народився в сім'ї військовослужбовця і все своє життя прожив у військовому гуртожитку. Проте своє майбутнє

хотів пов'язати з історією і після школи вступив на історичний факультет. Я була вражена, коли хлопець, не маючи достатньої професійної військової підготовки, пішов добровольцем у тероборону свого району, а потім поїхав на передову. Пам'ятаю його останній допис в інстаграмі, коли він їхав під Лисичанськ... Він написав, що їде захищати Батьківщину, надовго... Ці слова стоять перед очима досі (*Марія Войтенко, однокласниця Богдана Сагуна*).

Хрещено, обов'язково

Коли почалася війна мені зателефонувала сестра та розповіла, що Богданчик пішов захищати нашу Україну. Такий молодий хлопець і як справжній чоловік, мужній, відважний, став боронити нашу державу!

На початку війни моя сестра (мама Богдана) переїхала до нас, щоб бути всім нам разом. Богданчик щоранку та щовечора писав мамі смс-повідомлення, запевняючи та заспокоюючи свою люблячу магусю, що в нього все добре, а іноді телефонував по відеозв'язку і ми разом спілкувалися.

Виявляється, так мало треба для материнського щастя – це іноді чути голос своєї рідної дитини – свого синочка!

Остання наша зустріч була на початку квітня 2022 року. Богданчик приїхав додому переодягтися та прийняти душ. Мені зателефонувала сестра та розповіла, що

*На світлинці: «Гун»
(травень, 2022 рік).*

Богданчик на годину приїхав додому, і ми із сином відразу приїхали до них. Поспілкувалися. Потім підвезли його до місця призначення. Я обійняла Богдана та поцілувала і наказувала, щоб він себе беріг. У відповідь він, як завжди, мені усміхнувся своєю такою незабутньо чарівною усмішкою і відповів: «Хрещено, обов'язково»...

Богданчик завжди мене називав хрещеною. Завжди пам'ятав мій день народження і не забув про нього і цього жахливого року. Перебуваючи в зоні бойових дій, у цьому пеклі, він знайшов хвилинку на привітання та квіти (*зі спогадів Тетяни Дроботенко – хрещеної мами Богдана*).

Це потрібно мені

Увечері 24 лютого 2022 року син сказав, що вранці посадить Ярославу на поїзд до м. Рівного, там живуть її батьки, а я повинна їхати на Воскресенку до своїх рідних, бо залишатися одній вдома небезпечно, а сам іде до військкомату. Я хотіла відмовити сина, але він сказав, що це його рішення і що я завжди підтримувала його, і зараз йому потрібна моя підтримка. Богдан пішов 25 лютого 2022 року.

Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.

Мамо. Мамо. Там, де я буду, краще помовчати.

Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.

Мамо. Мамо. Там, на війні, у нас краще помовчати.

Налий мені чаю, мам. Я вже поставив чайник.

Так добре, що сьогодні ти лишилась вдома.

А пам'ятаєш, як давним-давно, за цим столом, а?

Мене сварила ти за теорему Піфагора?

А я, як завжди, втикав й ніби за вікно втікав,

Очі ховав і удавав, що ніби розумію.

Сам, звичайно, думав тільки про дівчат.

Гадав собі, що сам вже все знаю. Вже вмію,

А тато на балконі теж тоді під ніс бурчав
Й ледацюгой називав мене, авжеж,
А сам вночі сидів, збирав наш перший комп.
І пролетіла школа, як фанера над Дніпром.
Та знаєш, мам, тепер я вдячний вам.
Ви вірили у мене більше, ніж я сам.
Я знаю, ви потрохи вже пишастесь мною.
Я це тримаю у собі. І над собою.
Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.
Мамо. Мамо. Там, де я буду, краще помовчати.
Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.
Мамо. Мамо. Там, на війні, у нас краще помовчати.
Налий чогось міцніше, мам. Холодно мені.
Сьогодні можна, лий. Хоча іще не вечір.
Пробач, будь ласка, я тоді звалив
Все на твої тендітні плечі. Хоча вони міцні.
І не питай мене, де далі буду я
Краще спитай, чи маю теплі речі? Маю.
Чи не голодний? Ні! І я вдягаю шапку навіть навесні,
бо люта холоднеча настає під вечір.
А татові ти передай, що його син
Пішов туди, де світло поділяється на чорне і на біле,
Де захищаєш від дебіла всіх, кого колись любив,
Де вся земля почервоніла.
Ну-ну, не плач, ніхто ж нічого не накоїв.
Я знову повернуся, переможцем після бою.
Ми там давно не граємось в героїв.
Їх, взагалі-то, не існує, в порівнянні із тобою.
Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.
Мамо. Мамо. Там, де я буду, краще помовчати.
Мамо. Мамо. Ти не хвилюйся, я буду писати.
Мамо. Мамо. Там, на війні, у нас краще помовчати.

Kozak System

Син телефонував щодня і завжди писав смс вранці та ввечері. Я була у своєї сестри з мамою.

Спочатку Богдан був у ТрО Шевченківського району. 7 березня 2022 року підрозділ сина перекинули на Варшавське шосе. Мені ніколи раніше не доводилося так хвилюватися за сина, як із початку повномасштабної війни.

О 16-ій годині син написав мені смс, що вони вже на місці і що їх розмістили. О 21-ій я запитала: «Чи ви вже відпочиваєте?» Богдан відповів, що відпочивати їм ніколи і що «в них багато роботи». О 21-ій їх попросили піти. Вони взяли зброю, свої речі і пішли до лісу. Уночі було досить морозно (– 10° за Цельсієм). Ніч я не спала. Дуже хвилювалася, бо розуміла, що навіть багаття вони не зможуть розвести, бо буде видно їх здалеку. Тоді ледь дочекалася ранку, коли мені напише син. Тоді залишатися на лівому березі Дніпра вже не могла, дуже хотілося додому – бути хоч трохи ближче до сина.

9 березня 2022 року зранку зібралася додому. Сестра вмовляла лишитися, але я поїхала.

Міський транспорт ще не ходив, але, на моє щастя, зупинився водій та запитав, куди мені треба їхати? Так я дісталася Лук'янівки. Подвір'я було порожнє: ні машин, ні людей.

Удома спочатку було моторошно, на весь під'їзд – сім'я на другому поверсі і я – на п'ятому. З-за міста було чути приліт та вильоти. У небі дуже низько літав літак. Кілька годин пішло на прибирання. Зварила каву і сіла у крісло. Почула, як відчинилися вхідні двері і знайомий голос тата Богдана, він із кимось розмовляв.

Я вийшла в коридор, із ним був хлопець у військовій формі. І цей хлопець сказав: «Ні, тато, це потрібно мені». Я не впізнала свого сина, навіть не очікувала побачити його. Андрій сказав, що є три години, і пішов. Я обійняла сина, він сильно пахнув димом. Прийняв ванну, пообідав, я встигла все попрати і навіть посушити. Ми багато говорили, я запитала, як вони харчуються, син відповів, що два дні сухпайком. Настав час їти.

На світлині: Богдан у лавах ТрО з побратимами (березень, 2022 р.).

Через племінницю вийшли на керівника ресторану, де готували для тероборони. Були гарячі обіди, але возити їх довелося двоюрідній сестрі Богданчика, Кристюші. Моя сестра пекла пиріжки і смажила млинці, я ходила півтора місяця до ресторану чистити картоплю, а Христина відвозила нашим хлопцям обіди, воду, теплі речі, солодощі й цигарки. Ще кілька разів Богдан приїжджав додому і навіть мав можливість переночувати у своєму ліжку (*зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана*).

Позивний «Гун»

Одним із найзагадковіших періодів української історії є епоха, коли на незорих просторах України проживав гордий народ, який європейські історики дружно назвали гунами. Звернімося до свідчень стародавніх істориків. Грецький географ, математик та астроном II ст. Клавдій Птолемей у своїй

«Географії» писав: «Між бастарнами і роксоланами живуть хойни».

Історик IV століття н.е. Амміан Марцеллін: «Плем'я гунів... перевершує своєю дикістю всяку міру... Через те, що при самому народженні на світ немовляті глибоко прорізують щоки гострою зброєю,... то вони доживають до старості без бороди, потворними... Вони споживають коріння диких трав і напівсире м'ясо різної худоби, яке вони кладуть на спини коней під свої стегна і дають йому трохи попріти...».

Ось що про них писав Йордан: «...плем'я гунів найстрашніше серед усіх своїм дикунством... Їх люта зовнішність виказує жорстокість їхнього духу... Зростом вони невеликі, але швидкі у своїх рухах і надзвичайно схильні до верхової їзди... При людській подобі живуть вони у зв'язчій дикості».

За свідченням Прокопія Кесарійського (VI ст.), слов'яни були напівкочовиками, які жили «в жалюгідних халупах, побудованих далеко одна від одної». Вони постійно змінювали місця свого проживання. Слов'янські воїни були «чоловіками виняткового зросту та міцної статури». Прокопій повідомляє про їхню зовнішність так: «Їхнє тіло та волосся не є ані дуже світлими, ані білими, ані схильними до темного типу, але всі вони мають трохи червонуватий відтінок... майже кожен рік... робили набіги і творили жахливі справи супроти римського населення гуни, склавіни й анти... мідійці і сарацини розграбували більшу частину Азії, а гуни, склавіни й анти – усю Європу, руйнуючи до основи одні міста, а інші прискіпливим чином обібрали грошовими контрибуціями... жили важким життям, не звертаючи ніякої уваги на тілесні зручності... в усі часи вкриті брудом; однак вони жодним чином не є грубими чи лиходіями, але зберегли гунський характер у всій його простоті».

У X ст. візантійський імператор і видатний історик того часу Костянтин Багрянородний писав про слов'ян: «Цей народ називаємо скіфами або гунами. Щоправда, самі себе вони звуть русами» (*автор-упорядник д.істор.н., професор І. Коляда*).

Псевдо «Гун»

Чому Богдан собі обрав таке псевдо «Гун»? Прізвище СаГУН (у перекладі з англійської «гун» – головне знаряддя) (*Ярослав Секрет – друг Богдана Сагуна*).

Са-ГУН

Псевдо «Гун» пішло від двох складів Богданового прізвища «Са» – «Гун». Це не перший раз він використовував частини свого ПІБ. До цього в нього був нікнейм в інстаграмі «bosag», де він брав перші дві букви імені та перші три букви прізвища.

Богдан також цікавився міфологією північних народів. Йому подобався серіал «Вікінги».

Мабуть, і фах історика та знання про народ гунів, що наповнював страхом середньовічну Європу (Карою Божою називали європейські хроністи відважного ватажка гунів Атілу), мало певний вплив (*Максим Романов – друг Богдана Сагуна*).

Один із перших

24.02.2022 десь після 12:00 я відпросився по службі і разом з Богданом приїхав до Шевченківського районного територіального центру комплектування і соціальної підтримки (районний військкомат) м. Києва.

Звісно, що там були черги, і на питання, куди (до якої військової частини) призиватися офіцеру запасу ніхто відповіді не міг. Єдина відповідь – чекайте.

Наступного дня ситуація та ж сама. Водночас, на вулиці Овруцькій, що неподалік від нашого будинку, розташувався районний штаб ТрО ЗСУ, і ми разом із Богданом направилися до цього штабу.

До складу ТрО брали всіх охочих. Процедура була досить нетривалою. Подали дані паспорта Богдана, і того ж дня він

*На світлинці: Богдан із побратимами
Сергієм (позивний «Пегас»),
побратимом Миколою
(позивний «Фрам»), (27.04.2022).*

отримав зброю і був зарахований до 207 батальйону ТрО 112 ОБрТрО (в емблемі бригади – стилізоване зображення золотого луку зі стрілою, вписаного в золоте коло, який є центральним елементом сотенних прапорів Київського козацького полку).

Але, як згодом з'ясувалося, бійців-добровольців 207 батальйону ТрО 112 ОБрТрО до штату не зараховували ні в лютому, ні в березні 2022 року. Лише в середині квітня 2022 року Богдана офіційно було призначено на посаду командира взводу. Причина банальна. Як пояснили мені згодом, охочих служити в складі цього батальйону, а може й інших, також виявилось

втричі більше, ніж передбачав штат.

Проблем зі зброєю жодних, а ось із забезпеченням – суттєві проблеми. Майнове, продовольче, медичне, фінансове, транспортне та інші види забезпечення були просто відсутні.

Вдягався, хто як зміг. Добре, що я кадровий військовий і мав достатньо всілякого військового обмундирування. Тому все, що мав другим комплектом, а також речі, які залишилися ще з АТО, віддав Богдану та його побратимам. Потім зміг ще отримати зі складу комплекти військового обмундирування і також передати їм.

У перші дні війни особливого ажіотажу щодо харчування не було. Більшість мобілізованих у ТрО перебували недалеко від своїх осель, тому харчувалися вдома. Згодом активно долучилися волонтери та небайдужі українці, які допомагали із забезпеченням харчування бійців ТрО.

На світлині: Богдан серед побратимів із лав ТрО (березень, 2022 р.).

У перші дні війни завдання батальйону ТрО передбачали службове чергування на блокпостах міста Києва та здійснення перевірки транспортних засобів, контролю за дотриманням комендантського часу, пошуку та блокування диверсійних груп. Богдан із відповідальністю ставився до цих завдань. При цьому усвідомлював, що його основна професійна діяльність та хобі (відеографія) поки залишаються в минулому, і коли можна буде до них повернутися, не розумів. На жаль, так цього і не сталося...

Десь після 8 березня 2022 року, коли рашисти вийшли на околиці Києва, його підрозділ 16 взвод 5 роти 207 бат ТрО 112 ОБрТрО перевели на Варшавську трасу.

Спочатку вони розташувалися на ранчо «Дель Гуччо». Але вже наступної доби, як він мені повідомив, якісь «розумні керівники» з'явилися і наказали їм окопуватися ліворуч у лісі. Повідомив він мені про це рішення рано-вранці, близько 5:00. Він писав, що прокинувся в лісі від того, що на обличчя падав сніг. Спав, як і весь взвод, на карематі просто неба. А я йому пишу, що годі спати! У вас лише дві доби, щоб закопатися.

*На світлинці: Богдан із побратимом
Сергієм (позивний
«Пегас») (20.05.2022).*

Бої йшли вже в Бучі, Гостомелі. Уже були конкретні прильоти ракет і в Києві. Богдан попросив щось йому надіслати з інженерної справи.

Я пошукав і знайшов в інтернеті довідник сержанта інженерних військ ще часів колишнього СРСР. У ньому Богдан знайшов інформацію про розміри бліндажа, окопів, брустверів тощо.

Однак часу на вивчення цієї інформації практично не було. Крім того, у штаті забезпечення батальйону ТрО, як було не дивно, не було ні лопат, ні пил.. Хто зміг, завчасно витягнув із машини чи купив у магазині. У кого взагалі

нічого, то рили штик-ножами та руками. На вулиці було -7 градусів морозу та випав сніг. Я промоніторив найближчі автотракторні підприємства, але нічого необхідного не знайшов. Усе, що можна було, вигребли чи вивезли. Але нічого: дві безсонні доби Богдана та його підрозділу – і справилися!

Устигли окопатися до підходу рашистів. То була перша невеличка перемога, оскільки з досвідчених, які розумілися на військовій справі, було лише дві особи – мічман чи прапорщик (увесь час вони його по-різному називали), який мав шестирічний досвід військової служби в АТО, та ще один мобілізований офіцер, що також мав бойовий досвід. І ще двоє бійців, як і Богдан, мали лише за плечима теоретичну підготовку – навчання на військовій кафедрі. Щодо ефективності підготовки на тій кафедрі я розповів у своєму відеофільмі на Ютуб-каналі.

Решта мобілізованих узагалі ніякого військового досвіду не мала. Ось такий підрозділ мав протистояти танковим та легкоброньованим підрозділам рашистів на одній із ділянок

Варшавської траси. Та, на щастя, боїв із ворожими танками його підрозділу вести не довелося.

Їхні позиції ворог нещадно обстрілював із «Градів», гармат, ракет, але на самі позиції танки не прорвалися. Вдалося прорватися лише двом БМП рашистів. Згодом, відчувши силу спротиву, який чинили їм хлопці, вони змушені були відступити. Їх потім спалили сусіди Богданового підрозділу – механізований підрозділ.

Одного дня Богдан звернув увагу на громадянина, який ретельно фотографував їхні позиції. Невідомий видавав себе за «іноземного журналіста». Чолов'яга років тридцяти мав американський і французький паспорти. Проте фахова мовна підготовка Богдана, аналітичні здібності, дали змогу швидко з'ясувати, що «іноземний журналіст» є шпигуном та інформатором ворога. «Іноземного журналіста» було затримано і передано контррозвідникам (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

Богдан («Гун»)

Я виявився одним із трьох офіцерів у взводі. Усі троє – «піджаки» після військової кафедри нічого про справжню армію не знаємо.

Один старший за мене на шість років, інший – молодший на вісім (відразу відрекомендувався як Богдан із позивним «Гун»). Знайомимося, складаємо списки своїх відділень, готуємося отримати зброю і от прямо цієї ночі вступити у вуличні бої в Києві. Усе тому, що інформації загалом багато, а достовірної – мало, чуємо про купу диверсантів, що з'являються в місті, декілька груп, що до нього прорвалося, і канонаду на далеких підступах до міста.

Поки ця каша крутиться в голові, дійшло до отримання зброї і патронів. Бігаємо з Богданом між бійцями і допомагаємо відкривати «цинки» і споряджати магазини. Інтелігентного вигляду хлопець в окулярах відразу показує, що може командувати вдвічі старшими за себе дядьками, а також сваритися і пробивати своє в

штабі. Приємно, що поруч є впевнені люди (зі спогадів побратима Сергія (позивний «Пегас»)).

Другого дня потрапляємо до торговельного центру, де формуються підрозділи і відправляються на перші завдання. На наш підрозділ покладено завдання з охорони периметру. Визначаємо місця для постів, кількість вартових і порядок змін. Разом із ротним і Богданом досліджуємо периметр, після суперечок напрацьовуємо настанови для вартових: де стояти, куди дивитися, звідки чекати гостей (зі спогадів побратима Сергія (псевдо «Пегас»)).

Турботливий юний командир

Ми з Андрієм («Медведь») зустрілися 25 лютого 2022 року ближче до обіду і поїхали на пункт збору тероборони (вулиця Овруцька). Там було дуже багато людей. До нас підбіг молодий хлопчина і каже: «Не вистачає двох людей до взводу, ідіть до

На світлинці: Богдан
(березень, 2022 р.).

мене, я буду вашим взводним командиром». Ми подивилися: цікавий юнак і вже лейтенант, та й пішли з ним.

Богдан виявився дуже вимогливим до виконання завдань командиром, але усе робив разом із нами. Завжди підтримував та підбадьорював. Із ним було весело в будь-якій ситуації.

Щира усмішка була його візитівкою. Десь на третій день після приходу на збірний пункт у мене почали боліти ноги, точніше пальці на ногах. У мене та той момент було шкіряне осіннє взуття.

Боліло і було нестерпно холодно. А взяти інше було ніде, бо мій дім в Горенці біля Гостомеля (там уже точилися бої). Я ходив і мучився. Мої страждання помітив Богдан. Якимось він підійшов і говорить: «Я живу неподалік, пішли до мене щось тобі підберемо». Я дуже зрадив цій пропозиції. Ми сіли в машину і поїхали до Богдана. Прийшли до квартири, у якій він мешкав. Він каже: «У квартирі мешкаю один». Дивлюся, що все охайно, прибрано. Він почав підбирати мені взуття, але воно було на пів розміру меншим за моє. Одна пара, друга, дістає з коробки нову, мабуть, сам взував лише раз. Новенькі, гарні. Я кажу: «Ні, давай ношені, вони вже розтоптані і будуть зручними. Тільки вийми стельки, – кажу – у таких буде ліпше!!!!». Вдягнув і відчув – щастя є!» *(зі спогадів побратима Олександра, позивний «Крот»)*.

Десь на початку березня 2022 року нас перекинули під Київ, на Варшавську трасу. Декілька днів довелося ночувати просто неба. Хлопці пішли в ліс облаштувати оборонну позицію, а ми втрьох (я, Богдан та Андрій) залишилися на блокпосту на декілька днів. Коли нас змінили, ми повернулися до підрозділу, а хлопці ще нічого не зробили з облаштування побуту. Кажу: «Треба облаштувати позицію, робити ліжка, вбиральні, місце для харчування, хто помічники?». Богдан першим відповів: «Я». І почав конструювати ліжко. Справа пішла в нього досить швидко і вправно. «От, – говорю командирю, – хто і буде командиром відділення!».

Удень ми рили окопи, будували укріплення. Богдан завжди був

На світлині: Богдан у лавах ТрО на захисті Києва (березень, 2022 р.).

*На світлині: Боець ТрО
Богдан (16.03.2022).*

поруч і робив усе на рівні з нами. Він завжди піклувався про підлеглих, хоча віком був набагато молодшим.

Під час бойових дій на Сході України Богдан став командиром мінометного підрозділу, а ми були в піхотному підрозділі. Пересікалися нечасто, у кожного свої завдання. Пам'ятаю, як побачив Богдана після перших боїв. Пам'ятаю його усмішку, і коли обнялися, він сказав: «Я дуже хвилювався. Запам'ятаю на все життя» (зі

спогадів побратима Олександра, позивний «Крот»).

Завжди намагався стати кращою версією самого себе

Із Богданчиком ми познайомилися увечері 25 лютого 2022 року, коли прийшли до Київської ТрО. А вже за кілька днів були як давні приятелі. Так згуртувалися. Пережили разом багато пригод: цікавих, смішних, гірких. Разом вчилися стріляти, рити окопи. Грالی в шахи. Відпочивали, коли мали можливість.

Молодий, красивий, ініціативний юнак, що викликав у всіх симпатії. Він був душею компанії. Був дуже добрим командиром для своїх підлеглих. Терпіти не міг підлості, обману. Учився і завжди намагався стати кращою версією самого себе у військовій справі.

Хоча він був набагато молодшим за мене, проте в нього було багато чому повчитися – його сміливості, його почуттю справедливості, часом безкомпромісності (зі *спогадів побратима Миколи, позивний «Фрам»*).

Командир, що вирізнявся позитивом та гумором

Ми з Богданом були у ТрО з 25 лютого 2022 року весь час пліч-о-пліч. У моїй пам'яті він – справжній офіцер. Богдан був тим, з кого з перших днів варто було брати приклад, як орієнтуватися і поводитися у критично небезпечних ситуаціях, яким чином планувати та виконувати поставлені завдання, як працювати з особовим складом. Як особистість Богдан викликав симпатію своїм почуттям гумору, здатністю швидко приймати важливі рішення, умінням тримати себе в руках, умінням самовладання. Він міг підтримати побратимів своїм позитивним і бадьорим настроєм. Таким він назавжди залишиться в моїй пам'яті (*зі спогадів Сергія (позивний «Пегас») – побратима Богдана*).

Інтелігент із книжок про Героїв Крут

Із Богданом ми познайомилися 25 лютого 2022 року. Війна застала мене без авто. Здавав три дні перед тим назад біля спортзали і відірвав бампер. Завіз майстру. Майстер прийняв геніальне рішення – вивезти родину в Димер, куди заходили окупанти. Зв'язку з ним не було до середини березня.

25 лютого 2022 року моя подруга написала, що в її друзів є авто, але ніхто не має прав. Зранку я займався їхньою евакуацією у... тантричний храм. Спокусу залишитися там і віддатися приємним медитаціям я відкинув. І поїхав автостопом на Київ. Написав «Гамалії» з Дніпровської ТрО – місць не було. Написав «Пилипасю» – із «Правого сектору». Вони вже воювали на Сході. Відписав «Консул», який раніше був у 93-й бригаді: знайшов місця в Шевченківській ТрО. Я біг туди. Там я і зустрів Гуна. На жаль, його ім'я вже не варто ховати за позивним. Там я зустрів молодшого лейтенанта Богдана Сагуна – людину, чиє ім'я має бути вписане в історію нашого спротиву.

*На світлині: побратим
Петро (позивний «Охота»),
побратим Олександр (позивний
«Крот»), побратим Андрій (позивний
«Медведь»), Богдан (позивний «Гун»).
Авто придбано за
донати (14.04.2022).*

входили: Богдан («Гун», 5.16), Андрій («Медведь»), Влад («КМС», 5.16), Макс («Вірус»), Сергій («Лістік»), Саня («Консул»), Олександр («Крот»), Євген («Ловелас», 5.16), «Пегас», (5.16), «Борода», «Сніговичок». Я навмисне називаю ці імена – не потрібно соромитися давати пазлики дослідникам майбутнього для мозаїки історії (зі спогадів побратима Петра, позивний «Охота»).

Богданів інтелект став у пригоді

6 березня 2022 року. Нас везуть виконувати «бойові».

У Гуна піднятий настрій. Як і у всієї «5.16». «Променада» – місце ситне, але нудне. Особливо якщо випало чергувати на «Кукушці» – позиція на даху гаража, де ти сидиш сам усе чергування.

Висаджують біля ресторану «Ель Гаучо» і дають завдання – тепер наша славна «5.16» має охороняти шлях із Бучі та Ірпеня. Фронт невідомий. Жити будемо в лісосмузі.

– Але нас же готували до вуличної війни! – Коментує Вірус. Ми сміємося. Чергування на «Троні» чи «Кукушці» навряд чи зробили з нас вправних герільєрос.

Про період із 6 березня по 1 квітня 2022 року ми в «5.16» говоримо: «Людина може покинути «Ель Гаучо», але дух «Ель Гаучо» з людини не вийде ніколи».

Напевно, це був найбільш крутий період нашого тимблдингу. Ми будували бліндажі. Робили вогневі точки. І стояли на блокпостах.

Гун ніколи не «пiniaв» від звичайної роботи – копав з усіма.

Його інтелект став у нагоді, коли наші чергові спіймали підозрілого «типа» – чоловіка років тридцяти з американським і французьким паспортами. І зі світлинами щойно зруйнованого ТЦ «Ретровіль», і наших позицій на телефоні.

Ми тоді отримали досвід затримання диверсанта (потенційного) із переглядом вмісту його телефону і речей. «Француз» так і не зміг пояснити нам своїх намірів і був переданий контррозвідникам (*зі спогадів побратима Петра (позивний «Охота»*)).

Офіцер слова і честі

Орієнтовно упродовж двох тижнів підрозділ ТрО, у якому служив Богдан, забезпечував оборону на визначеній ділянці в лісі уздовж Варшавської траси.

За цей час я двічі приїздив до них поспілкуватися, дещо підкинути їм з матеріального забезпечення (речового, продовольчого та трохи паливного – для роботи генератора).

У період з 10 по 22 березня 2022 року було достатньо «гаряче». Періодично рашисти здійснювали обстріли їхніх позицій. Також тривала і боротьба з ДРГ.

За ці дні в роті відбулися значні зміни. Штатний командир роти та приблизно 12 відібраних ним людей разом із найкращою зброєю, яка в них була (зокрема РПГ, ПКМ), було переведено до іншого місця дислокації. За ротного залишився командир взводу без бойового досвіду. Зі зброї була в основному лише стрілецька.

На світлині: «Гун» (травень, 2022 р.).

Засоби нічного бачення, засоби радіозв'язку також були відсутні. Навіть протипіхотних гранат у них було лише декілька штук. Але через кілька діб нарешті почали організовувати взаємодію із «сусідами».

За такої складної ситуації до них на тиждень прибув досвідчений старший лейтенант із морської піхоти з бойовим досвідом, який зміг організувати надання їм декількох радіостанцій, РПГ і навіть невеликий тепловізор. Він за можливістю організував з ними тренувальні заняття з бойової підготовки. Але за тиждень цей офіцер знову повернувся до себе в підрозділ, а в роті ТрО, де служив Богдан, відбувалася самоорганізація та згуртування колективу.

З бойовим досвідом у взводі Богдана був лише мічман (6 років в АТО). Ще було три мобілізованих офіцера (після військової кафедри), зокрема й Богдан. Тому вибрали мічмана командиром взводу. Богдан був тоді командиром 1 відділення. При цьому, як я зазначав раніше, офіційно ніхто не був призначений на посади. Усі були в «розпорядженні» командування, оскільки кількість мобілізованих у бригаді перевищувала штат утрічі. Забезпечення також відповідно втричі було гіршим за необхідне.

Десь 22 березня 2022 року їхній взвод перемістився на нові позиції, у район Пущі-Водиці.

У цей час противник почав відступати з Київської області. На кінець березня 2022 року оперативна обстановка в області загалом нормалізувалася.

Підрозділи ТрО почали виконувати вже лише їм визначені завдання, зокрема несення служби на блокпостах та інші дії щодо забезпечення дотримання правового режиму в період воєнного часу.

У цей час військовослужбовці Богданового підрозділу з метою вирішення потреб транспортного забезпечення (постачання одягу, речей першої необхідності, продовольства тощо) власним коштом придбали легковий автомобіль. Трималися і виживали, як могли.

У першій декаді квітня 2022 року Богдан повідомив мені, що до їхнього підрозділу прибули два представники зі 111 Луганської ОБрТрО і запропонували доєднатися до складу їхньої бригади. У своєму підрозділі вони порадилися і прийняли рішення підтримати цю пропозицію. Я застеріг Богдана про їхню неготовність до бойових завдань складом підрозділу і потребу у відповідній підготовці та забезпеченні. Але він мені відповів, що взвод мотивований і буде навчатися та готуватися там, на місці. Декілька разів ми про це з ним говорили, але він відповів, що рішення вже прийнято колективно, і таким складом підрозділу їх приймуть у 111 бригаду, вони підписали уже певні документи.

За добу всіх їх уже було офіційно призначено на посади. Богдана призначили командиром взводу. Також бійці Богданового підрозділу отримали можливість приїхати додому та побути з рідними (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

Був великим життєлюбом

– Ну шо, дядьку, звідки бомбануло? – Ми з Гуном стоїмо на «Троні» – позиція, яка охороняє в'їзд у ТЦ «Променада». Наша рота базувалася у приміщенні цього закладу. Відразу напроти веншкірдиспансера, який зараз був штабом Шевченківської

ТрО. Щойно російська ракета вдарила в напрямку Білоруської вулиці.

– Вдарило туди!

– Блін, у мене ж там батя. – Гун набирає номер. Зв'язку немає. Тоді, у перші дні війни, це було звично.

Раптом з боку «Променади» вибігає гурт людей на чолі з біснுவатим Морпехом – одним із небагатьох у нашому батальйоні, хто має бойовий досвід.

– Я же гаваріл, што ето зданіє іпользується рускімі ДРГ. – Морпех показує на закинуту будівлю біля нашого посту.

– Але вдарило туди. – Гун показує в бік вулиці Білоруської. Морпеху байдуже. Його гурток азартних ТрОшників розмахує автоматами і біжить до «заброшки».

– Ето взривпакет! Визвать подкрепленіє і прочесать уліцу! – Морпех кричить у рацію.

– Тут нічого не вибухало. Вибухало з боку Білоруської. – Гуна не чують.

– Я же гаваріл, надо поставіть там пулемьот! – Морпех керує операцією і його не цікавить реальний стан речей.

На світлині: «Гун» з побратимами (01.05.2022.).

Я в шоці. Повертаюся до Гуна і коментую дії Морпеха (зі спогадів побратима Петра, позивний «Охота»).

Уважний та щирий душею

Богдан дуже опікувався проблемами своїх побратимів, навіть учорашніх командирів. Часто під час нашого спілкування просив порад та допомоги щодо них. Усе хотів, щоб у них було все гаразд. Навіть якщо комусь була потрібна термінова допомога, діяв у збиток своєму часу, шукаючи вихід у питаннях, на яких не зовсім розумівся. Незважаючи на те, що взвод, у якому він перебував, та, власне, і рота півтора-два місяці як сформувалися з чоловіків різних вікових груп (від 20 до 43 років), він турбувався про кожного з бійців свого підрозділу. Щоразу, коли я приїжджав до них на позицію, він із задоволенням та повагою характеризував кожного свого побратима та знайомив їх зі мною. Зокрема, ще за тиждень до від'їзду в Луганську область до нього звернувся його командир стрілецької роти (позивний «Чужий») за специфічною юридичною порадою, хоча Богдан в юридичних питаннях не був досвідченим. Богдан попросив мене, а я звернувся до юридичного управління та управління персоналом Генерального штабу, таким чином надали йому консультативну допомогу (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

У кожного з нас є свої межі Батьківщини

Якось Богдан запитав мене: «Бабусю, чому ти розмовляєш російською мовою, ти ж українка?»

Я відповіла: «Богдане, так сталося, що з дитинства розмовляю російською і в садочку, і в школі, і в технікумі».

У відповідь Богдан сказав: «Але ж ми живемо в Україні і маємо вчитися говорити українською мовою».

*На світлині: борець ТрО Сагун Богдан
(10.03.2022).*

Онук порадив читати книжки українською мовою. Ця розмова була напередодні 24 лютого 2022 року.

Війна поділила наше життя на «до» і «після». Мій онук, Богданчик, у перші дні став на захист Києва в лавах територіальної оборони.

У ці тривожні дні він став частіше дзвонити мамі, а одного разу зателефонував мені запитав: «Як здоров'я, бабусю? Бабусю, а книги українською мовою читаєш?». Я відповіла: «У ці дні читаю вірші Тараса Шевченка». Онук похвалив мене.

Мій онук Богдан мав коротке, але яскраве життя. Була родина, друзі, захоплення, робота. Було велике бажання жити, кохати, щось пізнавати, чогось навчатися. Були мрії та сподівання.

Але не судилося, як боляче, що гинуть наші діти, найкращі діти нашої України.

У кожного з нас є свої межі Батьківщини. В одних це сім'я, і це важливо. В інших – усе їхнє оточення, будинок та місто. У третіх – це матінка-земля, на якій вони народилися, і вся Україна. Для Богдана було важливо захистити цілісність усієї України.

Свою Україну любіть.
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї господа моліть.

*«В казематі» (XII “Чи ми ще
зійдемося знову?”), Тарас Шевченко*

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра,
А ви претесея на чужину
Шукати доброго добра,
Добра святого. Волі! волі!
Братерства братнього! Найшли,
Несли, несли з чужого поля
І в Україну принесли
Великих слов велику силу,
Та й більш нічого. Кричите,
Що Бог создав вас не на те,
Щоб ви неправді поклонились!..

*«І мертвим, і живим...» (рядки 33-44),
Тарас Шевченко*

Не дуріте самі себе,
Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.
Чужі люди проганяють,
І немає злomu
На всій землі безконечній
Веселого дому.

*«І мертвим, і живим...» (рядки 218-229),
Тарас Шевченко*

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата –
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх
Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами.
І забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечірній
Тихо засіє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

*«І мертвим, і живим...» (рядки 246-261),
Тарас Шевченко*

Мій онук Богдан виріс гідною людиною, мужнім та сміливим чоловіком, справжнім захисником родини, друзів, коханої, рідного золотоголавого Києва, рідної неньки-України!

Я дуже вдячна онукові за мужність і дуже пишаюся Богданом!

Богданчик назавжди буде житиме в моїх спогадах і моїй душі (зі спогадів Арещенко Ольги Іванівни – бабусі Богдана).

Розділ одинадцятий

Командир мінометного взводу

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

Командира військової частини А7376
(зі стройової частини)
Київ

«25» лютого 2022 року № 3

Відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні мобілізаційної директиви Головнокомандувача Збройних сил України від 24.02.2022 №32/321/501/13т у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України:

4. Нижчепоіменованих військовозобов'язаних запасу, які прибули із територіальних центрів, комплектування та соціальної підтримки, відповідно до мобілізаційного плану, зарахувати в розпорядження командира військової частини А7376, зарахувати до списків особового складу та на всі види забезпечення, встановити посадовий оклад у розмірі 3440 гривень на місяць, 12-тарифний розряд, на період дії воєнного стану виплачувати надбавку за особливості проходження служби в розмірі 65% та щомісячну премію відповідно до особистого внеску в загальні результати служби.

4.50. Молодшого лейтенанта запасу САГУНА Богдана Андрійовича

13.10.1996 р.н.

Перебуває на обліку в Шевченківському районному в місті Києві територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки

3535007454

Командир військової частини А7376

Підполковник _____ Віктор ЮШКО

Згідно з оригіналом

Начальник групи персоналу

військової частини А7376

молодший лейтенант _____ Владислав СІРИЙ

(з особистого архіву Андрія Сагуна).

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

Командира військової частини А7376

(зі стрійової частини)

Київ

“22” квітня 2022 року № 59

1. Молодшого лейтенанта САГУНА Богдана Андрійовича, що знаходиться в РОЗПОРЯДЖЕННІ КОМАНДИРА ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ А7376, призначеного Наказом КОМАНДУВАЧА СИЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ (по особовому складу) від 20 квітня 2022 року № 54

на посаду КОМАНДИРА МІНОМЕТНОГО ВЗВОДУ МІНОМЕТНОЇ БАТАРЕЇ, вважати таким, що ВИБУВ ДО НОВОГО МІСЦЯ СЛУЖБИ, військова частина А1155.

3 «22 квітня 2022 року виключити зі списків особового складу військової частини А7376 та всіх видів забезпечення. Щомісячне грошове забезпечення (основні та додаткові види), у тому числі: посадовий оклад, оклад за військовим званням, надбавку за вислугу років, надбавку за особливості

проходження служби в розмірі 65%, щомісячну премію відповідно до особистого внеску в загальні результати служби – сплачено до 22 квітня 2022 року включно.

Додаткову винагороду, передбачену постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 на період дії воєнного стану – до 22 квітня 2022 року включно.

Щорічна основна відпустка за 2022 рік не надавалася, грошову допомогу на оздоровлення не отримував, інші додаткові оплачувані відпустки не використав.

Матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань, відповідно до Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України та деяким іншим особам, затвердженої наказом Міністра оборони України від 11 червня 2008 року № 260, не отримував.

Військові перевізні документи на проїзд військово-службовця, членів його сім'ї та перевезення домашніх речей не видаються.

Постійним або службовим житлом не забезпечувався (з особистого архіву Андрія Сагуна).

Велич душі

Коли відігнали цю рашистську зграю від Києва, Богдан прийняв рішення їхати на Схід зі своїм підрозділом. Батько відмовляв і просив піти трохи повчитися. Але син був їхнім командиром і не міг залишити хлопців.

22 квітня 2022 року я бачила сина востаннє.

На світлині: «У дорозі», 20.05.2022.

Просто побути в тиші
Іноді зовсім не просто...
Під звуки гармат і грому
Буває ми іноді їдем
Далеко від дому...
Люди різні стали рідні,
Тебе обійму, як побачу,
І поцілую так щиро!
Ми ж завжди назавжди

Прощаємось та все одно
Говоримо: «До завтра!».
Я знаю, що все буде добре,
Якщо кава є зранку!
Я ж знаю, що все буде добре,
Якщо кава є зранку!
Я знаю, що все буде добре,
Сонце зійшло, якщо зранку!
Ти знаєш, один –
Теж в полі воїн,
Якщо більш нікого немає!
Тут без ніяких «Але»,
Ніяких «Не можу»,
Такого я слова не знаю.
Мушу! Зроблю! Зможу! Знаю!
Дійти десь туди далеко,
Знайти то давно, що шукаю.
Із тисяч стежин і колій,
Одна лиш моя дорога.
Зустріну ті рідні очі,
Зрадію – і зникне тривога!
Ми вдома! Щастя в простому:
Дякую світанку!

Сергій Асафатов, «Дякую за світанки»

Це було за кілька днів до Паски, я випекла штруделі з маком, і Богдан узяв їх із собою в дорогу. Вони поїхали на Схід. Остання, хто бачив Богдана, це була його дівчина. 18 червня 2022 року вони зустрілися у м. Дніпрі. Ярослава привезла синові нові окуляри. Надсилали смішні відео, вони були такі щасливі. Я рада, що їм вдалося зустрітися.

Я завжди знала, що в Богдана в кімнаті є коробка з-під взуття, у якій він зберігає якісь дорогі йому дрібниці. Я ніколи не дивилася її вмісту, тому що поважала синів особистий простір та його

приватність. Через місяць після загибелі сина згадала про цю коробку Там були валентинки зі школи, квитки на футбол, концерти, записка від Юлії Михайлівни після поїздки в табір (спасибі їй велике, що так цінувала і поважала Богдана). Ще багато дрібниць, і серед них повідець нашої улюбленої Шарлоти.

Богдан був сильний духом, хоробрий, мужній, міг постояти за себе і тих, хто поруч, брав на себе відповідальність. Але водночас – добрим, чемним, чуйним і сентиментальним. І це не слабкість – це ВЕЛИЧ ДУШІ (*Олександра Сагун – мама Богдана*).

Бережи себе, мій сину

21 квітня 2022 року. Це день, коли я востаннє бачив Богданчика. Він зі своїм підрозділом мав від'їжджати на фронт.

Я зміг відпроситися зі служби лише на годину, тому часу спілкуватися було обмаль. Розмовляли не довго. Знаючи характер свого сина, я і розумів, що він навряд чи змінить своє рішення. Але все ж таки запитав, чи він, можливо, не передумав і усе зважено обміркував. Богдан дуже цінував побратимів свого взводу і казав: «У нас усі діють за принципом: “Один за всіх і всі за одного”».

Я попросив Богдана: «Сину, прошу тримай постійно мене в курсі справ. Будь на телефонному зв'язку. І головне – бережи себе».

Я востаннє пригорнув до своїх грудей мого сина – 25-річного юнака, який за два місяці війни став мужнім дорослим чоловіком. Став офіцером.

І більше, до 30 червня 2022 року, я з сином не зміг побачитися. На превеликий жаль... (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

Командир міноментного взводу

22 квітня 2022 року

Перед виїздом на Схід Богдану дали добу на відпочинок та прощання з нами – батьками, коханою, родичами. Мене також зі

служби відпустили на декілька годин. Під час нашої з ним розмови я вкотре запитав, чи не передумав їхати, адже його 207 батальйон ТрО залишався виконувати завдання в районі Пуці Водиці. Але він твердо відповів, що це колективне рішення – їде увесь їхній 16 взвод 5 роти.

Після від'їзду з Києва на полігон у Богдана було недобре самопочуття.... На наступний день після нашого прощання я телефонував йому.

Моя смс: Ты в дороге? Как самочувствие? Что-нибудь надо? Теплые носки привезти и куда?

Смс Богдана: Та носки есть, любые.

Смс Богдана: Просто говорю, не знаю, почему так.

Моя смс: Надо кровь гаять, упражнения делать, меньше нервничать, больше пить горячего чая.

23 квітня 2022 року

Я написав йому, щоб він кинув мені телефони своїх начальників та запитав, на який полігон вони виїхали? Він написав лише назву полігону, про начальників нічого не повідомляв. Тому я почав додзвонюватися до кого зміг. Згодом я знайшов знайомого офіцера з Командування ТрО, який запевнив мене, що поставляться з особливою увагою. На словах мені пообіцяли, і тому я його трохи заспокоїв, написавши: «С подготовкой стрельбы с минометов научат, обещали за 2 недели в зависимости от калибра. Стрельба, например с 60 мм проводится до 2 км, 82мм до 4 и т.д.» Також скинув йому необхідну документацію із застосування мінометів. Як з'ясувалося пізніше, необхідної практичної вогневої підготовки їхній взвод так і не пройшов. Усього лише двічі вони стріляли з мінометів і то з тих, яких у їхньому штаті не було.

Під час підготовки на полігоні, як я вже потім зрозумів, навчання під конкретний зразок міненомету не проходило через

На світлині: Богдан із побратимами (19.04.2022).

відсутність у його батальйоні на той час штатних мінометів. Можливо, їм і давали декілька разів здійснити постріл, але то були не їхні зразки та калібри. Тому підготовка була в більшості часу інженерна, тактична, медична, а не, як мало бути для мінометного підрозділу, – вогнева. І це була перша серйозна проблема. Адже навчання в бою має занадто високу ціну – людське життя (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

У перший же день по приїзду в операційну зону виникла перша організаційна проблема. Якщо перед прийняттям рішення про від'їзд з 207 бат 112 ОБр ТрО в 110 бат 111 ОБр ТрО її представники казали, що їхній взвод залишиться як єдиний підрозділ, то вже в перший день їхнього приїзду їх розділили.

Богдан мені написав: «Мои ребята по взводу переформатировались без нас троих». Я запитав у Богдана: «Не совсем понял, все как ты хотел или нет?» А він відповів: «Та куда уже

деваться? Просто планували все вместе, ехали, говорили, що можемо так оставаться вместе...»

Я запитав у нього, скільки осіб з його взводу приїхало і чим йому допомогти?

Він відповів, що приїхало 25 осіб. Із них троє (зокрема й він) молодших лейтенантів, яких від взводу відділили і поставили завдання – формувати свої взводи. Богдан попросив мене скинути йому на телефон щось цікаве почитати про застосування мінометних підрозділів.

Я закинув Богдану до десятка книжок інструкцій із користування різними мінометами, оскільки ми ще не знали, які їм міномети дадуть, а ще також таблиці стрільб, блокноти командирів, управління вогнем тощо (*зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана*).

24.04.2022

Я привітав Богдана з Великоднем: «Христос воскрес! Доброго утра, сина, с празником тебя! Пусть Бог тебя оберегает и сохраняет! И я чем смогу, звони, обнимаю!»

Мобільного зв'язку на полігоні не було.

Смс Богдана: Привет, пап

Смс Богдана: Спасибо

Смс Богдана: Уже на стрельбах работаем

Моя смс: Молодца, Слава Україні!

Богдан, незважаючи на те, що перебував два тижні спочатку на полігоні перед виїздом безпосередньо в район виконання бойових завдань, почав продумувати і питання укомплектованості особовим складом свого взводу та його бойової підготовки. Я дібрав та вислав необхідну літературу, а також запропонував деяких досвідчених офіцерів у штаб батальйону. Богдану це сподобалося, і він звернувся з цим до командира батальйону, з яким я через нього безпосередньо по телефону і познайомився. Ось що мені Богдан написав:

Комбат спросил:

- 1) нужна информация по капитану (должность, в чем силён и тп)
- 2) нужны толковые позиции сюда в 110 батальон
 - а) финансист
 - б) работа с картами - нач.компункта
 - в) начальник логистики
 - г) вакантные позиции есть на комвзвода

Спочатку я надав інформацію по одному офіцеру, з яким я безпосередньо служив декілька років, і він був у мене підлеглим, а він, своєю чергою, запропонував ще двох офіцерів. Після надання ними відповідних документів ми оперативно узгодили всі питання, протягом тижня відбувся наказ, і вони виїхали на доукомплектування батальйона, у якому служив Богдан.

У подальшому один із цих офіцерів, Микола Кудінов, став командиром сусіднього мінометного взводу та другом Богдана. Інший офіцер був призначений начальником розвідки в батальйоні. Усіх трьох Богдан безпосередньо зустрічав, допомагав із розміщенням та представляв комбату. Ці офіцери вже через два місяці склали кістяк батальйону (один із них потім став начальником штабу батальйону та вирішував низку питань і в інтересах бригади. І в цьому була вагома заслуга Богдана.

Щоб їхній підрозділ отримав штатні міномети, докладалися зусилля як збоку керівництва

На світлині: «Гун» (24.04.2022.).

батальйону, так і мною через своїх знайомих в Генштабі, Командуванні сил логістики ЗСУ, Командунні сил ТрО, регіональному управлінні ТрО Схід. При цьому, на те, щоб їх отримати, пішло близько півтора місяця. Ось такі проблеми були із забезпеченням в ТрО.

Звичайно, Богдан щоденно запитував про ці міномети і переживав, як їх освоїти в умовах, коли щоденно прилітає з боку противника, а достойно відповісти немає чим. Адже стрілецьку зброю можна було використовувати дуже рідко – хіба коли були перестрілки з ДРГ... В основі бою стояла артилерія... *(зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).*

Із приїздом до місця розташування штабу батальйона зазначених вище досвідчених офіцерів життя в батальйоні набрало іншого сенсу. Були організовані заняття щодо оволодіння тактичними прийомами ведення бою у складі стрілецького взводу та роти в тактичній групі (разом із механізованими підрозділами), основи ведення розвідки, покращився стан організації взаємодії з іншими підрозділами.

Богдану сподобалася організація роботи нового начальника розвідки після декількох днів його роботи, і він просив його взяти в підрозділ. Але розуміючи високий рівень ризику, НР капітан Андрій См. (позивний «Туман»), відповів йому, що в розвідці непідготовлені довго не живуть, а часу для навчання не було. Тому Богдан зосередився на теоретичній підготовці свого мінометного взводу.

Хоча мінометів не було в наявності на той час, і питання щодо їх забезпечення ними я упродовж трьох тижнів обговорював з посадовими особами від рівня бригади до Командування сил логістики. А коли їх врешті надали, то це були хорватські міномети без документації, яку потрібно було шукати і перекладати з хорватської українською, а в цей час противник продовжував насипати своєю артилерією...

Варто зазначити, що 110 батальйон з квітня та впродовж травня на передові позиції не заводився та систематичних обстрілів не зазнавав. Але з 13 травня окремі групи та взводи вводили на передню лінію оборони механізованих батальйонів, які понесли втрати. Так і стрілецький взвод, з яким Богдан прибув у Луганську область, вибув на підсилення передньої лінії оборони 57 ОМБр.

З розповіді побратима Богдана, уже з перших годин після їхнього вибуття в них виникли елементарні проблемні питання з відсутністю або нехваткою шансового інструмента, а саме лопат, сокир і т.д.

Як тільки підрозділ вивантажився з автобуса та зайшов в лісопосадку, відразу ж їх щільно почала накривати артилерія противника. У кого була лопата, той встигав закопуватися, у кого не було, рив землю штик-ножем, якщо встигав. Так з'явилися перші поранені.

Друга проблема виникала з відсутністю засобів радіозв'язку, та внаслідок цього із взаємодією з підрозділами, на підсилення яких вони прибували. Були випадки поранень чи навіть втрат як від вогню противника, так і від дружнього мінометного вогню. Але на цьому перелік проблем не закінчився.

На світлині: Богдан із побратимами (18.06.2022).

Із нашого листування я узагальнив проблеми ТрО тактичного рівня станом на червень за досвідом мого загиблого сина та за оцінкою його НШ батальйону.

1. Застосування підрозділів ТрО, особливо коли з батів «відщипували» по 50..100 чоловік і передавали в оперативне підпорядкування іншим бригадам, вони, своєю чергою, ці підрозділи роздборгували по декілька осіб. Унаслідок люди в чужих підрозділах, своїх командирів не бачили, ставлення до них, м'яко кажучи, не як до своїх, забезпечення ніякого, бо тих, до кого їх передають, нічого не давали із забезпечення. Тож вони ставали деморалізовані, не розуміли завдань, не знали, хто ними командує. Крім того, їх ставили в найоголеніші місця фронту.

2. Штати батальйону ТрО не продумані! Наче окремий батальйон, а офіцерські посади – лише старший лейтенант, капітан. Їм немає куди рости, хоча б звання мали би бути на ступінь вище. Не було елементарних розрахунків розподілу за посадами та забезпеченням. Тому все осідало в РУ ТрО чи в бригаді, які в повному складі не застосовувалися.

3. Не було чіткого розуміння фінансового забезпечення (кому 100 тисяч, кому 30?). Усі підрозділи стояли в Донецькій області, як поділяти, кому скільки?

4. Забезпечення озброєнням у розвідпідрозділах було недостатнє, мають бути АКС, а не АК 74, мають бути ПМ, їх узагалі немає. Тепловізорів і нічних прицілів не було. Декілька куплених за свій кошт. Транспорту майже немає, свої машини, усі купували за свій кошт, і їх знищували обстрілами. На чому їздити і переміщати особовий склад?

5. Недостатньо було адекватних командирів ланки відділення, взвод, рота і їхнього резерву. Люди отримують поранення, гинуть, а замінити їх немає ким.

6. Величезна проблема з тими, хто відмовляється виконувати БЗ, а також з тими, хто самовільно залишає позиції і тікає. Що і як з ними робити????

7. З'явилися роти вогневої підтримки, це чудово, але ким їх комплектувати??? Немає фахівців, треба залучати з «учебок», а не призначати кого попало наказним порядком. Це не давало позитивного ефекту.

8. Відсутність взаємодії між підрозділами частково зумовлено відсутністю достатньої кількості засобів зв'язку, автомобільних моторол, ретрансляторів. Це призводило до того, що підрозділами неможливо керувати з КСП, бо банально не було зв'язку. Інший момент: немає взаємодії із сусідами, здебільшого не знаємо, хто ліворуч, праворуч, позаду. Бригада сама ледь розуміла свої завдання, а постановка здійснювалася як «іди кудись і всіх переможи».

9. Також не було важкого озброєння – СПГ, АГС, ПТУРів – у достатній кількості. Потрібно мати чітку взаємодію з артою, яка, за заявками бату, могла би відпрацьовувати по виданих цілях.

На жаль, окремі з цих питань так і досі залишилися не вирішеними (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

На світлинці: Богдан з побратимами: Микола (позивний «Фрам»), Петро (позивний «Охота»), Олександр (позивний «Крот»), Андрій (позивний «Медвідь»), Сергій (позивний «Пегас»), травень, 2022 р.

Таких командирів, як Богдан, дуже мало

Я пам'ятаю Богдана як дуже професійного і турботливого щодо підлеглих командира. Наші солдатські проблеми завжди були в полі його уваги. Так, уранці, коли ми прокидалися, він завжди давав нам вітаміни. Потім на заняттях він постійно добре пояснював, яких дій варто дотримуватися, щоб у разі

небезпеки чи атаки ворога залишитися живим і не стати ціллю ворога.

Ми завжди з ним займалися зі зброєю, і якщо в мене не виходило, він мене підтримував і говорив: «Усе в тебе вийде, не засмучуйся».

Богдан завжди дбав про нашу фізичну підготовку, організовуючи заняття із вправами на турніках. Сам Богдан був у дуже добрій спортивній формі. Мене він завжди підтримував схвальни словом: «Молодець, Женьо, що займаєшся та тренуєшся».

Мій командир – побратим Сагун Богдан завжди слугував мені за приклад... За день до відправки він запитав мене: «Женю, ти точно готовий їхати?» На це запитання командира я відповів: «З Вами точно готовий».

Таких командирів, як Сагун Богдан, дуже мало (*зі спогадів побратима Євгена Соловійова*).

Був відважний

Одного разу після обстрілу в хаті, де ми жили. Ми в броніках, касках – повна бойова. Ховалися по кутках. Богдан вийшов у спідній білизні й каже: «Підори скло розбили». А я кажу (як у відомому кінофільмі українського кінорежисера Леоніда Бикова «В бой идут одни старики»): «Ви, командире, своїми трусами всіх підорів розігнали»... Був відважний. Вічна пам'ять Герою!» (*зі спогадів побратима Ігоря, позивний «ХалВа»*).

Був справжнім

23 квітня 2022 року наша славна «5.16» вирішила, що досить охороняти цвинтар під Пущею-Водицею і ганяти місцевих жителів, що поверталися до свого житла після відступу росіян.

Ми шукали, куди перевестися, щоб не проїдати волонтерські обіди на базі «Артек», який став нам новою базою.

На світлині: Богдан із побратимами «Пегасом» та «Фрамом» (20.06. 2022).

Спочатку до нас прийшли «покупці» зі штурмової бригади. З «продаючим текстом» у них не вдалося: «70% нашого особового складу втрачено. І ми вам пропонуємо поповнити наші лави». А ось 111 бригада – Луганська ТРО – вразила нас перспективами. Порожня штатка, перспективи реальних боїв і... мінометна батарея. «Офіцери», як ми називали наших молодших лейтенантів Гуна, Пегаса та Ловеласа, вирішили іти в мінометку. Цим ніхто не займався, але обіцяли навчання.

Гуну сподобалася інтелектуальна складова організації мінометної батареї. Командиром став Ловелас.

Сніговичок, Крот, Борода, Медведь і Охота (автор цих рядків) вирішили залишитися бравими піхотинцями. Найстаршим за званням у нас був Макс «Сніговичок» – штаб-сержант або «Чорний прапор». Колишній спецназівець Нацгвардії з бойовим досвідом АТО.

Ніхто не сприймав цей розподіл як розкол «5.16». Навпаки. «5.16» став ніби таємним орденем у структурі 111 бригади – із власним шевроном і цінностями.

Піхотна частина «5.16» під керівництвом «Сніговика» скуштувала «нуля» у травні 2022 року. У селах Тошківка та Устинівка Луганської області. Після бойового хрещення ми зрозуміли: мінометники – надважливі.

А ось у «мінометної» частини «5.16» мінометів не було. Теоретичну частину вони відпрацьовували на макеті з картону, а замість мін – пляшки з енергетиками.

«5.16» підключала всі зв'язки, щоб міномети врешті-решт з'явилися. Включаючи каву з нардепом, який приїздив на Донеччину, і зв'язки Богдана.

Врешті-решт батарея Гуна здобула міномети.

– Ну шо, дядьку, я в м. Дніпрі. Дали «увал».

Тоді я не знав, що це буде остання поїздка Богдана. Це було вже в червні 2022 року.

Він показав інстаграм своєї дівчини. Вона займалася тверком. І я оцінив бажання Богдана поїхати відпочити.

Богдан був великим життєлюбом.

А ще він був фанатичним уболівальником київського футбольного клубу «Динамо».

У мене в той час був інтернет-роман із милою талишкою (національність в Азербайджані). Богдан називав її «Шахерезада». Так, я теж показав йому її інстаграм і висловив сподівання, що колись вона повернеться з Баку і в мене теж буде мотивація поїхати в «увал».

Випереджаючи події, скажу: «Шахерезаду» втомили мої виходи на «нуль» без зв'язку, і на початку червня вона мене просто забанила в соцмережах. Спільні друзі сказали, що 8 серпня 2022 року вона виставила світлину, на якій зі своїм новим обранцем, із обручками. Дівчата, не чиніть, як «Шахерезада». Їздіть до своїх хлопців-воїнів, коли в них відпустка. Це корисно для України (зі спогадів побратима Петра, позивний «Охота»).

Бійцівський смаколик

26 червня 2022 року. Білогорівка. 16-20 км на північний захід від Лисичанська.

День починався десь о 6:30, Богдан завжди розминався.

Там є струмок. Вода крижана. Богдан щоранку там умивався, збігалось з тим, як ми поверталися з Петром (позивний «Охота») після розведення по СП.

Одного разу принесли сало, хтось із ССО. Богдан відразу взявся до приготування «бійцівського смаколика»: узяв кришку трофейного казанка, горілку газу, нарізані шматки сала і підсмажив його, накидав хліба і пригощав нас.

З Богданом приїхали ще два хлопці з мінометами, то він як командир дав їм навчальне завдання для самостійного вивчення.

У той день ми пішли з Богданом до хлопців на інший край села. Я розписував чергування.

Ми йшли повз пошкоджену обстрілами школу. Ішли до дво-поверхових будинків, там перед нами була 80 (одшбр) і був СП мінометів. Богдан хотів подивитися, як ворог корегував свій вогонь і за якими орієнтирами.

Коли прийшли, то піднялися на другий поверх, і Богдан почав роздивлятися схему (хлопці залишили на стіні). Десь за дві години повернулися до свого підвалу, Богдан вийшов переговорити по телефону (*зі спогадів побратима Олександра, позивний «Крот»*).

Остання зустріч

22 червня 2022 року. Білогорівка Луганської області. Кілька кілометрів від Лисичанського НПЗ.

Гун і мінометник Капелан гостюють у «піхотинської» частини «5.16».

Капелан і Гун учать нас, як правильно ставити координати й орієнтири у військовій програмі «Кропива».

Це б ув останній день, коли я бачив Гуна. Разом з Бородою ми відвезли Гуна в штаб батальйону. Їхали під обстрілами з вимкненими фарами. Кілька разів ледь не зірвалися з доріг у териконовому краю.

Дорогу визначали за відео Бороди. Він мав звичку фільмувати маршрути на мобільний телефон – це і був наш навігатор.

Гуне, якби я знав, що ми бачимося востаннє, я би тебе не відпустив їхати.

Богдан був справжнім.

Наступного разу Богдана я вже побачив 17 серпня 2022 року серед захисників України, які вже спочивають вічним сном, душа яких уже прийнята Господом у Царство Небесне, які є назавжди у Вічній пам'яті.

Я часто замислююся над тим, як ми маємо увічнити пам'ять про героїв цієї війни. І це мають бути не лише назви вулиць. Ми маємо показувати наших воїнів-героїв справжніми – живими. Такими вони і є. Такими вони будуть назавжди. ВІЧНИМИ ГЕРОЯМИ! *(зі спогадів побратима Петра, позивний «Охота»).*

Розділ дванадцятий

Думи, мої думи

Думка матеріальна. Адже зазвичай те, про що постійно думаєш, з тобою і трапляється. Головне – вірити в хороше і не зациклюватися на негативі, інакше саме він матеріалізується в реальність. Адже той, хто постійно скаржиться на своє життя, унаслідок не змінює її, а саме зациклюється на своєму горі, і воно переслідує постійно.

Думи... Думи мої, думи
Лихо мені з вами!
Чом вас вітер не розвіяв?
Думи... Думи мої, думи
Лихо мені з вами!
Там квіти мої, діти мої...
Чи заплаче серце одно
На світі усім, як і я з вами?
Думи... Думи мої, думи
Лихо мені з вами!
Чом вас вітер не розвіяв?
Думи... Думи мої, думи
Лихо мені з вами!
Нехай душі козацькїї
В Україні витають –
Там широко, там весело
Од краю до краю...
Як та воля, що минулась,
Дніпр широкий – море,
Степ і степ, ревуть пороги,
І могили – гори, –
Там родилась, гарцювала
Козацькая воля;
Там шляхтою, татарами
Засівала поле,

Засівала трупом поле...
Моя, моя Україно!
Привітай же, ненько, ти
Свою, свою ти дитину
І думи мої, думи мої, думи мої, думи мої!

Тарас Шевченко

«Мы сильны. Нас не сломить. Воля наша гранитная. Мы все преодолеем и станем только лучше. Слава нашей нации» (із допису Б.Сагуна в інстаграмі від 21 березня 2022 року).

«Есть желание высказаться по поводу возможных спекуляций на тему Украины, украинского языка и всех национальных тем на время войны и послевоенного времени. Сейчас внимание всего мира приковано к нашей стране и событиям, которые происходят здесь. И это очень здорово, ведь теперь мы для всех – настоящие герои, готовые на все ради своего дома, семьи, страны. НО, друзья, важно понимать, что в данный момент украинский патриот не тот, кто говорит виключно українською, не тот, кто громче всех кричит «Слава Україні». Не тот, кто ходит обёрнутым в украинский флаг каждый день, не тот, кто записывает сториз каждый день, как он ахуенно неимоверно обеспокоен всем происходящим.

Считаю, что настоящий украинец сейчас тот, кто совершает поступки. Делает все, чтобы война закончилась на наших условиях, чтобы дети и женщины чувствовали себя в безопасности. Кто спасает жизни сотен людей в больницах и в горящих домах.

На світлині: лейтенант Богдан Сагун (11.03.2022).

Кто готовит еду для земляков в любое время суток, кто доставляет её в любую точку города. Кто информирует о войне иностранцев и привлекает сюда максимальное внимание.

Нужный человек в нашей стране тот, кто не пиздит, а делает (*із допису Б. Сагуна в інстаграмі від 29 березня 2022 року*).

Під Лисичанськом
Веселиться смерть,
І відбирає у бійців життя.

Віддав Богдан
Усе, що мав,
І ангелом
З небес постав.
Не візьме більше
Зброю він до рук,
І не відчує
Ласки і любові.
Сумує мама,
І спішить сльоза.
Немає сина,
Хоч прийшла
Покрова.
Його усмішка
Осявала світ,
Душа його
Зрадіє в мить
Святої Перемоги!

Дмитро Пацерук

Розділ тринадцятий

26 червня 2022 року. 123 -й день війни.

Останній день життя лейтенанта

Богдана Сагуна

«Якже прийде Син Чоловічий у своїй славі, й ангели всі з ним, тоді він сяде на престоли своєї слави. І зберуться перед ним усі народи, і він відлучить їх одних від одних, як пастух відлучує овець від козлів;»

«І підуть ті на вічну кару, а праведники – на життя вічне»

(Євангеліє від Матвея 25:31-46)

Падали густо
Касетні снаряди.
" Гун" з побратимами
Втрапив під них.
Вітер бісився,
А смерть розважалась,
І полювала на молодих.
Золотарівка.
Смертельна місцина.
Десь там, у полі,
Догнала біда.
" Навіть з небес
Бороню Україну.
Бо вже безсилі
Зброя в руках!
Свято Покрови
Прийде без мене.
Мамо, не плачте,
Я поряд отут.
Я вже чекаю
На свято шалене,
На Перемогу
Нашу святу"

Лариса Ніценко

На початку квітня 2022 року всю територію Київської області було звільнено від російських окупантів. У населених пунктах було знайдено сотні жертв серед цивільного населення, багатьох із них стратили. Звірства окупантів увійшли в історію як «бучанська різанина», про яку говорить увесь світ.

Рашистська пропаганда стверджує, що все це «постановка і провокація».

Після цього українсько-російські переговори зайшли у глухий кут: Україна наполягає, що до повного виведення російських військ розмовляти з агресором немає про що.

Не зумівши «взяти Київ за три дні», рашистські орди сконцентрувалися на захопленні Донбасу та південних областей України.

«Битва за Донбас характеризувалася повільними темпами наступу та масованим використанням Росією артилерії, під час якої міста зрівнялися із землею. Бої на Донеччині майже напевно продовжуватимуться в такому ж ключі», – ішлося у щоденному звіті британської розвідки.

Бої за Лисичанськ почалися після повномасштабного вторгнення Росії до України.

Лисичанськ дивиться на Северодонецьк через річку Сіверський Донець. Була певна надія, що височина, на якій побудовано місто, стане природним зміцненням для його оборони.

У травні 2022 року ворог зосередив зусилля над оточенням українських військ в Лисичансько-Северодонецькій агломерації. Відбувалися запеклі бої за автошлях, відбулася спроба форсувати Сіверський Донець, яка завершилася розгромом російських військ на «Білогорівському плацдармі».

Обстріли тривали дні та ночі. Проти українських воїнів ворог постійно застосовував авіацію, заборонені касетні бомби та фосфорні снаряди. Зруйновано сотні багатоповерхівок, приватних будинків, адміністративні будівлі.

*На світліні: «Усмішка перед
Вічністю», скриншот,
20 червня 2022 року.*

Але петля навколо міста затяглася, більшість в'їздів і виїздів опинилася під контролем російських військ.

Упродовж 22 червня 2022 року окупанти змогли захопити Устинівку, Тошківку, Мирну долину та Підлісне, а також атакувати Білу Гору й вийти майже до південних околиць Лисичанська.

На північ від Попасної російським військам вдалося захопити Врубівку, а на сході – Катеринівку.

Триває штурм та атаки на Миколаївку, Гірське, Золоте й Лоскутівку[14].

Сили оборони України в районі Гірського та Золотого можуть опинитися в оточенні, якщо ситуація не стабілізується.

Ліквідація українського клину в цьому районі принципово

потрібна російській армії, оскільки він стримує просування військ від Попасної на північ і наступ на Лисичанськ з півдня.

24 червня 2022 року українські воїни відбили наступ у напрямку південної околиці Лисичанська, завдали втрат та змусили відступити. Утім, силами штурмових груп зі складу 1-го армійського корпусу росіянам вдалося захопити Миколаївку. Лисичанськ та Борівське витримали авіаційні удари.

Армія РФ упродовж 25 червня 2022 року відкривала вогонь неподалік Вовчоярівки, Лоскутівки, Білої Гори, Верхньокам'янки, Віймки, Верхньокам'янського й Золотарівки.

26 червня 2022 року основні зусилля російські військові зосереджують на Донецькому напрямку. Зокрема, загарбники намагаються оточити підрозділи Сил оборони в районі Лисичанська.

Проте, завдяки героїчному спротиву українських вояків, російському командуванню так і не вдалося створити так звані «котли» для українських військ, мова про які йшла з весни 2022 року. Про великий «котел» з оточенням всього донбаського угруповання українських військ уже не йшлося навіть у заявах російських пропагандистів.

«Завдячуючи українським оборонним зусиллям, росіянам доводилося постійно йти у фронтальний наступ проти добре підготовлених, вишколених у боях, згуртованих і добре озброєних захисників. Це саме те, що необхідно українцям – вимотати російські сили» (із допису у твіттері Філіпса О'Брайана, професора стратегічних досліджень університету Сент-Ендрюса). *(Автор-упорядник: д.істор. н., професор І. Коляда).*

Офіцер дивиться смерті прям в очі
А серце у грудях, як грім грохоче.
І знову домівку свою він покине,
Щоб разом з братами захистить Україну.
І хлопців своїх привезе він живими,
Бо готовий покласти життя разом з ними –
За ліси і за степи, за гори і ріки,
За кохану, що буде чекати довіку.
Ми дружбою військовою міцні –
І з часом дружба ця стає сильніше
Ми офіцери – свої неньки ми – сини,

і вірні ми коханій Україні.
І на поганах блистять золотії зорі.
Ви – мужні командири,
Ви – справжні герої!
Узяв тяжку долю на свої плечі,
щоб очистити неньку від ворожнечі
і у долю вашої не взяти відстрочку.
Поступив наказ – і ви знову в гарячу точку.
Честь офіцерська – особливі слова,
В них могутня сила
І слава вічно жива!
Ви дружбою військовою міцні.
І з часом дружба ця стає сильніше.
Ми – офіцери, своєї неньки ми – сини.
І вірні ми коханій Україні!

Ігор Шепелєв, пісня «Офіцер»

26 червня 2022 року – найжахливіший день мого життя.

Життя розділилося на «до» і «після»...

Ранок у Києві почався дуже рано, уже о 4:40 пролунала повітряна тривога, о 5:03 був відбій. О 5:47 знову завили сирени. О 6:20 свист ракети над моїм будинком і вибух, знову свист і вибух, знову свист.... було чотири прильоти. Це не просто переляк, не просто мурашки по шкірі. Тріснули шибки, струснуло будинок, і ти не розумієш, скільки ще й куди. По вулиці мчать служби порятунку. Дякую всім медикам, рятувальникам та пожежникам. У цей момент

ти розумієш, що ти не сам» (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

Хто ж знав тоді що в молоді роки,
В далекий шлях відправишся до Бога.
Війна зупинить серце навіки,
Яку ми не чекали до порога.
Хто ж знав, що обірветься так життя,
Душею світлою до ангелів поринеш,
Тобі б ще жити, а пішов у небуття,
Ти назавжди свій рідний дім покинеш.
Хто ж знав, що будуть на вселюдді проваджати
Тебе не під вінець – в останню путь.
Не згасне з часом біль утрати,
Бо матері її дитя не повернуть.
Ти бравим завжди був хлопчина,
Ти мужньо свою землю захищав.
Слава тобі, Герою України!!
За батьківщину ти життя своє віддав.

Людмила Сун-Дун-Чан

Хроніка оборони України ²

06:24. Тривожним був ранок для мешканців Києва. У столиці близько 06:24 пролунали відразу чотири вибухи.

² https://24tv.ua/123-den-viyni-v-ukrayini-26-06-2022-novini-za-dobu_n2048911

Відомо, що ворог завдав ракетних ударів по Шевченківському району міста. Це підтвердив мер Віталій Кличко.

06:29. Близько шостої ранку майже по всій території України оголошено повітряну тривогу. Загалом у Києві пролунали 4 вибухи. Над містом уже видно чорний стовп диму.

06:41. Глава Луганської ОВА Сергій Гайдай розповів про тиху евакуацію мирних мешканців із Лисичанська. Він зауважив, що вона продовжується. 13 мешканців міста, яке щоденно обстрілює ворог, уже вибралися до Дніпра. Серед них – троє дітей.

06:44. Мер Києва Віталій Кличко підтвердив прильоти. За його словами, було кілька вибухів у Шевченківському районі. Бригади швидкої та рятувальники прямують на місце.

07:01. Окупанти спалили всі книжки з бібліотеки храму ПЦУ Петра Могили в Маріуполі. Про це повідомив радник міського голови Маріуполя Петро Андрющенко. «У Храмі УПЦ Петра Могили за наводкою та сприяння попів РПЦ в Маріуполі була вилучена та спалена на подвір'ї храму вся велика бібліотека, зібрана волонтерами та благодійниками». Зазначається, що бібліотека містила декілька унікальних примірників українськомовних видань, які тепер втрачені назавжди. Храм Петра Могили побудований за підтримки містян та внесений до Книги рекордів Гіннеса України, що містить найбільший петриківський розпис. Що передувало: росіяни під супроводом охорони привезли в місто делегацію московського патріархату. РПЦ дала вказівку колаборантам – відновити роботу храмів і молитися за російських військових. За словами Андрющенка, зараз окупанти думають щодо знесення храму Петра Могили або переформатування його за канонами РПЦ.

07:04. ЗСУ на півдні знищили два російські танки та п'ять інших броньованих машин, два склади боєприпасів та вогневу точку – інформує ОК «Південь». Також ліквідовані 24 окупанти. Зазначається, що наша авіація завдала п'ять ударів по скупченню росіян і їхньої техніки, по командних і опорних пунктах

ворожих підрозділів. Як повідомляється, результати ударів дорозвідуються.

У Миколаєві лунають вибухи, повідомляють кореспонденти Суспільного.

07:11. Київ: із двох будинків евакуюють мешканців. На місці працюють бригади швидкої та рятувальники.

07:15. У Генштабі ЗСУ опублікували ранкове зведення від 26 червня. У ньому повідомили про те, що ворог наступає на села поблизу Слов'янська. **Крім того, він робить усе можливе задля того, щоб оточити наших військових неподалік Лисичанська.**

07:24. Російські окупанти продовжують завдавати ракетних ударів по військових та критичних об'єктах цивільної інфраструктури на території України. На Волинському та Поліському напрямках ситуація щодо діяльності збройних сил Республіки Білорусь змін не зазнала. Зберігається загроза застосування ракетного озброєння з території та повітряного простору цієї країни. На Сіверському напрямку агресор здійснив вогневе ураження артилерією позицій Сил оборони у прикордонних районах Сумської та Чернігівської областей. На Харківському напрямку противник продовжує ведення оборонних дій. Здійснив артилерійські обстріли в районах населених пунктів Уди, Харків, Базаліївка, Руські Тишки, Старий Салтів, Верхній Салтів, Кутузівка, Рубіжне, Дементіївка, Чепіль, Світличне, Коробочкіне, Іванівка, Шестакове та Печеніги. На Слов'янському напрямку ворог основні зусилля зосереджував на веденні наступу в напрямках населених пунктів Довгеньке та Мазанівка. Здійснив вогневе ураження зі ствольної артилерії та реактивних систем залпового вогню в районах населених пунктів Нова Дмитрівка, Хрестище, Дібрівне, Богородичне, Новопавлівка, Адамівка, Грушуваха, Вірнопілля, Краснопілля, Мазанівка, Веселе та Курулька.

На Донецькому напрямку основні зусилля ворог зосереджує на Лисичанському напрямку та спробах оточення підрозділів Сил оборони в районі Лисичанська.

Здійснював обстріли неподалік Вовчоярівки, Лоскутівки, Білої Гори, Верхньокам'янки, Виїмки, Верхньокам'янського і Золотарівки. Завдав авіаційного удару парою Су-25 в районі населеного пункту Біла Гора. На Краматорському напрямку активних дій ворог не вів. Здійснював вогневе ураження зі ствольної артилерії в районах населених пунктів Маяки, Пискунівка, Сіверськ. На Авдіївському, Курахівському, Новопавлівському та Запорізькому напрямках веде бойові дії та здійснює систематичний вогневий вплив з метою сковування наших військ та недопущення їх перекидання на загрозові напрямки. Здійснював обстріли із танків та ствольної артилерії в районах населених пунктів Керамік, Красногорівка, Сєверне, Водяне, Опитне, Уманське, Тоненьке, Карлівка, Новомихайлівка, Мар'їнка, Парасковіївка, Павлівка, Шевченко, Пречистівка, Золота Нива, Комар, Новосілка, Велика Новосілка, Володимірівка, Гуляйпільське, Білогір'я, Новопіль, Червоне, Зелене Поле, Гуляйполе та Малинівка. На Південнобузькому напрямку противник зосереджує основні зусилля на утриманні зайнятих рубежів та здійснює вогневий вплив на наші підрозділи з метою недопущення перегрупування військ. Наша авіація, на відповідних ділянках, завдавала ударів по скупченнях ворога. Втрати окупантів уточнюються. В Акваторії Чорного та Азовського морів основні зусилля корабельне угруповання противника зосереджує на блокуванні цивільного судноплавства в північно-західній частині Чорного моря. У готовності до застосування ракетного озброєння в акваторії Чорного моря перебуває два носії крилатих ракет морського базування типу «Калібр».

Наші підрозділи продовжують успішне виконання ракетно-артилерійських вогневих завдань на визначених напрямках.

07:54. Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон прагне запросити Володимира Зеленського до своєї країни. Як повідомляють ЗМІ, візит запланований на жовтень. І під час нього главу нашої держави планують познайомити з Єлизаветою II.

08:02. Глава Київської ОВА Олексій Кулеба повідомив ще трохи подробиць ракетного удару по столиці. Він зауважив, що в небі над містом силами ППО вдалося збити одну з ворожих ракет. Її уламки впали на околиці одного із сіл, що неподалік Києва.

08:15. Одна з російських ракет, запущених по столиці, влучила в дах 9-поверхового житлового будинку в Шевченківському районі в столиці та знесла кілька верхніх поверхів. Про це повідомляє радник глави МВС Антон Геращенко. Наразі рятувальники борються із вогнем. Місце трагедії оточене поліцією. Інформація про жертв та потерпілих уточнюється.

«У 8:20 написав син і сварив, що я знову вдома і не пішла в укриття. Я сказала, що зі мною все гаразд і я збираюся на роботу» (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

08:30. Начальник ГУР Кирило Буданов дав інтерв'ю. У ньому він розповів, як ЗСУ продовжить оборону після відходу із Северодонецька. Він підкреслив, що наразі наші війська займаються тактичним перегрупуванням. Мовиться про їхній відхід до вигідніших позицій. Це дасть змогу військовим досягнути тактичної переваги.

09:14. З-під завалів зруйнованої багатопверхівки дістали 6-річну дівчинку. Її відвезли до лікарні. Наразі рятують маму дитини – КМДА.

09:18. Українські сили продовжать оборону в районі Лисичанська, оскільки утримувати фронт у Северодонецьку вже неможливо. У районі Северодонецька відбувається перегрупування наших військ. Це відхід на вигідні позиції для отримання тактичної переваги. Про це розповів

керівник Головного управління розвідки Міноборони Кирило Буданов.

09:45. Під завалами знайшли ще одного загиблого внаслідок ракетного удару по місту Сарни на Рівненщині. Таким чином кількість жертв учорашнього обстрілу цивільних об'єктів зросла до 4-х осіб. Це чоловіки віком від 30 до 51 року. Ще двоє людей у важкому стані – повідомив очільник ОВА Віталій Коваль.

09:47. Унаслідок ракетного обстрілу столиці сталося загоряння в 9-поверховому житловому будинку з частковим руйнуванням 7, 8 та 9 поверхів. Зараз постраждалим надають медичну допомогу, ті, хто в лікарні – у стабільному стані. Критичної загрози для їхнього життя немає. Наразі на місці тривають заходи з ліквідації пожежі та рятування людей. Під завалами будинку є люди. Рятувальники дістали з-під завалів 6-річну дівчинку. Вона вже в лікарні. Наразі намагаються дістати маму дівчинки. Її затиснуло важкою бетонною плитою. Частина мешканців евакуйовано.

10:24. У розвідці Великої Британії підкреслили, що росії ще зарано радіти. На думку аналітиків, захоплення під свій контроль Северодонецька – не перемога окупантів на Донбасі. Натомість це значний успіх, якого вдалося досягнути лише завдяки шаленим втратам.

10:45. У багатьох областях України знову пролунала повітряна тривога.

11:07. Речник Командування Повітряних сил Юрій Ігнат повідомив, що по Києву ворог завдав удару з Каспійського моря. Він також припустив, що ракети росіяни випустили зі стратегічних бомбардувальників Ту-95 та Ту-160.

11:28. Російські окупанти вранці 26 червня обстріляли з мінометів Шалигінську і Юнаківську громади Сумщини. Про це повідомив очільник Сумської ОВА Дмитро Живицький. «Близько 8:30 ранку ворог відкрив мінометний вогонь по Шалигінській громаді. 14 вибухів. Інформація щодо

постраждалих та руйнувань уточнюється», – повідомив він. Також повідомляється, що між 5 та 6 ранку росіяни обстріляли Юнаківську громаду з мінометів, зафіксовано 10 вибухів. Попередньо, ніхто не постраждав.

11:28. Смс-повідомлення Богдана мамі: *«У мене порядок, цілий і здоровий. Так вони сильно активізувалися, особливо в нашому напрямку. А так все гаразд, відпочив і поснідав».*

11:29. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Бережи себе. Люблю тебе. Ти все, що в мене є».*

11:32. Триває повітряна тривога. У Києві та Черкасах повідомляють про вибухи.

11:36. Смс-повідомлення Богдана другу Володі Гриню у відповідь на його смс-повідомлення від 24.06.2022: *«Хоть плюсики присылай, Паразит»:*

+

11:36. Смс-повідомлення Богдана другу Володі Гриню: *«Пидары. Лезут крепко! Шо тут скажешь».*

11:38. Смс-повідомлення Богдана мамі: *«❤️❤️❤️ Мам, Будь обережна! Не нехтуй сигналами повітряної тривоги. Гроші скину сьогодні».*

11:40. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Ок. Синочку, ти теж бережи себе».*

11:50. Смс-повідомлення Богдана таткові: *«Привет, пап. Жив-здоров. Порядок».*

«Перед виїздом на «нуль» Богдан виклав сторіс в інстаграм, що їде туди, де не буде зв'язку» (зі спогадів М.Романова – друга Богдана).

11:57. Смс-повідомлення Максима Романова Богдану: *«На связи?».*

11:57. Смс-повідомлення Богдана Максиму Романову: *«Сейчас да. Жив-здоров».*

«До нього я не додзвонився, бо він уже був поза зоною. Я відправив повідомлення в телеграм:

-Не дозвонився.

-Хорошо, что «жив-здоров».

-Жду, когда будешь на связи.

Це було моє останнє повідомлення Богдану» (зі спогадів М.Романова – друга Богдана).

12:04. Смс-повідомлення тата сину Богдану: «Привет, сына! На новую почту есть куда подъехать?»

12:11. У Києві також обстріляли дитячий садочок поруч із будинком у Шевченківському районі.

13:20. В Україні створили архів війни, за допомогою якого документуватимуть злочини росіян – інформує «Українська правда». До архіву можна надсилати аудіо та відео про війну, які незабаром опублікують у вільному доступі.

13:49. У Німеччині стартує саміт G7. Під час нього прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон і очільниця Єврокомісії Урсула фон дер Ляен пообіцяли просувати підтримку України. Вони знають, що від безпеки України залежить безпека всієї Європи, якщо не всього світу. Тож зроблять усе можливе для того, щоб сприяти нашій перемозі у війні, розв'язаній росією.

14:12. Смс-повідомлення Богдана таткові: *«Та ну, ты шо».*

14:15. Головне управління розвідки Міністерства оборони України заявляє, що Російська Федерація знову збільшує свою військову присутність у Республіці Білорусь, зокрема – військової авіації. «Керівництво установ та організацій Гомельської області попереджені про ймовірність повернення підрозділів

ЗС РФ. Водночас росіяни планують нарощування чисельності оперативно-тактичної авіації на території Білорусі. Офіційно – для проведення спільного патрулювання повітряного простору в межах спільного навчально-бойового центру підготовки авіаційних підрозділів та підрозділів ППО. Для цього запланований переліт 10 літаків на аеродром Барановичі».

14.23. Смс-повідомлення Богдана таткові: «Тут не то что почты, электричества нет».

14:25. Президент США Байден відреагував на ракетні удари по Києву. Він наголосив, що це ще один прояв варварства Росії.

«Цілий день була жахлива тривога та занепокоєння. На роботі зазвичай мене відволікають клієнти, але не в той день. Казала собі, що це через ранкові прильоти, а з Богданчиком я переписувалася» (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

Вибух – миттєвість тільки, звикнути неможливо.

Хлопчик здійнявся в небо... стало все неважливо.

Танковий постріл. Поле. Лютий на дворі свище..

Я ж молилася, Боже, а ти набагато вище!

Не відвертайся, Боже! Душу візьми в долоні.

Вже відтепер й довіку серце моє холодне.

Попіл розвій по світу, посип на моє волосся.

Я ж молилася, Боже, тільки не все збулося!

Як мені жити, чуєш, звідки дитя чекати?!!

Я так любила, Боже! Знаєш, як любить матір?!!

Згасло для мене сонце, мрії у попелище...

Я ж молилася, Боже, та ти набагато вище...

Не почув...

Таня Алексійчук

14:30. Смс-повідомлення тата сину Богдану: *«А вода питъевая, еда в достатке?»*

14:30.

«Із побратимом ми йшли на пост. До посту нас вів Богдан. Він проводив інструктаж. Це було невелике підвальне приміщення, у якому було сховане наше БК. У цей час прилетіли касети. Богдан скомандував: «Лягай!». Але поруч була інша кімната, у яку я зміг сховатися. Сів у куток, закрив голову руками, як нас вчили. Але почув, як заскочив мій напарник і Богдан.

Трохи згодом хлопець крикнув, що Богдан поранений. Він почав надавати йому допомогу, а я викликав допомогу по рації. Та проте ніхто на зв'язок не вийшов. Я побіг за доком. Док прибіг, надав першу необхідну допомогу. Ми в переносці понесли Богдана до нашого розташування. Невдовзі приїхала карета швидкої допомоги і забрала Богдана. Більше ми його не бачили (зі спогадів побратима Ігоря, позивний «ХалВа»).

«Мене й іншого товариша в наряд ставив Богдан та командир мінометної батареї л-т Хорольський, псевдо «Ловелас». Був наказ на охорону мін, які в нас начебто пропадали! Богдан нас виставив на охорону мін. Після зайняття нами об'єкта охорони та оборони по нам почалися прильоти. Ми утрюх вбігли в бетонне приміщення. Коли пройшло секунди 5, Богдан закричав, і я швидко підбіг до нього, щоб надати йому першу медичну допомогу. У цей час ще були прильоти. Другий солдат на псевдо «Халва» по рації вже викликав медичну допомогу, і хлопці дуже

швидко прибїгли, не пройшло і 3-х хвилин. Ми його евакуювали, і вже летіла з-за повороту карета швидкої допомоги. Його швидко забрали, але я не вірю, що так довго його везли! При нас він ще був живий...» (зі спогадів побратима Євгена).

«Було виявлено поранення грудної клітини по задній боковій поверхні. На момент первинного огляду Богдан знаходився в стані травматичного шоку. Ознак пневмотораксу не було, накладена оклюзивна наліпка. Ознак масивної кровотечі не було. Надана первинна допомога та евакуйовано до лікарні м. Лисичанська. Під час евакуації стан з мінімальною позитивною динамікою» (зі спогадів комбата підполковника А.М. Гречишкіна).

«Проникнене поранення правої грудної клітки» (із медичної картки лейтенанта Богдана Сагуна).

14:31. В Офісі Президента закликали лідерів країн G7 відреагувати на удари по Києву. Санкції мають бути жорсткішими та включати газове ембарго. Для України ж попросили більше важкого озброєння.

14:45. Унаслідок ракетного удару 26 червня поблизу Черкас пошкоджено інфраструктурний об'єкт, одна людина загинула, ще п'ятеро осіб постраждали. Про це повідомив голова Черкаської ОВА Ігор Табурець.

15:07. Мер Енергодара Дмитро Орлов розповів у телеграмі про «напрямок діяльності» окупантів – викрадення українців заради грошей. «Зараз у полоні перебувають сотні мешканців міста. Із них значна частина – це кваліфіковані працівники Запорізької атомної електростанції. Людей катують струмом, б'ють, утримують в ув'язненні тижнями, а інколи навіть місяцями. Крім так званих «політичних» в'язнів, в окупантів є ще один великий напрямок діяльності – викрадення заради

грошей. Стандартна такса орків по району за звільнення ув'язненої під будь-яким приводом людини – 50 тисяч гривень. Ці гроші вимагають сплатити самим полоненим або їхнім родичам».

15:30. У національній дитячій лікарні «Охматдит» розповіли про стан дівчинки. Дитину дістали з-під завалів, унаслідок ракетного обстрілу вона отримала травми середнього ступня тяжкості. «Дівчинка прибула до лікарні у свідомості. Спеціалісти Охматдиту встановили в дитини численні рани, забиття та садна», – повідомили в «Охматдиті». У лікарні дитині надали медичну допомогу і зараз її здоров'ю нічого не загрожує.

«Через Золотарівку, де було поранено Богдана проходила дорога Лисичанськ – Краматорськ. Відстань до Лисичанська від Золотарівки складала орієнтовно 13 км, до Краматорська – 110 км. Евакуйовували Богдана спочатку до Лисичанська, де, по суті, у передмісті вже йшли бої з противником. Лікарі медичної роти після його обстеження зробили перший медичний висновок (о 15:30) про сліпе проникнене вогнепально-осколкове поранення із втратою крові (0,5 літра). Вирішено відправити до Краматорська» (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана Сагуна).

15:30. *«Доставлений до медпункту військової частини в Лисичанськ із тяжким пораненням» (із медичної картки лейтенанта Сагуна Б.А.).*

16:05. Голова Дніпропетровської ОДА Валентин Резніченко в телеграмі повідомив, що двоє людей поранені внаслідок обстрілів російської артилерії. «Ворог кілька годин тримав під прицілом Зеленодольську громаду. Тричі ударив із «Градів» та ствольної артилерії по людях і житлу. У Зеленодольську двоє поранених – чоловік та жінка. Їм надали медичну допомогу», – ідеться в повідомленні.

17:05. Під час другої хвилі ракетних ударів у неділю російські війська поцілили по Чернігівщині та Черкащині. Про це повідомив речник командування Повітряних сил ЗСУ Юрій Ігнат в коментарі УП.

17:50. Біля Одеси українська протиповітряна оборона в неділю 26 червня збила дві ворожі ракети. Про це повідомляє Одеська міськрада з посиланням на оперативне командування «Південь». «Під прикриттям грози ворог атакував Одещину двома протикорабельними ракетами типу «Онікс», випустивши їх з берегового ракетного комплексу «Бастіон», із території тимчасово окупованого Криму. Але сили протиповітряної оборони наготові в будь-який час та за всілякої погоди: обидві ракети знищено на підльоті до Одеси», – ідеться в повідомленні.

18:23. Оперативна інформація Генштабу ЗСУ станом на 18:00 26 червня щодо російського вторгнення.

На Волинському та Поліському напрямках, на території Республіки Білорусь, відзначається підготовка окремими підрозділами збройних сил Російської Федерації диверсійно-розвідувальних груп для їхніх подальших дій на території України. На Сіверському напрямку з метою демонстрації присутності та сковування дій Сил оборони ворог утримує в прикордонних районах Брянської та Курської областей окремі підрозділи військ Західного військового округу. Обстріляв цивільну та військову інфраструктуру неподалік Хрінівки та Янжулівки. На Харківському напрямку ворог обстрілював із танків та артилерії різних калібрів райони населених пунктів Руські Тишки, Чепіль, Чугуїв, Золочів, Мосьпанове. Завдав авіаударів неподалік Явірського, Дементіївки і Замулівки. Штурмовими діями намагався покращити тактичне положення в районі населеного пункту Дементіївка, успіху не мав. На Слов'янському напрямку обстрілювали райони населених пунктів Нова Дмитрівка, Дібрівне, Вірнопілля, Велика Комишуваха, Долина та Рідне. Наші воїни успішно відбили ворожі штурми в районах Долини, Курульки та Мазанівки.

На Донецькому напрямку противник, за підтримки артилерії, намагається блокувати місто Лисичанськ із південного напрямку. Обстріляв цивільну та військову інфраструктуру в районах Лисичанська, Верхньокам'янки та Лоскутівки. Завдав авіаудару неподалік Вовчоярівки. Для підтримки наступальних дій ворог посилив угруповання артилерії.

На Краматорському напрямку активних бойових бій окупанти не вели, обстріляли з артилерії район населеного пункту Маяки. На Бахмутському напрямку ворог здійснював обстріли наших позицій із мінометів, ствольної та реактивної артилерії поблизу Миколаївки, Берестового, Покровського, Кодеми і Нью-Йорка. Українські воїни завдали ворогу значних втрат в районі населеного пункту Павлівка. Після невдалого штурму окупанти відійшли.

На Авдіївському, Курахівському та Запорізькому напрямках противник здійснював обстріли позицій наших військ із ствольної та реактивної артилерії в районах населених пунктів Водяне, Піски, Мар'їнка, Пречистівка, Гуляйпільське та Білогір'я. Завдавав ракетно-артилерійських ударів по цивільній інфраструктурі населених пунктів в тилкових районах сил оборони. На Південнобузькому напрямку окупанти обстрілювали цивільну інфраструктуру із ствольної та реактивної артилерії в районах Осокорівки, Трудолюбівки, Добрянки, Ганнівки, Зорі, Благодатного та Луча. Завдав ракетних ударів по інфраструктурі міста Миколаєва. За підтримки армійської авіації ворог намагався відновити контроль над населеним пунктом Потьомкіне, успіху не мав, відійшов.

Триває блокада північно-західної частини акваторії Чорного моря.

На тимчасово захоплених територіях окупаційна влада продовжує проводити так звані «фільтраційні» заходи стосовно місцевих жителів. На блокпостах посилено контррозвідувальні заходи.

Сили оборони України завдають ворогу втрат на всіх напрямках. Тому загарбники в будь-який спосіб намагаються уникнути бойових дій. У зв'язку з відмовою повертатися на територію України значної частини окупантів, яких було відведено для відновлення боєздатності, командування окремих підрозділів заборонило будь-які відпустки особовому складу.

18:38 По всій території України оголосили повітряну тривогу. Після 19:00 пішли відбої.

«Богдана з Лисичанська відправили через Золотарівку на Краматорськ по трасі, яка вже була в той час перерізана окупантами. Тому його везли по об'їзній ґрунтовій дорозі, що добавило ще з десяток кілометрів, а може, і декілька десятків. У шпиталь м. Краматорська Богдана доставили о 18:55, тобто через 4 год 25 хв після поранення із внутрішньою кровотечею. Розпочато операцію» (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана Сагуна).

18:55. *«Поранений доставлений у приймальне відділення шпиталю м. Краматорськ у вкрай тяжкому стані» (із медичної картки лейтенанта Сагуна Б.А.).*

19:15. *«Зафіксовано зупинку кровообігу. Розпочато реанімувальні заходи в повному обсязі. Прямий масаж серця....» (із медичної картки лейтенанта Сагуна Б.А.).*

20:40. *«Констатовано біологічну смерть» (із медичної картки лейтенанта Сагуна Б.А.).*

20:59. Цілий день ворог обстрілював Зеленодольську громаду, що у Криворізькому районі на Дніпропетровщині. Зі ствольної артилерії та «Ураганів» окупанти накривали і саме місто, і його прикордонні території. Про це повідомив голова Дніпропетровської ОВА Микола Лукашук.

21:04. Президент Франції Еммануель Макрон та прем'єр Великої Британії Борис Джонсон домовилися посилити військову підтримку України. Гарантують зробити все, щоб зміцнити позиції Києва як у війні, так і в будь-яких майбутніх переговорах.

Тихо надворі і тільки чути як,
Як матері слова летіли,
Летіли в ніч до козака.
Бачиш, сину мій, свічка не згаса,
Довіку буде вже горіти,
Горітиме вона.
Молодий юнак, молодий козак...
Там біля тополі калина росте,
Мамині очі чекають тебе,
Сива у розпачі плаче,
Сина все чекає – та в Бога вже його душа.
Мам, я в бою за волю пішов в далечінь,
За правду і долю нових поколінь,
За тих, хто у морі далеко.
І крилами лелеки повернуться живі.
Рік вже проминув, прийшла нова весна,
А спокою в душі не було, не було та й ще нема.
Там батько змучений, сам торує шлях,
По ньому мав іти син його, а його вже нема.
Молодий юнак, молодий козак...

«Біля тополі», Петро Солодуха

21:10. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Добраніч, синочку».*

«Цієї ночі я не спала. Перечитувала листування, дивилася фото. І заспокоювала себе, що немає зв'язку, а хвилювання від переляку» (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана).

22:30. Росіяни продовжують нищити соціальну інфраструктуру Донеччини. Про це повідомив голова Донецької РВА Павло Кириленко. «Сьогодні під обстріл потрапила школа в Торезьку – вибито шибки, пошкоджено стріху. Учора – зруйновано школу в Маяках. Загалом уже понад 220 шкіл постраждали від російської зброї за чотири місяці», – зазначив Кириленко. За словами голови ОВА, вкотре під ворожим вогнем опинився Авдіївський коксохім і саме місто. Тут росіяни б'ють постійно, вбиваючи цивільних та знищуючи промисловий потенціал регіону. Касетні боєприпаси росіяни застосували у Гродівській громаді – відомо про щонайменше одного пораненого. Павло Кириленко додає, що за 26 червня росіяни вбили одного мирного жителя Донеччини – у Ново-луганському. Ще 8 людей сьогодні дістали поранення.

22:57. Вечірнє звернення Володимира Зеленського на 123-ій день повномасштабної війни: «Росія сьогодні знову вдарила ракетами по Києву. Рано-вранці. Друга армія світу звитяжно «перемогла» дитячий садочок і житловий будинок. Загинув чоловік, йому було лише 37 років. Є поранені, серед них – дівчинка, її звали Женья, їй сім років, донька загиблого. Вона зараз в «Охматдиті». Також поранена її мати. До речі, громадянка Росії. Їй у нашій державі ніщо не загрожувало, вона була в повній безпеці, поки в самій же Росії не вирішили, що все для них тепер однаково вороже – жінки, діти, дитячі садочки, житлові будинки, лікарні, залізниця».

23:28. Російські загарбники 26 червня випустили понад 150 снарядів і мін по чотирьох громадах Сумщини. Унаслідок ворожих обстрілів загинув мирний житель, ще одна – поранена. Про це повідомив голова Сумської ОВА Дмитро Живицький.

«Цей день у нас пройшов під постійними обстрілами. Вороги зі своєї території вели вогонь зі ствольної та реактивної артилерії. Випускали некеровані ракети з гелікоптерів. Постраждали території

чотирьох громад Сумщини: Юнаківська, Білопільська, Краснопільська та Шалигінська», – зазначив Живицький. Загалом за 26 червня росіяни випустили по них понад 150 снарядів та мін. Найбільше постраждала Краснопільська громада – туди було близько сотні прильотів за день.

23:55. Російські війська 26 червня обстріляли Чугуївську громаду в Харківській області, двоє людей загинули, один постраждав. Про це повідомила очільниця Чугуєва Галина Мінаєва. «Унаслідок сьогоднішнього обстрілу з боку агресора загинули двоє наших мешканців та один отримав поранення», – написала вона.

23:59. У Харкові під час повітряної тривоги пролунали вибухи. За даними телеграм-каналів, випустили щонайменше 5 ракет. Відповідну інформацію повідомили ЗМІ. Це трапилося орієнтовно о 23:38 26 червня.

123-й день українська армія захищається від навали російських окупантів. Найгарячішими точками фронту з кінця травня лишаються Луганщина та Донеччина.

27.06. 2022

7:40. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Доброго ранку, Сонечко. Як Ти?»*.

«Командир групи розвідки батальйона, у якому Богдан служив, повідомив мені про поранення Богдана. Це був мій колишній підлеглий, дуже досвідчений офіцер, що мав бойовий досвід ще з Чечні. Я просив його за Богданом приглянути. Я почав запитувати його про подробиці, але їх він не міг мені розказати. Тому, у той день, 27.07, я звернувся у вищий за них орган управління, до свого знайомого приятеля ще по АТО, п-ка Коваленка. Через півтори-дві години він повідомив мені про те, що Богдан загинув минулої доби... Я не міг в це повірити і просив його перевірити... Через годину він знову мені зателефонував з тією ж інфою... Я не міг з півгодини прийти до тями... Потім я передзвонив командирі групи розвідки за

підтвердженням. Добу інфу перепроверяли, але результат був незмінним. Я почав збирати інфу про його евакуацію (переміщення між шпиталями...)» (зі спогадів Андрія Сагуна – тата Богдана).

14:35. Смс-повідомлення Смаглюка Андрія до Сагуна Андрія – тата Богдана: *«Бажаю. Богдана вчора поранило. Вивізи на Лисичанськ, евакуювали в Краматорськ. 59-й северодонецький шпиталь».*

20:23. Смс-повідомлення Сагуна Андрія – тата Богдана до Смаглюка Андрія: *«Куди поранено? У якому стані евакуювали? Чи є якісь номери тлф шпиталю?».*

20:55. Смс-повідомлення Сагуна Андрія – тата Богдана до Смаглюка Андрія: *«Я ж просив приглянути, ти ж обіцяв?!?!?!?!?!?!?!?!?! Мені повідомили, що він ЗАГИНУВ... як же так...».*

21:44. Смс-повідомлення Смаглюка Андрія до Сагуна Андрія – тата Богдана: *«Його поранило біля складу БК, вони мали отримувати БК. Він не був на бойових, у Золотарівці. Щодо 200, у мене інформації немає, є 300. Я працюю за 0, не можу бути постійно на зв'язку».*

21:44. Смс-повідомлення Сагуна Андрія – тата Богдана до Смаглюка Андрія: *«Поранення не сумісне з життям... тіло вже в Дніпрі, завтра судмедекспертиза, документи були всі при ньому... як же це...»*

22:10. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Доброї ночі, синочку».*

28.06. 2022

7:06. Смс-повідомлення мами сину Богдану: *«Доброго ранку, синочку. Як справи? Я хвилююся».*

Боже, може, помилились?

Десь живий, ти, рідний сину!

НЕ ПОВІРЮ! Вже говорять... про мою, мою дитину..

Що везуть..тебе додому! Бо ходити вже не можеш!
Що Всевишній сипле квіти..застеля тобі дорогу..
Сльози гіркі лиє з неба, тихо плаче Матір БОЖА.
Буде зустріч ця важкою. Відверніть! Я так ще прошу!
БОЖЕ, може, помилились!
Не кажіть мені нічого...
Бо чекатиму я сина, в рідний дім – лише ЖИВОГО!

«О 9:00 ранку мені зателефонувала сестра. Ми з нею поговорили і обидві збиралися на роботу. Трохи згодом знову зателефонувала сестра, запитала, чи я вдома, і поклала слухавку. Я набрала, вона мене скинула, я набрала знову і сестра знову скинула виклик. І я зрозуміла, що вони їдуть до мене, це було жахливе очікування, але й надія. Я ходила кімнатою і не могла знайти собі місця. Я чула, як під їхала до будинку машина тата Богдана і як відчинилися двері до парадного.

Вони довго стояли в парадному і не могли зайти, щоб повідомити.

Потім зайшли...

І все...» (зі спогадів Олександри Сагун – мами Богдана)

Розділ чотирнадцятий

Там журавлі летіли клином
Вечірнім небом за селом.
А батько сивий, мати сива,
Дивились в небо за вікном...
Один журавлик повернувся,
Змахнувши їм своїм крилом,
І наче сином обернувся,
Почувся голос під вікном.
Мамо, мамо!
Він крикнув криком журавлиним,
Мамо, мамо!
І янголом злетів у вись!...
Чуєш, тату,
Я захищав свою країну,
А ви живіть!
А ви живіть тут, як колись!
Я вас прошу, мене пробачте,
Інакше просто не зумів!..
Болить, я знаю, та не плачте!
І в небо янголом злетів!
Голосить матінка за сином,
А батько, наче скам'янів,
Вдивляється у небо синє,
Когось з-за хмар чекає він...
А ключ у небі журавлиний
Махає їм з небес крильми,
То не сім'я літа пташина –
То наші янголи-сини!

Олена Білоконь

У Вічність відлітають журавлята

«З великої мудрості постає й велика скорбота, і той, хто множить знання, примножує гризоти.

Краще почути від мудрого докір, ніж від дурного пісню.

Горе тобі, країно, чий цар – невільник, і чії князі бенкетують зрання.

Нема на землі праведника такого, що творив би благо і не погрішив.

У мудрого очі в голові, а дурний ходить потемки; та пізнав я й те, що суджено долю однакову й сьому й тому.

Що праведні, що мудрі, і діла їхні – у руці в Бога: людина не знає, що перед нею – любов чи ненависть? Усе можливе; усе як усім: одна доля дана праведному і нечестивцю, благому й чистому і нечистому; тому, хто жертви приносить, – і тому, хто не приносить, і благому – і грішному, і тому, хто клянеться всує, – і тому, хто клятви боїться; це – горе в усьому, що твориться під сонцем, бо доля в усіх одна.

Бога бійся, шануй його заповіді, бо це кожному випадає, бо кожну справу Бог прикличе до суду над усім потаємним – лихим і добрим» (Книга Екклезіястова (або Проповідника)).

Горить душа і правди не сховати.
Неначе босим по цупкій стерні...
Знов молода й осиротіла мати,
Втрачає сина в праведній війні.
Ми у вогні і правди ніде діти,
Гуляє пекло у моїм краю.
Ти бачиш, Боже, гинуть наші діти.
Та ти мовчиш у тім своїм раю.
І знову мить, коли душа крилата,
Шукає стежку між пухнастих хмар.
У небо відлітають соколята,
За нас поклавши душі на вітгар.

Пам'яті Богдана Сагуна. Володимир Савон, 02.07.2022

28 червня 2022 року Микита Савчук повідомив нам, що загинув Богдан. Через деякий час я зібрав речі і поїхав на Лук'янівку до його батьків (*зі спогадів Максима Романова – друга Богдана*).

Найсумніший день мого життя

28 червня 2022 року назавжди залишився в моїй пам'яті з найменшими деталями. Його миті перед моїми очима і до сьогодні.

Це був по-літньому сонячний і жаркий день. Цього дня мешканці кількох районів та передмість столиці спостерігали самотню грозову хмару, усередині якої сяяли блискавки. «Здається, у хмарі – новий герой Марвел Brave Man», – написав користувач соцмереж. Після цього в місті розбушувалася гроза.

28 червня в Україні відзначають День Конституції. У 2022 році – це вівторок. У мирний час у нас було б чотири вихідних поспіль, а понеділок ми відпрацювали б у суботу. Але цього року в умовах воєнного стану додаткові вихідні було скасовано.

Тому цього дня я, як завжди, близько 10-ї ранку привіз співробітників до офісу та зустрів там нашого спільного знайомого, з яким ми разом працювали в кейтеринговій компанії «Фігаро». До війни, свого часу, у ній працював і Богдан. Ми розговорилися.

Женя запитав про Бодю:

- Як справи у Богдана?

Я йому й відповідаю:

- Богдан на війні. На цей час він зі своїм підрозділом у Донецькій області. У нього все добре. Вранці 26 червня виходив на зв'язок, говорив, що «в них усе також добре».

Так, цього червневого ранку ми добрим словом згадали нашого друга Бодю – героя, мовляв, живий, здоровий, який усім серцем, уболіваючи за долю України, збройно захищає її.

Але гіркі жарти Долі. Пройшло десь зо дві години після цієї розмови, коли ми згадали добрим словом Бодю, і я дізнаюся страшну НОВИНУ – це про загибель мого найліпшого друга, серцевину нашого «Кулака» – Богдана.

І цю новину я дізнаюся з нашої спільноти в месенджері «Кулак».

Шок... Сум'яття... Розпач... Величезна кількість дзвінків... Нестримний щем і біль серця й душі... який ще довго не залишав мене (зі спогадів Ярослава Секрета – друга Богдана).

Спогад, якого краще не було б...

Наступний спогад. Я їду до подруги Тані в гості, на ночівлю, та чекаю в машині, поки вона мене зустріне, вирішуюю зайти в інстаграм, хоча вже дуже рідко використовую соціальні мережі. І бачу в сторіз нашої однокурсниці Насті Зайвої, яка після закінчення

університету була подругою Богдана, бачу фото Боді і читаю допис, у якому написано, що він помер...

Такого розпачу й неймовірного болю я не відчувала ще ніколи до цього. Повне несприйняття того, що я тільки що прочитала. Пишу найліпшій подрузі Богдана, яка була близькою йому і після закінчення істфаку, щоб упевнитися, що це неправда, що це помилка...

Яна Семенюк (уже Осташевська), яка вагітна, хрещеним батьком їхнього з Микитою немовля мав бути саме їхній найкращий друг Богдан. Але й вона підвердила цю страшну новину. Це справді так. Душа Боді, якого я знала, уже залишила цей земний світ. Мій мозок зовсім не хотів сприймати цю інформацію. Я не вірила, зовсім не вірила до останнього...

Але я знаю, що він назавжди залишиться в моєму серці Бодою, якого я буду згадувати з теплотою, та буду знати, що він залишиться для нас героєм, хоча я б воліла, щоб він був живий і щоб на зустрічах випускників епічно зв'явився (як завжди умів це робити – ефектні виходи) і пожартував, і ми знову почули його голос та щирий, дзвінкий сміх. І його обличчя інтелігента-інтелектуала з такою чарівною усмішкою.

Але ми знаємо, що такі Герої не вмирають... Ніколи!

Я стою біля кладовища у м. Києві. Лісове кладовище. Досі не йму віри, що така раніше близька мені людина більше ніколи зі мною не заговорить, що не побачу щирої усмішки і не почую дотепного жарту. Аж доки не побачила автобус, який заїжджає крізь ворота, і там світлина Богдана... Тоді й остаточний імпульс дійшов до мозку про те, що це кінець і надії немає. Дуже боляче було усвідомлювати втрату, у той день я виплакала стільки сліз за Богданом. За Богданом, який завжди дарував мені стільки сміху та веселощів.

Хочеться, щоб усі знали, якою людиною був мій друг Богдан Сагун, наш Бодя. Проте жоден спогад, жодні слова не

зможуть передати читачам, якою світлою особистістю він був. Усім, хто особисто не спілкувався з Богданом, буде важко зрозуміти, яким непересічним і відкритим до спілкування, дружби, прагненням жити і творити юнаком він був.

Богдан, без перебільшення, був майбутнім України, рушієм прогресу, квітом нашої нації і найкращим із людей; та хоч фізично його вже немає, у наших серцях він є і буде, а спогади про нього ніколи час не зітре з нашої пам'яті, оскільки вони дуже емоційно сильні.

Я воліла б через років 5 випадково зустріти Бодю десь на вулицях Києва, при зустрічі ми обмінялися б спогадами про веселі студентські роки, розказали про своє життя після університету і дуже-предуже багато жартували та сміялися б. А не приходити на кладовище і відвідувати місце його останнього спочинку, де немає жартів, де лише сум і біль втрати огортає душу та серце.

Герої ніколи не вмирають, усі це знають. Але Богдан Сагун – це прагнення до життя! Його очі завжди випромінювали таку неймовірну жагу до відкриття і творення нового.

Мій незабутній, щирий, світлий душею, неперевершений жартівник – друже Богдане, ти мав би прожити довге і яскраве, сповнене емоцій та пригод життя, здолати не одну життєву вершину, досягти не один кар'єрний успіх, обрати собі за дружину прекрасну дівчину і мати таких же чарівних, розумних і талановитих діточок, як ти сам, АЛЕ... *(зі спогадів Глорії Вітрук).*

Некрологи

Страшна звістка про смерть Богдана прийшла в наш дім. Неможливо змиритися і звикнути, що молодий, повний життя хлопець більше ніколи не прийде сюди, не порадує своєю усмішкою... Біль від цієї втрати неможливо висловити словами *(Наталія Козінчук).*

Здається, що втратила власне дитя.

У моїй пам'яті лейтенант Сагун Б.А. назавжди залишиться справжнім сином України, що її палко любив, і ні хвилину не розмірковуючи, без вагань став на її захист, віддавши за її волю своє таке юне життя.

Моєму учневі-улюбленцю Богдану Сагуну тільки б жити і жити, виховувати власних діточок, настановляти інших життєвим орієнтирам....

Герої не вмирають! Вічна Слава командирі міноментного взводу лейтенанту Богдану Андрійовичу Сагуну (*Надія Гурковська*).

У мене промайнуло все життя, коли я вперше переступила поріг 70 школи та побачила ці дитячі очі, що сиділи переді мною, і весь цей шлях, який вів Богдана до його останньої миті життя.

Коротке 25-річне життя, і від цього біль і смуток! Але ми самі робимо вибір... Богдан по-іншому вчинити не міг, окрім як одним із перших піти і захищати нашу українську землю, і думаю, ніхто і ніщо не змогло б його спинити! Мабуть, у цьому було його життєве призначення. Пишаюся зустріччю з Богданом. Вічна Пам'ять нашому героєві і Вічна Слава моєму улюбленому учневі – 25-річному лейтенанту ЗСУ, командирі міноментного взводу БОГДАНУ САГУНУ! (*Анна Макарова*).

Богдан був молодим хлопцем, ціле життя було попереду, і він віддав його за Україну. Він був справжнім воїном, захисником, так багато зробив, так багато пройшов... На жаль, нас покидають найкращі...

Вірю, що Перемога буде за нами! Спи спокійно, друже! (*Войтенко Марія*).

Богдан – мегапозитивний. Він не хапав зірок із неба, постійно працював над собою, ставив мети та їх досягав. Незламний, щирий, чесний і доброзичливий... Наш Безсмертний Воїн... Вічна Слава і Вічна пам'ять (*Микита Савчук*).

Важко прийняти те, що брата Богдана немає більше серед нас. Вірю в те, що Богдан потрапив до Вальхалли, адже це місце воїнів, яким він був та залишився до останньої хвилини свого короткого земного життя (*Володимир Гринь*).

Я досі не вірю і не можу повірити в те, що сталося, але я приймаю це. Ти загинув як герой. Я з гордістю і, на невимовний жаль, із великою гіркотою для себе це приймаю (*Сагун Андрій – двоюрідний брат Богдана*).

Своїм життям і героїчною смертю лейтенант, командир мінометного взводу 25-річний громадянин-патріот, істфаківець – чемпіон Богдан Сагун для майбутніх поколінь студентів-істфаківців став навічно прикладом безмежної любові до нашої неповторно красивої і величної у спротиві України, вірності нашому українському народові, його столітній боротьбі за волю і самостійність.

Заради її щасливого майбутнього 25-річний Патріот – Громадянин Богдан Сагун пожертвував найціннішим, що є в людини – власним життям. Вічна Пам'ять на віки та Вічна Слава Герою!

Герої не вмирають! (*Тетяна Мелещенко, Тамара Бакка, Оксана Богомаз*).

Пам'ятаю! Щиро, сердечно дякую за твою відважність, мужність і хоробрість, Бодю! Слава героям України! Пам'ятатиму

завжди! Вдячна довіку! Усе буде Україна! Ми не підведемо!
(Анастасія Юрганова)

Дуже боляче усвідомлювати, що Богдана вже немає з нами..

Вірю, що Герої не вмирають. Про Богдана пам'ятатиму все своє життя! Завдяки таким, як він, сміливим та незламним, наразі існує наша країна.

Вічна наша шана і вічна наша пам'ять! (Юлія Кочіш).

Загинула дуже світла та добра людина із відмінним почуттям гумору, завжди усміхнений. Слава героям України! Пам'ятатиму завжди! (Антон Дрозденко).

Хто б міг подумати, що Богдан уже ніколи не одружиться, не народить дітей, що він не стане нашим кумом, і ми разом не поведемо наших діток до першого класу в школу і не відсвяткуємо разом, згадавши свій випускний вечір, і він не затанцює у своїй неперевершеній манері зі своєю похресницею шкільний вальс, і що ми не зможемо прожити це життя з ним, як би це вартувало б.

І ми більше ніколи не почуємо Богданового щирого сміху, не почуємо його жарту.

І нам більше ніколи не стане тепліше на серці та душі від Богданової усмішки!

У свої 25 Богдан Сагун загинув у цій жорстоко-несправедливій війні, яку розв'язали орки-рашисти проти нашого народу.

Нашого друга, нами обраного хрещеного для нашого малюка, нашого кума Богдана просто більше немає з нами. Хочеться кричати від люті і плакати від розпачу, що рве серце, але це не поверне нам нашого Богдана.

Спочивай із миром, МУЖНІЙ У БОРНІ ВОЇНЕ! ВІЧНА ТОБІ ВДЯЧНІСТЬ, ШАНА ТА ПАМ'ЯТЬ! *(Микита та Яна (Семенюк) Осташевські).*

Дуже боляче змиритися із загибеллю мого похресника Богданчика.

Дуже рано Боженька прибрав його до Себе!

Богданчик завжди поруч із нами! Любимо, пам'ятаємо, сумуємо! Герої не вмирають! *(Тетяна Дроботенко).*

Спочивай з миром, друже Богдане! *(Олесь Козачина).*

Я не можу досі повірити, що Богдана більше немає. У мене таке почуття буває, що і мене не стало також. Але я продовжую жити. Я не вірю своїм очам.

Я, як і ви, хотів би, щоб він був із нами! Мені дуже боляче! *(побратим Євген).*

У моїй пам'яті Богданчик назавжди залишиться справжнім чоловіком, справжнім воїном.

Я, на жаль, недовго був знайомий із Богданом. Але за цей короткий час нашого знайомства він справив враження порядної людини, справжнього патріота своєї Батьківщини, командира, що завжди піклується про свій підрозділ, про своїх підлеглих, про виконання бойового завдання.

Богдан був безстрашним бійцем. Він був мегапозитивним побратимом, піднімаючи настрій хлопцям. Із ним можна було обговорити будь-які важливі теми. Він завжди знаходив рішення, давав слухні поради. Нам сильно не вистачає Богдана. Земля тобі пухом, Друже-побратиме! Спочивай з миром! *(побратим Микола з позивним «Фрам»).*

Богданове життя стало таким коротким. Рашистам цього не пробачимо. За смерть нашого юного 25-річного командира вони платитимуть дорогою ціною (*Олександр, позивний «Крот»*).

Великі радощі дитинства

(1998 р.)

(2003 р.)

(2000 р.)

(2000 р.)

(2002 р.)

(1999 р.)

(2002 p.)

(2007 p.)

(2003 p.)

(2011 p.)

Назавжди прекрасні шкільні роки

(2007 р.)

(2012 р.)

(2013 р.)

(2012 р.)

(2014 р.)

(2011 p.)

(2017 p.)

(2011 p.)

(2017 p.)

(2008 p.)

Вільний птах

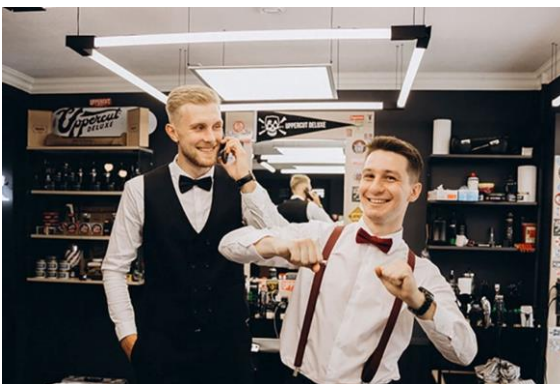
(2016 р.)

(2017 р.)

(2020 р.)

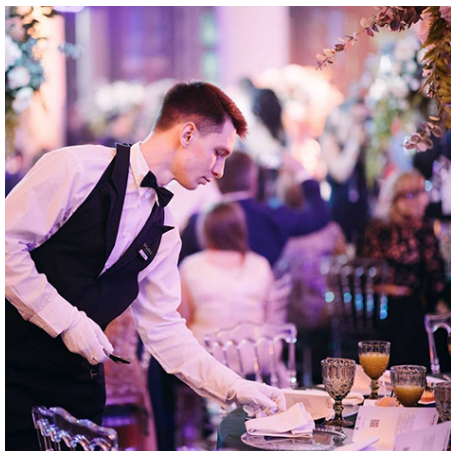
(2020 р.)

(2019 р.)

(2017 р.)

(2019 p.)

(2020 p.)

(2021 p.)

(2020 p.)

(28.12.20 p.)

(17.05.20 p.)

(2020 p.)

(28.07.20 p.)

(23.08.20 p.)

Інтелігент із книжок про Героїв Крут

(23.03.2022 p.)

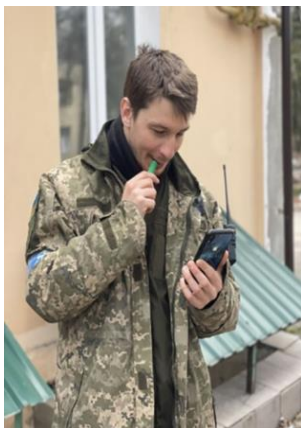
(10.04.2022 p.)

(28.07.2020 p.)

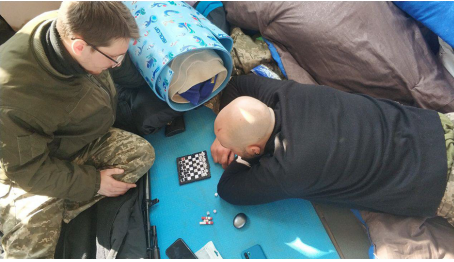
(16.03.2022 p.)

(27.04.2022 p.)

(06.03.2022 p.)

(2022 p.)

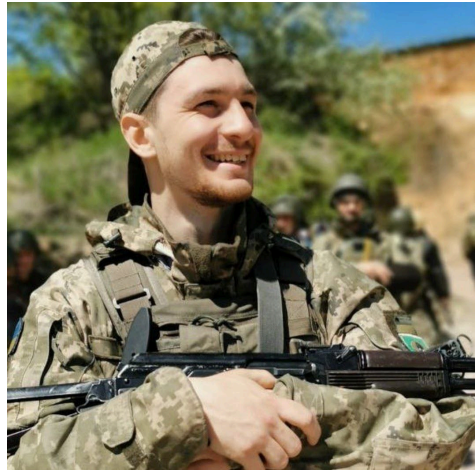
(2022 p.)

(2022 p.)

(2022 p.)

(2022 p.)

Вечоріє... Вже весна...

Мати й тато обіймають синову світлину,

Тихо плачуть, бо їх життя скопом

Біль забрала разом з смертю сина...

У руках тримає матінка сорочку

І Бога молить: «Сина не забудь!»...

Щоб прийняв синочка, як удома,

Не забув від неї його пригорнуть!..

Розриває душу страх...

Сохнуть сльози на очах...

Скільки доньок і синів

Залишилось на війні...

Повертають журавлі

Знов до рідної землі...

Наші янголи-соколи

Не повернуться ніколи!..

«Журавлі», Анна Осадча, Віктор Бронюк

ЗМІСТ

Розділ перший	17
П'є коріння сік землі	18
«Той, що вирізняється людськими якостями»	19
1996 – рік Вогняного Щура	22
«Посієш характер, пожнеш долю»	27
Сагун Богдан Андрійович – III (B) група крові Rh (+)	27
Розділ другий	29
Світле, кульбабкою розквітле лейтенантове дитинство	30
Число 13	30
Імення йому дано: Богдашка, Богданчик, Бодя, Богдан	30
Ти моя дитинко, крихітко синочку	33
«Сьогодні день народження у тебе»	35
Обов'язковий онук	36
Поцілуй мого маленького синочка	36
Великі радощі дитинства	39
На Святого Миколая	40
Особливі стосунки	40
Горді нашим онуком Богданом	41
Мій братик Богдашка	44
Не за віком дорослий	45
Богданчик – онук слова	46
Барвисте й розмаїте дитинство	47
Довгоочікуваний та бажаний	49
Мій похресник	50
Цвіте бузок молочно і лілово	51
Вірні друзі Богданового дитинства: папуга Кеша і такса Лота	54
Щедрий банкір	56
Завжди був прикладом	57
Теплий спомин	58
Розділ третій	59
Сонячні веснянки шкільних лейтенантових років	60
У мене є права	64
Ти обов'язково за мною прийдеш	66
Хлоп'я з чуйним серцем	66
Особливий день	69
Перший шкільний день народження	71

Поряд з тобою я завжди в безпеці	72
Емоційний уболівальник київського «Динамо»	73
Мріяв стати визначним футболістом	76
«Бодичка»	77
Завдяки героїзму таких патріотів, як Богдан, Україна неодмінно переможе	81
Його захопленнями стають бойові танці	82
Турботливий онук	84
Ніколи не відмовляв у допомозі	84
Незабутній, милий серцю спогад	85
Незабутні шкільні турботи	87
Похід у Кримські гори	88
Перші підкорені наукові вершини	91
Запальний і тактовний	93
Настала пора із гніздечка відлітати	95
Квиток у доросле життя	97
У 17 років ладен був боротися за справедливість	100
Перший дзвоник у доросле життя і останній дзвоник перед Вічністю	101
Розділ четвертий	105
Шляхетний партнер	106
Традиція бальних танців в Україні	106
Танець – це спорт, що лікує душу й тіло	114
Вестиму в танці я, оскільки я партнер	116
Танці – часть наших жизней	117
Розділ п'ятий	125
Дружба – це кохання без крил	126
А ще:	126
Вірний у дружбі	128
Свою дитячу дружбу зберегли назавжди	128
Друг, дарований Долею	130
Хвіст Дракона	135
Ідеальна витримка	137
Наставник, учитель, друг	139
День братви	141
Богдан – не рок-зірка, але мандри любив	142
Підкорювач жіночих сердець	143
Бодя	145
Батарейка	147

А тепер танцюй, дияволе, танцюй.....	148
Справжній пацан.....	151
Турботливий друг.....	154
Футбольний фанат.....	155
Романтики Майдану.....	158
Тайський бокс.....	159
Залізний порт.....	161
Ти ніколи не будеш один.....	162
Микито, ти завжди спочатку робиш, а потім думаєш, варто – навіпаки.....	163
Завжди тримав своє слово.....	165
Розділ шостий	167
Акули пера: у пошуках себе	168
Гуртківець «ЮН-ПРЕСУ».....	168
Усебічний у захопленнях та глибокий у судженнях.....	169
Пишаюся.....	171
Його жага до знань і розвитку дуже заряджала.....	174
Мужній, але такий тендітний, чемний джентльмен наш Бодя.....	175
Він був першим, хто подарував мені поцілунок.....	177
Завжди усміхнений та готовий простягнути руку допомоги.....	178
Ти – з найкращих.....	179
Ніколи не зможу говорити про Богдана в минулому часі.....	180
Дякую тобі за твій вибір.....	181
Я за будь-який кіпіш, по скільки скидаємося.....	182
«МИ РАЗОМ – І ЦЕ ГОЛОВНЕ».....	183
«НЕЗАБУТНІЙ ЧАС САМОСТІЙНИХ РІШЕНЬ».....	184
«У БУДЬ ЯКОМУ ВИПАДКУ – ТИ ПЕРЕМОЖЕЦЬ».....	185
Сказка о трех операторах.....	189
Розділ сьомий	199
Лейтенантові юнацькі обрії	200
В університеті немає батьківських зборів.....	202
Наша дівтора подорослішала.....	202
Наш найсміливіший, наш Воїн-Герой.....	203
Такі Герої не вмирають... Ніколи!.....	206
Львів.....	206
Львівський нічний вальс.....	207
Завжди мала його підтримку.....	207
Кам'янець-Подільський.....	208
Друг чоловічо-дорослого спокою.....	210

Найліпший у спілкуванні.....	211
Лікар мого розбитого дівочого серця.....	211
Він віддав усе, аби ми могли жити у вільній та успішній країні.....	213
Президент шорти не одягає.....	216
Назавжди будеш у наших серцях.....	218
Колективний портрет: у спогадах однокурсників.....	219
Гордий тим, що знав Богдана.....	219
Душа компанії.....	220
Крутий чувак, якого варто триматися.....	221
Без нашого Богдана Сагуна світ втрачає свої світлі барви.....	223
З курсової роботи студента Сагуна Богдана Андрійовича на тему «Жовта преса, фейкові новини та способи впливу масмедіа ХХІ ст.».....	232
Завжди усміхнений у Вічності.....	236
Зустрічі, які роблять нас сильнішими.....	243
Інформація про результати навчання.....	253
Довідка.....	256
Незвичний подарунок.....	256
Юнацька ініціатива.....	257
Турботливий син.....	258
Ширий брат.....	258
Теплий спогад про брата.....	261
Пишаюся моїм братиком Богдашкою.....	262
Подарунок від Святого Миколая.....	263
«Как карантин всемирного масштаба дал пинок мне под зад».....	265
Богдан – це моя найкраща команда.....	268
Колега на вагу золота.....	269
Якщо розпочнеться війна, я піду воювати.....	270
Розділ восьмий	273
Кохання має крила	274
Був прикладом справжнього чоловіка.....	276
Стосунки – це особисте.....	277
Ранковий птах моєї юності.....	279
Мій Всесвіт.....	284
Розділ дев'ятий	291
Ось день війни народної	292
Почалася війна.....	292
Невже війна.....	294

Я буду захищати свій дім	294
24 лютого 2022 року.....	295
Так починалася війна.....	295
Той самий «День Д»	300
Сьогодні реальність стала іншою.....	307
День, який зробив нас сильнішими.....	308
Чорний день моєї України.....	311
День, що поділив наше життя на «до» і «після».....	316
День, який змінив історію України	319
За вікном пролунав вибух	322
Невеликий спогад	324
Буду разом зі своїм містом	325
Це день якоїсь образи на самих себе.....	325
Відбулося те, про що всі говорили, а я не вірила.....	326
Розбуди, якщо розпочнеться війна	327
Я потрапила у фільм про Апокаліпсис	330
Війна почалася	331
Розділ десятий	333
Я – воїн Сил територіальної оборони	334
Ніколи не хотів бути військовим	337
Хлопчина став дорослим воїном	338
Він пішов захищати Батьківщину	338
Хрещено, обов'язково	339
Це потрібно мені	340
Позивний «Гун»	343
Псевдо «Гун».....	345
Са-ГУН	345
Один із перших	345
Богдан («Гун»).....	349
Турботливий юний командир.....	350
Завжди намагався стати кращою версією самого себе	352
Командир, що вирізнявся позитивом та гумором	353
Інтелігент із книжок про Героїв Крут	353
Богданів інтелект став у пригоді.....	354
Офіцер слова і честі.....	355
Був великим життєлюбом	357
Уважний та щирий душею	359
У кожного з нас є свої межі Батьківщини.....	359

Розділ одинадцятий	363
Командир мінометного взводу	364
Велич душі	367
Бережи себе, мій сину.....	369
Командир міноментного взводу	369
24.04. 2022	372
Таких командирів, як Богдан, дуже мало.....	377
Був відважний	378
Був справжнім	378
Бійцівський смаколик	381
Остання зустріч.....	381
Розділ дванадцятий	383
Думи, мої думи.....	384
Розділ тринадцятий	387
26 червня 2022 року. 123 -й день війни. Останній день життя лейтенанта Богдана Сагуна	388
«26 червня 2022 року – найжахливіший день мого життя»	392
Життя розділилося на «до» і «після».....	392
Хроніка оборони України	393
Розділ чотирнадцятий	413
У Вічність відлітають журавлята	415
Найсумніший день мого життя.....	416
Спогад, якого краще не було б	417
Некрологи.....	419

Науково-популярне видання

«Нескорені Українці»

ЗАВЖДИ УСМІХНЕНИЙ У ВІЧНОСТІ
ЛЕЙТЕНАНТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
БОГДАН САГУН - ПОЗИВНИЙ «ГУН»
Біографія у спогадах

Автор-упорядник:

доктор історичних наук, професор, заслужений працівник
освіти України
Ігор Коляда

Літературний редактор:

кандидат філологічних наук, доцент
Олена Дияк
Коректор:
Людмила Колісник

Художнє оформлення:

Віктор Верес
Ольга Левковська

Підписано до друку __.2023 р. Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 27,5.

Обл. вид. арк. 22,8 Тираж __. Зам. __. 2023.

Редакційно-видавничий відділ Ін-ту історії України НАН України Київ-1,
вул. Михайла Грушевського, 4.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5070 від 23.03.2016 р.